

JACK LONDON

AZ ÉNEKLŐ KUTYA

REGÉNY

FORDÍTOTTA
HARSÁNYI ZSOLT

ELŐSZÓ.

Életemnek már igen korai szakában rossz szemmel kezdtem nézni az idomitott állatokkal való produkciókat. Talán a velemszületett és kielégíthetetlen érdeklődési ösztönnél fogva. Ez az ösztön bélyegezte meg előttem a szórakozás e formáját, mert a szinpad mögé vezetett, hogy utána járjak, hogyan hozzák össze az ilyen előadásokat. És amit az előadás jóindulatu és pompás külső színe mögött találtam, az nem volt szép. Valami olyan borzasztó kegyetlenség volt, hogy meg vagyok győződve: nincs normális ember, aki, ha megtudja ezt, valaha is gyönyörűséggel tudjon szemlélni egy állatidomítási mutatványt.

Én már csak nem vagyok érzélgős ember. A kritikusok és az érzélgősök valami ősi bestiának tartanak, aki kedvét leli az erőszak és a borzalom kiontott vérében. Nem vitatkozom általános hírnevem e dologról, elfogadom kurrens tőzsdei értékét, de meg kell mondanom, hogy az életnek csakugyan igen durva iskolájába jártam és a hajófedélzet legénységi helyétől, a fogházától, a rossz hírű városnegyedtől, a sivatagtól, a siralomháztól, a járványbarakktól kezdve a csatatérig és a hadikórházig több embertelenséget és kegyetlenséget láttam, mint az átlagos ember. Borzalmas meghalásokat és sebesüléseket láttam. Láttam nyomorultakat akasztófára kerülni, mert nyomorultak lévén, nem volt pénzük ügyvédre. Láttam erős férfiak testét-lelkét megtörni és láttam másokat, akiket a rossz bánásmód állandó és üvöltő örvénybe kergetett. Tanuja voltam, hogyan haltak éhen fiatalok, öregek, még gyerekek is. Láttam férfiakat a korbácsok, dorongok és öklök csapásai alatt, láttam, mikor a fekete legények pucér törzsökére olyan alaposan vágódott a rinoceroszbőr-korbács, hogy minden csapás köröskörül hasította le róluk a bőrt. De hogy végül megjegyezzem, a világ kegyetlenkedése sohasem döbbsentett és borzasztott meg úgy, mint a vidám, kacagó és tapsoló publikum körében, mikor a szinpadon állatidomítási számokat adtak elő.

Akinek erős a gyomra és kemény a feje hozzá, talán sokat elviselhet a világnak abból az öntudatlan és nem szándékos kegyetlenségéből és kínzásából, amit fellobbanó természet és korlátoltság követnek el. Nekem van hozzá gyomrom is, fejem is. De el kell fordítanom a fejemet és émelyeg a gyomrom attól a hidegvérű, tudatos, szándékos kegyetlenségtől és kínzástól, amely száz állatidomítási szám közül kilencvenkilencnek rejlik a háta mögött. A kegyetlenség valóságos művészetté lett és legszebb virágait termi az állatidomítók világában.

Megpróbáltatáshoz, kegyetlenséghez, brutalitáshoz edzett erős gyomrom és koponyám van, mondom, mégis, mire férfi lettem, azon vettem észre magamat, hogy önkénytelenül védekezem az állatidomítási számok okozta rémes érzések ellen: valahányszor ilyen szám következett a szinpadon, én fölkeltem és kimentem. »Önkénytelenül«, mondom. Ezzel azt akarom mondani, hogy soha nem fordult meg a fejemben, hogy ez már programszerű eljárás, amely megadhatja a halálos csapást az állatidomítási mutatványoknak. Én csak védekeztem a fájdalom ellen, amit olyan dolog látása okoz, amelyeket fáj végignézni.

De utóbbi időben olyannak ismertem ki az emberi természetet, hogy állithatom: nincs egészséges, normális emberi lény, aki eltünné az ilyen előadásokat, ha tudná azt az iszonyatos kegyetlenséget, amely mögöttük rejlik és lehetővé teszi őket. Ezért ezennel bátorkodom három indítványt tenni.

Először: ismerje meg minden ember azoknak az eszközöknek kikerülhetetlen és örökös lelketlenségét, amelyek alkalmazása nélkül lehetetlen elérni, hogy állatok fizető közönség előtt mutatványokat végezzenek. Másodszor, indítványozom, hogy mindenki, férfi, nő, fiu, leány, aki így megismerkedett az állatidomítás művészetének eszközeivel, lépjen be a közszégy vagy országos emberbaráti és állatvédő egyesületek szervezetébe.

A harmadik indítványt nem mondhatom el, mielőtt valamit még meg nem jegyeztem. Mint az emberek egyéb százezrei, más tereken magam is fejtettem ki arra irányuló tevékenységet, hogy az emberiség tömegét a saját nyomoruságos helyzetének megjavítása céljából mozgalmakba szervezzem. Ha ezt nehéz elérni, még nehezebb az embereket rábírni valami szervezett erőfeszítésre azért, hogy az alsóbbrendű állatok súlyos helyzetét megkönnyítsék.

Kétségkívül mindnyájan véres könnyeket fogunk sirni és véres verejtéket fogunk izzadni, ha rájövünk arra az elkerülhetetlen kegyetlenségre és brutalitásra, amely az állatidomítási világnak léte és alapja. De valamennyiünk egy százalékának tizedrésze sem fog belépni bármilyen állatvédelmi szervezkedésbe, hogy a magunk szavaival, tetteivel és hozzájárulásaival is elejét vegyük az állatokon elkövetett kegyetlenségeknek. Ez már a mi emberi természetünk gyengesége. Ezt a természetet éppen úgy tudomásul kell vennünk, mint a hideget és meleget, az át nem látszó testek opacitását, vagy a gravitációs erő lefelé törekvő szándékát.

Mégis nekünk többinek, a megmaradt kilencvenkilenc és kilenc-tized százaléknak saját gyengeségünk könnyed helyzetében is marad egy roppant egyszerű mód kifejezni azt a célunkat, hogy a világból irtassék ki az a kegyetlenség, amelyet néhányan közülünk többi mindnyájunk mulattatására követnek el idomított állatokon, akik elvégre a nagy világ felszínén csupán alsóbbrendű állatok nálunk. Roppant könnyű az egész. Ne tessék tagdíjakra, vagy levelező titkárokra gondolni. Csak arra tessék gondolni, hogy mihelyt orfeumban vagy egyéb szórakozóhelyen idomított állatokat kezdenek produkálni előttünk, igen egyszerűen kifejezhetjük az ilyen számokról való elítélő véleményünket, ha felkelünk a székből, kimegyünk egyet sétálni a friss levegőre és ha a számnak vége van, visszajövünk megnézni a műsor további részét. Nem kell egyebet tenni, mint kiküszöbölni az állatidomítási számot minden nyilvános szórakozóhely műsorából. Mutassuk meg az igazgatóságnak, hogy az ilyen számok népszerűtlenek, és egyszer csak egy szép napon az igazgatóság megszűnik majd ilyen számokat feltálalni a közönségnek.

Jack London.

Glen Ellen, Sonoma kerület, Kalifornia, 1915. december 8.

Haggin urnak volt két ír terrierje, két kitűnő, tiszta faju, drótszőrű állat. Boldog házasságban élt a kutya-pár, és frigyüket két pompás fiugyermekkel áldotta meg az ég. Haggin ur az egyiket elnevezte Jeromosnak, a másikat elnevezte Mihálynak.

Jeromos története nem e lapokra tartozik. Elég annyit elmondani róla, hogy rendkívül kalandos pályafutás után Jeromos kitűnő és szeretett gazdát talált Kennan amerikai birtokosban, aki hosszú yacht-kirándulásáról most volt hazatérőben a feleségével Észak-Amerika felé.

Tulagi, a kis ausztráliai szigeti helység kikötőjében viszont kissé megállapodott Kellar kapitány, az Eugénia nevű cetvadász-hajóval. Ugy volt, hogy Mihályt ő viszi magával.

Itt kezdődik Mihály kalandos élete folyása.

I. fejezet.

Mihály, a néger faj esküdt ellensége, sohasem hajózott ki Tulagiból az Eugénia fedélzetén. A Makambo nevű gőzös ugyanis minden ötödik héten Tulagiban állott meg, mikor Uj-Guinea felől erre vitt az útja az ausztráliai kontinens irányában. Ezen az éjjelen elkésve futott be a kikötőbe és Kellar kapitány éppen ekkor felejtette a parton a kutyát. Ez még nem lett volna baj. Kellar kapitány éjfélkor visszament a partra, személyesen mászott fel a magas dombra az angol közigazgatási tisztviselő lakására, a yacht legénysége pedig a vidéket és a kenuházakat kutatta át eredménytelenül.

A baj az volt, hogy egy órával előbb, semmint a Makambo felszedte a horgonyát, ugyanakkor, mikor Kellar kapitány kifelé indult a partra, Mihály a kormányfél egy ablaknyílásán a Makambo-ra került. Mihály tudniillik kevésbé ismerte a világot és azt hitte, hogy ezen a hajón fogja Jeromost találni, hiszen mikor legutoljára látta ma a testvérét, az szintén egy hajón tartózkodott. Meg aztán Mihály barátságot is kötött valakivel.

Daughtry Dag a Makambo hajópincérje volt. Vihette volna többre is, vitte volna is szívesen, de volt egy saját külön hirneve, amelytől el volt ragadtatva. Szüleitől szerencsésen éles, de lassu elmét örökölt, viszont ragyogóan erős szervezetet, így aztán ez a hirnév abból állott, hogy husz éve még egyszer sem mulasztotta el a napi munkáját és napi tiz üveg sörét, még akkor sem, - mint el szokta hancegni - mikor a német szigetekeken minden üveg sörben tiz szem kinint oldott fel a maláriája ellen.

A Makambo kapitánya (mint előtte a Moresby, a Masena, a Sir Edward Grace és a Burns Philip gőzhajózási társaság egyéb furcsa nevű hajóinak kapitányai sorban) büszkén szokta mutatni az utasoknak a hajópincért, mint élő regényt, mint a tenger történetének unikumát. Daughtry Dag ilyenkor lenn a fedélzeten úgy ment a dolga után, mintha nem tudna semmit, de lopva oda-odapillantott a hidra, ahonnan a kapitány meg az utasok néztek le rá, és a melle büszkén dagadozott, mert tudta, hogy a kapitány ilyenkor így szól:

- Nézzék, ez Daughtry Dag, az eleven hordó. Husz éve soha nem volt sem részeg, sem józan, és sohasem mulasztotta el a napi tiz üveg sörét. Hihetetlen. Én bámulom. Nem hinnék el, ha így megnézik, de komolyan ilyen ember. Mindig elvégzi a munkáját, megtartja a másfél-munkaidős inspekción, sőt egyfolytában három turnust képes végigcsinálni. Nekem? Egyetlen pohár sörtől már gyomorégésem van és a legközelebbi étkezésnél nincs étvágyam. De ő valósággal virul a sörtől. Nézzék. Nézzék csak meg.

Tudván, hogy mit beszél róla a kapitány, és büszkén a saját tehetségeinek tudatában, Daughtry Dag ilyenkor kettős tüzzel folytatta a munkáját és kitűnő szervezetének jeléül aznap

még két üveg sört ítelt halálra. Furcsa hirnév volt ez, mint ahogy az emberek közt is sok furcsa akad. Daughtry Dag ebben találta meg létének igazolását. Energiáját, lelki erejét ennél fogva igyekezett is arra fordítani, hogy a napi tíz üveges hirnevet csorbitatlanul fenn-tartsa. A munkaszünet tétlen perceiben ezért csinált teknőcből fésűket és hajékeket eladásra, és ezért volt könnyen kapható arra, hogy ellopja a más kutyáját. Valakinek meg kellett fizetni a tíz üveg sör árát, amely harminccal megszorozva, egy hónap leforgása alatt tetemes summává tudott növekedni. És mivel ez a valaki nem lehetett más, mint maga Daughtry Dag, szükségesnek találta, hogy Mihályt egy kormányfél-ablaklyukon át a Makambóra juttassa.

Mihály, aki a kikötőben felejtve tétlenül ödöngött a parton, itt találkozott a zömök, kövér, szürkehajú hajópincérrel. A barátság ugyszólván egy pillanat alatt meg volt kötve köztük. Mihály barátkozó természetű, nyájas fickó volt, pedig nagyon kevés fehér embert ismert eddig. Ismerte Haggin urat, továbbá Derbyt és Bobot, a Haggin ur gyerekeit, aztán Kellar kapitányt és az Eugénia matrózait, végül Kennan Harleyt, és yachtja, az Ariel tisztjeit. Kivétel nélkül mindről azt találta, hogy élvezetesen különböznek a fekete emberektől, akiknek le-nézésére és megfékezésére tanították.

Ez alól az általános megállapítása alól Daughtry Dag sem bizonyult kivételnek előtte. Daughtry meglátta és rákiáltott:

- Nini, te fehér ember kutyája, mit csinálsz itt szerezcsenországban!?

Mihály a méltóságteljes tartózkodás hüvösségével próbált válaszolni, de ezt meghazudtolta fülének sóvár hegyezése és a szemében ragyogó jókedv. Daughtry Dag ezt nagyon jól észre-vette. Első pillantásra minden kutyát kiismert. A cetvadászajók kirakodásánál néger legé-nyek lámpásokat tartottak. Ezeknek fényénél vette szemügyre Mihályt.

Első látásra két dolgot mindjárt megállapított Mihályról. Először, hogy nagyon kedves jószág, a rendkívüli értelem az arcára van írva. Másodszor, hogy értékes kutya. E két megállapítás után Daughtry Dag gyorsan körülnézett. Nem nézett oda senki. Ebben a pillanatban csak négerrek álldogáltak a közelben, akik a tenger felé ügyeltek, mert evezőcsapások zaját hallották és készülődni kezdtek, hogy fogadják a megrakva érkező újabb árucsonakot. Jobbra egy lámpás mellett egy kormányzósági hivatalnok alakja volt kivehető, aki hevesen vesze-kedett a Makambo rakományfelügyelőjével a fuvarlevél valami hibája miatt.

A hajópincér gyors pillantást vetett Mihályra és elhatározta magát. Tettetett közömbösséggel elindult és a rakodópart mentén kísétált a lámpák világítóköréből. Százhusz lépésnyire leült a fővényen és várt.

- Husz fontot úgy megér, mint egy gombot, - mondta magában - vagy ha legalább tíz fontot nem kapok érte, akkor csecsemő vagyok, aki nem tudja megkülönböztetni a terriert az agártól. Tíz font, hogyné, egész biztos. Sydney akármelyik kikötői csapszékében.

És a tíz font csupa tíz üveg sörré változott a fejében, mint valami sörgyár óriási és fényes látománya.

A homokon lépések nesztét és halk szimatolást hallott, amitől hirtelen felfigyelt. Ugy történt, ahogy remélte. A kutya mindjárt megszerette és most utána jött.

Mert Daughtry Dagben megvolt az a bizonyos valami, amit Mihály is hamar megtudott, mikor az emberi kéz kinyult utána és megfogta, félig a torkánál, félig a füle alatt a nyaka szőrénél fogva. Ebben a kézmozdulatban nem volt semmi fenyegető, semmi próbálkozás vagy félénk-ség. Sőt lelkes és nyíltszívű mozdulat volt, amely Mihályban bizalmat ébresztett. Goromba volt, de nem fáj, biztos volt, de nem fenyegetett, gyakorlott volt, de nem hízelt, Mihály számára mindenesetre a világon a legtermészetesebb dolognak látszott, hogy egy vadidegen ember ilyen nyájasan megragadja és megragogatja.

- Jól van, kutyus. Gyere csak ide, gyere ide, kapsz valami nagyon jót.

Az biztos, hogy Mihály még nem találkozott emberrel, akit ennyire rögtön lehetett szeretni. Daughtry Dag, persze ösztönösen, tudta, hogy kell kutyával bánni. Természetéből hiányzott a kegyetlenség. Sem tulságosan makacskodó, sem tulságosan engedékeny nem volt. Nem volt nyájásabb most sem, mint Mihály. Nyájasnak nyájas volt a kutyához, de ebből a nyájasságból hiányzott a felkinálkozás. Éppen csak hogy megrázogatta bevezetőül a kutya nyakát, mindjárt el is eresztette és úgy látszott, hogy nem is törődik vele többet.

Pipára gyújtott és egymásután több gyujtót is elhasznált, mintha a szél oltotta volna ki mindet. De míg a gyujtószálok szinte a körmére égtek és míg rettentő pöfékelést mimelt, apró, okos, kék szeme a bozontos ősz szemöldök alól figyelmesen tanulmányozta Mihályt. Mihály pedig felcsapott füllel és figyelő szemmel nézte ezt az idegent, aki mintha egyáltalában nem is lett volna idegen.

Mihály leginkább csalódást érzett e pillanatban, hogy a pompás kétlábu isten ügyet sem vet rá többet. Pedig ő mag fel is szólította, hogy ismerkedjenek meg bővebben: játszani hívta, hirtelen felkapta a mancsait a földről és megint lecsapta, előrenyújtózkodott, a hátulját magasan tartotta és olyan görbében hajlította be a testét, hogy a melle szinte a földet érte, csonka farka a jó lélek jeleit csóválta, a torkán éles, hívogató ugatás szaladt ki. De az ember nem törődött vele, oktanul igazította odébb a pipáját a sötétségben, amely a harmadik gyujtószálat követte.

A szó szoros értelmében flörtöltek egymással. A pincér úgy viselkedett, mint az udvarló, aki alattomosan lesi, hűtlen lesz-e hozzá a hölgy, aztán ügyes gavallér módjára visszacsábítja. Mihály nyilván észrevette, hogy az ember nemtörődömsége és közönye visszautasítást akar jelenteni: izgett-mozgott és fenyegetően mutatta, hogy elmegy. Ekkor a pincér gorombán rákiáltott:

- Gyere ide, hé, ide gyere!

És Daughtry Dag örömmel vigyorgott magában, mikor Mihály odajött és hosszasan és komolyan szimatolta a nadrágja szarát. Fel is használta a kutya közelségét, hogy még jobban megnézzze. Megint pipára gyújtott és szemügyre vette a kutya pompás vonalait.

- Ezt aztán nevezem kutyának - mondta hangosan, elismerően, - hallod-e, kutya, első díjakat nyerhetnél akármilyen kiállításon, mint valami fajkecske. Csak ez a kis baj van itt az egyik kajla füleddel, szinte ki szeretném vasalni. De majd megcsinálja az állatorvos.

Egyik kezével hanyagul odanyult a Mihály füléhez és az érzéki kellemességhez ösztönösen értő ujjahegyével elkezdte fogdosni a kutya fületövét, ott, ahol a porcogója be volt ágyazva a koponya feszes bőrébe. Mihálynak ez jól esett. Soha emberi kéz nem fogdosta meg még így a fülét anélkül, hogy ne fájt volna. Ezek az ujjak pedig olyan erős fizikai gyönyörűséget okoztak neki, hogy a kéj elismeréséül egész testével forgolódott és igyekezett.

Az ujjak most lassan, hosszasan fölfelé húzták a fület, a fül lassan simult át az ujjak között egészen a leghegyéig, aztán puhán aláhullott. Ez így ment hol az egyik, hogy a másik füllel. Közben az ember halkán beszélt, amit Mihály nem értett ugyan, de hozzá intézett beszéd gyanánt fogadott. Daughtry Dag végighuzta az ujjait a kutya fején, aztán megint gyujtót vett elő.

- A fej kitünő, erős és lapos. Semmi ránc. Az állkapocs pompás, jó és veszedelmes. Az arc egy hajszálnyival sem teltebb vagy szélesebb, mint ahogy dukál.

Aztán benyult a Mihály szájába, hogy a fogak erejéről és egyenességéről meggyőződjék. Megnézte a kutya vállának szélességét és melle mélységét. Felvette a kutya egyik lábát is. Aztán megint gyujtóval világított és végigvizsgálta mind a négy lábát.

- Fekete, az hát, mindegyik köröm fekete, a lába olyan tiszta, hogy no, egyenes lábfej azzal a kis hajlással, ahogy kell; kicsi is, de nem kisebb, mint kellene. Fogadni mernék, hogy a papád meg a mamád első díjakat nyertek annak idején.

Mihályt már kezdte nyugtalanítani ez a fürkésző vizsgálat, de Daughtry, mikor a kutya combjainak vonalát és erejét tapogatta ki, megállt, varázslatos ujjai közé fogta a kutya farkát, kitapogatta töve körül a hátizmokat, megnyomta és megdöfkölte a gerincoszlopot, aztán egészen különös és jártas módon elkezdte a kutya farkát körben forgatni. Mihály magánkívül volt, hol erre, hol arra nyomkodta a hátulját a dédelgető ujjakhoz. Ekkor az ember nyitott tenyérrel végigsimogatta az oldalát, a hasa alá nyult és hirtelen felkapta a földről. De még meg sem ijedhetett a kutya, már a földön volt megint.

- Tizenhárom kiló lehetsz, vagy talán egy kicsivel kevesebb. Fogadást ajánlok, százat egy ellen, hogy leszel te tizenöt kiló is, mikor eléred a teljes súlyodat. Különben az csak beszéd. Nem muszáj olyan pontosan ragaszkodni ahhoz a szabályos tizenöt kilóhoz. Több is lehetsz és akkor majd ledolgozol magadról néhány grammot. Nagyszerű kutya vagy, a formád hibátlan. Megvan a futásra való formád és a verekedésre való súlyod. Igen, tisztelt barátom, kutya ur, a súlyod, az nyerősúly, a füledet pedig akármelyik mélyen tisztelt lódoktor ki tudja vasalni. Fogadni merek, hogy legalább száz ember akadna Sydneyben, aki szívesen kiguberálna husz sovereignt, vagy többet is, hogy az övé lehess.

És nehogy Mihály tévedésből azt gondolja, hogy tulságosan felvitte az Isten a dolgát, Daughtry felegyenesedett, pipára gyujtott és nyilván megfélemedezett róla, hogy a kutya a világon van. Nem akart kedveskedni a kutyának. Azt akarta, hogy a kutya kedveskedjen neki.

Mihály ezt meg is cselekedte. Hozzányomkodta az oldalát a Daughtry térdéhez, hozzáfurta a fejét a Daughtry kezéhez, így kért még egy kicsit abból az áldott fülnyomogatásból és farkforgatásból. Daughtry azonban ehelyett állon kapta, ide-oda mozgatta a kutya fejét és így beszélt hozzá:

- Ki kutyája vagy? Lehet, hogy egy néger kutyája vagy. Hát az nem helyes. Talán valami néger ellopott valahonnan. Rémes. Borzasztó dolgok történnek néha kutyákkal. Szégyen, gyalázat. A fehér ember nem szereti, ha a néger embernek olyan holmija van, mint neki. Én se nagyon szeretem. Hopp, megvan. Biztosan egy négeré voltál, aki nem tudja, hogyan tanítson. Persze hogy egy néger lopott el valahonnan. Na hát, ha most a szemem elé kerülne, szíjat hasítanék a hátából. Bizonyisten. Csak mutasd meg, melyik volt, majd meglátod, mit csinállok vele. Még csak rá gondolni is, hogy te egy négernek szolgáltad és hordoztad a holmiját és szót fogadtál neki! Nem, tisztelt barátom, ez most már nem így lesz. Jössz velem. Gondolom, nem is kell nagyon biztatni.

Daughtry Dag felkelt és közömbösen elindult. Mihály nézett utána, de nem ment vele. Nagyon szeretett volna vele menni, de nem kapott meghívást. Végre Daughtry halkan cuppantott egyet a szájával. Olyan halk volt ez a cuppantás, hogy még ő maga is alig hallotta. Nem is a fülével tudta, hogy a cuppantás elhangzott, hanem az ajkán érezte inkább. Semmiféle élőlény ilyen távolságról nem hallotta volna meg. De Mihály meghallotta és nagyboldogan ugrott a távozó ember után.

II. fejezet.

Daughtry Dag a part mentén mendegélt, Mihály pedig a sarkában ment utána, vagy pedig annak a különös cuppantó nesznek minden megismétlődésére elragadtatva, körben szaladt körülötte. A lámpák fénykörén innen megállottak. Fekete alakok dolgoztak a cetvadászhajók kirakodásánál és a közigazgatási hivatalnok még mindig lármázott a Makambo rakomány-felügyelőjével a fuvarlevél miatt. Mihály menni akart tovább, de az ember ugyanazzal az artikulátlan, szinte meghallhatatlan cuppantással visszatartotta.

Mert Daughtry nem ragaszkodott ahhoz, hogy ennél a kutyalopási műveletnél meglássák. Azon tűnődött, hogyan jusson észrevétlenül a gőzösre. Nagy ivben megkerülte a lámpák megvilágított körét és a rakodópart mentén elment a bennszülöttek falujába. Mint ahogy előrelátta, minden épkézláb ember elment a rakodómunkához. A gyepházak között nem látszott semmi élet. Végre az egyik házból hang érkezett, olyan fisztulázó, panaszos, magas hang, mint az öreg négerké:

- Ki az?

A délnyugati Csendes-óceánnak van egy külön furcsa nyelve a »bèche de mer«, amelyen angolok és négerké érintkeznek. A szavak primitív összerakása ez, nemzetközi nyelve ennek az óceánvidéknek. Daughtry ezen a nyelven válaszolt:

- Én megy nagyon sok már. Én övé gőzös. Ha te elvisz engem vasi-vasi (négerül: evezni) csónak, én ad neked két rud dohány.

- Ha te ad nekem tíz rud, én jól van.

- Én ad neked öt rud, - felelte a tízüveges pincér alkudozva - ha te nem szeret öt rud, te megy pokolba.

Csend következett.

- Te szeret öt rud? - unszolta Daughtry a vaksötétben.

- Én szeret, - felelt a sötétség, és a sötétségen át olyan különös nessel közeledett a hang tulajdonosa, hogy a pincér világot gyújtott.

Nedvesszemű vén ember állt előtte, aki félmankóval bicegett. A szeme a beteg hártya lenövésétől félig hályogos volt, ami pedig még kinn volt a szemgolyójából, az véresen és betegen fénylett. Piszkos hajának itt-ott maradt meg egy kócos, őszes csomója. Arca csupa folt, sebhely és ránc és egészen furcsa színű: olyan kék és olyan szürke, hogy festéknek lehetett volna gondolni, pedig kétségtelenül az arca eredeti színe volt.

»Félig kifejlődött lepra«, gondolta magában Daughtry s gyors pillantása már kutatta a néger kezét-lábát, nincsenek-e lerothadt ujjizületei. De e tekintetben az aggastyán még ép volt. Az egyik lába viszont térden felül hiányzott.

- Hé, hol neked láb? - kérdezte Daughtry és arra a helyre mutatott, ahol a láb lett volna, ha nem hiányzott volna.

- Nagy cápa elvisz nekem láb, - vigyorgott az öreg, egy fogatlan száj borzasztó nyílását mutatva meg. Aztán folytatta tremolázó, vékony hangon: - Én öreg-öreg nagyon sok. Én nagyon sok idő nem szív dohány. Ha fehér gazda nekem ad előre egy rud dohány, én nagyon sok gyors vasi-vasi oda gőzös.

- És ha nem adok? - szólt türelmetlenül Daughtry.

Az öreg válasz gyanánt elfordult, meglendítette a levegőben csonka combját és kezdett bicegni befelé a gyepházba.

- Jól van no, - kiáltott gyorsan Daughtry - én ad gyorsan szív.

Benyult kabátja oldalzsebébe, ahol a Salamon-szigetek e kedvelt valutáját tartotta, és a préselt dohányrudakból kihalászott egyet. Az öreg ember valósággal megdicsőült, mikor sóváran nyult érte és elvette. Kis nyöszörgő hangokat hallatott, közben félig elragadtatott, félig zsörtölődő kiáltásokban tört ki, amelyek valami fájdalomhoz hasonlítottak. Az átfurt fülcimpájából kivette a fekete agyagpipát és reszkető ujjakkal morzsolta és gyömösölte bele a virginiai növényt.

A telitöltött pipa tartalmát jól lenyomkodta a hüvelykujjával, aztán hirtelen lekuporodott a földre, a mankóját maga mellé tette, a lábát maga alá huzta, úgy hogy valami lábatlan torzónak látszott. A nyakáról egy kis kókuszhaj-fonatu zacskó lógott fonnyadt és horpadt mellére. Abból acélt, taplót és kovát szedett elő és noha a türelmetlen matróz egy skatulya gyujtót kínált neki, ő szikrát csiholt, beleugratta a taplóba, fujással élesztette és növelte, aztán pipára gyujtott róla.

Az első mély szivással abba is hagyta nyögését és nyihogását. Az izgatottsága kezdett szünni. Daughtry megértően várt és nézte, hogy mulik el a keze reszketése, hogy szünik lelógó ajkának remegése, hogy tűnik el szája sarkából a habzó nyál és hogyan költözik békesség a szeme égő maradványába.

Daughtry nem is próbálta kitalálni, milyen látomásokban gyönyörködött a vén ember a bekövetkezett csendben. Őt magát elfoglalta a saját látomása. Élénken felmerült előtte egy szegényház nyomoruságos, piszkos képe, ahol egy vén ember, amilyen majd ő lesz, esengve dadog és rimánkodik egy csipetnyi dohányért ócska agyagpipája számára és ahol a borzalmakat az tetőzi, hogy nemhogy tiz üveg sör nincsen, de nincs egy árva korty sem.

Mihály a pipatüz homályos világításánál nézte a két öreg embert, az egyiket, aki ott kuporgott a sötétben, és a másikat, amint állott mellette. Mihály semmit sem érzett az öregség tragikumából, csak azt tudta, mégpedig lénye minden porcikájával tudta, hogy ez a kétlábu fehér isten mérhetetlenül szeretetreméltó, hogy varázslatos ujjai a füle, farka és gerince utján a szívét is meghódították.

A vén néger kiszítta a pipát. Mankója segítségével hihetetlen ügyesen állott fel a féllábara és bicegve indult a kikötő felé. Mikor a kis csónakot a homokról be kellett tolni a vízbe, Daughtry is kénytelen volt kölcsönadni az erejét. Kis kenu volt ez, éppen olyan vén és rozszant, mint a gazdája. Daughtry igyekezett fel nem borítani beszállás közben. Vizes is lett egyik lába bokáig, a másik térdig. A vén néger is bemászott a kenuba és olyan gyorsan vetette át a testét a csónak szélén, hogy a rozoga jármű már-már felborult, de ő már akkor a kellő súlyponton volt és ügyesen visszaegyensúlyozta a csónakot.

Mihály a parton maradt és várta az invitálást. Még nem szánta el magát egészen, de már közel volt a döntéshez. Mindössze az a cuppantás hiányzott még hozzá. Daughtry Dag olyan halkan cuppantott, hogy az öreg néger nem is hallotta. Mihály a fővényről egyenesen a csónakba ugrott és száraz lábbal került a pincérhez. Daughtry még egyszer cuppantott, Mihály szembe fordult vele, leült és a fejét a pincér térdére fektette. A pincér pedig vigyorogva sugta Mihály fülébe:

- Akár a bibliára tett kézzel esküdhetem meg, hogy a kutya erőszakkal jött utánam.

Aztán rászólt a négerre:

- Gyors vasi-vasi.

Az öreg engedelmesen meritette le az evezőt és ide-oda kanyarogva, vesződve próbált körülbelül arrafelé jutni, ahol egy csoport fénypont a Makambo helyét jelezte. Csakhogy

tulságosan gyenge volt, szakadatlanul zihált és lihegett a megerőltetéstől és minden evező-csapás után megállott pihenni. A pincér türelmetlenül vette el tőle az evezőt és munkához látott.

Féluton az öreg kiszuszogta magát. A fejével Mihály felé intett és így szólt:

- Kutya övé nagy fehér gazda cetvadászhajó...

Egy kicsit megállt, hogy a kijelentése elérje a kellő hatást, aztán hozzátette:

- Te nekem ad tiz rud dohány.

Daughtry nyájasan válaszolt neki:

- Én neked ad pofon fej tied. Cetvadászhajó fehér gazda nekem jóbarát nagyon-nagyon. Most ő éppen van Makambo rajta. Én visz kutya neki bele Makambo.

Az aggastyán nem beszélt többet és ámbár hosszú ideig élt még, soha senkinek sem tett említést az éjféli utasról, aki a csónakban Mihályt vitte magával. Ezen az éjszakán később látta és hallotta a zürzavart és lármát, mikor Kellar kapitány egész Tulagit tűvé tette Mihály után, de a féllábu öreg hallgató és szótlan maradt. Kicsoda ő, hogy bajba keveredjék ezekkel az idegenekkel, a fehér gazdákkal, akik jönnek, mennek és uralkodnak?

Ebben a tekintetben a vén néger éppen olyan volt, mint sötétbőrű melanéziai fajának többi szülőttei. Előttük a fehérek utjai és céljai érthetetlenek és kitalálhatatlanok. Más világot alkotnak a fehérek. Mintha felsőbb lények valami fenkölt színpadon játszanának, ahol abból a valóságból, amit a feketék valóságnak ismernek, nincs semmi, ahol a fehér emberek álombeli fantómok gyanánt mozognak, mintha a mindenség óriási és titokzatos függönyére vetett árnyak volnának.

A létra a hajó innenső oldalán volt. Daughtry Dag körülvezett a kormányfélhez és egy bizonyos nyitott ablaknyílás alatt megállt a csónakkal.

- Kvék! - szólt halkán kétszer is.

A második szólításra az ablaknyílás világosságát egy felbukkanó fej sötétítette el. A fej vékony físztulahangon suttogott le:

- Én itten, gazda.

- Én kutya ad neked, - sugta fel a pincér - te bezár ajtó. Te engem vár. Hopp. Most!

Gyorsan felkapta Mihályt és odatette a hajó vasfalából kinyuló láthatatlan kezekbe. Aztán előre evezett egy nyitott rakodóablakhoz. Benyult a zsebébe, találmra egy maréknyi dohányrudat vett ki, az öreg néger kezébe tette, aztán elrugta a csónakot. Nem gondolt vele, hogyan fogja a tehetetlen csónaktulajdonos elérni a partot.

Az öreg néger nem nyult az evezőlapáthoz. A sima oldalu gözhajót sem bámulta meg, mikor a kenu a hajó mentén lassan siklott tova a sötét vizén. Nagyon el volt foglalva: igyekezett megszámlálni az áldást, amely dohányrudak alakjában csőstül hullott rája. Ez a számlálás nem volt kis munka. A számok fogalmát ötig ismerte. Mihelyt ötig jutott, elülről kezdte, és még egyszer ötöt olvasott. Összesen háromszor egymásután olvasott ötöt, és még ráadásul két rud maradt. Így aztán végül pontosan elraktározta magában a dohányrudak mennyiségének azt a fogalmát, amelyet az átlagos fehér ember egyszerűen így jelöl meg: tizenhét.

Több volt ez, sokkal több, mint amennyire a kapzsisága vágyott. Mégsem volt meglepetve. Ha nem tizenhét rud lett volna, hanem kettő, éppen így nem lett volna meglepetve. A fehér emberek minden tette meglepő. A feketét csak az lepi meg, ha a fehér ember valami olyat csinál, ami nem meglepő.

Az öreg néger lassan haladt ki a part felé. Evezett, lihegett, minduntalan megállt, elfelejtette a fehér emberek árnyékvilágát, az elméjében nem volt semmi, csak a Tulagi-hegyek valósága, amelyeknek fésűs vonala feketén vésődött rá a csillagos égbolt sziporkázó homályára, a tenger valóságát tudta csak és a csónakét, amelyet olyan tehetetlenül igyekezett előrehajtani rajta, előregedett erejének valóságát és a halálét, amely egészen biztosan el fog egyszer érkezni.

III. fejezet.

Ezalatt Mihály a levegőbe emelkedett és láthatatlan kezekbe került, amelyek egy szűk részkörön keresztül beemelték egy megvilágított szobába. Körülnézett és testvérét, Jeromost, kutatta. Csakhogy Jeromos e pillanatban egy Kennan Harleyné nevű hölgy függőágya mellett heverészett az Ariel nevű yacht fedélzetén. Az Ariel pedig oldalt dőlt igyekezetében, úgy szaladt Uj-Guinea felé tizenegy csomónyi sebességgel. Jeromost tehát nem látta itt Mihály, pedig nemrég egy hajón vált el tőle. Hanem ehelyett Kvéket látta.

Kvék? Ugy van, ez volt a neve: Kvék. Külön egyéniség, más emberekhez nem hasonló, amennyiben az emberek általában különböznek egymástól. Az élet útjain aligha bolyongott valaha nála furcsább állatja az istennek. Emberi időszámítás szerint tizenhétéves volt. De viszont ferde arcáról, ráncos homlokáról, homoru halántékáról és mélyen ülő szeméről száz esztendő is le lehetett olvasni. A teste egy kövér ember teste volt, de ez a kövér törzs vékony, törékeny pipaszárlábak hitvány szárából eredt, melyeket fonnyadt bőr fedett, alatta az izmoknak semmi látható nyoma. Nagy, kidülledő hasát széles és szilárd csipők hordozták, a válla széles volt, mint egy Herkulesnek. Azonban ha oldalról nézte az ember ezt a termetet, a válla vékony volt és a melle horpadt. Szinte úgy látszott, mintha az anatómiája csak két dimenzióban épült volna ki. A karja ösztövére, vézna volt, mint a lába. Mihály ahogy először meglátta, olyannak találta, mint egy nagyhasú fekete pókot.

Kvék folytatta az öltözködést, ami mindössze pillanatokat vett igénybe: piszkos, viseltes vászonnadrágot és vászonbluzt kapott magára. Balkezének két ujja merev csomóba volt görcsösödve. Hozzáértő ember erről meg tudta volna mondani, hogy Kvék leprás. De a gazdája nem tudta, hogy az elpusztult idegeknek ez az érzéketlen összezsugorodása a félelmes betegséget jelenti, pedig Kvék annyira az övé volt, mintha ló-passzusa lett volna róla.

Ehez a birtokoláshoz Daughtry nagyon egyszerűen jutott. Kvék egyszer az Admirális-csoport Vilmos Király nevű szigetén egy kicsit kiszökött a partra. Partugrást csinált, mint arrafelé mondják. És leprásan, úgy ahogy volt, ugyszólván a Daughtry Dag karjai közé ugrott. A pincér, szokása szerint, sétált egy kicsit a szárazföldön, szétnézett az őserdőnek a kikötőig ugró nyulványában, hogy vajjon mit vághatna zsebre. És éppen Kvéket vágta zsebre és éppen a legutolsó pillanatban.

Kvéket két nagyon heves bennszülött fiatalember üldözte. Tűzben edzett dárdát lengettek a kezükben. Kvék hihetetlenül gyorsan szedte pipaszárlábait, kimerülten rogyott össze Daughtry lábai elé és olyan könyörgően nézett rá, mint a kutyától kergetett őzike. Daughtry azonnal megindította a vizsgálatot a fennforgó ügyben, mégpedig elég erőszakos módon. Mivel egészséges félelem lakozott benne minden csirával és bacillussal szemben, és mivel a két heves fiatalember piszoktól rothadó dárdákat akart beleverni, ő az egyik fiatalember dárdáját lefogta, a másikat pedig balökölrel úgy szájonvágta, hogy az elájult. A következő percben a másik fiatalember, akinek lefogta a dárdáját, követte az elsőt.

De az öreg pincér nem elégedett meg a dárdákkal. Mialatt a megmentett Kvék tovább nyöszörögte és zokogta a háláját a földön, ő kezdte a másik kettőt levetkőztetni. Ruhafélét

egyáltalán nem hordtak, de mindegyiknek a nyakáról leszedett egy-egy teknősbékafogból készült láncot, ami még cserekereskedelmi valutában is megért egy aranyat. Továbbá az egyik fiatalember gyapjus hajából kihuzott egy kézzel vésett, finoman fogazott fésűt, amelynek széles háta gyöngyházzal volt kidolgozva. Ezt később Sydneyben egy ritkaságkereskedőnek eladta nyolc shillingért. Ugyancsak elzsákmányolta orrukából és fülükéből a teknőc- és csontdíszekeket, valamint az egyiknek a mellén lógó, harmincöt centiméter széles gyöngyház-félholdat, amely tizenöt shillinget akárhol megért. A dárdákért öt-öt shillinget kapott Port Moresbyben a turistáktól. - Egy hajópincérnek nem olyan könnyű a tizüveges hírnevét csorbitatlanul megőrizni.

Végre elfordult a két heves fiatalembertől és elindult. Azok közben magukhoz tértek és fényes, gyors, állati pillantásokkal szemlélték. Kvék azonban követte megmentőjét és annyira a sarkában maradt, hogy a pincér rálépett a két másikra és megbotlott. Ennélfogva Kvékre rakta a zsákmányt és maga elé intette, hogy mutassa az utat ki a kikötőhöz. Egész uton a gőzösig nevetett és pukkadozott magában, mikor a zsákmányra és Kvékre nézett, aki fantasztikus hordó gyanánt csetlett-botlott és mendegélt előtte vézna lábszárain.

A gőzösn, amelynek Cockspur volt a neve, Daughtry rábeszélte a kapitányt, hogy írja be a jegyzékbe Kvéket mint tűzilegényt, havi tíz shilling fizetéssel. Egyszersmind megismerte Kvék történetét.

Mindennek egy disznó volt az oka. A heves fiatalemberek testvérek voltak. A szomszéd faluban laktak, és a disznó az övék volt. Így mesélte el Kvék az ő borzalmas *bèche-de-mer* nyelvén. Ő a maga részéről soha nem is látta a disznót. A létezéséről is csak akkor szerzett tudomást, mikor a disznó megdöglött. A két fiatalember szerette a disznót. Hát aztán? Mit tartozott ez őreá, aki éppen úgy nem ismerte a disznó iránt táplált érzelmeiket, mint ahogy nem ismerte magát a disznót?

Szerinte az első, amit az egész dologról hallott, a falusiak suttogása volt, hogy a disznó meghalt és most valakinek meg kell érte halni. A pincér kérdésére Kvék azt felelte, hogy ez rendben is volt. Ez náluk így szokás. Ha egy szeretett disznó elpusztul, a tulajdonosok ki-mennek és megölnék valakit, akárkit. Természetesen nagyon jó, ha azt ölik meg, akinek bűbájossága a disznó halálát okozta. De ha ez nincs meg, jó akárki más is. Ebben az esetben Kvéket szemelték ki a vérbosszu céljaira.

Daughtry Dag a történet hallatára még egy tizenegyedik üveg sört is megivott, annyira hatott rá ennek a sötét őserdei esetnek zord, furcsa romantikája, hogy emberek megölnék idegeneket, mert megdöglött a disznó.

Az ösvényekről - mesélte tovább Kvék - hirnökök jöttek, hogy közeledik a két elárvult disznótulajdonos. Az egész falu bemenekült az erdőbe és felmászott a fákra, csak Kvék nem, mert ő nem tud fára mászni.

- Én - fejezte be elbeszélését Kvék - nem csinál beteg neki disznó.

Daughtry Dag pedig azt felelte:

- Te disznó beszél gyanus nagyonsok. Te vagy mint ördög pokol. Te csinál beteg minden ami ránéz téged. Te csinál engem beteg nagyonsok.

A pincérnek ettől fogva az lett a szokása, hogy mikor megitta a tizedik üveg sört és be akart fordulni a falnak, előbb még felszólította Kvéket, hogy mondja el a történetet. Ez visszaríngatta a gyerekkorába, mikor a távoli országokban lakó kannibálok történetei izgatták és néha álmában látta is őket. Most pedig azon nevetett magában, hogy ime: egy igazi kannibál a rab-szolgája.

Kvék csakugyan rabszolga volt, mintha Daughtry Dag árverésen vette volna. Valahányszor a pincér hajót változtatott, mindig kikötötte, hogy Kvék is vele jöhessen és megkapja pontosan a maga tíz shillingjét. Kvék ebbe nem is szólt bele. Ha egyik-másik ausztráliai kikötőben kedve kerekedett volna is megugrani, nem volt szükséges, hogy Daughtry vigyázzon rá. Ausztrália a maga fehérpárti rendőrségével ugyanis elintézte az effélét: feketebőrű lény, maláj, polinéz, vagy sárgabőrű japán nem szállhat partra Ausztráliában, míg le nem szur a kormányzóságnál száz font közbiztonsági kauciót.

És Kvéket a megugrás vágya más szigeteken sem fogta el, ahol a Makambo megfordult. Soha más földet, mint a Vilmos Király-sziget földjét, nem taposván, ez volt a mértéke, amellyel a többi szigetekről fogalmat alkotott magának. Mivel pedig a Vilmos Király-szigeten ember-evők laktak, azt kellett következtetnie, hogy a többi szigetek is hasonló étrendi intézményeknek hódolnak.

Ami a Vilmos Király-szigetet illeti, a Makambo, amely a Cockspur járatát váltotta fel, minden tizedik héten érintette. És a legborzasztóbb fenyegetés, amit Daughtry kieszelhetett, az volt, hogy a partra teszi Kvéket azon a helyen, ahol a két heves fiatalember még mindig gyászolja a disznót. Azok csakugyan azt csinálták, hogy mikor a Makambo megjelent, csónakba szálltak, körüleveztek a Makambót és vad arcfintorokkal rémitgették Kvéket, aki a korláton át hasonló fintorokkal válaszolt le nekik. Daughtry még igyekezett is uszítani ezeket a kölcsönös arcjátékokat, mert így jobban el tudta venni a merszét Kvéknek attól, hogy valaha is partra akarjon szállani szülőfalujában.

Igy aztán Kvék nem nagyon vágyott otthagyni a gazdáját, aki még hozzá barátságos volt, igazságos és soha nem emelt rá kezet. A néger hamarosan tulesett a tengeri betegségen, aztán nem szállván le a hajóról, soha többet nem lett tengeri beteg. Meg volt győződve arról, hogy földi paradicsomban él. Sohasem kellett megbánnia, hogy nem tud fára mászni, mert itt sohasem fenyegette veszedelem. Megvolt mindene, rendes kosztja. És milyen koszt! A falujabeliek nem is álmodhattak olyan csemegéről, amilyeneket ő folyton evett. Mindezek folytán könnyen esett át a nosztalgia egy kisebb rohamán és végül nála boldogabb ember nem is hajózott a tengereken.

Ez a Kvék vette be az ablakon keresztül Daughtry Dag szobájába Mihályt, ő várta a szobában, hogy érdemes gazdája az ajtó körülményes útján szintén megérkezzék. Mihály először gyorsan körülnézett, megszagolta az ágyat, beszimatolt az ágy alá, aztán látván, hogy Jeromos nincs itt, Kvéknek szentelte figyelmét.

Kvék próbált barátságos lenni. Rokonszenve nyilvánításául valami furcsa kotkodácsoló hangot adott. Mihály azonban a fogát vicsorította erre a feketére, aki őt a kezével merészelte érinteni. Mihály úgy tanulta, hogy ez megszégyenítő dolog. Még hozzá a fekete szólni is merészelt őhozzá, aki kizárólag fehér istenekkel érintkezett.

A néger buta, hápogó nevetéssel tette tul magát a kudarcon és közelebb akart lépni az ajtóhoz, hogy rögtön nyithassa, ha a gazdája jön. De abban a pillanatban, ahogy megmozdult a lába, Mihály rárohant. Kvék azonnal megállt ott, Mihály is visszavonult, de éber, őrködő figyelembe helyezkedett. Semmit sem tudott erről a feketéről, csak azt, hogy fekete és hogy a fehér gazda távollétében minden feketére ügyelni kell. Kvék próbálta lassan csusztatni a lábát az ajtó felé; de Mihály ismerte ezt a fogást. Felborzolódba és morogva megállította.

Daughtry éppen ennél a jelenetnél lépett be. Sokáig nézte Mihályt a fényes villamosvilágításnál és közben megértette a helyzetet. Hogy megbizonyosodjék, ráparancsolt Kvékre:

- Kvék, csinál egy lépés láb tied!

Az a gyanakvó pillantás, amit a néger a kutyára vetett, eleget beszélt. De a pincér tovább biztatta. Kvék tétován engedelmeskedett, de alig mozdult meg a lába, Mihály már rárohant. A néger lába gyökeret vert. Mihály pedig még egy félkört csinált körülötte, hogy külön megfélemlítse. Daughtry kacagott.

- Oda vagy szegezve a padlóhoz, hé? Ezt aztán nevezem négerfogó kutyának, bizonyisten.

Aztán a négernek is érthető nyelvmódban, parancsolóan szólt:

- Hé, Kvék, te nekem hoz kettő üveg sör, tesz bele jégkűt.

Kvék könyörgő pillantást vetett rá, de nem mozdult. Akkor sem mozdult, mikor a gazdája még hangosabban ismételte meg a parancsot. A pincér kiabált:

- Ha te nem hoz nekem kettő üveg sör, én téged megver borzasztó nagyon. Ha te nem hoz nekem kettő üveg sör, én téged tesz part ki Vilmos Király-sziget.

- Én nem tud, - motyogott Kvék gyáván, - kutya övé szem engem néz nagyon sok. Én nem szeret kutya engem kéké.

Kéké az ő nyelvén annyit jelent, hogy megenni.

- Te fél kutya? - kérdezte a pincér.

- Én fél kutya nagyon-nagyon.

Daughtry Dag el volt ragadtatva. Azonfelül szomjas is volt a parti sétától és nem akarta huzni-halasztani a dolgot. Rászólt Mihályra:

- Hé, kutya te, fekete fiú jólvan. Ért? Fekete jól van.

Mihály csóválta a farkát és hegyezte a fülét a beszédre, amelyet igyekezett megérteni. A pincér megveregette a néger vállát. Erre Mihály odalépett a lábához, amelyeket ő szegezt a földhöz és megszagolta őket. Daughtry most a négernek szólt:

- Indul. Te indul lassan.

De az óvatosságra nem volt szükség. Mihály borzolta ugyan szőrét, de az első félénk lépésbe beleegyezett. A második lépésnél Daughtryra nézett, hogy megbizonyosodjék. A pincér megnyugtatta:

- Helyes. Néger fiú enyém. Ő jólvan neked.

Mihály mosolygó szemmel jelezte, hogy megértette. Aztán közömbösen odébb ment, hogy átfürkesszen egy nyitott ládát a padlón, amely teknőc-lemezeket, lombfűrész és smirglipapírt tartalmazott. Mikor aztán később megérkezett a sör, Daughtry Dag az üveggel a kezében hátradőlt a karosszéken és mialatt a lábánál térdelő Kvék kifűzte a cipőjét, fontoskodva így szólt:

- Most pedig, tisztelt kutya barátom, név után fogunk nézni, amely méltó lesz a származásodhoz is, meg az én találékonyságomhoz is.

IV. fejezet.

Az ír terrier, ha megnő, nevezetes kutya. Nemcsak bátorságával, hűségével és ragaszkodásával tűnik ki, hanem azzal is, hogy rendkívül hidegvérű és önuralma kivételes. Nem könnyű kihozni a sodrából. A marakodás harcában és dühében meghallja a gazdája hangját és szót fogad neki: sosem esik olyan ideges hisztériába, mint mondjuk a foxterrier.

Mihályban nyoma sem volt a hisztériának, ámbár a vérmérséklete izgékonynak mutatkozott. Roppant játékos és hancurozó kutya volt. Csordultig telt temperamentuma állandóan azon a ponton volt, hogy a legkisebb alkalomra kirobbanjon, és mint ahogy később megmutatta, akármelyik kölyökkutyát ki tudta fárasztani játék közben. Röviden szólva: vidám kedélyű lélek volt.

A »lélek« szó szándékosan áll itt. Akárminek tartsuk is az emberi lelket: éltető szellemnek, egyéniségnek, énnak, tudatnak, - ez a megfoghatatlan valami egész bizonyosan megvolt Mihályban is. Az ő lelke csak alsóbbrendű volt, de ugyanazokkal az alaptulajdonságokkal volt felruházva, mint az emberi lélek. Ismerte a szeretetet, bánatot, örömet, haragot, büszkeséget, önérzetet, humort. Az emberi lélek három főjellemvonása az emlékezet, az akarat és az értelem. Mihályban megvolt az emlékezet is, az akarat is, az értelem is.

Mint az ember, ő is őt érzéke útján érintkezett a külvilággal. Mint az ember számára, az ő számára is ezek az érintkezések érzékeléseket eredményeztek. Mint az embernél, nála is ezek az érzékelések alkalmilag emóciókat váltottak ki. Mint az ember, ő is tudomásul vette értelmével a jelenségeket, amiből az agyában fogalmak fogamzóttak. Persze, nem olyan mélyek, nagyok és elvontak, mint az emberi fogalmak, de mégis csak fogalmak.

De ha kissé mérsékelni akarjuk a legfontosabb és legelőkelőbb életműködések e sértő azonosságát, akkor el kell ismerni, hogy a Mihály érzékelései nem voltak olyan határozottak, mint az emberi érzékelések. Ha a kutya lábát túlvél megszúrjuk, ez az érzékelés kétségkívül nincs olyan pontos, mint ha egy ember tenyerét szúrjuk meg. És ha az öntudata valami gondolatot szült az agyában, el kell ismerni, hogy ez a gondolat homályosabb, köszább valami volt, mint az emberi agyban született gondolat. Azt is el kell ismerni, hogy Mihály, ha milliószor él is, soha nem tudott volna bebizonyítani egy euklidesi tételt, vagy megoldani egy másodfoku egyenletet. Azonban minden kétséget kizáróan meg tudta állapítani, hogy három csont több a két csontnál és hogy tíz kutya jelentékenyen félelmesebb sereg, mint két kutya.

Viszont volt olyasmi, amiben állta a versenyt az emberi lényekkel: nem lehet kétségbe vonni, hogy tudott szeretni olyan odaadóan, teljes szívvél, önzetlenül, rajongóan, önfeláldozóan, mint egy ember. Így is szeretett. Nem, mert Mihály volt, hanem mert kutya volt.

Kellar kapitányt jobban szerette, mint az életét. Egy pillanatig sem habozott volna, hogy Kellar kapitányért kockára tegye az életét. Pedig alig ismerte még. És mikor mult az idő és rájött, hogy Kellar kapitány ugyanugy eltűnt a semmibe, mint az ausztráliai szülőföld, akkor az volt a végzete, hogy ugyanilyen tökéletesen szeresse a tizüveges hajópincért, aki olyan ügyesen tudott vele bánni és olyan megragadóan tudott cuppantani. Kvéket azonban nem szerethette, mert Kvék fekete volt. Kvéket csupán tudomásul vette, elfogadta, mint tartozékot, mint az emberi világ szerves részét, mint Daughtry Dag birtokát.

Uj istenét azonban nem Daughtry Dag néven ismerte. Kvék ezt az istent úgy szólitotta, hogy »gazda«. De Mihály hallotta, hogy a feketék más fehér embereket is így szoktak szólitani. Kellar kapitányt is úgy szólitották a feketék, hogy »gazda«. Viszont Duncan kapitány úgy szólitotta Daughtryt, hogy »pincér«. Mihály észrevette, hogy nemcsak a kapitány, hanem a tisztek és az utasok is úgy szólitják, ennél fogva Mihály számára az isten neve az volt, hogy Pincér. Ezután mindig úgy élt a tudatában és úgy gondolt rá, hogy Pincér.

Hátra volt azonban az ő nevének kérdése is. A hajóra érkezte után másnap este, lefekvés előtt Daughtry Dag ezt meg is beszélte vele. Mihály leült a hátsó lábára, állát rátette a Daughtry térdére, a szeme felváltva kitágult, összeszűkült, felragyogott, a füle hol felcsapott, hol lekonyult a nagy figyelem közben, csonka farka lelkesen kopogott a padlón.

- Hallgass ide, fiam. Apád, anyád ír kutyák voltak. Ne is tagadd, te csirkefogó...

Mihályt felbátorította a gazdája hangjának félreismerhetetlen kedvessége és gyengédsége. Egész testében megrázkódott és gyönyörűségében kettőt koppantott a farkával a földön. Nem mintha egy szót is értett volna az egészből, de megértette a szavak mögött azt a valamit, ami a hangok csengését a fehér isten titokzatos szeretetreméltóságával töltötte meg.

- Ne szégyeld az őseidet. Isten szereti az íreket. Hé, Kvék! Te nekem hoz kettő üveg sör, tesz jégműtő bele... Hiszen rá van írva a pofára, hogy ír volt az öregapád is.

Mihály farka kopogott a padlón.

- Nekem ne hizelegj. Ismerem azt a színeskedő, kedveskedő, alamuszi természetedet. Engem nem fogsz meghódítani. Az én szívem hosszú évek óta sörbe van pácolva. Azért loptalak, hogy eladjalak, nem azért, hogy szeresselek. Volt idő, mikor szerettelek volna. De az akkor volt, mikor én meg a sör még nem voltunk egymásnak bemutatva. Husz aranyért most azonnal odaadnád, persze készpénzért, ha arra kerülne a sor. Nem fogok belédszeretni, afelől nyugodtan alhatol. Hanem azt akartam mondani, mikor olyan nevetlenül félbeszakítottál...

Itt megállt, hogy a szájához vigye a kinyitott sörözüveget, amit Kvék nyújtott neki. Sóhajtott egy kéjeset, megtörölte a száját a kezefejével és folytatta:

- Furcsa dolog ez fiam, ezzel a fene sörrel. Ez a Matuzsálem-arcu majom, aki itt vigyorog mellettünk, az enyém. Hát én megesküszöm, hogy én meg a söré vagyok. Annyi söré, hogy üveg üvegre, és még üveg, és még, hogy akár egy hajó elsüllyedhet benne. Bizonyisten irigyellek, ahogy kényelmesen itt ülsz a testeddel, amiben nincsen egy csöpp alkohol sem. Lehetsz az enyém, lehetsz azé, aki husz aranyért megvesz tőlem, de sohasem lehetsz a söré. Szabadabb ember vagy, mint én, tisztelt barátom, nem is tudom, hogy szólítsalak. Erről jut eszembe...

Felhajtotta a sört, odanyomta az üveget Kvéknek és jelt adott neki, hogy nyissa ki a másikat.

- Meg kell hogy kereszteljelek, fiam. Nem könnyű dolog. Ir névnek kell lenni, de mi az ördög legyen? Paddy? Igazad van, ha nem tetszik. Nagyon közönséges név, nincs benne semmi finomság. Csak nem foglak úgy hívni, mint egy zsákhordót? Ballymena, az szép, finom név volna, de az inkább nőknek való, nem ilyen fickónak. Hopp, ez egy ötlet! Fickó! Lássuk csak. Banshee Fickó? Rossz. Irlandi Fickó? Inkább.

Helyeselve bólogatott magának és nyult a másik üvegért. Ivott, gondolkozott és megint ivott. Végre ünnepélyesen megszólalt:

- Megvan. Killeny, az nagyon szép név. Killeny lesz a neved. Hogy izlik ez a név méltóságodnak? Előkelő, méltóságos hangzásu, mint valami grófé, vagy... vagy meggazdagodott sörfőzőé. Van sok olyan, akinek egész életemben segitettem meggazdagodni.

Kiürítette az üveget, hirtelen mind a két kezével megkapta a Mihály fejét és hozzádörzsölte az orrát a kutya orrához. Aztán hirtelen eleresztette. Mihály kopogó farkkal és izgatott szemmel nézett fel a gazdája arcába. Állati nézése mögött felismerhető lélek, vagy egyéniség, vagy szellem derengett, amelyet már hatalmába kerített az imádat ez íránt a szürkehajú isten íránt, aki beszélt hozzá, nem tudta ugyan, mit, de a beszéd mindenképpen gyönyörűséges és megfejtethetlen dolgokat mondott a szívének.

- Hé! Te Kvék!

Kvék, aki maga alá huzott lábbal üldögélt a földön, abbahagyta annak a teknőcfésűnek a csiszolását, amit gazdája rajzolt és vésett ki, és mohón leste a parancsot.

- Te most megtanul kutya övé név. Név övé Killeny. Most te beletesz fej tied bele kutya övé név. Mindig, ha te beszélsz kutya neki, te mond Killeny. Ért? Ha te nem tud, én téged pofoz nagyonsok. Killeny! Ért? Killeny! Killeny!

Kvék aztán lehuzta a gazda cipőjét és vetkőzni segített neki. Daughtry álmos szemmel nézegette Mihályt. Mikor felállt és az ágyhoz indult, megszólalt:

- Na. Hát most már neved is van, hékás. Aztán most magamban meg is csináltam a hivatali minősítéset. »Nagyon tüzes, de józan.« Ez az. Ugy illik rád, mint a tapéta a falra.

És mikor Kvék besegítette az ágyba, még mindig mondogatta:

- Nagyon tüzes, de józan. Az vagy, Killeny. Nagyon tüzes, de józan.

Kvék folytatta a fésű-csiszolást. A mély tünődéstől összeráncolta a szemöldökét, aztán ijedten, remegő ajakkal, halkán kérdezte:

- Gazda! Mi név kutya övé?

- Killeny, te boglyas emberevő te. Killeny, Killeny. Te fekete vérszopó, te szalad és hoz nekem egy üveg sör és tesz jégűtő bele.

- Én nem hoz, gazda, - szólt elszántan a fekete, fűrge szemmel nézve, hogy nem repül-e feléje valami - tiz üveg már vége gazda mind.

A pincér már nem is felelt. Horkolt.

A néger, akinek görcsbe fonódtak az ujjai a leprától és akinek a homlokán a két szeme között a bőrt ugyanez a betegség vastagította meg egy alig látható helyen, a csiszolás fölé hajlott és hangtalanul, mozgó ajakkal szakadatlanul mondogatta magában:

- Killeny... Killeny...

V. fejezet.

Néhány napig Mihály nem is látott mást, mint Pincért és Kvéket. Ugyanis internálva volt a pincér kabinjába. Senki sem tudta, hogy Mihály a hajón van és Daughtry Dag teljes tudatában annak, hogy ellopta egy fehér ember kutyáját, remélte, hogy a kutya jelenlétét mindvégig titokban tudja tartani és mikor majd a Makambo kiköt Sydneyben, partra tudja csempészni.

A pincér csakhamar kitapasztalta Mihály bámulatos tanulékonyágát. Maga etette és néha egy-egy csirkecsontot is odavetett neki. Összesen két leckét vett igénybe, amíg Mihály megtanulta, hogy a kabin sarkában az ajtó mellett van az a hely, ahol meg szabad ennie a csirkecsontot. Leckéknek sem igen lehetett ezeket nevezni, mert nem tartottak egy-egy félpercnél tovább és öt percen belül lezajlott mind a kettő. Ezután már habozás nélkül, magától értetődően a sarokba vitte, ha csontot kapott. Mert az értelme is megvolt hozzá, hogy kapiskálja, mit akar tőle Pincér, a szíve is megvolt hozzá, amely boldoggá tette, ha szolgálhatott neki. Pincér isten volt, aki jó volt, aki beszéddel és cuppantással, simogatással, orrdörzsöléssel, sőt öleléssel szerette őt. Minden szolgálatkészség a szeretet földjében virul igazán. Így volt Mihálynál is. Ha Pincér azt parancsolta volna neki, hogy a sarokba vitt csontot hagyja ott, szívesen állott volna szolgálatára azzal, hogy otthagyja. A kutya az egyetlen állat, amely vidáman, boldogan, örömeiben ugrándozva képes ott hagyni az eledelét, hogy az embert kövesse vagy szolgálja.

Daughtry Dag rendszeren minden szabad idejét a bezárt Mihállyal töltötte, aki hamarosan megtanulta, hogy parancsszóra abba kell hagyni a szükölést, meg az ugatást. És az együttlét ez órái alatt Mihály még sok egyebet is tanult. Daughtry rájött, hogy Mihály már ért és megfogad számos parancsot. Mint például:

- Nem!

- Igen!
- Kelj fel!
- Feküdj le!

Ezekhez most ujak járultak hozzá. Daughtry megtanította a következőkre is:

- Eredj az ágyba és feküdj le!
- Eredj az ágy alá!
- Hozd el az egyik cipőt!
- Hozd el mind a két cipőt!

Szinte minden fáradság nélkül megtanította a szokott kutya-dolgokra: bukfencet vetni, imádkozni, halottat tettetni, kalappal a fején ülve pipázni és a hátsó lábán nemcsak megállni, hanem járni is.

Aztán következett a »szabad« és »nem szabad«. Daughtry odatett az ágy peremére, Mihály orrával egy vonalban, holmi jószagu, orresiklandozó hust vagy sajtot és így szólt:

- Nem szabad!

És Mihály nem nyult hozzá addig, míg meg nem kapta a várva-várt szót:

- Szabad!

Daughtry ennek a nemszabadnak az erejével megtehetette volna, hogy kimenjen a kabinból, elmaradhatott volna egy óra hosszat, vagy akár öt óra hosszat: visszatérvén, érintetlenül találta volna az élelmet, Mihályt pedig alva az ágy sarkában, ahol a hálóhelye volt kijelölve. Mikor a pincér egyszer kiment a szobából és Mihály orra csak egy ujjnyira volt valami megtiltott csemegétől, Kvék játékos kedvében odanyult az ételért, hogy elvegye. A kezét Mihály gyors fogának fájdalmas nyomával kapta vissza.

Amit Pincérnek sóváran igyekezett megcsinálni, azt Kvéknek sohasem csinálta meg, pedig Kvékben nyoma sem volt a durvaságnak vagy rosszaságnak. Csakhogy Mihályt öntudata első derengésétől fogva arra tanították, hogy a fehér ember és a fekete ember között különbséget tegyen. A fekete emberek mindig a fehér emberek szolgái voltak. Legalább is ő ezt tapasztalta. Mindig gyanusak voltak, mindig valami gonoszságban sántikáltak és mindig vigyázni kellett rájuk. A kutya elemi kötelessége az volt, hogy minden fekete ember megfigyelésével szolgálja fehér istenét.

Mindenesetre megengedte Kvéknek, hogy ennivalót, vizet adjon és más szolgálatokat is tegyen neki. Eleinte csak akkor engedte meg, mikor Pincér a hivatalos dolgát végezte a hajón, de később mindig megengedte neki. Mert anélkül hogy ezen gondolkozott volna, megállapította, hogy akármit csinált és adott neki Kvék, az valójában nem Kvéktől ered, hanem a Kvék gazdájától, aki az ő gazdája is. Kvék nem neheztelt Mihályra. Maga is annyira odavolt az ura kényelméért, - hiszen az ura azon a borzasztó napon a Vilmos Király-szigeten az életét mentette meg a két gyászbaborult disznótulajdonostól, - hogy az ura kedvéért még dédelgette is Mihályt. Látván, hogy gazdája egyre jobban szereti Mihályt, benne is hasonló érzelmek támadtak. Általában a pincér minden holmiját imádta: imádta a cipőt, amit kipucolt neki, a ruhát, amit kefélt és tisztogatott neki, még a tiz üveg sört is imádta, amit mindennap betett a gazdája számára a hűtőbe.

A dolog lényege az, hogy Kvékben nem volt semmi uralkodó vonás, Mihály pedig arisztokratának született. Szeretetből hajlandó volt vakon szolgálni Pincérnek, de a gyapjashajunál nagyobb ur volt. Kvékben tultengett a rabszolga-természet, Mihályba pedig ebből a rabszolga-

természetből alig szorult több mint amennyiről az északamerikai indiánok tettek tanuságot, mikor hiábavaló kísérletek történtek, hogy a kubai ültetvényeken rabszolgákká tegyék őket. Ami sem Kvéknek nem volt személyes hibája, sem Mihálynak személyes érdeme. Mihály öröklött természete, amelyet az emberek nemzedékeken át gondosan kitenyésztettek, főleg büszkeségből és hűségből rakódott össze. A büszkeség és hűség házasságából mindig önérzet származik. Az önérzet pedig követeli a maga megbecsültetését, a megbecsültetés pedig követeli az alantabb álló megbecsülőt.

Mihály sikereinek koronája Daughtry vezetése alatt az volt, hogy a kabinban mindjárt az első napok folyamán megtanult ötig olvasni. Akármilyen rendkívül értelmes volt, ehhez mégis sok-sok órai munkára volt szükség. Mert először meg kellett tanulnia a számok nevét, ahogy Daughtry kimondotta. Másodszor meg kellett tanulnia, hogy a szemével lássa és az agyával megkülönböztesse az egyes tárgyat a több tárgy csoportjától. Ezt fel egészen ötig bezárólag. Harmadszor meg kellett tanulnia, hogy az elméjében az egyes tárgyat, vagy több tárgy bizonyos csoportját, szoros összefüggésbe hozza a számnak Pincér által kimondott nevével.

A tanításhoz Daughtry Dag cérnával összekötözött papírgombócokat használt. Bedobott az ágy alá öt gombócot és megparancsolta Mihálynak, hogy hozzon elő hármat. És Mihály nem kettőt, nem négyet, hanem hármat hozott ki és adott a kezébe. Mikor Daughtry három gombócot dobott az ágy alá és négyet követelt, Mihály előhozta a hármat, eredménytelenül kereste a negyediket, aztán könyörögve, farkasóválva, ugrándozva táncolt Pincér körül, végre felugrott az ágyra és mégis csak előhozta a negyediket a párna alól vagy a takarók közül.

Ugyanigy történt más ismert tárgyakkal. Ötig, akár cipőről, akár ingról, akár párnaciháról volt szó, Mihály előhozta a kívánt számot. És Mihály matematikai elméje között, aki ötig tudott számlálni, és a tulagii vén néger elméje között, aki a dohányrudakat ötös egységekben számolta, kisebb volt a különbség, mint Mihály és Daughtry Dag között, aki tudott szorozni és osztani. A matematikai képességek ugyanezen alapján még nagyobb különbség választotta el Daughtry Dag-et Duncan kapitánytól, aki matematikai számítások alapján vezette a Makambo utját. És a legnagyobb matematikai különbség volt Duncan kapitány esze és a csillagász esze között, aki letérképezte az eget, százmillió kilométerekre hajókázott a csillagok között és akitől Duncan kapitány a matematikai tudásnak egy morzsányi részét kapta csak meg, mikor napról-napra megállapította a Makambo helyét a tengeren.

Csak egy dologban tudott Kvék fölébe kerekedni Mihálynak. Kvéknek volt egy dorombja. Valahányszor a világ meg a pincér szolgálata tulnehéznek tetszett, a néger a Vilmos Királyszigetre ringatta magát: szájába fogta a kezdetleges hangszert és az ujjával földöntúli hangokat brúgatott ki belőle. Mikor így tulemelkedett téren és időn, Mihály énekelt. Talán inkább vonított, de a vonításában megvolt ugyanaz a lágy zengés, mint a Kvék muzsikájában. Mihály nem akart vonítani, de lényének vegyi összetétele olyan volt, hogy éppen olyan kényszerűen reagált a zenére, mint ahogy az elemek reagálnak egymásra a laboratóriumban.

Amig Mihály internálva ült Pincér kabinjában, a hangja nem volt szabad hogy hallható legyen. Ezért Kvék a dorombja vigaszát a kazán feletti rácsozat tikkasztó hőségében volt kénytelen megtalálni. Ez azonban nem tartott sokáig. Akár vak véletlenből történt, akár azért, mert a sors könyvében ez már akkor így íratott meg, mikor a világnak még magva sem volt, Mihályt olyan kalandba sodorta végzete, amely nemcsak az ő sorsát volt hivatva mélyen érinteni, hanem a Daughtry Dag és a Kvék sorsát is, sőt hivatva volt eldönteni majdani haláluk és sirjuk helyét is.

VI. fejezet.

Az a kaland, amely a jövőt annyira megváltoztatta, úgy történt, hogy Mihály, igen határozott módon, mindenkinek tudtul adta a Makambón való jelenlétét. Az egész dolgot Kvék gondatlanságának a számlájára kell írni. Kvék ugyanis nem zárta be jól a kabin ajtaját. Ahogy a Makambo ingott a Csendes-tengeren, az ajtó kicsapódott, visszacsapódott, és időközönként nyitva maradt, mert a hajó ingása nem volt elég erős ahhoz, hogy egészen becsapódjék.

Mihály azzal az ártatlan szándékkal lépte át a magas küszöböt, hogy csak a közvetlen szomszédságot fogja áttanulmányozni. De alig lépett ki, hirtelen nagyot lendült a hajó: az ajtó végérvényesen becsapódott mögötte. Az engedelmesség érzése igen erősen élt benne: a szíve szolgálni vágyott ura akarátát. És a pár napi rabságból érezte, sejtette vagy kitalálta, ha nem gondolkozott is róla, hogy Pincérnek ez a szándéka: neki benn kell maradni a kabinban.

Sokáig üldögélt a bezárt ajtó előtt. Hallgatagon nézte. Annál már sokkal okosabb volt, sem-hogy ilyen élettelen tárgyat megugasson vagy szüköléssel megszólítson. Kölyökkorabeli neveltetésének egyik tárgya az volt, hogy megtanulja: csak az eleven dolgok indíthatók meg könyörgéssel vagy fenyegetéssel. Az élettelen tárgyak tudnak ugyan mozogni, mint ahogy az ajtó is mozgott, de nem maguktól. Süketek minden iránt, amit élőlény csak szóval közöl velük. Olykor végigment a kis keresztfolyosón, amelyből a kabin is nyílott, és végigbámult jobbra-balra az innen eredő nagy folyosón.

Majdnem egy óra hosszat csak ezt csinálta. Minduntalan visszatért az ajtóhoz, amely csak nem akart megnyilni. Végül határozott gondolat született meg benne. Mivel az ajtó nem nyílik ki, viszont Pincér és Kvék nem jönnek vissza, ő fogja őket megkeresni. Mikor a cselekvésnek ez a formulája tisztázódott a fejében, a habozás és határozatlanság minden félénksége nélkül lépkedett végig a hosszú folyosón. A végén követte a folyosó derékszögű fordulatát és egy szük lépcsőjáratral találkozott. Számos szag között felismerte itt Pincér szagát és Kvék szagát. Most már tudta, hogy erre mentek.

A lépcsőn és a főfedélzeten már szórványos utasokkal találkozott. Mivel fehér istenek voltak, a hozzá intézett megszólításokat nem utasította vissza, de nem sokat töltötte az időt és kiért a nyitott fedélzetre, ahol a hajószékeken számosan heverésztek a fehér istenek közül. De sem Pincér, sem Kvék nem voltak sehol. Egy másik szük lépcsőjárat hívogatóan tárult eléje, ezen át aztán egy harmadik fedélzetre jutott. Itt már sokkal több fehér isten volt a nagy vászontetők alatt, sokkalta több, mint amennyit ő egész életében látott eddig.

Ennek a fedélzetnek az elülső vége a hidban végződött, amely azonban nem emelkedett ki a szintjéből, hanem része volt a fedélzetnek. Mihály megkerülte a kormányházikót és odaért az árnyékos oldalára. Itt találkozott a végzetével. Meg kell itt mondani ugyanis, hogy Duncan kapitánynak két foxterrieren kívül még egy perzsa macskája is volt a hajón, a macska nemrégén kölykezett és a kormányházikót választotta ki gyermekszobának, Duncan kapitány pedig még azzal is tetézte a kedvét, hogy egy ládát tett oda a kicsinyeinek és a kormány-matrózokat a legválogatottabb borzalmakkal fenyegette meg, ha valamelyik kis cicára rá találnak lépni.

Mihály persze ebből nem tudott semmit. Ő még nem értesült a nagy perzsa macska létezéséről, de az már észrevette az övét. Mihály már csak azon vette észre magát, hogy a macska a kormányházikó nyitott ajtaján át ráugrik. Abban a pillanatban, mikor észrevette a hirtelen veszedelmet, de még nem is tudta, miről van szó, hirtelen oldalt ugrott és megmenekült. Az ő szempontjából ez a támadás provokálás nélkül történt. Felborzolta a szőrét, megbámulta a támadót. Mikor az megint ugrott, karnagyságu farka lengett utána, a karmai kinyultak, sziszegéséből düh és bosszu hangzott, akkor Mihály megismerte, hogy ez macska.

Ez már sok volt egy önérzetes ír terrier számára. Ahogy a macska másodszor ugrott, ő is megharagudott. Először oldalt ugrott, hogy kikerülje a támadót, aztán rögtön visszaugrott, hogy közel jusson hozzá. A macska félig még a levegőben volt, mikor Mihály fogai egyetlen odakapással összeszorultak a gerincén. A következő pillanatban a törött gerincű macska vonagolva és vivódva feküdt a fedélzeten.

De ez csak a kezdet volt Mihály számára. Nem is ugatás, hanem éles üvöltés jelezte, hogy új ellenség közeledik. Mihály sürgősen megfordult. De nem elég gyorsan. Két felnőtt, nagy foxterrier oldalról rontott rá. Elsodorták. Mihály elhemperedett a fedélzeten. Ez a két kutya egyébként éppen a Daughtry Dag kabátzsebeiből került már régebben a hajóra. Daughtry a maga rendes módja szerint szerezte őket valahol Sydneyben és darabonként egy aranyért eladta őket a kapitánynak.

Mihály, aki megint talpra állott, most már igazán megharagudott. Az égből a szó szoros értelmében kutyák és macskák hullottak rá az angol példaszó szerint. Ő nemhogy nem provokálta ezt a harcias záport, de még a létezésükről sem tudott, míg meg nem támadták. A foxterrierek, noha a hisztériás düh erőt vett rajtuk, igen derekasan viselkedtek. Alig állt a lábára, már megint nekimentek. Az egyiknek az agyara összecsattant az övével, szétmarták egymás ajkát és a könnyebb foxi visszahőkölt a lökéstől. A másik azonban sikeresen megtámadta oldalról, vérző és fájó sebet vájva belé a fogaival. Hirtelen, szinte görcsös görbüléssel Mihály lerázta magáról a beleharapó kutyát, amelynek a szájában ott maradt egy csomó az ő szőréből. És a következő pillanatban már addig nyomta bele egy fülbe fogait, míg azok a fülön keresztül találkoztak. A foxi fájdalmasan felüvöltött és olyan hevesen ugrott vissza, hogy Mihály összeszorított fogainak fésűjéből a füle szalagokban szakadt ki.

Most megint az első foxi hátulról támadta meg. Ő körben forogva próbált vele szembe kerülni. De most újabb és megint értelmetlen támadás szakadt rá. Ez Duncan kapitány volt, aki feldühödött a macskája döglődésének láttán. A cipője Mihálynak pont a melle alá rugott. Mihály elvesztette a szusszát és a levegőbe repült az erőteljes rugástól. Teljes súlyával zuhant az oldalára. A két foxi azonnal rá. A szájuk nyomban tele lett a Mihály egyenes, drótszerű szőrével, ahogy a fogukat belemélyesztették. Nagy ügyel-bajjal kapálódzva igyekezett talpra állni, de még fektében jól beleharapott az egyik kutya lábába, amely kinjában vonitva, három lábon sántikálva, egyik első lábát feltartva vonult vissza. Mihály fogai összeroppantották a csontját.

Mihály kétszer borította fel a másik foxit, aztán közben üldözni kezdte. Ő utána pedig Duncan kapitány rohant. Az üldözés szabályos körét azonban Mihály nem tartotta meg: kiragadta magát a körből, egyenesen átvágott ezen a körön, utolérte a rohanó ellenséget és belevágta a fogát annak a nyakába. A kisebbsúlyú foxi rohanás közben nem bírta el a nehezebb test rázuhanását: nehéz koppanással vágódott végig a fedélzeten. Ezzel egyidőben Duncan kapitány második rugása érte Mihályt és arra indította, hogy fogait kirántsa a foxi husából. Igaz, hogy azért nem nyitotta szét a fogait.

És nekifordult a kapitánynak. Hiába volt fehér isten a kapitány. Mihály elvégre békésen kereste Pincért és Kvéket. Ennyi ellenség ennyi támadása úgy dühbe hozta, hogy nem mérlegelte többé a dolgokat. Különben is ez a fehér isten idegen volt, akit eddig sohasem látott.

Eddig még morgott és hörgött. De egy istent megtámadni, ez már komolyabb valami. Most már egészen némán ugrott neki annak a lábnak, amely már megint közelgett feléje, hogy még egyet rugjon rajta. Mint ahogy a macskával is csinálta, ennek sem ugrott neki egyenesen. Először oldalt kitérni, aztán mikor a támadás elsuhant, begörbitett testtel neki: ez volt az ő harcmodora. Amig felnőtt, sok négeren volt alkalma ezt kitanulni. Most már ott tartott, hogy legalább annyiszor sikerült a trükköt alkalmaznia, mint nem. Ezuttal a fogai sikeresen

vágódtak bele a fehér vászonnadrág szárába és találkoztak egymással. Duncan kapitány lábának fájdalmas mozdulata pedig azt eredményezte, hogy a mérges tengerész elvesztette egyensúlyát. Kevés híján hasra esett. Nagy erőfeszítéssel maradt a lábán, ügyetlenül csetlett-botlott Mihály fölött, aki másodszor is készült harapni. És bizony a kapitány, miután hadonászva tántorgott egy darabig, végül letottyant a fedélzetre.

Hogy meddig ült volna itt kiszuszogni magát, azt nem lehet megmondani. Mert olyan gyorsan, ahogy elhizottsága csak megengedte, talpra ugrott megint: Mihály foga máris a válla husába mélyedt. Mikor a kapitány felkelt, Mihály a lábszárát próbálta megcsipni, de nem tudta, csak a nadrág másik szárát tépte széjjel és olyan rugást kapott, hogy egy lépésnyire bukfencezett odébb és hanyatt fekvé terült el a padlón.

Eddig a kapitány volt a vadul támadó fél és éppen megint rugni készült, mikor Mihálynak sikerült felállni. A kutya szinte felröppent a levegőben. Az embernek most már nem a lábszárát vagy a combját kereste, hanem a torkát. Ez tulmagas volt neki. Csak a lobogó fekete nyakkendő tudta lekapni a fogával. Ronggyá is tépte, mikor saját testének súlyától visszaesett a földre.

Duncan kapitány nem annyira ezért ment át defenzívába és nem annyira ezért kezdett hátrálni. Inkább Mihály némasága hökkentette meg, Ez a némaság olyan végzetesnek tetszett, mint a halál. Sem vicsorgást, sem hörgést, sem morgást nem lehetett hallani. Mihály egyenesen néző és nem hunyorító szemmel ugrott és ugrott egyre. Mikor támadott, nem hörgött, mikor rugást kapott, nem vonított. Az ütéstől való félelem hiányzott belőle. Haggin Tamás gyakran mondta büszkélkedve, hogy Terentius és Brigitta, Mihály szülei, telivét örökség gyanánt adták át fiuknak ezt a tulajdonságot. Azoknak is az volt a szokásuk, hogy nyitott szemmel nekiugrottak a feléjük mért ütésnek és így közelítették meg a támadót. Olyan némasággal szoktak támadni és újra támadni, amelyben a halál komolysága rejtett.

Mihály szintén. A kapitány rugdosódva hátrált, ő pedig ugorva és nekirugaszkodva támadott. Duncan kapitányt egy matróz mentette meg, aki egy bot végére törlőrongyot kötözött. Ezt ügyesen belenyomta a Mihály szájába és úgy próbálta odébb taszítani a kutyát. Mihály önkénytelenül bele is harapott, de aztán kiköpte és nem harapta tovább, mert rájött, hogy amit harapna, az élettelen tárgy, amelynek a fogával ugysem tud fájdalmat okozni.

A matróz sem érdekelte, csak annyiban, hogy igyekezett kikerülni. A Mihály célja Duncan kapitány volt, aki most hanyatt dőlt a korlátnak, nehezen lélekzett és törölte arcáról a verejtéket. Amilyen soká tartott elmondani az egész háborúságot a perzsa macska pusztulásától kezdve egészen a Mihály szájába nyomott törlőrongyig, éppen olyan gyorsan zajlottak le az események. Az utasok, akik felugráltak a nyugvószékekről és odasereglettek, éppen akkor értek oda, mikor Mihály egy ügyes szökéssel kikerülte a matróz törlőrongyát és ráugrott Duncan kapitányra. Ezuttal olyan vadul nyomta bele a fogát a kapitány egyik lábikrájába, hogy az összefüggéstelen káromkodásba és a dühös meglepetés ordításába tört ki.

Egy szerencsés rugás elröpitette Mihályt és alkalmat adott a matróznak, hogy a törlőronggyal megint közbelépjen. Ekkor ért oda Daughtry Dag, hogy ott lássa kapitányát, megrémülten, vérezve, görcsösen lihegve, Mihályt kísérteties némasággal dühöngve egy törlőrongyon, a nagy perzsa anyamacskát pedig törött gerinccel elnyulva a földön. A pincér parancsoló hangon kiáltotta:

- Killeny!

Akármilyen méltó harag tartotta hatalmában Mihályt, a gazdájának a hangja azonnal megérintette az öntudatát. Szinte egy pillanat alatt lehült, a füle lekonyult, felborzolt szőre lesimult és a szája lefödté a fogát, amint válaszul odafordított fejjel pillantott fel.

- Gyer ide, Killeny!

Mihály szót fogadott. Nem meglapulva sompolygott, hanem büszkén és örömmel futott Pincér lábához.

- Feküdj le!

A kutya félig körben fordult, amint a megkönnyebbülés mély lélekzetével telepedett le. Aztán piros nyelvével megcsókolta Pincér lábát.

- A maga kutyája ez, pincér? - kérdezte Duncan kapitány elfuló hangon, amelyben a harag küszködött a kurta lélekzettel.

- Igen, kérem. Az én kutyám. Mit akart a kutya kérem?

Hát bizony, amit a kutya akart, az teljesen kifulladásztotta a kapitányt. Csak néma kézmozdulatokkal tudott utalni hol a döglődő macskára, hol a maga tépett ruháira és vérző sebeire, hol a foxterrierekre, amelyek a lábánál nyifogva nyalták a maguk sebeit.

- Hát ez nagyon kellemetlen, kérem... - kezdte a pincér.

- Nagyon kellemetlen, a pokolba is, - szakította félbe a kapitány. - Hé, hajómester! Dobja ezt a kutyát a tengerbe!

- A kutyát a tengerbe, kérem, igenis, kérem, - felelt a hajómester. De habozott.

Daughtry Dag arca öntudatlanul megkeményedett akaratának attól a merevségétől, hogy ellenállást fog kifejteni, mégpedig a maga csendes és nyugodt módján, de a legvégsőig. Elég tisztességtudó hangon válaszolt, mialatt arckifejezését mindenáron a megszokott szolgálatkészségbe kényszerítette vissza:

- Jó kutya ez, kérem szépen, ártalmatlan kutya. Nem tudom elképzelni, mitől veszithette el így a békétűrését. Bizonyosan volt valami oka kérem...

Az egyik utas, shortlandi kókusz-ültetvényes, itt közbeszólt:

- Persze hogy volt.

A pincér hálás pillantást vetett rá, aztán folytatta:

- Jó kutya ez, kérem szépen, roppant engedelmes kutya, kérem, tessék csak meggondolni, hogy észbekapott a szavamra a háborúság kellős közepén és hogy ide jött és hogy lefeküdt. Olyan szófogadó, mint csónak a láncon. Akármit mondok neki, megteszi. Mindjárt barátkoztatni fogom. Tessék csak idenézni...

Odament a két hisztériás foxihoz, aztán odahívta Mihályt. Egyik kezét rátette Mihályra, másik kezét a foxi egyikére. Aztán éneklő hangon mondta:

- Ez a kutya jól van, Killeny, érted? Jól van.

A foxi szükölt és erőnek erejével Duncan kapitány lábához huzakodott vissza, de Mihály lassu farkcsóválással szeliden lekonyuló füllel odalépett hozzá, biztonság okáért még egyszer felnézett Pincérre, aztán megszimatolta volt ellenségét, sőt még kedveskedett is neki: a füle szélét megcsókolta a nyelvével.

- Tetszik látni, kérem, - diadalmaskodott Daughtry - nem rosszindulatu kutya ez. Tudja ez, mit kell, mit nem. Nagyon derék kutya, olyan, akár az ember. Hé, Killeny! Itt a másik. Ez is jól van, érted? Csókold meg és béküljetek össze. Erről van szó.

A másik foxi, amelyiknek meg volt harapva a csontja, türte a Mihály szaglászását, csak mélyen a torkán reszketett valami hisztériás morgás. De mikor Mihály kinyújtotta a nyelvét, ez már sok volt neki. A megsebesített kutya kitört, dühösen hozzákapott Mihály nyelvéhez és orrához. Daughtry gyorsan intette:

- Nem szabad, Killeny. Ez a kutya jól van, érted?

Annak jeléül, hogy megértette, Mihály csóválta a farkát. Aztán a harag legkisebb jele nélkül felemelte az egyik mellső lábát. Mintha tréfásan meglökné, kissé ránehezkedett a foxi nyakára, és feldöntötte. A foxi elesett és dühösen hörgött. De Mihály nyugodtan elfordult és felpillantva kereste Pincér arcán a helyeslést.

A foxi felborítását és Mihály derék, jóindulatu nyugalmát az utasok hangos kacagása jutalmazta. De nemcsak ezen nevettek. Ugyanekkor Duncan tulfeszített idegei felmondták a szolgálatot. Magánkívül felugrott és kiegyenesedett. A pincér pedig éppen ekkor folytatta növekvő önbizalommal:

- Kérem szépen, kapitány ur, fogadni merek, hogy holnapra a kapitány urral is össze tudom barátkoztatni...

- Öt perc múlva - felelte a kapitány - a kutya a vízben lesz. Hajómester! Tengerbe dobni!

A hajómester habozva indult a kutya felé. Az utasok zugolódni kezdtek. A kapitány kiáltott:

- Gyerünk!

De ekkor megszólalt az ültetvényes.

- Legyünk igazságosak ezzel a kutyával. Én láttam az egész dolgot. Nem a kutya kereste a verekedést. Először is neki esett a macska. Kétszer is nekiesett, míg a kutya megtámadta. Hiszen kikaparta volna a kutya szemét. Aztán ez a két foxi esett neki, pedig ő nem bántotta őket. Aztán jött a matróz a törőronggyal. Az is nekiesett. Most pedig ön azt kívánja, hogy még a hajómester is essen neki és dobja ki a tengerbe. Legyen csak igazságos a kutyával. Elvégre csak védte magát. Mit csináljon egyebet egy kutya, ha igazán kutya? Feküdjön le és eresszen magára minden arra menő idegen kutyát-macskát? Legyen igazságos, kapitány. Hiszen alaposan belerugott egy párat. És a kutya csak védekezett.

Duncan kapitánynak kezdett visszatérni a lelki egyensúlya. Gyöngéden nyomogatta vérző vállát, fájdalmasan nézett le széttépett vászonnadrágjára, de aztán elmosolyodott:

- Hát védeni tudja magát, azt meg kell adni. Nem bánom, pincér, rendben van. Ha meg tudja csinálni, hogy öt percen belül összebarátkozzék velem a kutya, akkor megkegyelmezek neki. De a nadrágomat megtéríti.

- Boldogan, kérem, - kiáltott Daughtry - nagyon szépen köszönöm. Még a macskát is megtérítem, kérem szépen. Killeny, gyere ide. Ez a fehér gazda jól van. Értetted?

Mihály figyelt. Nem azzal az elfulladó, görcsös, esztelen hisztériával figyelt, amelyből a foxik még mindig nem ocsudtak fel, sem a tulfeszített idegek remegésével vagy az izmok izgatott vonaglásával, hanem józanul, nyugodtan, mintha nem is az imént folyt volna le egy hatalmas verekedés és mintha a harapások és rugások nyomai nem is fájtak és égtek volna még mindig a testén.

De mikor megszagolta azt a nadrágot, amit csak az imént tépett széjjel, a szőre önkénytelenül felborzolódott.

- Tessék rátenni a kezét, kérem szépen, - mondta Daughtry.

És Duncan kapitány, aki most már teljesen lecsillapodott, szilárdan és határozottan rátette a kezét a Mihály fejére. Sőt mi több, megfogdosta a fülét és megnyomkodta a füle tövét. És a derék, vidám Mihály, aki úgy harcolt, mint egy oroszlán, most úgy bocsátott meg és úgy felejtett, mint egy férfi. Nyakán a szőr lesimult, csonka farka ide-oda mozgott, szeme, füle, szája mosolygott, és a nyelve megcsókolta azt a kezét, amellyel rövid ideje még háboruban állott.

VII. fejezet.

Az ut hátralevő részén Mihály szabadon járt-kelt a hajón. Mindenkihez nyájas volt, de a szeretetét csak Pincér számára tartotta fenn. Ámbár sokszor méltatlanul leereszkedett hancurozni a foxterrierekhez.

- Életemben ez a legjátékosabb kutya, mégsem léha, - mondta bölcsen Daughtry Dag az ültetvényesnek, akinek éppen most adott el egy teknőcfésűt. - Tetszik tudni, némelyik kutyának csak a játékon jár az esze, egyébre aztán nem is jó. De Killeny más. Ő egy pillanat alatt vissza tudja kapni a mosolygását. Mindjárt megmutatom. Azt is meg fogom mutatni, hogy milyen esze van: ötig tud számolni és ismeri a drótnélküli távirót is. Tessék csak idefigyelni.

A pincér cuppantott a szájával, mégpedig olyan halkán, hogy ő maga sem hallotta; szinte szerette volna tudni, hogy adott-e csakugyan valami hangot, vagy nem. Az ültetvényes meg éppen nem is álmodhatott ilyesmiről. Mihály e pillanatban hat lépésnyire feküdt onnan, hempergett a hátán, a két foxi pedig jól játszott vérszomjussággal fojtogatta. Egyszerre az oldalára fordult, gyorsan felült és vizsga szemmel, hegyező füllel nézett és fülelt. Daughtry megint cuppantott, az ültetvényes megint nem hallhatta, nem is találhatta ki, és Mihály lábra állott és odainalt a gazdájához.

- Ez aztán a kutya, mi? - hengegett a pincér.

- De honnan tudta a kutya, - kérdezte az ültetvényes - hogy maga hívja? Hiszen nem szólította.

A pincér rejtélyes arcot vágott.

- Mentális telepátia, az egyforma hogyhivják harmóniára hangolt lelkek rokonsága. Tetszik tudni, Killeny meg én ugyanabból a lelki anyagból vagyunk teremtvé, de különböző alakot kaptunk. A testvérem kellett volna hogy legyen, vagy nekem kellett volna az ő testvérének lenni, tetszik tudni, valami kisiklás a teremtés műhelyében. De most megmutatom, hogy mennyit ért a matematikához.

Elővette a zsebéből a papírgombócokat és a körben álló utasok nagy bámulatára és tetszésére bemutatta Mihály ötig számoló tudományát. Előadását így fejezte be:

- Tetszik tudni, ha például partra szállnék és a kocsmában rendelnék négy pohár sört és szórakozott volnék és nem venném észre, hogy a pincér csak hármat hozott, Killeny azonnal lármát csapna.

Mivel Mihálynak a Makambón való jelenléte most már tudott dolog volt, Kvék nem volt kénytelen a dorombjával a kazánház rácsozatára vonulni. Sőt olykor a kabinban lopva maga is kísérleteket végzett Mihállyal. Mihelyt a doromb barbár melódiái elkezdtek bongani, Mihálynak vége volt. Muszáj volt eltátania a száját és önkénytelen, áradó vonítást kiadni a torkán. De ez nem volt pusztá vonítás. Inkább az énekléshez hasonlított. Nemsokára Kvék már alacso-

nyabbra vagy magasabbra tudta vinni a kutya hangját, egészen kezdetleges ritmusban és dallamban, persze, egy bizonyos regiszter határain belül.

Mihály nem nagyon lelkesedett ezekért az énekórákért. Ő lenézte Kvéket és nagyon nem szerette, hogy bármilyen mértékben a Kvék hatalmában áll. Mindez azonban megváltozott. Daughtry Dag egyszer rajtakapta őket az énektanuláson. Előszedte harmonikáját, amivel kikötői kocsmákban a sörözés idejét szokta eltölteni. Fölfedezte, hogy Mihályt a moll-hang-nemekkel lehet leghamarabb éneklésre bírni. Ha egyszer rákezdte a kutya, sosem hagyta abba addig, amíg a zene szólt. Sőt hangszer híján a Daughtry hangja is elég volt, hogy Mihály elkezdjen énekelni. Pincér ilyenkor elnyújtottan és szomorúan ugatni kezdett, majd valami régi nótába csapott át. Kvékkal nem szeretett énekelni Mihály, de Pincérrel nagyon szeretett. Még akkor is, ha Pincér felvitte a fedélzetre és énekelőadást rendezett a kacagástól könnyező utasoknak.

Az utazás vége felé a Pincér két komoly tanácskozást folytatott le. Az egyiket Duncan kapitánnyal, a másikat Mihállyal.

Egy este Mihály ott nyugtatta a fejét ura térdén és imádattal tekintett fel gazdája arcára. Egy szót sem értett abból, amit Pincér beszélt neki, de boldog volt attól a kedvességtől, amit a beszéd elárult. A Pincér ezeket mondta:

- Így van ez, Killeny. Elloptalak, hogy legyen pénzem sörre. Mikor megláttalak ott a kikötőben éjszaka, rögtön tudtam, hogy tiz tallért föltétlen be fogsz hozni nekem. Tiz tallér, az rettentő sok pénz. A jenkik úgy mondják, hogy ötven dollár. A kinaiak úgy mondják, hogy száz mex. Hát szóval ötven dollárért rettentő sok sört lehet venni. Ha fejjel beleesnék, megfulladnék. Hát most kérdezek tőled valamit. Elfogadok én érted öt tallért? Na? Beszélj! Elfogadok?

Mihály farka kopogott a padlón. Fennen és hangosan elugatta magát annak jeléül, hogy bármiről van szó, azzal ő lelkesen egyetért.

- Vagy mondjuk, akár husz tallért. Ami már nagyon szép ár. Elfogadok? Mi? Elveszem én érted azt a pénzt? Soha ebben az életben. Vagy mit szólnál ötven tallérhoz? Ez már szeget ütne a fejembe. Száz tallér még nagyobb szeget ütne a fejembe. Tudod, száz tallér ára sör, az már annyi, hogy ez a rozoga vén hajó egészen jól elsüllyedhetne benne. De ki az ördög kínálna nekem száz tallért? Szeretném én azt az embert látni, csak azt mondom. Tudod, miért szeretném látni? Rendben van. Megsugom neked. Azért szeretném látni, hogy megmondhassam neki: menjen a pokolba. Bizony, Killeny, oda irányítanám, tudod, ahol sose kellene fájni neki.

Mihálynak Pincér iránt való imádata olyan mély volt, hogy szinte esztelen, de tartós örületnek lehetett mondani. És hogy a Pincér ezt hogyan viszonzta, az a Duncan kapitánnyal folytatott következő társalgásból látszik meg legjobban:

- Így van, kérem, ahogy elmondtam: valószínűleg utánam jött a hajóra. Én soha nem is ismertem. Legutoljára a kikötőben láttam. Aztán legközelebb már itt láttam, éppen aludni kezdett a vackomban. Hát mármost hogyan került oda, kérem? Hogy szimatolta ki éppen az én kabinomat? Nem is töröm rajta a fejemet. Csoda ez, kérem, egyszerűen csoda.

Duncan kapitány elnevette magát:

- Hiszen a lépcső tetejénél matróz öröködik! Mintha nem ismerném én a maga kis játékait, pincér. Nincs itt semmiféle csoda. Egyszerű kis lopás az egész. Maga után jött a hajóra? Azt mondom én magának, hogy ez a kutya nem mászhatott fel a hajó oldalán. Ez a kutya valamelyik ablaknyíláson került beljebb, mégpedig nem a saját jószántából. Esküdni mernék,

hogy az a maga néger legénye segített neki. De hát ne csépeljünk üres szalmát. Adja nekem a kutyát és én nem beszélek többet macskáról.

Daughtry szemöldöke makacsul összehúzódott. Innen lehetett látni, hogy milyen irányban határozta el magát:

- Ha azt tetszik hinni, amit tetszik hinni, akkor a kapitány ur bűnrészes lenne a kutyával. Én csak egy szegény hajópincér vagyok. Nálam nem sokat jelent, ha kutyalopásért becsuknak. De a kapitány ur egy finom gőzös kapitánya. Hogy nézne az ki, ha a kapitány urat becsuknák. Nem, nem, sokkal okosabb lesz, ha megtartom magamnak azt a kutyát, amelyik én utánam jött a hajóra.

- Adok ráadásul tiz fontot.

- Nem, tessék elhinni, az nem vezetne jóra, - mondta lankadatlanul a pincér, mély komolysággal ingatván a fejét - nem, mit tetszik gondolni, egy előkelő hajókapitánnyal ilyen szégyen... Különbözik pedig tudok egy helyet Sydneyben, ahol van egy gyönyörű angora-macska. A gazdája elment vidékre és nem törődik vele többet. Igazi jótétemény volna, kérem, olyan rendes otthont adni annak a macskának, mint a Makambo.

VIII. fejezet.

Volt még egy mutatvány, amire Daughtry Dag tanította Mihályt. Ettől a mutatványtól úgy megnőtt a kutya Duncan kapitány szemében, hogy indítva érezte magát tizenöt fontot kínálni érte, a macskát pedig vigye el az ördög. Ezt a mutatványt Daughtry először zárt körben műveltette a kutyával a főmérnök és az ültetvényes társaságában.

- Most tegyük fel, - mondta Daughtry az első és harmadik tisztnek - hogy az urak rendőrök vagy detektívek, én pedig valami rettentő bűnténynek a tettese vagyok. Azt is tegyük fel, hogy Killeny az egyetlen nyom és az urak megfogták Killenyt. Mihelyt felismeri a gazdáját, már tudniillik engem, az urak megtalálták a tettest. Most tessék őt a zsinóránál fogva levezetni a fedélzetről. Akkor ugyanezen az uton tessék majd vele visszajönni, mintha ez volna itt az utca, és mikor a kutya megismer engem, akkor letartóztatnak. De ha nem ismer meg, akkor engem nem lehet letartóztatni, ez nyilvánvaló, ugye?

A két tiszt elvezette Mihályt, majd néhány perc múlva visszatértek a fedélzetre. Mihály feszesre huzta a zsinórját, olyan nagy igyekezettel tolta előre a nyakát, Pincért keresvén.

Mikor közel értek hozzá, Daughtry megszólalt:

- Hogy ez a kutya?

Ez volt a jelszó, amelyre Mihály meg volt tanítva. És Mihály, tovább huzva a zsinórt, elhaladt mellette, meg se billentette a farkát, rá se nézett. A tiszt megállt Daughtry előtt és Mihályt visszacibálták maguk közé.

- Találtuk ezt a kutyát, - mondta az első tiszt.

- Keressük a gazdáját, - tette hozzá a harmadik tiszt.

- Ez aztán kutya, - mondta Daughtry, érdeklődő szemmel vizsgálva Mihályt, - mennyiért adják? Nem harapós?

- Próbálja meg, - felelték neki.

A pincér odanyult, hogy tenyerével megveregesse a kutya fejét, de hamar visszarántotta, mert Mihály felborzolta a szőrét, morgott és mérgesen vicsorította a fogát.

- Próbálja csak, nem harap, - biztatták az elragadtatott utasok.

Daughtry megpróbálta, de Mihály úgy hozzákapott, hogy alig tudta elrántani a kezét; Mihály vadul ugrott neki, amennyire a zsinór engedte.

- Vigyék el ezt a kutyát! - kiabált Daughtry mérgesen. - Hamis bestia! Akkor se kell, ha ingyen adják!

Azok tovább vitték, de Mihály a düh tetőpontján rángatta magát visszafelé a zsinóron, rövid ugrásokat csinált a megfeszült zsinór végén és példátlan göggel és lenézéssel morgott és vonított vissza a pincérre. Daughtry pedig diadalmasan kérdezte:

- Mi? Ki merné mondani, hogy ez a kutya valaha látott engem életében? Ez olyan mutatvány, amit én magam sohasem láttam még, de hallottam, mikor valaki elmondta. Régen az angliai orvvadászok tanították így ki a vadászkutyájukat. Ha valaki megcsipte a vadászó kutyáját, abból a kutyából ugyan ki nem szedte semmiféle vadőr vagy zsandár, hogy melyik a gazdája. Mondok az uraknak valamit. Tud még ez a kutya egyebet is. Angolul is tud. A kabinomban most nyitva van az ajtó és hozzáférhető helyen van cipő, papucs, sapka, törülköző, hajkefe, dohányzacskó. Tessék mondani egyet. Killeny ide fogja hozni.

Az utasok azonnal mondtak egy-egy tárgyat. De egyszerre beszéltek és mindegyik mást kért.

- Csak egy ur szóljon, - mondta a pincér - az urak válasszák ki, hogy ki legyen az.

A társaság Duncan kapitányt jelölte ki, aki a papucsot választotta.

- Egyiket vagy mind a kettőt? - kérdezte Daughtry.

- Mind a kettőt.

Daughtry erre a kutyához fordult, lehajlott hozzá, de rögtön vissza is ugrott; a kutya kevés híján beleharapott az orrába.

- Ó bocsánat, - mondta a pincér - még nem szóltam neki, hogy a másik mutatványnak vége. Most tessék idefigyelni. Ki vesz észre valami jelet, amit most adok neki?

Senki sem hallott, látott semmit, de Mihály sóvár és boldog szüköléssel, nevető szájjal és rángatózó testtel odaugrott a pincérhez, nyalta a kezét, mint egy bolond, a teste vonaglott és kigyózva tolakodott bele azoknak a kezeknek a dédelgetésébe, amelyeket az imént még meg akart harapni. Kurta kis ugrásokkal próbálta elérni a gazdája arcát, hogy megcsókolja. Mert Mihály számára nagyon kemény munka volt és az elme és idegek legkegyetlenebb megfeszítésébe került annyira erőt venni magán, hogy haragot és támadást tudjon mimelni az ő imádott Pincérje ellen. Daughtry simogatta és így szólt:

- Beletelik egy kis időbe, míg az ilyesmi után rendbe jön. Na most, Killeny! Menj és hozd el nekem a papucsot! Várj! Hozz nekem egy papucsot! Hozz nekem két papucsot!

Mihály hegyes füllel nézett fel rá. A szemében, amelyet intelligens öntudata előntött, benne ült a kérdés.

- Két papucsot! Eredj és hozd frissen!

A kutya úgy elrohant, hogy szinte hozzálapult a fedélzethez, és mikor a házikónál befordult a lépcsőhöz, a két hátsó lába kicsuszott alóla a sima padlón.

Pár pillanat múlva már jött is vissza, szájában a két papucsal. Lerakta a gazdája lábához.

Ezen az éjszakán lefekvés előtt Daughtry Dag felhajtotta a negyedik üveg sört és úgy beszélt magában, mintha az ültetvényessel diskurálna.

- Mennél jobban megismerem a kutyákat, annál meglepőbbek és csodálatosabbak nekem. Itt van ez a Killeny. Ő nem gépiesen csinálja nekem a dolgokat, mintha csak azért tenné, mert megtanulta. Többről van szó. Azért csinálja, mert szeret engem. Nem tudom ezt pontosan kifejezni, de érzem. Tudom. De mégis talán megpróbálom. Killeny nem tud beszélni. Tudniillik, ahogy uraságod meg én most beszélünk. Éppen ezért nem is tudja megmondani, mennyire szeret, pedig csupa szeretet, minden szál szőre csupa szeretet. Mármint: minden szónál szebben beszél a tett. Ő úgy adja tudtomra a szeretetét, hogy ezeket a dolgokat megcsinálja nekem. Mutatvány? Lehet. Trükk? Lehet. De szebben beszél minden ilyen trükk, mint a legnagyobb szerűbb emberi ékesszólás. Ez is beszéd, kérem, tessék elhinni. Így beszél a kutya, mert a nyelvét nem tudja használni. Ezt egészen biztosan tudom. Amilyen igaz, hogy megszülettem erre a nyavalyás világra, amilyen igaz a csillag az égen, olyan igazán tudom, hogy őt boldoggá teszi, ha nekem megcsinálhat valamit... mint ahogy az embert is boldoggá teheti, ha megsegíti a bajba keveredett cimboráját, vagy mint ahogy a legényt boldoggá teszi, ha rátakarja a lányra a maga kabátját, mikor hideg van. Azt mondom én, kérem, hogy...

Itt Daughtry Dag megakadt. Képtelen volt kifejezni a sörrel itatott, sörtől izgatott agyában uszkáló gondolatokat. Dadogott egyet-kettőt, aztán megint nekikezdett.

- Tetszik tudni, minden a beszéden fordul meg és Killeny nem tud beszélni. Van ugyan gondolat a fejében neki, hiszen kilátszik abból a kedves barna szeméből, de nem tudja nekem elmondani. Néha látom: olyan nagyon-nagyon akarja elmondani, hogy majd beleszakad. Közte és köztem egy nagy szakadék van, kérem, és ezen a szakadékon nincs más hid, csak a beszéd. És ő nem tud ezen a hidon átjönni, pedig éppen úgy megvan neki is a mindenféle gondolata, megértése, mint nekem. De mi a legszebb? Akkor jutunk legközelebb, legszorosabban egymáshoz, mikor én elkezdek harmonikázni, ő pedig vonit. A muzsika még a legjobb hidat tudja csinálni. Rendes nóta az, kérem, ha mindjárt szava nincs is. És... én nem tudom, hogy is van ez... de mikor az éneklést befejezzük, mindig érzem, hogy sok minden olyant elmondtunk egymásnak, amihez nem kellenek szavak. Tetszik tudni, mikor én muzsikálok, ő meg énekel, az egész rendes karének, amire azt lehetne mondani, hogy olyan, mint a vallás. Igen, mikor együtt éneklünk, feljön bennem a vallás és közel jutok az istenhez. Nagyszerű dolog ez, tessék elhinni. Nagyszerű, mint a föld, mint a tenger, mint az ég és mint a csillagok. Szinte úgy rémlik nekem, hogy homályosan megcsillan bennem valami érzés: mindnyájan ugyanabból a masszából valók vagyunk: uraságod, én, Killeny, a hegyek, a sós-víz, a férgek, a szunyogok, a nap, a kis csillagok meg a pusztító üstökösök...

Daughtry Dag tulhaladta a saját beszélőképességét. Le is szállott a felhők közül. Könnyed zavarát azzal palástolta, hogy elkezdett hancegni a kutyájával:

- Tessék elhinni, ilyen kutya nem terem minden bokorban. Loptam, persze hogy loptam. Arra való kutyának néztem. És most már, hogy tul vagyok rajta és egészen kiismertem, ellopnám megint, még akkor is, ha ott kellene hagynom a féllábamat. Mert ez olyan kutya.

IX. fejezet.

Aznap reggel, mikor a Makambo befutott a sydneyi kikötőbe, Duncan kapitány megint megpróbálkozott. A kikötőorvos csónakja jött a hajó oldalához. A kapitány ott állt és felintett Daughtrynak, aki a fedélzeten őgylgett.

- Pincér, adok magának husz fontot.

- Nem, köszönöm szépen. Nem tudnék tőle megválni.

- Hát akkor adok huszonöt fontot. De többet aztán nem. Hiszen akad még ír terrier a világon.
- Én is így gondolkozom, kérem. Keritek is egyet a kapitány urnak. Épp itt vagyunk Sydneyben. Kapitány urnak egy fillérbe se fog kerülni.
- De nekem éppen Killeny kell.
- Az a baj, hogy nekem is, kérem szépen. És most az enyém.
- Huszonöt arany sok pénz ám egy kutyaért, hallja.
- Ez a Killeny is sok kutya ám a pénzért. Hiszen, kérem, ha az érzelmekről nem beszélünk is, a mutatóvanyai többet érnek huszonöt fontnál. Az, hogy nem ismer meg, ha nem akarom, maga mégér ötven dollárt. Aztán itt van a számolótudománya, meg hogy énekel, meg mind a többi, amit tud. Most már nem is fontos, hogyan jutottam hozzá. Ezeket nem tudta. Amit tud, az mind az enyém. Én tanítottam. Ő már nem az a kutya, mint amelyik a hajóra jött. Belőlem van benne egy darab. És ha eladnám, az olyan volna, mintha magamból adnék el egy darabot.
- Harminc font, - mondta a kapitány a beszélgetést bezáró hangon.
- Nem, kapitány ur, megint csak nem, köszönöm, - felelte Daughtry.

És Duncan kapitány kénytelen volt otthagyni, hogy üdvözlje a kikötőorvost, aki már jött fel a hajó oldalán.

Alig esett át a Makambo a ragály-vizsgálaton, már indult a kikötőbe a rakodópart felé, mikor egy valóságos haditengerészeti csónak futott neki az oldalának és egy valóságos tengerésztiszt mászott fel a létrán. A küldetése hamar tisztázódott. Az Albatross, másodosztályú brit cirkáló, amelynek ő volt a negyedik tisztje, az angol Déli-tengervidek főkormányzójától hozott volt postát Tulagiba. Az ő érkezése és a Makambo kifutása között pontosan tizenkét óra volt a különbség és mivel a Salamon-szigetek kormányzója és Kellar kapitány úgy vélekedtek volt, hogy az eltűnt kutyát csak a Makambo vihetné el, mivel továbbá tudták, hogy az Albatross a sydneyi kikötőben el fogja csipni a Makambót, az Albatross kapitánya vállalta a kérésükre, hogy a Makambón szétnéz a kutya után. A tiszt tehát feljött megkérdezni: van-e a hajón egy ír terrier, amely Mihály névre hallgat?

Duncan kapitány becsületesen kijelentette, hogy van, de viszont jobb tudomása ellenére falazott Daughtry Dagnek, mikor ez hosszú mesét talált ki arról, hogy a kutya magától jött a hajóra. De már most hogy kellene visszajuttatni a kutyát Kellar kapitánynak? Az Albatross nem vállalhatta, mert Új-Zéland felé volt folytatandó az útját. Duncan kapitány intézte el a kérdést.

- A Makambo - mondta a tisztnek - nyolc hét múlva megint Tulagiban lesz. Vállalom, hogy a kutyát magam juttatom vissza a gazdájának. Addig is jó gondját fogjuk viselni. A stewardunk ugyszólván örökbe fogadta, a kutya jó kezekben lesz.

Mikor Duncan kapitány elmagyarázta a helyzetet Daughtry Dagnek, ez beletörődve válaszolta:

- Ugy látszik, egyikünké sem lesz a kutya.

De mikor hátat fordított Daughtry és tovább indult a fedélzeten, veleszületett konokságától úgy összehúzódott a szemöldöke, hogy az ültetvényes, aki meglátta, kíváncsivá lett, vajjon miért szidta össze a kapitány a pincért.

Napi tíz üveg söre és könnyelmű hajlandóságai ellenére tisztességes indulatok is voltak Daughtry Dagben. Lelkiismeretének rebbenése nélkül tudott kutyát, macskát lopni, de viszont olyan fából való volt, hogy a mesterségét képtelen volt elhanyagolni. Nem tudta felvenni a hajópincéri fizetést anélkül, hogy hűségesen meg ne feleljen hajópincéri kötelességeinek. Bár

a Makambónak a sydneyi kikötőben való pár napi veszteglése alatt, mikor a hajó a Burns Philip-cég dokkjá mentén állott, ő már keményen elhatározta magát valamire, gondosan utánanézett a legkisebb apróságnak is, mikor kitakarított a leszálló utasok serege után és mikor előkészítette azoknak a felszálló utasoknak a helyét, akik messze utakra a Korall-tengerek és a Hannibál-szigetek felé váltottak jegyet.

Kötelessége ez ájtatos tudata közepette szabadságot kért egy éjszakára és két délután egy-egy részére. A szabad éjszakát matrózok által látogatott kocsmáknak szentelte, ahol megtudhatta a legfrissebb pletykákat a hajókról és mostanában tengeren járó emberekről. Számos üveg sörön felül annyi adatot szedett így magába, hogy másnap délután kibérelt tíz shillingen egy kis csónakot és felment rajta a Jackson-öböl kikötőjébe, ahol a magasszálfāju, jó vonalú három-árbcos amerikai szkúner, a Mary Turner állott.

Mikor fenn volt a hajón és előadta, mi járatban van, levitték a főkabinba, ahol össze-vissza kérdezték egymást, ő meg négy ember, akiket Daughtry magában rumosbandának nevezett.

Mind a négyet rögtön megismerte, mert sokáig beszélt volt azzal a pincérrel, aki ezen a hajón felmondott és elment. Az egyik nyilván a Vén Tengerész volt (egy híres angol regény címe), aki félrevonulva távolabb üldögélt és akinek olyan világoskék volt a szeme, hogy szinte fakó-fehérnek látszott. Ezüstös, fésületlen hosszú hajcsomók úgy keretezték be az arcát, mint valami dicsfény. A girhességig sovány volt, az arca üreges; a bőre ráncokban türemlett rajta, sem hus, sem izom nem lévén már alatta, furcsán lógott le a nyakára, és úgy elfedte az ádám-csutkáját, hogy az csak alkalom adtán, véletlen nyelő mozdulatoknál kukucskált ki a bőr mumiaburkolatából, aztán megint eltűnt a szem elől.

»Ez aztán a törülmetszett vén tengerész, - gondolta magában Daughtry. - Lehet úgy hetvenöt éves, ámbár éppen úgy lehet százöt, vagy akár százhetvenöt is.«

Az aggastyán jobb halántékán ijesztő forradás kezdődött, elmet szette az arccsontját, elveszett a beesett ábrázat mélyében, átvágódott az alsó állkapcsón, aztán végleg eltűnt a nyak bámulatos bőrlebernyegei között. Mind a két fülének fonnyadt cimpáját olyan kis arany körök lyukasztották át, amelyet a cigányok hordanak. Jobbkeze csontvázszerű ujjain nem kevesebb mint öt gyűrű ékeskedett, nem férfigyűrűk, nem is női gyűrűk, hanem furcsa gyűrűk, amik Daughtry néma becslése szerint »hoznának valamit a konyhára«. A balkezén nem volt gyűrű, mert a balkezén uja sem volt, amire huzhatta volna. Csak hüvelykujja. A kezének jórésze hiányzott, mintha ugyanaz a hasító él met szette volna le, amely végighasította a halántékától az álláig és bőrlógós nyakán még isten tudja meddig.

A Vén Tengerész vizes szeme úgy látszott hogy keresztülfurja Daughtryt (legalább Daughtry így érezte) és olyan kellemetlenül érintette, hogy a pincér egy lépéssel mintegy véletlenül odább állott. Ez nem is volt feltűnő, mert alkalmazott lévén, aki állást keres, állnia kellett és szembenézni a másik négygel, mintha azok bírák volnának a tárgyalóteremben, ő pedig a vádlott. De a vén ember nézése követte tovább, mignem Daughtry figyelmes vizsgálódás után elhatározta, hogy az aggastyán nem is lát ilyen messzire. Az az érzése volt, hogy ezeket a vizes, sápadt szemeket valami álmodozás hályoga vonja be és hogy az öntudat, az a valami, ami a koponyán belül lakik, csak az álmohályogig remeg és lüktet, és tovább nem.

- Mit kérne? - kérdezte a kapitány, Daughtry véleménye szerint nem nagyon tengerész-külsejű, inkább afféle skatulyából kihuzott, hübelebalázs kis üzletembernek, vagy kinyalt járdakoptónak látszott.

- Részt ne kapjon, - szólt bele egy másik a négy közül, hatalmas, nagycsontu, középkorú férfi. Daughtry ráismert a sonkaszerű kezéről a távozó pincér leírása nyomán: ez a kaliforniai buzafarmer.

- Bőven jut mindenkinek - rémitette meg Daughtryt a Vén Tengerész éles hápogása - annyi, mint a pelyva, uraim, hordóban meg ládában, hordóban meg ládában, egy fonálnyira a homok alatt.

- Részt... miből, kérem? - kérdezte Daughtry, noha nagyon jól tudta, mert a másik pincér bőven átkozta előtte azt a napot, mikor vaktában való bérre szerződött San-Franciscóban és nem fix-fizetésre.

- Nem mintha ez fontos volna, kérem, - tette hozzá sietve - végigcsináltam én egyszer egy cetvadász-utat három évvel ezelőtt és kiszurták a szememet egy dollárral. Kérek fizetést inkább, még pedig csak hatvan aranyat havonta, mert látom, hogy csak négyen tetszenek lenni.

- Meg egy kormányos, - tette hozzá a kapitány.

- Meg egy kormányos, - ismételte Daughtry - nagyon helyes, kérem. És részt nem kérek.

- De várjon csak! - szólalt meg a negyedik ember, szélesmellű, hatalmas termetű, piszkos kinézésű hustömög, a sanfranciscói zálogházas, örmény zsidó, akitől a távozó pincér óva intette Daughtryt. - Vannak papirjai, bizonyítványai, amiket majd visszakap, ha megkapja a bérét a hajózási biztos jelenlétében?

- Én is kérhetném uraságod papirjait, - felelte Daughtry Dag szemtelenül. - Ez nem reguláris rakományszállítás vagy személyszállítás, mint ahogy az urak sem rendes hajótulajdonosok, akiknek rendes irodájuk van és rendes üzletet visznek. Honnan tudjam én, hogy a hajó csak-ugyan az uraké, hogy az engedélyük már rég le nem járt, hogy nem éppen most fosztották-e meg az urakat a hajózási jogosultságtól, vagy hogy valahol valami régi kikötőben nem fogják-e kitenni a szűrőmet egy garas nélkül?

A zsidó haragja kitörőben volt. Daughtry látta ezt és megelőzte.

- Különben pedig itt vannak a papirjaim...

Hamar benyult a kabátja belső zsebébe és kihalászott onnan a kabin asztalára rengeteg pecsétetes és bélyeges papirost, mind amit negyvenöt esztendei utazás alatt összeszedett. A legutolsó okmány öt évvel ezelőtről kelt.

- Én nem kérem az urak papirjait, - folytatta, - én csak egyet kérek: minden hónap elsején készpénzben a fizetésemet, hatvan dollárt aranyban.

A vén tengerész jóságos krákolással nyugtatta meg:

- Mint a pelyva! Arany, arany, arany és még értékesebb holmi, hordókban és ládákban, hordókban és ládákban, egy fonálnyira a homok alatt. Királyság, uralom, hatalom, mind urak leszünk az utolsó emberig. Még több, uraim, még ennél is több. A hosszúságot és szélességet én tudom, csak én tudom az iránytű-másodperceket a sekély részen Oroszlánfő felé, csak én tudom a keresztező másodperceket attól a ponttól, amelyet nem akarok megnevezni. Csak én maradtam életben abból a derék, bolond, haszontalan hajó-kompániából...

A zsidó félbeszakította a vén tengerész ábrándjait:

- Aláírja így a szerződést?

- Milyen kikötőbe tart a hajó? - kérdezte Daughtry.

- San-Franciscóba.

- Hát akkor most aláírom és San-Franciscóban kilépek.

A zsidó, a kapitány, meg az ültetvényes bólintottak. Daughtry folytatta.

- De van még egy s más, amit tisztázni kell. Elsősorban kérek tiz üveg italt naponta. Megszoktam és sokkal vénebb számár vagyok, semhogy most kezdjem megváltoztatni a szokásaimat.

- Persze pálinkát? - kérdezte gunyosan a zsidó.

- Nem. Sört. Jó angol sört. Akármilyen hosszú utat teszünk a tengeren, azt jó előre tisztázni szeretném, hogy a hajó elégséges sörakománnyal induljon.

- Akar még valamit? - kérdezte a kapitány.

- Igen, kérem. Van egy kutyám. Annak velem kell jönni.

- Hát még? - kérdezte a farmer. - Felesége, vagy családja is talán?

- Nem, kérem, se feleségem, se családom. Hanem van egy négerem, igen kitűnő jó néger, annak is velem kell jönni. Havi tiz dollárért egész idő alatt lehet dolgoztatni a hajón. De ha nem az uraknak dolgozik, hanem nekem segít, akkor aláírhatja a szerződést havi két és fél dollárért.

A vén tengerész, Daughtry nagy ijedelmére, megint felhőrdült:

- Tizennyolc napig a mentőcsónakban! Tizennyolc nap a mentőcsónakban, tizennyolc napi égő pokol!

- Szavamra, - mondta Daughtry - az öreg ur alaposan megrémiti az embert. Itt nagyon sok sörre lesz szükség.

- Ezeknek a hajópincéreknek nagyon furcsa modoruk van, azt ki kell jelentenem, - szólt a farmer, nem is figyelve a vén tengerészre, aki még mindig fejtegette, milyen hőség volt a mentőcsónakban.

A zsidó színes selyemzsebkendővel megtörölte a gallérja belső felét és így szólt:

- Mi volna, ha nem volnánk hajlandók aláírni a szerződést egy ilyen modoru pincérrel?

- Akkor sohasem fogják megtudni, - felelte Daughtry könnyedén - milyen kitűnő pincért mulasztottak el.

- Azt hiszem, - mondta nyersen a kapitány - akad még elég pincér a sydneyi kikötőben. Én még nem felejtettem el a hajdani időket, mikor annyi pincért kaptam, mint a szemét. Igen bizony, mint a szemét, annyian voltak.

- Köszönöm, pincér ur, hogy felkeresett bennünket, - kapta fel a gondolatot a zsidó sértő édeskés hangon - végtelenül sajnáljuk, hogy nem tudjuk teljesíteni a kívánságait abban a...

- És én láttam, mikor lement a homok alá, egy fonálnyira a homok alá, azon a földrajzi ponton, melyet nem nevezhetek meg, ahol a mangrove-fák elritkultak és a kókusz kezd nőni és a föld meredeken emelkedik az öböltől az Oroszlánfő felé.

- Lassan a testtel, - szólt kissé türelmetlenül a farmer nem a vén tengerész, hanem a kapitány és a zsidó felé. - Ki fizeti itt az expedíciót? Az én véleményemet talán nem kell megkérdezni? Nekem tetszik ez a pincér. Azt hiszem, érti a dolgát. Ugy látom, van olyan udvarias, mint minden pincér, és úgy látom, hogy vitatkozás nélkül fogja csinálni, amit meghagynak neki. És nem is olyan ostoba.

- Éppen ez a vicc a dologban, Grimshaw, - szólt közbe kapacitálóan a zsidó - mert tekintetbe véve a különösséget a mi... az expedícióban, nekünk jobban megfelelne egy olyan pincér, aki igenis ostoba. Azonkívül igazán nagyon lekötelezne, ha nem felejtene el, hogy maga ebbe a dologba egy huncut rézgarassal sem fektetett bele többet, mint én.

- És mi lenne mind a kettőjünkkel, - kérdezte sértődötten a kapitány - ha én nem volnék itt az én tengeri tapasztalataimmal? Nem is beszélek arról a jelzálogkölcsonról, amit felvettem a lakóházamra és a bérházamra, ami a legszebb és legjobban fizető épület San-Franciscóban a földrengés óta.

A farmer előrehajlott és a csuklóját rányugtatta a térdére, úgy hogy az ujjai lelógtak hosszú lábszárain, Daughtry becslése szerint legalább a lábszára közepéig. Hevesen beszélt:

- De hát ki fizet itt? Kérdem mindnyájukat! Maga, Doane kapitány, már egy fülesgombot se tud felhajszolni az ingatlanaira. Az én földem pedig tovább termi a búzát és hozza a készpénzt. Maga, Nishikanta Simon, egy hajítófát sem akar már beadni a dologba, pedig a piszkos zálogházai ugyanugy nyuzzák tovább a részeg matrózokat isten tudja hány százalékra. És megakasztja az egész expedíciót ebben a kutyaszorítóban és várja, hogy az emberem még többet kábelezzon ide a buza árából. Hát kérem, itt nincs egyéb hátra, mint megkötni a szerződést ezzel a pincérrel havi hatvan dollárra, meg belemenni a kikötéseibe, mert különben a legnagyobb hidegvérrel felrakom magukat a legközelebbi gyorsgőzösre San-Francisco felé...

Hirtelen felkelt és olyan magasra toronylott óriási termetével, hogy Daughtry szinte várta, hogyan fogja beleverni a feje tetejét a mennyezetbe. A farmer tovább kiabált:

- Unom mindnyájukat, a könyökömön jönnek már ki. Gyerünk, gyerünk. Ne késleltessenek. Holnapra itt lesz a pénz. Készüljünk fel az indulásra és ha ez az ember pincér, akkor szerződtetni kell pincérnek. Tőlem akár két családot is hozhat magával.

Nishikanta Simon csendesíteni kezdte:

- Azt hiszem, Grimshaw, hogy magának igaza van. Az egész ut már mindegyikünknek az idegeire megy. Ha tullóttam a célon, ne vegye rossz néven. Ha maga akarja, a pincért nagyon természetesen felvesszük. Én azt hittem, hogy maga nagyon ügyes-bajosnak fogja találni a mindenféle kikötéseit.

Aztán Daughtryhoz fordult:

- Mindenesetre jól teszi, ha a parton mennél kevesebbet beszél rólunk.

- Hogyne, kérem. Be tudom én fogni a számat. Ámbár elárulhatom az uraknak, hogy a kikötőben máris mindenféle furcsa pletyka kering az urakról.

- Az expedíció céljáról? - kérdezte gyorsan a zsidó.

Daughtry bólintott.

- Ezért akar velünk jönni? - kérdezte a zsidó még gyorsabban.

Daughtry rázta a fejét.

- Amig mindennap ki tetszik adni a sörömet, kérem, nekem semmi közöm az urak kincskereséséhez. Nem új dolog ez nekem. A Déli-tengereken mindig akad kincskereső.

Daughtry szinte meg mert volna esküdni, hogy azon az álmohályogon, amely a vén tengerész szemét elfátyolozta, az aggodalom egy villanását látta átsuhanni. Folytatta tehát és olyat mondott, amit nem mondott volna, ha a vén tengerésznek ezt az aggodalmas megrezzenését nem gyanította volna:

- Merem mondani, kérem, hogy a Déli-tengerek csakugyan tele vannak elásott kincsekkel. Itt van például a Tögerendás-Kókusz. Van ott font sterlingben millió meg millió, csak akadjon szerencsés, aki odatalál.

Daughtry ezuttal arra mert volna megesküdni, hogy a vén tengerész, akinek szeme visszaesett az elfátyolozott álmodozásba, valami megkönnyebbülésen ment keresztül.

- De hát engem a kincsek nem érdekelnek. Engem a sör érdekel. Az urak kereshetik a kincsüket, nem bánom én, akármeddig, csak mindennap megkapjam a tiz üveg sörömet. De egyet az urak figyelmébe ajánlok, mielőtt aláírom a szerződést: mihelyt kiapad a sör, elkezdék az urak dolga után érdeklődni. Az én jelszavam: tiszta munka.

- Azt akarja, - kérdezte Nishikanta - hogy a sörét is külön mi fizessük?

Daughtry számára ez előnyösebb volt, semhogy az igaz uton maradt volna. A zsidó éppen igyekezett helyrehozni a barátságot a farmerrel, akinek az embere még mindig küldte a pénzt, ha kellett. Ebből a helyzetből hamar előnyt kellett huzni.

- Persze, ez egyik pontja a megállapodásunknak, kérem. Hány órákor volna alkalmas holnap délután elmenni a hajózási tiszthez aláírni a szerződést?

- Hordószámra és ládaszámra! Hordószámra és ládaszámra! Mint a pelyva! Egy fonálnyira a homok alatt.

- Az urak mind meg vannak kótyagosodva egy kicsit, - vigyorgott Daughtry Dag - de ehez nekem semmi közöm addig, amíg kiadják a sörömet, pontosan és hiánytalanul kifizetik minden elsején a járandóságomat, San-Franciscóban pedig megfizetik a felmondást. Amíg a dolgukat el nem végzik, megyek az urakkal tűzön-vízen keresztül és vigyázok, mikor majd izzadva szedik ki a homok alól a hordókat meg a ládákat. Ha az urak óhajtják a segítségemet annyira, hogy megadják, amit kérek, akkor én az urakkal akarok menni.

Nishikanta Simon körülnézett. Grimshaw és Doane kapitány bólintott. Erre a zsidó is belement:

- Tehát holnap délután háromkor a hajózási biztosnál. Mikor akar beállni?

- Mikor tetszenek indulni, kérem?

- A legközelebbi tiszta reggelen korán.

- Akkor a holnapi éj folyamán a hajón leszek és munkába lépek.

És mikor felment, még mindig hallotta a vén tengerész fecsegését:

- Tizenennyolc nap a mentőcsónakban, tizenennyolc napi égő pokol...

X. fejezet.

Mihály éppen úgy került el a Makambóról, mint ahogy odakerült: az ablaknyíláson keresztül. A dolog megint éjszaka folyt le és megint Kvék keze nyult érte. Gyors és vakmerő munka volt az esti szürkület homályában. Daughtry kötelet csavart egy rudra és így eresztette le leprás inasát a csónakba.

Mikor Daughtry előre indult kifelé a hajóról, találkozott Duncan kapitánnyal, aki jónak látta figyelmeztetni:

- Hallja, pincér, nekem semmi görbe dolgot ne csináljon azzal a kutyával. A kutya visszajön velünk Tulagiba.

- Hogyne, kérem, persze. A szobámba zártam, biztonság okáért ott tartom. Akarja látni kapitány ur?

A felszólítás feltűnő készsége gyanút ébresztett a kapitányban. Az ötlött az eszébe, hogy hátha Killenyt már el is dugta valahol kinn a parton a kutyatolvaj pincér.

- Igen, csakugyan látni szeretném. Meg akarom tőle kérdezni, hogy van.

És nagyon meglepődött, mikor belépve a pincér kabinjába, ott látta Mihályt, amint feltápáskodott álmából a padlóról, mert felverték. De ha távozása után keresztülláthatott volna a bezárt kabin-ajtón, még jobban meglepte volna, ami odabenn azonnal elkezdődött. Daughtry a nyitott ablaknyíláson keresztül gyors egymásutánban adogatta ki a kabinban lévő tárgyakat. Minden kikerült, ami az övé volt, beleértve a kagylóhéjakat és a falra akasztott fényképeket és naptárt is. Mihály, akire az a parancs súlyosodott, hogy maradjon csendben, utolsó volt a sorban. A szobában nem is maradt egyéb, mint egy hajóláda és két ruhaszekrény, amik nem férhettek át az ablaknyíláson, de viszont nem maradt bennük semmi.

Mikor Daughtry néhány perccel később végigbandukolt a fedélzeten és a levezető lépcsőnél megállt egy kicsit beszélgetni a vámhivatalnokkal és egy kormányos matrózzal, Duncan kapitány nem is álmodta, hogy hajópincérjén ezuttal a legutolsó pillantását nyugtatja. Látta, hogy a pincér üres kézzel, kutya nélkül megy le a hajó oldalán és eltűnik a rakodópart villamos lámpái mentén.

Tíz perccel azután, hogy Duncan kapitány utoljára látta a pincér széles hátát, Daughtry minden holmijával együtt már csónakban ült és a Jackson-öböl felé igyekezett. Mihály fölé hajolva, simogatta a kutyát. Kvék nyögdécselt a boldogságtól, hogy együtt van mindazzal, ami drága neki a világon. Ujra és újra megtapogatta vedlett kabátja oldalzsebét, hogy megbizonyosodjék: csakugyan nem hagyta-e a hajón szeretett dorombját.

Daughtry Dag fizetett Mihályért, mégpedig bőven. Többek között nem vette fel a Burns Philip-vállalatnál hátralékos járandóságát, hogy gyanut ne keltsen. A neki járó husz fontot ott hagyta veszni. Azon az éjszakán Tulagi kikötőjében éppen ennyire becsülte volt azt az összeget, amit a kutyáért kaphat majd. Azért lopta a kutyát, hogy eladja. Most tehát megfizette érte azt a vételárat, amely akkor kísértésbe vitte.

Mert, mint ahogy valaki nagyon jól mondta: a ló lealjasítja az aljast, de megnemesíti a nemeset. Éppen úgy a kutya. Kutyát lopni, hogy eladja, - ez volt a becsstelenség, amit Mihály kiváltott Daughtry Dagból. És tiszta szeretetből, amely semmi árat nem talál drágának, fizetni a kutyáért - ez volt a nemes cselekedet, amit szintén Mihály váltott ki belőle. És míg a csónak végiglocsogott a csendes kikötőben a déli csillagok alatt, Daughtry Dag baj esetén még az életét is kockára tudta volna tenni, hogy tovább is a magáénak mondhasa és foghassa a kutyát, amelyet eredetileg bizonyos mennyiségű üveg sör váltóértékének tekintett.

A Mary Turner, miután egy vontatóhajó a nyílt tengerre vitte, kevéssel pirkadás után elvitorlázott. Daughtry, Kvék és Mihály utoljára néztek vissza a sydneyi kikötőre.

A vén tengerész ott nézelődött mellettük és fecsegett.

- Hát megint csak meglátta az én öreg szemem ezt a szép kikötőt...

Daughtry észrevette, hogy a farmer meg a zálogházas hogyan fülelnek erre a beszédre és hogy váltanak egymással jelentős pillantásokat.

- Ötvenkettőben volt, igen, ezernyolcszázötvenkettőben, olyan napon, mint ez a mai. Az Éber fedélzetén hagytuk el Sydneyt. Mindenki ivott és énekelt a fedélzeten. Pompás hajó volt az, uraim, ó milyen okos, pompás hajó volt az. És a legénység, egytől-egyig fiatal legények, egyikünk sem volt még negyvenéves, derék kompánia, csupa bolondos, vidám fickó. A kapitány huszonnyolcéves öreg ur volt, a harmadik tiszt tizennyolc, borotva még nem érte az arcát, a pehely olyan volt a képén, mint a bársony. Ő is meghalt a mentőcsónakban. A kapitány pedig a pálmafák alatt adta ki a lelkét. A lányok ott sirdogáltak körülötte és hajtották legyezővel a levegőt a kapkodó, elszáradt tüdejébe.

Tovább nem hallotta Daughtry Dag, mert lement, hogy belekezdjen új szolgálatába. De amíg tisztába hozta az alvó-kóját és Kvékkel felsepertette az elhanyagolt padlókat, megrázta a fejét és ezt morogta magában:

- Ez egy okos ember. Nagyon ravasz ember. A többi hülye.

A Mary Turner finom vonalainak az volt a magyarázata, hogy a hajó eredetileg főkavadászat céljaira épült. Ugyancsak ezért bőségesen és kényelmesen volt rajta hely. Ott, ahol tizenkét ember számára lehetett ágyazni, kényelmesen hált a nyolc skandináv matróz. A három kincskeresőnek, a vén tengerésznek és a kormányosnak öt kabin állott a rendelkezésére. Ezt a kormányost, aki hatalmas termetű, jólelkű oroszországi finn ember volt, Jackson urnak hívták a többiek, mert azt a nevet, amelyet a szerződés alá irt, nem tudták kimondani.

A fedélköz ott volt elhelyezve a kabinok mellett. Nagy választófal állott közben. A főfedélzeten, ahová innen járás vezetett, a fedélközre meg a hajó farához vezető lejáratok között állott a hajókonyha. A fedélközön, amely sokkal nagyobb területet foglalt el, mint a kabinok csoportja, hat tágas fekvőhely sorakozott, mindegyik kétakkora, mint a matrózoké, mindegyik függőnyös és egyik felett sem volt másik ágy.

Bámulta mindezt a tizenhétéves barnabőrű pápua, akinek hervadt százesztendő arca, élő csontváz-lába és vénülő japáni atlétára emlékeztető nagyhasú törzse volt. Daughtry rászólt:

- Szép lakás, mi, Kvék? Mi? Mi te gondol?

Kvéket annyira lesujtotta a hely nagyszerűsége, hogy csak a szemét forgatta nagy ékesszólással.

- Akarja ezt a kicsi ágyacskát? - kérdezte a pincért mohó alázatossággal az apró vén kínai szakács és egy karmozdulattal odakínálta a fehér embernek a maga fekvőhelyét.

Daughtry azonban fejét rázta. Korán megtanulta, hogy bölcs dolog jól bánni a hajószakácsokkal, mert a hajószakácsok nevezetesei arról, hogy hirtelen meg szoktak bolondulni és olyankor a legkisebb sérelem emlékére konyhakéssel és husszeletelővel szokták döfni és vagdalni társaikat. Aztán meg a fedélköz végén volt egy éppen olyan jó fekvőhely, mint a kínaié. Ennélfogva azt az ágyat, amely a tatbalon a kínaié után következett, kijelölte Kvéknek és neki adta az utána következőt is. A maga és Mihály számára pedig megtartotta az egész jobboldali felet mind a három ágygal. A saját ágya melletti fekvőhelyet kinevezte a kutya ágyának és felszólította Kvéket és a szakácsot, hogy ezt vegyék tudomásul. Az volt ugyan a benyomása, hogy a szakács, akiről hamar kiderült, hogy A-Maj a neve, nem volt nagyon elragadtatva ettől az elrendezéstől, de ezzel nem sokat gondolt és hamar napirendre tért a furcsa kínai fölött, aki lógatta az orrát, mert a kutya egy teremben alszik vele.

Mikor egy félóra múlva rendbehozván a kabinokat, visszatért a fedélközre, hogy Kvékkel egy üveg sört adasson magának, észrevette, hogy A-Maj minden cókókjával együtt átköltözött a jobboldali sor harmadik ágyába. Így egy oldalra került Daughtryval és Mihállyal, a másik oldalt pedig teljesen átengedte Kvéknek. Daughtrynak ez most már szeget ütött a fejébe. Megkérdezte Kvéket:

- Csink (Kínai) mi akar? Csink nem szeret te és ő kettő együtt mellett. Miért? Én nagyon haragszik csink!

Kvék igen ritkán tréfált. De most vigyorogva mondott egy viccet:

- Talán csink gondol én övé test kéké!

- Majd tisztázom én ezt a dolgot, - határozta el Daughtry és ráparancsolt Kvékre: - te ájtjőn bele ágy enyém, én átmegy bele ágy csink övé!

Ez meg is történt. Most Kvék, Mihály és A-Maj foglalták el az egész jobboldalt és Daughtry egyedül jutott a baloldalra. A pincér aztán felment a fedélzetre a dolga után. De mikor visszajött, azt látta, hogy A-Maj visszaköltözött a baloldalra, de ezuttal a legutolsó ágyba.

- Ugy látszik, ez a szerencsétlen belém szeretett, - dörögte nevetve magában.

De hogy A-Maj miért nem akart Kvékkel egy oldalon feküdni, azt nem tudta kitalálni. Egyenesen megkérdezte. A kis öreg szakács aggódó szemében meglátszott az engesztelő és nyájaskodó törekvés, mikor felelt:

- Én költözöm. Én mindig így költözöm. Folyton. Tudja?

Daughtry azonban nem értette az egészet és csóválta a fejét. A kínai ferde szemei most bezzeg nem árulták el Daughtry előtt azt a rettegést és aggodalmat, amely akkor ült ki bennük, mikor titokban szemlélték Kvék balkezének állandóan begömbölyt két ujját, továbbá a homlokát, a szeme között, ahol a bőr egy árnyalattal megsötétedett, picikét megvastagodott és már magán hordta az első jeleit három rövid függőleges vonalnak vagy ráncnak. Ezek a ráncok már megadták neki azt a furcsa, oroszlánszerű arckifejezést, amit a lepra szaktudósai és kezelőorvosai »facies leonina«-nak neveznek.

Ahogy a napok multak, a pincér, a napi adag ötödik üveg sör után mindig különféle tréfás okokat keresett, hogy össze-vissza rendezgesse a maga meg Kvék ágyhelyét. És a kínai változatlanul költözködött mindig. Csak azt nem vette észre Daughtry, hogy a kínai soha sem költözött olyan ágyba, amely azelőtt a Kvéké volt. És azt sem érte fel ésszel Daughtry, hogy mikor Kvék már mind a hat ágyat végigfeküdte, a kínai fogta magát és kanavászból függő-ágyat varrt magának, azt a tetőgerendákra akasztotta és ettől fogva háborítatlan távolságban békésen lógadozott benne éjszakánként.

Daughtry az egészszel nem sokat törődött. Napirendre tért fölötte, mint újabb jelensége fölött annak, milyen kifürkészhetetlen valami a kínai kedély. Azt azonban észrevette, hogy Kvéknek tilos volt belépnie a konyhába. Egyebet is észrevett, amit a maga szavaival így fejezett ki:

- Ennél az ördögadta csink embernél soha életemben tisztább valakit nem láttam. Tiszta a konyhán, tiszta a fedélzetközön, tiszta minden dolgában. A tányérokat zubogó forró vízben mosogatja folyton, mikor nem a ruháját vagy az ágyneműjét mossa, vagy saját magát. Bizony-isten minden héten megforrázza a vánkosait.

Daughtrynek azonban volt egyéb megfigyelni valója. Sokáig tartott, míg megismerkedett a kabinsor mind az öt lakójával, míg felépítette magában az általános helyzetképet és míg tisztázta mind az ötnek az általános helyzetéhez és egymáshoz való viszonyát. Aztán ott volt a Mary Turner utiránya is. Nincs a világon olyan öreg tengerész, aki nem akarja folyton tudni, hol fut a hajója és mi a legközelebbi kikötő.

- Alkalmassint valami olyan vonalon haladunk, ami körülbelül északon érinti Uj-Zélandot...

Igy morfondírozott magában Daughtry, miután titokban százszor is beleesett az iránytű-bódéba. De ennél több adatot a hajó utirányára vonatkozólag nem tudott lopni, mert Doane kapitány maga végezte a megfigyeléseket, még a kormányost sem avatta be, és rendszeresen lakat alatt tartotta a térképet és a műszereket. Hogy a kabinokban heves viták folytak, amelyek folyamán csak úgy röpködtek a levegőben a hosszúsági és szélességi fokok, azt Daughtry tudta. De többet nem is tudhatott meg, mert idejekorán értésére adódott, hogy az ilyen tanácskozások alkalmával az egyetlen hely, ahol nem kell tartózkodnia, a kabinsor. Csak következtetni tudta, hogy ezek a tanácskozások valóságos csaták, mikor is Doane, Nishikanta és Grimshaw urak hol egymásra ordítva verik az asztalt, hol pedig türelmesen és roppant udvariasan faggatják a vén tengerészt. A pincér elég hamar eldöntötte magában, hogy a vén

tengerész azt csinál a többiekkel, amit akar, ő azonban, hiába próbálta, nem tudott azt csinálni a vén tengerésszel, amit akart.

A vén tengerészt Stough Greenleaf Károlynak hívták. Daughtry annyit kiszedett belőle, hogy a nevén kívül nincs egyebe, mint a mentőcsónakban kiállott hőségről és a homok alatt egy fonálnyira elásott kincsről szóló eszelős mondatai és álmái.

Egy szép napon megpróbálkozott a pincér. Megszólította az öreget:

- Van, aki nagy dolgokat csinál. Aztán van olyan, aki csak nézi és bámulja a másikat, aki a nagy dolgot csinálja. Amit én most itt nézek, az, azt hiszem, nem kis dolog. Mennél jobban nézem, annál jobban bámulom.

A vén tengerész fénytelen, kifejezéstelen tekintettel, álmodozva meredt vissza a pincér szemébe.

- Az Éber fedélzetén - morogta maga elé - a pincérek mind fiatalok voltak, ugyyszólván gyerekek.

- Igenis, - sietett Daughtry nyájasan beleegyezni - mindabból, amit az Éberről, meg a fiatal legényekről tetszik mondani, úgy látom, hogy az az Éber nem volt megvetendő hajó. Nem olyan társaság lehetett az, mint mi öregek ezen a lélekvesztőn. De azért, kérem, nem hiszem, hogy azok a fiatalok olyan nagy fába vágták volna a fejszéküket, mint amilyenről most ezen a hajón szó van. Egyre jobban bámulom, milyen nagyszerűen csinálódik itt ez a dolog.

A vén tengerész erre olyan bizalmas arcot vágott, hogy Daughtry szinte közelebb hajlott hallgatózni.

- Mondok én magának valamit. Az Éber fedélzetén egyetlenegy pincér sem akadt, aki olyan kedvemre való szódás-pálinkát tudott volna nekem keverni, mint maga. A cocktaileket akkor még nem ismertük, nem is volt egyebünk, mint sherry, meg keserű. Nagyszerű étvágyat csinál az is, nagyszerű étvágycsináló.

Ugy látszott, hogy többet nem is akar mondani. De mikor Daughtry éppen harmadszor is bele akart kezdeni, hogy kipiszkáljon valamit a Mary Turner dolgainak igazi valóságából és a vén tengerésznek ebben való szerepéről, az öreg hirtelen megelőzte:

- Mondok én magának valamit. Mindjárt öt óra. Nagyon megköszönném, ha egy olyan jó, gusztusos cocktailt csinálna nekem, mielőtt leülök az asztalhoz enni.

Ez után az epizód után a vén tengerész még gyanusabb lett Daughtry előtt. Azonban multak a napok és a pincér megint csak arra a következtetésre jutott, hogy Stough Greenleaf Károly nem más, mint gyengeelméjű vén ember, aki komolyan hisz valami elásott kincsben valahol a Déli-tengereken.

Egyszer Daughtry, mikor a lejáró karfájának a rézfogóját fényesítette, kihallgatta a vén embert, aki Grimshawnak és az örmény zsidónak magyarázta a borzasztó sebhelye és hiányzó ujjai történetét. Azok ketten külön italokat hozattak neki, hogy megoldják a nyelvét és ravaszul kiszedjenek belőle egyet-mást.

Az öreg ember hangja kihallatszott a folyosóra, amint mesélt:

- A mentőcsónakon történt. A tizenegyedik napon tört ki a baj. Akik ott voltunk a farvitorla-kötelek között, szemben állottunk egymással. Örület volt az egész. Nagyon ki voltunk éhezve, de egy kis vízért egyenesen megőrültünk. Az egész a víz miatt kezdődött. Tudniillik az úgy volt, hogy az evezőlapátokról le szoktuk nyalni a harmatot, lenyaltuk a mellvédről, az evezőpadokról, meg a belső bordázatról is. Lassanként kifejlődött magától, hogy a harmatgyűjtő felületek közül melyikhez kinek van tulajdonjoga. Így lett a harmadik tiszté a kormány, a

kormányfő és a kötélfutó deszkájának a fele. Mindegyikünkben volt annyi tisztesség, hogy tiszteltük a tulajdonjogát. Fiatal fickó volt ez a harmadik tiszt, összesen tizennyolc éves, bátor és kedves kölyök. A belső bordázat felületét azon a részen ketten birták a második tiszttel. Hogy az elosztás pontos legyen, vonalat húztak és mikor felnyalogatták azt a kevés kis nedvességet, ami az éjszakai órák alatt lecsapódott, egyiknek sem jutott eszébe, hogy megcsalja a másikat. Sokkal tisztességesebbek voltak. De a matrózok, az más. Azok folyton marakodtak egymással a harmat-felületek miatt és éppen előző éjjel késeltek meg egyet, mert harmatot lopott. És ezen az éjszakán, mikor vártam, hogy az a kevés harmat az én területrészen egy kicsit még nőjön, egyszer csak hallom a neszt, amint valaki nyaldosva közeledik a jobboldali mellvédhez, amely a vezérevezőskeresztléccel együtt az enyém volt. Éppen lidérces álmaim voltak kristályos szökőkutakról és hömpölygő folyókról. Felriadtam és némán figyelni kezdtem az éjszakai ivót, mert tartottam tőle, hogy átpákosztoskodik abba, ami az enyém. Az illető közeledett az én területem határvonalához és hallottam a halk nyögését és nyöszörgését, amint nyalja a nyirkos deszkát. Olyan volt ez, mint mikor az ember éjszaka a mezőn hallgatja a legelő állatot és hallja, amint közeledik. Véletlenül éppen egy csónakfeszítőt tartottam a kezemben, hogy azt a kis harmatot is elcsipjem, ami megesi. Nem tudtam, hogy ki az, de mikor nyögve és nyöszörögve áttört a határvonalon és nyalt tovább, rávágtam. A léccel éppen orron találta. A csónakmester volt. Kitört a zendülés. A csónakmester kése hasította végig a képeimet és metszette le az ujjaimat. A harmadik tiszt, a tizennyolc éves gyerek, keményen verekedett mellettem. Ő mentette meg a bőrömet. Már majdnem elájultam, mikor én elülről, ő hátulról, közrefogtuk a csónakmester testét és oldalt ledobtuk.

Egymásra rakott lábak és szék-mozdulások zaja hirtelen visszaijesztette Daughtryt a rézfényezéshez, amit közben elfelejtett. Dörzsölte tovább a rezet és magában morgott:

- Az öreg egy kicsit elvetette a súlykot. Még hogy ilyesmi történhessék.

Odabenn a vén tengerész egy kérdésre felelvén, folytatta a mondókáját. Vékony, elaggott fejhangon mesélte tovább:

- Nem, nem a sebek miatt vesztettem el az eszméletemet, hanem az erőlködés miatt, amit kifejtettem a küzdelemben. Tulgyöngé voltam már. A szervezetemben már olyan kevés volt a nedvesség, hogy alig véreztem. És ami illetően körülmények között egyenesen megdöbbentő volt: roppant gyorsan meggyógyultam. A második tiszt varrt meg másnap egy tűvel, amit az elefántcsont-fogpiszkálójából csinált, és egy fonállal, amit egy elrongyolódott vitorlavászon szálaiból sodort.

Daughtry hallotta, amint Nishikanta Simon most ez kérdezte:

- Szabad tudnom, Greenleaf ur, voltak gyűrűk azokon az ujjain, amelyeket elvesztett?

- Voltak. Többek között egy nagyon szép. Később megtaláltam a csónak fenekén és odaadtam ajándékba annak a szandálfakereskedőnek, aki gondjaiba vett. Nagy gyémántgyűrű volt. Száznyolcvan aranyat fizettem érte Barbados-szigetén egy angol tengerésznek. Ő lopta valahol. A gyűrű persze többet ért. Gyönyörű volt a köve. A szandálfa-ember nemcsak az életemet mentette meg érte. Ráadásul kerek száz fontot fizetett ki mindenféle holmira, ami hiányzott nekem és azonkívül megváltotta a jegyemet Csütörtök-szigettől Shanghaiig.

Ezen az estén még valamit kihallgatott Daughtry. Nishikanta Simon a szélfogónál ezt mondta a sötétben Grimshawnak:

- Azok a gyűrűk, amiket hord, nem mennek ki a fejemből. Manapság nem látni ilyen gyűrűket. Régiek ezek, nagyon régiek. Ezek nem férfigyűrűk, mint ahogy csak az a régi elnevezés, hogy »uri gyűrű«, illik rájuk. Igazi urak, nagy urak hordtak ilyen gyűrűket régente. Sokért

nem adnám, ha ugyanilyen fajtájú gyűrűk egyszer a boltomba kerülnének. Az értékük nagyon nagy.

Ezen az éjszakán lefekvéskor, miközben Kvék már lehuzta a gazdája cipőjét, az abbahagyta egy kicsit a vetkőzést a tizedik üveg kedvéért és Daughtry ekkor bizalmasan így szólt a kutyához:

- Csak azt akarom mondani neked, Killeny, hogy mielőtt az utazásnak vége lesz, esetleg meg fogom bánni, hogy nem haszonrészre szerződtem, hanem fix fizetésre. Én mondom neked, Killeny, hogy ez az öreg uriember tudja, mit beszél. A maga idején legény lehetett a talpán. Az emberek nem vágatják le az ujjukat és nem hasítottatják végig a képüket csak úgy semmiért. És nem hordanak ok nélkül olyan gyűrűket, amiktől egy zsidó zálogosnak összefut a nyál a szájában.

XI. fejezet.

Mielőtt a Mary Turner az ut végéhez közeledett volna, Daughtry Dag, lenn üldögélve az ivóvizes raktárban a hordók sorai között, nagyot nevetett magában és elkeresztelte a szkúnert a Bolondok Hajójának. De eddig el kellett néhány hétnek telni. Addig olyan mintaszerűen végezte a dolgát, hogy még Doane kapitánynak sem akadhatott a legcsekélyebb kifogása sem.

Különösen figyelt a pincér a vén tengerészre, aki iránt rendkívüli bámulat, sőt vonzódás kezdett ébredni benne. A vén fickó egészen más volt, mint kabinos társai. Azok imádták a pénzt, minden csak a dollárok hajszolásává alacsonyodott a bensőjükben. Daughtry, akinek jellemét holmi gavallérosan könnyelmű vonások tették kevésbé rideggé, csak megértéssel adózhatott a vén tengerész bőkezű gesztusainak, aki mindig hangoztatta, hogy a kincset, amit keresnek, el kell osztani.

Mikor Daughtry olykor-olykor kedveskedett és színeskedett neki, gyakran biztosította a pincért:

- Maga is megkapja a mutyi-részét, pincér, ha mindjárt a rám eső részből is. Van ott annyi, mint a pelyva. Nekem pedig semmiféle pereputtyom nincs a kerek világon és olyan kevés van már hátra az életemből, hogy nem sokra és nem sokáig lesz szükségem.

Igy vitorlázott előre a Bolondok Hajója, amelyen kiki bolond vagy bolondító volt, kezdve a tiszteketintetű, jólelkű finn kormányoson, aki orrában a kincs izgató szagával, álkulcsot szedett elé és azzal lopta ki Doane kapitány íróasztaláról a hajó mindennapi földrajzi helyét, és végezve A-Majon, a kínai szakácson, aki állandóan három lépésnyi távolságra tartotta magától Kvéket, de azt már nem tette meg, hogy csendesen figyelmeztesse a többieket, mit kockáztatnak, mikor a borzasztó betegség fejlődő példányával állandóan érintkeznek.

Kvék maga nem gondolt és nem vesződött a bajával. Az egészet úgy raktározta el elméjében, mint valamit, ami olykor megesik az emberi lényekkel. Ami a fájdalmat illeti, az egész alig is bántotta, gyapjas fejében pedig meg sem fordult a gondolat, hogy a gazdája nem tud a betegségéről. Éppen azért sohasem gyanította, miért tartja A-Maj állandó távolságban magától. Kvéknek különben sem volt gondja, semmi. Imádtá a maga istenét minden vízi és erdei istenek felett, és mivel megengedettett neki, hogy állandóan istene meghitt közelségében tartózkodjék, minden hely paradicsom volt a számára, ahol csak az istene, a pincér, meg ő tartózkodtak.

Mihály hasonlóképpen volt vele. Szinte pontosan úgy imádtá a maga tizüvegsörös bálványát, mint Kvék. Mihály és Kvék számára a Daughtry naponkénti, sőt óránkénti felismerése és

szemlélése egyenlő értékű volt az Ábrahám kebelében való állandó tartózkodással. Doane, Nishikanta és Grimshaw urak istene elásott isten volt, a neve Arany. De Kvék és Mihály istene eleven isten volt, akinek ölelése mindig meleg tudott lenni, akinek szive lüktetését millió mozdulatban és érintésben mindig meg lehetett érezni.

Nem volt nagyobb gyönyörűség Mihály számára, mint órákhosszat együtt ülni Pincérrel és énekelni vele mindazokat a dalokat és nótákat, amiket az dalolt vagy dudolt. A Pincér által kiválasztott mindegyik melódiát, amely hangterjedelmét nem haladta túl, Mihály lassanként megtanulta elvonítani, sőt elénekelni, mert lágy és tudatos vonítása nyugodtan énekek volt mondható. Sőt segítség nélkül is hibátlanul el tudott énekelni olyan egyszerű kis melódiákat, mint »Otthon, édes otthon«, »Isten tartsd meg a királyt«, »Édesen, lassan«. Sőt még a »Shenandoah« és az »Evezz le velem a folyón« című dalokat is el tudta énekelni egyedül, mikor Pincér tíz lépésnyi távolságból parancsot adott neki. Mihály ilyenkor égne szegte a száját és rágyújtott a nótára.

Mikor Pincér nem volt jelen, olykor Kvék is előszedte a dorombját és ezzel a primitív hangszerrel rá tudta venni Mihályt, hogy vele énekelje a Vilmos Király-sziget barbár és titokzatos dalait. De akadt egy nála jobb énekmester, akit Mihály jobban szeretett. Ezt az énekmestert Cockynak hívták. Így mutatkozott be Mihálynak, mikor legelőször találkoztak. Mihály, amint megpillantotta, rögtön ki akarta végezni. De ő a félelem vagy menekülés legcsekélyebb rezzenése nélkül bátran elkiáltotta magát:

- Cocky!

És az emberi, tehát isteni hangtól, amely az apró hófehér madár torkából eredt, Mihály megdöbbenve hátrált. Szemével, orrlukával kutatta, hol az az ember, aki szólt. De ember nem volt sehol, csak egy kis kakadut látott, amely szentelenül, oldalvást nyújtotta feléje a fejét és még egyszer kiáltotta:

- Cocky!

A csirkék tabujára Mihályt már szülőföldjén igen korán kioktatták. Már akkor tudta, hogy a csirkéket, amelyeket Haggin ur és fehér isten-társai sokra becsülnék, a kutyának nemhogy bántani nem szabad, hanem egyenesen kötelessége megvédelmezni. De ez a valami itt, ami nem volt csirke, sőt olyanféle erdei szárnyasvadnak látszott, ami jogos falatot képez minden kutya számára, - ez egy isten szavával szólt hozzá.

- Mars odébb a lábaddal! - parancsolta ekkor a madár olyan határozott, olyan emberi hangon, hogy Mihály megint megdöbben és megint szimatolni kezdte, hol van hát az az emberi torok, amely most beszélt.

- Mars odébb a lábaddal, vagy hozzádvágom a Mózes csontját! - parancsolta megint a kis tollas micsoda.

Ezután pedig kínai fecsegés következett, ami annyira hasonlított A-Maj hangjához, hogy Mihály, ezuttal utoljára, megint csak a beszélő ember irányát kémlelte, Mire Cocky olyan vad és fantasztikusan harsogó kacagásba tört ki, hogy Mihály, fülét hegyezve és fejét kissé oldalt hajtva, felismerte a kacagás hangrezgéseiben azokat a különféle hangokat, amelyeket eddigé hallott.

És a kis Cocky, a néhány grammnyi, félfontnál is kevesebb csöppség, maroknyi tollazattal borított törékeny kis csontváz, amelynek belsejében volt olyan forró a szív, mint akárki másé a Mary Turner fedélzetén, szinte azonnal a cimborája, jóbarátja lett Mihálynak. Sőt zsarnoka. A vakmerőség és bátorság e maroknyi aprósága az első pillanattól kezdve kivívta a Mihálytól járó tiszteletet. És Mihály, aki egyetlen erősebb láblegyintéssel kitörhette volna a Cocky gyenge nyakát és szeme bátor ragyogását örökre kioltotta volna, kezdettől fogva is nagyon

vigyázott Cockyra. És ezer meg ezer olyan apró szabadosságot elnézett neki, amit Kvéknek semmi esetre sem engedett volna meg.

Mihály öröklött tulajdonságai között, mióta csak négylábu kutyák élnek a földön, élesen meg volt rögződve az élelem védelme. Ezen Mihály sohasem gondolkozott. Mihelyt a mancsát rátette az ennivalójára és a fogát belemélyesztette, attól kezdve ez a védelmi ösztön éppen olyan önkénytelen s öntudattalan volt nála, mint a szive dobogása vagy a lélekzetvétele. Pincérnek is csak akarata és önuralma végső megfeszítésével tudta megengedni, hogy hozzányuljon az élelemhez, ha egyszer ő is hozzányúlt. Még Kvék is, aki Pincér rendelkezései szerint legtöbbször enni adott a kutyának, jól tudta, hogy ujjá csak akkor marad ép, ha egyáltalában nem piszkálja többet azt az ételt, amit Mihály egyszer már birtokba vett. De Cocky, ez a maroknyi tollpihe, ez az istenszavu morzsája a fénynek és életnek, vakmerő szemtelenséggel és bátorsággal gázolt bele Mihály tabujába, az élelem szent védelmébe.

Ez a kis fehérő csekélység, aki a semmiség sötétjéből csakugy kalandszerűen bukkant ki az élet napjára, mint egy darab fehér semmi, ez, mikor ott gubbasztott a Mihály lábasának a peremén, mikor felborzolta lazacszinű bóbitáját, mikor hirtelenül hihetetlen nagyra tágitotta gyöngyfekete pupilláját és mikor olyan parancsoló, érdes kiáltást hallatott, mintha minden istenek a torkában lakoznának, képes volt Mihályt odébb riasztani és kényére kedvére finnyásan kiválogatni a leginyencebb falatokat a kutya elemózsiájából.

Mert Cocky nem volt ám csak olyan akármilyen madár. Zsarnoki akaratának érvényesítésében olyan volt, mint a kifent és vert acél, úgy tudott hencegni és szájhösködni, mint a messziről jött részeg matróz, viszont úgy tudott kétségbeesett nyafogással hizelegni, mint a paradicsom legelső asszonya, vagy mondjuk, az asszonyi faj legutolsó leszármazottja. Mikor az egyik lábán tartotta magát, a másikkal belemarkolt a Mihály nyakába és a kutya füléhez hajolva siránkozott, Mihály nem tudott mit tenni, haragosan felborzolt nyakszőre szépen lesimult és az elragadtatás hülye kifejezésével a szemében, belement mindenbe, amit a Cocky akarata vagy szeszélye kívánt.

Cocky annál nagyobb barátságba keveredett Mihállyal, mert A-Maj egy szép napon megtagadta a madarat. A kínai a sydneyi kikötőben egy matróztól vette Cockyt tizennyolc shillingért és egy álló órát eltöltött az alkudozással. De mikor egyszer meglátta, hogy Cocky a Kvék balkezének meredt ujján ül és repes, hirtelen úgy megutálta a madarát, hogy tizennyolc shilling, ha Cocky birtokához és esetleges megérintéséhez volt kötve, hirtelen nem ért neki semmit.

- Szereti? Akarja? - kínálta rögtön Kvéknek.

- Cserébe? - kérdezte feleletül Kvék, aki ezt üzleti ajánlatnak tekintette és élt a gyanuperrel, hogy a kis öreg szakács szemet vetett az ő drága dorombjára.

- Nem cserébe. Ha akarja akarja, rendben van, a magáé.

- Én nem ért. Nekem semmi nem van tárgy kínai szeret.

- Nem cserébe! Nigger akar madár, én madár odaad nigger övé, jólvan, bizonyisten.

Igy került ez a derék darabka tollas élet, ez a forró szívű csekélység, amelyet az emberek és ő maga Cockynak neveztek, amely az Uj-Hebridákon Santo szigetének őserdejében született, amelyet hurokkal megfogott egy kétlábu fekete emberevő, amelyet ez eladott hat rud dohányért és egy kőbaltáért egy súlyosan maláriás skót kereskedőnek, amely aztán kézről-kézre adódott tovább négy shillingért egy madárkereskedőnek, aztán egy teknősbéka-fésűért, amit egy angol szénhordó csinált egy régi spanyol rajz után, aztán hat shilling és hat penny ellenében elnyerték kártyán egy fűtőházban, aztán eladták egy használt harmonikáért, amely megért legalább husz shillinget, végül megvette tizennyolc shilling készpénzért egy apró, töpörödött,

vén kínai, - szóval így került Cocky, halandó, vagy halhatatlan lénye e világnak, mint a többi, az egyik lénytől, A-Maj hajószakácstól - aki alapos oknál fogva megölte ifjú feleségét Makaó szigetén, aztán tengerre szökött - a másik lényhez, Kvék nevű leprás fekete pápuához, rab-szolgájához annak a Daughtry Dag nevűnek, aki maga is szolgája volt másoknak, akikhez alázatosan így szólt: »igenis, kéremalásson«, vagy »nem, kéremalásson«, vagy »köszönöm alásson«.

Talált még egy cimborát Mihály, de ezt a barátságot Cocky már nem osztotta meg vele. Ez Ráadás volt, a bumfordi ujfundlandi-kölyök, amely nem volt senkié, legfeljebb a Mary Turner szkúneré, mert senki sem tartott rá igényt sem előbb, sem utóbb, a hajón pedig mindenki tagadta, hogy a fedélzetre hozta volna. Ezért nevezték el Ráadásnak és mivel nem volt senki kutyája, ennél fogva mindenki kutyája volt. Annyira, hogy Jackson ur megigérte A-Majnak, hogy beveri a fejét, ha Ráadást nem eteti rendszeresen, Halvorsen Sigurd matróz pedig csakugyan beverte a Gjersten Henrik fejét, mikor ez el merészkedett rugni utjából a kutyát. Sőt mi több: mikor a nagytestű, hatalmas Nishikanta Simon, aki örökösen finomkodó, izléstelen, nőies akvarell-képeket festett, hozzávágta a tábori széket Ráadáshoz, mivel a kutya felborította sutaságában a festőállványt, Grimshaw sonkaszerű keze olyan hirtelen és olyan súlyosan csapódott a zálogos vállára, hogy megingott, szinte végigvágódott a fedélzeten és napokig kék-zöld maradt és sajgott utána.

Mihály, a felnőtt és érett kutya, olyan vidám kedélyű valaki volt, hogy roppant örömet talált a Ráadással való végnélküli hancurozásokban. A játékos ösztön olyan erősen élt benne, viszont a szervezete olyan erős volt, hogy Ráadást állandóan a végkimerülésig kifárasztotta. Ráadás ilyenkor csak feküdt a fedélzeten, lihegett, tátott ajkakkal vigyorgott és erőtlen első lábaival ügyetlenül nyult egyet-egyet a levegőbe, mikor Mihály még mindig vadul megjátszott meg-rohanásokkal illetve. Pedig Ráadást már háromszor legyűrte és felborította és most éppen úgy nem vett tudomást a Mihály lábainak súlyáról és vállának erős taszításáról, akárcsak valami elefántkölyök, amelyik a réten heverész, a testét érintő kis virágokról. De mikor Ráadás kiszuszogta magát és megint kész volt az újabb bolondériára, Mihály is éppen olyan kész volt, mint ő. Mindez pompás tréninget nyújtott Mihálynak, egyaránt kitűnő formában tartván meg fizikai állapotát és szellemi egészségét.

XII. fejezet.

Igy vitorlázott előre a Bolondok Hajója. Mihály játszott Ráadással és respektálta Cockyt, énekelt Pincérrel és imádta őt. Cocky zsarnokoskodott Mihály felett és hízelt neki. Daughtry mindennap megitta a maga tiz üveg sörét, minden elsején felvette a fizetését és bámulta Stough Greenleaf Károlyt, mint a legkitűnőbb embert a hajón. Kvék szolgált és szerette gazdáját, a homloka pedig vastagodott, feketedett és dagadt, amint a leprás beszűrődés haladt előre. A-Maj úgy került a fekete pápuát, mint magát a pestist, folyton mosdott és az ágyneműjét minden héten kifőzte. Doane kapitány vezette a hajót és san-franciscói bérháza felett tépelődött. Grimshaw óriási térdén nyugtatta sonkaszerű két kezét és szidta a zálogost, hogy az is adjon bele annyit a vállalkozásba, mint amennyit ő ad a buzájából. Nishikanta Simon a piszkos selyemkendővel törölgette izzadó nyakát és végnélküli akvarell-képeket festgetett. A kormányos az álkulccsal türelmesen kilopta mindennap a hajó hosszúsági és szélességi helyét. A vén tengerész pedig skót szódás-pálinkával üdítette magát, a vállalkozás terhére irt jószagu harmincöt centes havannákat pöfékelte és örökösen a mentőcsónakban átélt pokoli hőségről, az el nem mondható iránytű-másodpercekről és a homok alatt egy fonálnyira heverő kincsről fecsegett.

És jött egy olyan óceán-rész, mely Daughtry előtt olyan volt, mint az óceán minden más része, és amelyet más óceáni tájaktól nem tudott többé megkülönböztetni. A látóhatár szélét föld sehol sem törte meg. A horizont volt a világ egyhangu és örökös köre, középpontja a hajó. Az iránytű mágneses mutatója volt az a tengely, amely a Mary Turner mozdulatait adta. A nap pontosan Keleten kelt fel és pontosan Nyugaton nyugodott le, persze a deklináció, deviáció és variáció számainak helyesbitésével. A csillagok és csillagképek éjszakai útja egyhanguan folyt az égbolton.

És ezen az óceán-részen hajnalban figyelők ültek fel az árbockosarakba és ott maradtak egész estig, mikor a Mary Turnert a matrózok úgy szerelték, hogy az éjszakán át megtartsa a helyzetét. Teltek a napok és a vén tengerész egyre erősebben szimatolta a kincs szagát. A vállalkozás három tőke-befektetője egyre több időt töltött a vitorlák magasában. Grimshaw még csak megelégedett azzal, hogy állandóan a főárboc keresztfáin álldogált. Doane kapitány már feljebbmászott a főárboc tetejére és lovagolva leült az előfelsudár-árboc gombjára.

Nishikanta Simon otthagyta a mennybolt és tenger ama szingyönyöreit, amiket intézeti lányok szoktak meglátni és lefesteni; két vigyorgó, karcsu matrózlegény tolt és gyömöszölte felfelé óriási testét a középkötélzet vászonerdejéig, ott az árboc-szárhoz kötözték és ott hagyták, hogy az arany vágyától tüzelő szemmel meredjen végig a napsütötte tengeren azon a pompás messzelátón keresztül, amelynél finomabbat soha nem csaptak még be a zálogházába és soha nem hagytak kiváttatlanul ott veszni.

- Furcsa, - szokta morogni magában a vén tengerész - furcsa, nagyon furcsa. A hely egész biztosan ez. Tévedés lehetetlen. Arra a fiatal harmadik tisztre bárhol rábíztam volna magam. Még csak tizenhét éves volt, de jobban értette a hajózást, mint maga a kapitány. Hiszen tizenhét napi küszködés után el tudta érni a mentőcsónakkal a korallszigetet. Normál-iránytű nem volt, és az urak megérthetik, mit jelent nyílt tengeren egy kis csónak látóhatára egy szextáns számára. Ő meghalt, de az az irány, amit haldokolva adott nekem, bevált. Másnap, hogy a testét bedobtam a tengerbe, el is értem a zátonyt.

Doane kapitány ilyenkor vállat vont. Hitetlen tekintete találkozott az örmény zsidó bizalmatlan oldalpillantásával. A vén tengerész pedig tapintatosan kimentette a helyzetet a kellemetlen szünetből.

- Nem sülyedhetett el, az bizonyos. Hiszen nemcsak homokpadokból és lapos helyekből állt a sziget. Az Oroszlánfej például megvolt ezerszázhatvanhárom méter magas. Magam láttam, mikor a kapitány meg a harmadik tiszt megháromszögelték.

- Ugyan kérem, - tört ki ilyenkor Doane kapitány - ugyszólván végiggereblyéztem, sőt végig-fésültem már a messzelátóval a tengert. És ez a fésű olyan sűrű volt, hogy a fogai között nem csuszhatott ki egy ezer méter magas földrész.

A vén tengerész félig tűnődő lelkének, félig hangosan a kincskeresőknek megint csak ezt mondta:

- Furcsa, furcsa.

De aztán, mint akiben hirtelen világosság gyult ki, minden alkalommal hozzátette:

- Hát persze, Doane kapitány! Hiszen a variáció megváltozott! Belevette a számításokba azt a változást, amin a variáció egy fél évszázad alatt átment? Hiszen ez nagy különbséget tesz ki! Meg aztán ha nem vagyok is tengerész-ember, de annyit tudok, hogy abban az időben a variáció-számítás még nem volt olyan pontos és fejlett, mint ma.

- A hosszúság hosszúság volt, - szokta erre rávágni a kapitány - és a szélesség szélesség volt akkor is. A variációt és a deviációt csak iránymegállapítási és a hozzávetőleges számításoknál szokás használni.

Mindezt Nishikanta Simon úgy hallgatta, mint a tyuk az ábécét. De rendesen a vén tengerész pártjára szokott állani viták alkalmával. Viszont a vén tengerész nagyon ügyesen tudott vitatkozni. Ami előnyt adott az egyik pillanatban a zsidónak, azt a következő pillanatban kiegyensúlyozta a kapitány javára.

- Kár, - mondta olykor Doane kapitánynak, - hogy csak egy kronométerje van. Bizonyosan az egész bajt a kronométer csinálja. Miért kelt utra csak egy kronométerrel?

- Maga a tanum, Grimshaw, - mondta ilyenkor a zsidó - hogy én kettőt akartam.

A farmer kedvtelenül bólintott, a kapitány pedig felhorkant:

- Igen, kettőt. De nem hármát akart.

- Ugyan kérem, ha két kronométer jobb, mint egy, mint ahogy maga mondta és Grimshaw is emlékezhetik rá, akkor három kronométer nem lett volna jobb, mint kettő, csak arra való lett volna, hogy több legyen a kiadás.

- De nézze, - mondta minden ilyen vita alkalmával Doane kapitány - ha két kronométerje van az embernek, honnan tudja megmondani, melyik jár rosszul és melyik jól?

- Ugyan, kérem, - felelte erre mindig a zálogos, hitetlenül vállat vonva - ha kettő közül nem tudja megmondani, melyik jár rosszul, akkor mennyivel nehezebben tudja megmondani huszonöt közül! Ha csak kettő van, akkor ötven-ötven százalék az eshetőség, hogy egyik jó, a másik rossz.

- De hát nem látja be...

- Belátom, hogy ez egy nagy marhaság, ez az egész nagyképű vitatkozás a tengerészeti maszlagokról. Vannak az üzletben tizennégyéves alkalmazottaim, akik zsebreteszik magát a tengerészeti tudományával együtt. Kérdezze meg azokat, hogy ha két kronométer nem jobb, mint egy, akkor lehet-e jobb akár kétezer kronométer, mint egy? Azok majd egy-kettőre és találóan azt fogják felelni magának, hogy ha két dollár nem ér többet, mint egy dollár, akkor kétezer dollár sem ér többet, mint egy dollár. Ez a józan ész.

- Éppen az, - csapott le Grimshaw - hogy magának az alapelvekben nincs igaza. Már annak idején megmondtam, hogy Doane kapitányt csak azért vesszük be az üzletbe, mert szükségünk van egy hajózási szakemberre, és mert magának meg nekem sejtelmünk sincs az efféléről. Maga akkor azt mondta, hogy persze, hogyne. De mindjárt adta a nagy bölcslet vele szemben, mikor arról volt szó, hogy három kronométert veszünk. Tudniillik az volt a maga baja, hogy fájt magának a kiadás. A kiadás, az körülbelül akkora eszme, mint amekkorára hely van az agyában. Körüljár és lesi, hogy áshatna ki tizmillió dollárt egy uraságtól levett ásóval, amit megvehet hatvannyolc centért.

Daughtry Dag természetesen kihallgatott egyet-mást azokból a társalgásokból, amik inkább veszekedések voltak, mint tanácskozások. A vége minden alkalommal az lett Nishikanta Simon számára, amit a tengerészek tengeri haragnak szoktak nevezni. A mérges zsidó órákig nem szólt egyikhez egy szót sem, és aki szólt hozzá, azt nem vette tudomásul. Próbált festeni, de hiába; hirtelen pokoli düh tört ki rajta, elszaggatta a vázlatot, a fedélzetre taposta, aztán előhozta nagykaliberű ismétlőfegyverét, felkuperodott a hajó orrára és minden kószáló disznópába vagy delfinbe bele próbált lőni. Látnivaló volt, hogy nagy könnyebbségére szolgál, ha golyót küldhet egyik-másik felszökő, tarka hal testébe, hogy pompás, cikázó mozgását örökre megállítsa, a hal lassan oldalára forduljon és elsüllyedjen a tenger halálos mélyébe.

Olykor, ha egy raj cet hancurozva haladt el mellettük, mindegyik tekintélyes nagyságu állat, Nishikanta magánkívül volt a kéjtől, hogy szórhatja a fájdalmat. Huszat is kicélozott a rajból. Golyói mint az ostorpattintások csiptek bele a tenger leviatánjaiba. A hatalmas cetek, mint a csikó, melyet megugrasztott a lovaglóostor, felszökkentek a víz fölé, vagy vadultan nyargaltak keresztül-kasul az óceánt, míg rohanásuk habzó vonala eltűnt a szem elől.

A vén tengerész ilyenkor komoran csóválta a fejét. Daughtry, akit szintén kinosan érintett, ha védtelen állatoknak fájdalmat okozott valaki, együtt érzett vele és kéretlenül hozott neki egyet a harmincöt centes drága szivarokból, hogy idegességét lecsillapítsa. Grimshaw ajkai pedig eltorzultak a megvetéstől, mikor így mormogott magában:

- Hitvány fráter. Piszkos dög. Senki, aki félig-meddig emberséges ember, nem csinál ilyet szegény ártatlan állatokkal. Olyan ember ez, aki annak, akit nem szeret, vagy aki megkritizálja a helyesírását vagy a számolását, belerug a kutyájába, vagy még meg is mérgezi. A régi jó időkben odafenn Colusában az ilyet egyszerűen felakasztottuk csak azért, hogy tisztán és egészségesen tartsuk a levegőt.

Doane kapitány meg éppen egyenesen megmondta a magáét. Az arca belesápadt és az ajka beleremegett a felháborodásba, mikor így szólt:

- Nézze, Nishikanta, maga bajt csinál ezeknek az állatoknak és csak bajt kaphat érte. Tudom, hogy mit beszélek. Nincs joga így kockáztatni az életünket. Hát nem tudja, hogy az Anniem pilótahajót egy cethal süllyesztette el az Aranykapu kellős közepén? Mikor én fiatalkoromban másodkormányos voltam a Berncastle briggen, egy cethal belénkszaladt és úgy futottunk be Hakodatébe, hogy két váltás ember dolgozott a szivattyuknál. És az Essex cetvadászhajó, amelyik teljesen ujonnan volt felszerelve, elsüllyedt Dél-Amerika nyugati partjánál és a kis csónakoknak ezerkétszáz tengeri mérföldet kellett átkínlódni a legközelebbi szárazföldre, mert egy nagy nőstény cet nekiment a hajónak és forgáccsá törte.

Nishikanta Simon haragos volt, nem méltatta feleletre a kapitányt és néhány golyóval az utolsó cetet is elkergette abból a körből, amelyet a tengerből át tudtak tekinteni.

- Emlékszem erre a Essexre, - mesélte a vén tengerész Daughtry Dagnak - egy borjas nőstény cet végzett vele. A hordói kétharmadrészben tele is voltak. Nem egészen egy óra alatt süllyedt el. Az egyik mentőcsónak sohasem került elő többet.

- Kérném szépen, - kérdezte Daughtry roppant tisztességtudóan és alázattal - valamelyik másik mentőcsónak nem került Hawaiiiba? Tudniillik, mikor én harminc évvel ezelőtt Honolulu-ban voltam, megismerkedtem ott egy emberrel, aki azt állította, hogy szigonyos volt egy cetvadászhajó, amelyet Dél-Amerika partja mellett elsüllyesztett egy cethal. Többet nem is hallottam róla mostanig, hogy most tetszik említeni. Ugyanaz a hajó lehetett, nem tetszik gondolni?

- Hacsak ott a nyugati parton - felelte a vén tengerész - két különböző hajó nem süllyedt el. Az egyik az Essex volt, ez nem vitás. Ez történelmi tény. Nagyon valószínű, hogy az az ember, akit maga, mond, pincér, az az Essexről való volt.

XIII. fejezet.

Doane kapitány keményen dolgozott. Követte azt az utat, amit a nap irt le az égen, de az időekvációval helyesbitette azokat az eltéréseket, amelyeket a Földnek a maga nagy világa körül való forgása okoz. Megszámálhatatlan Sumner-vonalat rajzolt fel, a legkülönbözőbb szélességeket vette alapul a számoláshoz, míg bele nem kábult.

Nishikanta Simon a kapitány munkáját tehetetlen hajóvezetésnek bélyegezte és ezt nyíltan is kimondta. Ha egykedvű volt, tovább festette akvarelljeit, ha pedig rossz kedve volt és utálta a tengert attól a csalódástól, hogy még mindig nem látja a vén tengerész kincses szigetének Oroszlánfőjét, akkor lövöldözte a cethalakat, tengeri madarakat és mindent, amire csak lőni lehetett.

Egy napon, mikor öt óra hosszat sült fenn az árbockosárban, hogy fürkéssze a tengert, lejött és így szólt:

- Hát én most megmutatom, hogy nem nézem a garast. Mondja, Doane kapitány, mennyiért vásárolhattunk volna külön kronométereket San Franciscóban? Már tudniillik jó állapotban levő használtakat?

- Mondjuk száz dollárért, - felelte a kapitány.

- Jó. Hát én ajánlok valamit. Egy ilyen kronométer árát felosztottuk volna hármunk között. Viselem az egész összeget. Mondja meg a matrózoknak, hogy én, Nishikanta Simon, száz aranydollárt fizetek annak, aki a Greenleaf által megadott hosszúság és szélesség alatt először látja meg a földet.

De a matrózok, akik ellepték az árbockokat, csalódásra voltak kárhóztatva, mert csak két napjuk maradt, hogy a kitűzött jutalomért lessék a tenger tükrét. És ez nem teljesen Daughtry Dagen mulott. Ámbár az, amit ő óhajtott és tett, az magában véve is elég lett volna ahhoz, hogy a matrózok igyekezete kárba vesszen.

Történt ugyanis, hogy Daughtry lement abba a helyiségbe, ahol a sör volt beraktározva. Kicsit megdézsmálta azokat a ládákat, amelyeket az ő személyes céljaira hajóztak be. Megolvasta a ládákat, nem hitt a szemének, még több gyujtót elgyujtogatott, megolvasta a ládákat még egyszer, aztán az egész helyiséget tüvé tette, hogy talán másutt talál még sörösládákat. De hiába.

A kabinokhoz felvezető ajtó lépcsőjének az alján leült és egy álló óra hosszáig gondolkozott. Ez megint a zsidó volt, gondolta magában, a zsidó, aki két kronométer erejéig hajlandó volt költségbe verni magát a Mary Turnerért, de már háromig nem; a zsidó, aki aláírta azt a megállapodást, hogy Daughtry naponkénti tíz üveg sörének fedezésére elegendő sörmennyiséggel fog elindulni a hajó. A pincér, hogy megbizonyosodjék, még egyszer megolvasta a ládákat. Nem volt több háromnál. És mivel egy láda negyven üveg sört tartalmazott, az ő napi része pedig tíz üveg volt, ennél fogva az a három láda, amellyel farkasszemet nézett, összesen még tizenkét napra volt elegendő. Már pedig tizenkét nap alatt erről az ismeretlen nyílt óceán-résről nem igen érhetik el a legközelebbi kikötőt, hogy sört vegyenek fel.

A pincér, miután határozott, nem vesztegette az időt. Háromnegyed tizenkettőt mutatott az óra, mikor felmászott a raktárból, betette az ajtót és sietett asztalt teríteni. Az ebédlő társaságot rendesen kiszolgálta, bár a leveses tálat az áttört borsólevessel együtt legjobban szerette volna Nishikanta Simon fejére borítani. Csak az tartotta vissza, amit az imént a raktárban elhatározott: valamit még a délután el fog intézni az ivóvizes hordók körül.

Három órakor, mikor a vén tengerész kétségkívül szundikált a kabinjában, Doane kapitány, Grimshaw és a soros matrózok fele pedig fent rajzoltak az árbockok tetején, hogy a zafírszinű tengeren megpróbálják kivenni az Oroszlánfő feltűnését, Daughtry Dag a nyitott bejáró létráján lesettenkedett oda, ahol dolga volt, ahol hosszú sorokban, a sorok közt járással, hasukra fektetve, szilárdan aláékelve a vizeshordók sorakoztak.

Az inge alól egy francia furót szedett elő a pincér, aztán elővett a nadrágzsebéből egy tizenkét milliméteres furóhegyet és rásrófolta. Majd letérdelt és megfurta az első hordó szembenéző fenekét, mignem a víz kiszökkent a padlóra és elárasztotta a feneket. Hordót hordó után furt

meg, gyorsan dolgozott és haladt végig a járás homályba vesző vége felé. Mikor az első hordósról végéhez érkezett, megállt egy pillanatra, hogy hallgassa a tíz milliméteres lyukakon át pocsékba menő víz bugyogását. Ekkor éles füle hasonló neszt fogott el a legközelebbi járás jobboldala felől. És mikor jobban odahallgatott, meg mert volna esküdni, hogy valami furónak a fába hatoló recsegését hallja.

Gondosan eldugta a maga szerszámát. És egy perc múlva a keze egy ember vállára tapintott, akit a homályban nem tudott megismerni és aki térdelve és szuszogva keményen furta a hordó fenekét. A bűnös nem is próbált menekülni és mikor Daughtry gyujtót gyujtott, a vén tengerész arca meredt feléje.

- Ejha, - dadogott halkan és megdöbbenve a pincér - mi a manónak ereszti ki a vizet?

Látta, hogy a vén ember teste heves izgalomban reszket. Megegett rajta a szive:

- Rendben van, jól van, - mondta sugva, - ne féljen. Hányat furt meg?

- Ebben a sorban mindet, - hangzott a suttogó válasz, - de mondja, nem fog elárulni a... a többieknek?

- Elárulni? - nevetett halkan Daughtry. - Én megmondom önnek nyíltan, hogy magam is ebben a járatban vagyok, ámbár nem értem, hogy ön miért csinálja. Én éppen most furtam meg az utolsót a baloldali sorban. Hát csak annyit mondok, szedje az irháját most mindjárt, amíg jól van dolga. Mindenki a kötélzetben van, senki sem fogja észrevenni. Én majd csinálom tovább és befejezem ezt a kis munkát. Nem hagyok több vizet, mint amennyi... mondjuk... tizenkét napra elég.

- Szeretnék magával beszélni, - sugta a vén tengerész - hogy bizonyos dolgokat megmagyarázzak.

- Hogyne, kérem, persze. Megmondom nyíltan, hogy nagyon furdal a kíváncsiság. Tíz perc múlva megkeresem önt a kabinban, aztán kibeszéljük magunkat. Azt előre is megmondom: akármilyen a szándéka, én benne vagyok. Mert véletlenül az én célom mennél hamarább kikötőbe jutni, aztán meg rendkívül kedvelem és nagyrabecsülöm önt, kérem alássan. De most menjen. Tíz perc múlva ott leszek.

- Maga nagyon tetszik nekem, pincér, - mondta az öreg.

- Ön is nekem, kérem, mégpedig százszor jobban, mint azok a pénzhajhászok odafenn. De erről most ne beszéljünk. Ön csak ugorjon meg innen, én az alatt kilyukasztom a többi hordót.

Egy negyedóra múlva, mikor a három aranyhajhász még lenn volt az árbocon, Stough Greenleaf Károly ott üldögélt a kabinjában és szódáspálinkát szopogatott, Daughtry pedig ott állt vele szemben az asztal tulsó végén és üvegsört ivott.

- Maga bizonyosan nem tudja, - mondta a vén tengerész - de ez nekem már a negyedik utam a kincs után.

- Szóval...? - kérdezte Daughtry értelmesen.

- Ugy van. A kincs egyszerűen nincs. Soha nem is volt. Oroszlánfő sem volt, mentőcsónak sem volt és titkos hosszúsági és szélességi adatok sem.

Daughtry zavarában kócos ősz haját tapogatta:

- Én bizony beugrottam, kérem. Egész komolyan beugrottam. Elhittem a kincset.

- Beismerem, pincér, hogy ezt jól esik hallanom. Ugy látszik, maradt még egy kis ravasz eszem, ha be tudok csapni egy olyan embert, mint maga. Könnyű olyanokat becsapni, akiknek csak a pénzen jár az eszük. De maga más. Maga nem él-hal a pénzért. Megfigyeltem magát a

kutyájával. Megfigyeltem a néger inasával. Megfigyeltem a sörével. És éppen azért nehezebb becsapni magát, mert nem veszi el az esztét egy halom elásott arany kincsért. Akik elvesztik, azokat hihetetlen könnyű bolonddá tartani. Könnyű legények. Ha az ember olyan üzletet ajánl nekik, amelyben egy dollárral százat kereshetnek, úgy kapnak utána, mint a csalétek után a csuka. Ha pedig az ember egy dollárra ezret kínál nekik, vagy tizezret, akkor egyenesen megőrülnek. Én öreg ember vagyok már. Nagyon öreg. Szeretek élni, amíg meg nem halok... tudniillik szeretek rendesen, kényelmesen, jól élni.

- És szereti a hosszú utazásokat? Kezdem érteni, kérem. Éppen mikor közelednek ahoz a ponthoz, ahol a kincs nincsen, akad valami kis baleset, például elfolyik az ivóvízkészlet és ők szaladnak egy kikötőbe, aztán rohannak vissza hajhászni a kincset.

A vén tengerész bólintott és szintelen szeme hunyorgott egyet.

- Ott volt például az Emma Lujza. Több mint másfél esztendeig tudtam uton tartani ivóvíz-kalamitásokkal, meg más ilyen balesetekkel. Azonfelül négy álló hónapig fizették a számlámat New-Orleans egyik legjobb szállójában, mielőtt az utazás elkezdődött, és roppant bájosan bántak velem, igen, mondhatom: bájosan.

- Csak tessék tovább mondani, kérem, roppantul érdekel, - mondta Daughtry Dag, miközben sommásan végzett a sörrel - nagyon jó trükk. Megtanulnám öreg fejemmel, de annyi biztos, szavamra mondom, hogy nem ártanám bele magam az ön dolgába. Majd csak akkor, szavamra, ha ön már abbahagyta. Nagyszerű trükk.

- Hát először is embereket kell felhajszolni, jó nehézpénzü embereket, akiknek nem árt a veszteség. Az ilyeneknek az érdeklődését is könnyebb felkelteni.

- Mert az ilyenek mohóbbak, - vetette közbe a pincér. - Mennél több pénzük van, annál többet akarnak.

- Nagyon helyes, - folytatta a vén tengerész - és legalább nem fizetnek rá. Mert az ilyen tengeri ut roppantul használ az egészségüknek. Mindent összevéve, én nem is csinállok nekik vagy velük semmi rosszat, csak jót és hozzájárulok az egészségükhöz.

- De hát ezek a forradások, ami végighasította az arcát, meg az ujjai, amik hiányzanak a kezéről? Ezeket, fogadni merek, nem a mentőcsónakon szerezte verekedés közben, mikor a csónakmestert végigvágta. Hát akkor hogy a csodában jutott hozzájuk? Tessék csak várni egy pillanatig, kérem, előbb megtöltöm a poharát.

És frissen megtöltött pohár mellett Stough Greenleaf Károly elmondta sebhelyeinek történetét.

- Először is tudnia kell, pincér, hogy én... hát igen, uriember vagyok. A családi nevem szerepet játszott az Egyesült-Államok történetében, már abban az időben is, mikor még nem voltak Egyesült-Államok. Mikor elvégeztem azt az egyetemet, amelynek a neve nem fontos, második voltam abban az évfolyamban. Az a név sem az igazi nevem, amelyen ismernek. Én magam állítottam össze gondosan más családok neveiből. Sok kellemetlenségen és csapáson mentem keresztül. Fiatalember koromban csakugyan egy fedélzetet tapostam, de nem az Éber fedélzetét. Ezt a hajót én találtam ki, ez a hajó öreg napjaim kenyérkeresete. A sebhelyeimet kérdezte, meg a hiányzó ujjaimat? Hát az a következőképpen történt. Jó késő reggel volt egy Pullman-kocsiban, mikor a baleset megesett. A vonat zsúfolva volt és kénytelen voltam beérni egy felső ágygal. Csak a minap történt az egész. Néhány évvel ezelőtt. Öreg ember voltam már. Floridából utaztunk felfelé. Összeütközés történt egy magas töltésen. A kocsik egymásba szaladtak, néhány közülük felfordult és lezuhant a hat méter mély, kiszáradt folyómederbe. Ki volt száradva, csak éppen egy helyen volt valami kevés tócsa, lehetett három méter széles és lehetett benne a víz negyven centiméter mély. Köröskörül száraz kavics volt mindenütt, és én

pontosan megcéloztam ezt a tócsát. Mindjárt elmondom. Éppen felkeltem, cipőt, nadrágot, inget huztam és le akartam szállni az ágyról. Ott ültem az ágy szélén, a lábam lógott lefelé, mikor a két mozdony összeütközött. A fülke másik oldalán a kalauz éppen egy kicsivel azelőtt vetette be a felső, meg az alsó ágyat, szóval ott ültem, a lábam lógott lefelé és nem tudtam, hol vagyok, magas töltésen-e, vagy sík pályán. Ekkor történt a dolog. Annak rendje és módja szerint lerepültem a felső ágyról, mint a madár kirepültem a fülkéből, fejjel előre átütöttem az ablaküveget, többször bukfenceztem a levegőben a hat méteres esés alatt, mint amennyire vissza tudok emlékezni, de valami isteni csoda folytán pont akkor laposan voltam a levegőben, mikor a testem belecélozódott a tócsába. Annyi bizonyos, hogy laposan estem bele és olyan pontosan beleestem, hogy a víz gyengítette a zuhanás erejét. Az én kocsimból csak magam maradtam életben. A kocsi tőlem mintegy tiz-tizenkét méternyire az oldalára zuhant. Csak a halottakat lehetett már kiszedni belőle. Mikor engem kiszedtek a tócsából, én a legkitünőbbben életben voltam. És mikor a sebészek elkészültek velem, az egyik kezemről hiányoztak az ujjak, az arcomon végig itt volt ez a sebhely. Azonfelül, amit aligha gondolt volna, azóta három bordával kevesebbet hordok magamban, mint más, rendes ember. Ő, nem panaszkodom. Elég azokra gondolni, akik a kocsimban meghaltak, sajnos, szabadjeggyel utaztam és nem követelhettem semmit a vasutársaságon. De most itt vagyok, mint az egyetlen ember, aki hat méterről fejest ugrott negyven centiméter vízbe és életben maradt, hogy elmesélhesse. Nézze, pincér, töltse meg a poharamat...

Daughtry Dag töltött és érdeklődésének izgalmaiban magának is kinyitott még egy üveg sört.

- Folytassa, kérem, folytassa, - mondta rekedten, megnyalva a szája szélét - és mondja el a kincskeresési dolgot is. Olyan kíváncsi vagyok, hogy azt se tudom, mit csináljak. Egészségére!

- Annyit mondhatok magának, pincér, - folytatta a vén tengerész - hogy ezüstkanállal a számban születtem, de az ezüstkanál elolvadt a számban és én úgy maradtam, mint a tékozló fiú. De viszont olyan kemény, büszke gerinccel is születtem, amely nem akart megpuhulni. A családom kitagadott, nem ilyen akármilyen kis vasuti balesetért persze, hanem mindenféle dolgokért, amik azelőtt is történtek, azután is... én meg hagytam magam kitagadni. Ennyi volt az egész. Hagytam a rokonokat élni. Különböznem nem is a családom volt a hibás. Magam pucoltam el, amim volt... belevesztettem déli tengeri gyapjuba, tongai kakaóba, yukatáni kaucsukba és mahagoniba. És tudja, a végén bizony Newyorkban Bowery-utcai fogadókban háltam, maradékot ettem külvárosi lacikonyhákon, éjfélkor sorba álltam ingyenkenyérért és azon gondolkoztam, hogy evés előtt ájuljak-e el, vagy csak azután.

- És sose ment el siránkozni a családjához, - mondta csodálattal Daughtry Dag a beállott csöndben.

- Nem, én nem siránkoztam soha. Bementem a szegényházba, vagy ahogy ott hívják: a kerületi szegény-farmra. Ott éltem a legaljasabb sorban. Mint az állat. Egy félesztendeig úgy éltem, mint az állat, aztán megcsináltam a tervemet, hogy kikerüljek. Elhatároztam, hogy megépítem az Ébert. És építettem minden gerendáját külön, rákalapáltam a rezet, kiválasztottam az árbocait és minden bordáját, személyesen szerződtettem a teljes személyzetet, tisztákat és legénységet, felszereltem a zsidóknál és elvitorláztam vele a Déli-tengerre, a kincshez, amely egy fonálnyira van elásva a homok alatt. Tudja, ezt mind képzeletben csináltam, mert egész idő alatt a letört emberek szegény-farmjának a bennlakója voltam.

A vén tengerész arca hirtelen sötét és vad kifejezést öltött, a jobb keze megragadta Daughtry csuklóját és acél-ujjakkal kapcsolódott rá.

- Kemény, nehéz munka volt kijutni a szegényházból és pénzügyileg megoldani az én kicsi, nyomorúságosan kicsi kalandomat az Éberrel. Tudja-e, hogy két esztendeig dolgoztam a

szegényház mosókonyháján heti másfél dollár fizetésért az egyik használható kezemmel és azzal a kevéssel, ami hasznát a másiknak tudtam venni: válogattam a szennyest, hajtogattam lepedőket és cihákat, és közben ezerszer is azt hittem már, hogy szegény öreg hátam kettészakad, és milliószor éreztem a mellemben a hiányzó bordáim minden centiméternyi helyének minden porcikáját?

- Hiszen még fiatal tetszik lenni... - mondta Daughtry, végigsimitva kócos, ősz haját.

- Maga pincér, igen, maga még fiatalember, - válaszolta a vén tengerész látható bosszúsággal - maga még sohasem volt kítaszítva az életből. A szegényházban az életből van kítaszítva az ember. Ott nincs becsülete... nem, nem is a kornak, hanem általában az emberi életnek. Hogy magyarázzam ezt meg magának? Az ember nem halott. De nem is él. Az ember ott valami olyan, ami valaha élt, de már halad a halál felé. Valahogy így bánnak a leprásokkal. Meg az örültekkel. Tudom. Mikor fiatalkoromban a tengert jártam, egy tisztársam megőrült. Néha dühöngeni kezdett. Ilyenkor dulakodtunk vele, kicsavartuk a karját, összenyomorgattuk a testét és lehetetlenné tettük, lihegve, úgy megkötöttük, hogy kárt ne tegyen bennünk, magában vagy a hajóban. És ő, aki még élt, a mi számunkra meghalt. Nem érti? Nem volt többé közülünk való, hozzánk hasonló. Valaki más volt. Ez az: más. A szegényházban is, akiket még nem földeltek el, ilyen mások vagyunk. Hallhatta, mikor a mentőcsónakban átélt pokolról szoktam fecsegni. Hát az kellemes szórakozás az életben a szegényházhoz képest, az élelméhez, a mocskosságához, a szitkaihoz, az orditozásához, a... a szemenszedett állatiségéhez képest! Két esztendeig heti másfél dollárért a mosókonyhán dolgoztam. Képzeljen el engem, pincér, aki elpucolta a vagyonát, nagyon csinos vagyont, a sajtó vén csontjaimat, a fiatalkori gyönyörűségekre emlékező öreg hasamat, az agg ínyemet, amely még csiklandós volt és a hajdani napok boszorkányos ingyencségeire még tudott emlékezni, képzeljen el engem, pincér, engem, aki mindig könnyűkezü és pénzszerő voltam, amint zsugorgatom azt a másfél dollárt, mint a koldus, soha nem adok ki belőle egy rézpénzt sem dohányra, soha nem szerzek egy kis kellemességet valami nyalánsággal a beteg gyomromnak, amely tiltakozott a nyomorúságos koszt izetlensége és emészthetlensége ellen. Dohányt, bűdös olcsó dohányt koldultam szegény reszkető vén fickóktól, akik a sir szélén dideregtek már. Igen. Mikor Merrivale Sámuel reggel halva találtam, első dolgom volt kiforgatni nyeszlett vén nadrágzsebeit azért a fél darab préselt dohányért, amiről tudtam, hogy összes hátramaradt vagyona. Csak azután kiáltottam ki az ujságot, hogy meghalt. Hej, pincér, nagyon vigyáztam én arra a másfél dollárra. Érti? Fogoly voltam, aki reszeli az ablakot a kis acélráspollyal. És ki is reszeltem.

A hangja a győzelem éles rikácsolásává erősödött:

- Érti, pincér? Kireszeltem!

Daughtry Dag magasra emelte a sörösüveget, ünnepélyesen és őszintén mondta:

- Isten éltesse!

- Én pedig köszönöm magának... érti már... - felelt a tószt a vén tengerész hasonló méltósággal, hozzákoccintva poharát a sörösüveghez és erősen a pincér szemébe nézve. Kiitták mind a ketten.

- Százötvenhat dolláromnak kellett volna lenni, - folytatta az aggastyán - mikor otthagytam a szegényházat. De két hetet elvesztettem az influenzám miatt, egyet pedig az átkozott mellhártyagyulladás miatt. Így aztán csak százötven dollár ötven centtel bukkantam elő az élőhalottak birodalmából.

- Értem, kérem, - szólt közbe Daughtry őszinte csodálattal - a kis ráspolyból feszítővas lett és ezzel tetszett visszamenni, hogy betörjön az élet birodalmába.

Stough Greenleaf Károly egész sebhelyes és vizenyős tekintete helyeslést fejezett ki, mikor magasra tartotta a poharát:

- Isten éltesse, pincér! Maga ért engem. Nagyon jól mondja. Mentem vissza, hogy betörjek az élet birodalmába. Feszítővas volt ez, ez a nyavalyás kis összeg, amit két esztendei kinszenvedés rakosgatott össze. Képzelve csak el. Ekkora összeget azelőtt, mikor még nem pucoltam el a vagyonomat, pillanatnyi szeszélyek hangulatában könnyedén odadobtam egy kártyára. De amint maga mondja: betörő gyanánt, hogy betörjek az életbe, Bostonba mentem. Magának kitűnő kifejezései vannak, pincér, Isten éltesse!

Üveg és pohár megint összecsendültek. Farkasszemet néztek, úgy ittak megint és mind a két ember tudta, hogy a tekintet, amelybe néz, becsületes és megértő.

- Csakhogy kicsi volt ám a feszítővas, pincér. Nem mertem egész súlyommal ránehezedni, hogy egy kis nyilást csináljak. Szobát vettem egy kisebb, de elegáns szállóban, az európai részben. Ez Bostonban történt; gondolom, ezt mondtam már. Jaj de vigyáztam a feszítővasra! Alig tettem eleget, hogy fenntartsam a porhüvelyem életét. De fizettem italt másoknak, akiket gondosan megválogattam, fizettem italt a jó módú olyan arckifejezésével, amely hitelessé tette a mesémet. És mámoromban, tudniillik látszólagos mámoromban, elkezdtem mesélni az Éberről, a mentőcsónakról, a titkos földrajzi adatokról és a kincsről, amely egy fonálnyira van a homok alatt. »Egy fonálnyira a homok alatt«, ez már irodalom volt, ez már lélektan volt. A sósvíznek az ízét adta meg, vakmerő kalózkodra és a spanyol tenger zsákmányára emlékeztetett. Látta ezt az aranyrögöt, amit itt hordok az óraláncomon? Abban az időben még nem állt módomban ilyet szerezni. Ahelyett beszéltem az aranyról, kaliforniai aranyról, sok aranytömről, mint a pelyva, amik a negyvenkilencediki meg ötvenedik áásásokból származnak. Ez irodalom volt. Ez szint adott. Később, a Bostonból kiindult első utazásom után már voltam abban az anyagi helyzetben, hogy aranyrögöt vásárolhassak. Csalétek volt, ami után úgy kaptak az emberek, mint a halak. És be is kapták, mint a halak. Ezek a gyűrűk itt szintén csalétek. Most már nem is látni efajta gyűrűket. Mihelyt forgótőkéhez jutottam, ezeket is beszereztem. Vegyük például ezt a rögöt. Beszélek. Szórakozottan játszom vele, mialatt elmondom a kincset, amit elástunk egy fonálnyira a homok alá. Az aranyrögre nézek és ettől hirtelen új emlékek támadnak az agyamban. Elkezdek beszélni a mentőcsónakról, az éhezésről, a szomjazásról, a harmadik tisztről, a bájos kamaszról, akinek állat még nem érte beretva, és elmondom, hogy a harmadik tiszt használta nehezeknek ezt a rögöt, mikor halat próbáltunk fogni. De szavamat ne felejtsem, Bostonnál tartottunk. Mikor látszólag becsiptem, hosszú lére eresztve adtam elő a mesémet látszólagos kebelbarátainknak, akiket mint hájfejű szamarakat mélyen lenéztem. De a kimondott szó terjedt. Egy szép napon jött egy fiatalember, egy riporter, és interjút kért tőlem a kincsről és az Éberről. Méltatlankodtam, haragudtam. Ó, nem haragudtam én olyan nagyon: a szívem belül ujjongott, mikor megtagadtam a fiatal hirlapíró kérését, mert tudtam, hogy éppen elég részletet tud a cimboráimtól. A reggeli lap kéthasábos címmel két kolumnát írt a dologról. Kezdek vendégeim jönni. Ezeket jól kitanulmányoztam. Nagyon sokan utána eredtek volna a kincsnek, akiknek maguknak sem volt pénzük. Ezeket leráztam és visszautasítottam és vártam tovább. És amint a kis tőkém fogyatkozott, most már még kevesebbet ettem. És akkor jött ő, az én jókedvű fiatal doktorom. A filozófia doktora volt ugyanis, mert nagyon gazdag ember volt különben. A szívem elkezdett énekelni, mikor megláttam. Már csak huszonnyolc dollárom volt. Ha ez is elmegy: a szegényház, vagy a halál. Már döntöttem is: inkább meghalok, semhogy visszamenjek abba az irtózatosságságba, a szegény-farm élőhalottjai közé. És nem mentem vissza közéjük és nem haltam meg. A jókedvű fiatal doktort nagyon izgatta a Déli-tenger; belecsöpögtettem az orrába a távoli világ-rész virágtól részeg levegőjének minden szagát, a szeme előtt felépítettem a kedvező szelet hozó felhők, monszumos égbolt, a pálmaszigetek és koralltengerek gyönyörű látomásait. Olyan volt, mint egy jókedvű, bolondos kölyökkutya, a vagyonával nagyszerűen tudott bőven

bánni, bátor volt, mint a fiatal oroszlán, szép és hajlékony volt, mint a leopárd, és egy picikét kótyagos volt azoktól a bogaraktól és szeszélyektől, amik az okos fejében motoszkáltak. Hallgasson ide, pincér. Mielőtt elindultunk volna a Gloucester nevű halász-szkúneren, amelyet ő vásárolt, amely olyan volt, akár egy yacht, sőt a legtöbb yachtot szégyenben hagyta, a doktor elvitt a lakására, hogy a személyes felszerelése dolgában tanácsokat adjak neki. Éppen a garderober-szobában keresgélünk, mikor egyszerre azt mondja: »Vajjon mit fog szólni hozzá a babám, hogy ilyen hosszú időre elmegyek? Mit gondol? Vigyem magammal?« Én részemről addig nem tudtam róla, hogy házas ember, vagy babája van. Ő látta a meglepetésemet és a hitetlenségemet. »Most már csak azért is, mert nem hiszi, őt is elviszem a hajóra. Jöjjön, bemutatom.« Bolondosan, huncutul nevetett a meglepetésemen. Vezetett egyenesen a hálósobájába, egyenesen az ágyához, felhajtotta a takarót és megmutatta azt a hölgyet, aki ott aludt, mint ahogy aludt már sok ezer éve: egy vézna egyiptomi lány mumiáját. És a mumia csakugyan velünk jött a hosszú, hiábavaló utra a Déli-tengerre és visszajött, és higgye el nekem, pincér, hogy a drága kislányba magam is egészen beleszerettem.

A vén tengerész álmodozva nézett a poharába. Daughtry Dag felhasználta a szünetet, hogy megkérdezze:

- Hát a fiatal doktor? Hogy esett neki, hogy nem találta meg a kincset?

A vén tengerész arcán felcsillant a vidámság.

- Mikor rájött, akkor átölelte a vállamat és kedves öreg csirkefogónak nevezett. Tudja, pincér, én úgy megszerettem ezt a fiatalembert, mintha az édes fiam lett volna. Ott állt átölelve a vállamat és ebben az ölelésben több volt a pusztá pajtáságnál és megmondta, hogy alig értünk a River Platehez, ő már tudta, hogy hányadán vagyunk. Nevetett, vidáman, de még több szeretettel megveregette a vállamat és kimutatta a mesében az ellenmondásokat. (Azokat kijavítottam azóta, hála legyen neki, mégpedig jól javítottam ki.) Szóval kijelentette, hogy az utazás fényesen sikerült és ő örökké le lesz nekem kötelezve. Mit tehettem volna? Megmondtam neki az igazat. Neki még az igazi nevemet is megmondtam, sőt elmondtam neki azt a szégyent is, amely miatt ezt a nevet letagadom. Rátette a kezét a vállamra és...

Itt a vén tengerész elhallgatott, mert a torka elfult és mind a két szeméből nedvesség szivárgott le az arcán. Daughtry Dag némán koccintott feléje. Az öreg ivott és összeszedte magát:

- ...és azt mondta, hogy menjek és éljek vele. És még aznap, mikor kikötöttünk Bostonban, elvitt a maga óriási magányos házába. Kijelentette azt is, hogy megbeszél valamit az ügyvédekkel, ez az ötlet nagyon csiklandozta a fantáziáját: »Adoptálni fogom magát«, mondogatta mindig, »adoptálni fogom magát Istharral együtt.« Isthar volt a neve a kislánynak, a kis mumiának Most tehát azon a ponton voltam, hogy visszakerültem az életbe és törvényesen adoptálni fognak. De az élet bolond csaló ám, pincér. Nem egész egy nap múlva, másnap reggel, holtan találtuk az ágyában, mellette a kis mumia-lány. Szívszélhűdés, valami agyvérzés megpattanása, sohasem tudtam meg. Könyörögtem, veszekedtem a családdal, hogy kettőjüket együtt temessék el. De azok rideg, kemény északkeleti népek voltak, unokatestvérek és nagynénik. Isthart a muzeumnak adták, nekem pedig egy hetet adtak, hogy elhagyjam a házat. Elhagytam egy órán belül és ők előbb kikutatták a kis cókómókomat, csak úgy hagytak elmenni. Newyorkba mentem. Ugyanazt csináltam megint. De most már több pénzem volt és jobban tudtam játszani a dolgot. Éppen így csináltam Uj-Orleansban és éppen így Galvestonban. Aztán elmentem Kaliforniába. Ez most az ötödik utam. Sokáig tartott, míg ennek a három embernek az érdeklődését meg tudtam fogni. Minden kis tőkém kiadtam már, mikor aláírták a megállapodást. Nagyon komiszak voltak. Előleget adni nekem? Már a gondolattól is megijedtek. Én azonban kívártam a magam idejét, igen csinos összegű szállodai számlát csináltam, a végén ráadásul még megrendeltem a magam bőséges likőr- és szivar-főlszerelését, és a számlát elküldtem a szkúnerrra. Na, mi volt itt! Majd megpukkadtak. A hajukat

tépték szinte. Sőt szinte az enyémet. Azt mondták, hogy ez nem megy. Erre rögtön megbetegedtem. Azt mondtam, hogy tönkretették az idegeimet és megbetegitettek. Mennél jobban dühöngtek, annál betegebb voltam. Akkor beadták a derekukat. Rögtön jobban lettem. Most itt állunk víz nélkül és minden valószínűség szerint hamarosan a Marquesas-szigetek felé fogunk fordulni, hogy megtöltsük a hordókat. Akkor megfordulnak és kezdik elülről.

- Azt tetszik gondolni?

- Sokkal fontosabb dolgokat is tudok ennél, - mosolygott a vén tengerész - egész biztos, hogy visszafordulnak. Ó, én jól ismerem őket. Száraz, korlátolt, kapzsi bolondok ezek.

- Bolondok! Mind bolond! A bolondok hajója! - ujjongott Daughtry Dag, ismételve, amit akkor mondott, mikor odalenn megfurta az utolsó hordót, hallgatta, hogyan bugyog le a fenékre a jó víz, és magában mulatott azon a felfedezésen, hogy a vén tengerész abban a malomban örül, amelyben ő.

XIV. fejezet.

Másnap korán reggel a soros reggeli matróz, akinek kötelessége volt felhordani a konyhába és a kabinokba a napi vízszükségletet, felfedezte, hogy a hordók üresek. Jackson ur úgy megdöbbsen, hogy rögtön fellármázta Doane kapitányt, néhány pillanat múlva pedig Doane kapitány huzta ki az ágyból Grimshawt és Nishikantát, hogy a csapást közölje velük.

A reggeli nagy izgalomban folyt le. Különösen a vén tengerész és Daughtry Dag voltak izgatottak, mialatt a három üzlettárs dühöngött és sopánkodott. Különösen sopánkodott Doane kapitány. Nishikanta Simon pedig roppant találékonysággal színezte ki, hogy milyen utolsó gazember, aki ezt elkövette és hogy ő mit csinálna vele, ha megcsíphetné. Grimshaw ezzel szemben minduntalan görcsösen összeszorította nagy kezét, mintha valakinek a torkát fojtogatná.

- Emlékszem, - fecsegte a tengerész - negyvenhétben történt... nem, negyvenhatban, persze, negyvenhatban. Hasonló helyzet volt az is, még rosszabb. Nekimentünk a Világos Sziklának. Mi neveztük el így a zátonyt, mert a mi kis hajónk fedezte fel egy sötét éjszakán, de össze is törött rajta. A zátony különben fel van tüntetve az Admiralitás-szigetek térképén. Doane kapitány megmondhatja...

Senki sem hallgatott rá, csak Daughtry Dag, aki hódolattal szolgálta fel a forró süteményt. De Nishikanta Simon, aki hirtelen annak tudatára ébredt, hogy az öreg ember megint előad, vadul kitört:

- Csend! Fogja be a száját! Már unom magát azzal az örökös visszaemlékezéssel!

A vén tengerész naivul meglepődött, mintha valahol ellovagolta volna magát az elbeszélésben.

- Nem, igazán, - folytatta - csak szegény öreg nyelvem botlott egyet. Nem az Éber volt az, hanem a Világos brigg. Azt mondtam, hogy Éber? Nem, a Világos volt, elegáns kis brigg, igazán mint valami kis játékhajó, a feke rezes, a hajlása mint valami delfinnek, csakugy hasította a tengert, csakugy falta a szelet. Szavamra mondom, uraim, mind a két örnek komoly dolgot adott, ha megváltoztatta az irányát. Én voltam a rakományfelügyelő. Newyorkból indultunk, állítólag az északnyugati part felé, lepecsételt menetlevéllel...

- Az isten szerelmére, - kiáltott fel Nishikanta ideges fájdalmában, amely igazi volt, hogy reszketett bele - hallgasson, hallgasson! Öregur, legyen szive! Mit törődöm én a maga Világosával, meg a maga lepecsételt menetlevelével!

- Ah, lepecsételt menetlevelek... - folytatta a vén tengerész felragyogó arccal - varázslatos szó ez, lepecsételt menetlevelek!

Ájtatosan, kenetteljesen mondta ki a szót és beszélt tovább:

- Abban az időben, uraim, a hajók lepecsételt menetlevelekkel utaztak. És mint rakomány-felügyelő, mivel hozzájárultam a vállalkozáshoz és részem járt a nyereségből, én rendelkeztem a kapitány felett. És a lepecsételt menetlevelet nem nála tették letétbe, hanem nálam. Komolyan mondom, magam sem tudtam, mi van benne. Csak mikor a jó öreg fokot megkerültük és ötven-ötvennél jártunk, sőt ötven percnire már benn jártunk a Csendes-óceánban, akkor törtem fel a pecsétet és megtudtam, hogy a Van Diemen-földre kell mennünk. Abban az időben úgy hívták, hogy Van Diemen-föld...

Ez a nap különben is a felfedezések napja volt. Doane kapitány rajtakapta a kormányost, hogy álkulccsal kilopja a hajó hely-adatait az íróasztalból. Nagy veszekedés lett belőle, de több nem, mert a finn ember tulhatalmas termetű volt ahoz, hogy bátorságos lehetett volna testi összetűzést kockáztatni vele. Így aztán Doane kapitány csak az olyan szólamok folytonos ismételtetésével tudta a kormányos eljárását megbélyegezni, hogy »Igen, kérem«, meg »Nem, kérem«, meg »Sajnálom, kérem«.

De talán a legfontosabb felfedezés, ámbár ő ekkor nem volt még vele tisztában, a Daughtry Dagé volt. A hajó irányt változtatott, a vitorlák rendben voltak és miután a vén tengerész titokban közölte vele, hogy a Marquesas-csoportbeli Taiohae felé futunk, Daughtry jókedvűen nekiállt borotválkozni. Valami ugyan zavarta egy kicsit. Nem volt egészen biztos benne, hogy egy olyan isten háta mögötti helyen, mint Taiohae, lehet-e majd jó sörrel gondoskodni.

Mikor nekikészült, hogy az első huzást csinálja a beretvával és az egész arca fehér volt a habtól, észrevette, hogy a homlokán, a két szemöldök között valamivel feljebb egy kis helyen megfeketedett a bőre. Mikor megborotválkozott, megérintette az ujjával ezt a fekete helyet és furcsállotta, hogy egy ilyen kis helyen lesütötte a nap. De ahogy hozzányult, semmiféle érzés nem felelt az érintésre. A sötét hely érzéketlen volt.

- Furcsa, - gondolta magában, megtörülközött és elfelejtette az egészet.

És ahogy nem tudta, milyen borzalmat jelent ez a fekete folt, éppen úgy nem tudta, hogy A-Maj fürge szeme ezt már régen észrevette és napról-napra növekvő titkos irtózáttal szemlélte tovább.

A Mary Turner tehát a kedvező délkeleti szél szárnyán megkezdte hosszú útját a Marquesas-csoport felé. A legénység örült. Matrózok voltak, matrózszoldon éltek és kitörő ujjongással fogadták a hirt, hogy egy tropikus sziget felé tartanak megtölteni a vizeshordókat. A három üzlettársnak azonban rossz volt a kedve. Nishikanta nyíltan lenézte Doane kapitányt és kétségbevonta a képességét, hogy oda tud találni a Marquesas-szigetekhez. A fedélközön jó volt a hangulat. Daughtry Dag jókedvű volt, mert a fizetését rendesen megkapta és a sörkészlet pótlásában bizonyos volt; Kvék örült, mert ha gazdája örült, ő is örült; A-Maj örült, mert közeli alkalom ígérkezett, hogy megszökjék a szkúnerről és a két leprástól, akikkel össze volt zárva.

Mihály is résztvett a fedélköz általános jó hangulatában és mohón nekifogott Pincérrel megtanulni az ötödik nótát is. A »Vezess, drága fény« volt ez. Mihály az énekléssel, amely elvégre nem volt egyéb idomított vonításnál, határozatlanul keresett valamit, maga sem tudta, mit. Valójában ez a valami nem volt más, mint az elvesztett falka, az ősi idők falkája, mikor a

kutya még nem csatlakozott az ember tüzhelyéhez, mikor az ember még nem is épített tüzhelyet, mikor az ember még nem is volt ember.

Mihály még nemrégén született és még csak két éve élt a világon, úgyhogy sajátmagának már nem lehetett személyes tapasztalata az elvesztett falkáról. Sokezer nemzedéken keresztül távol esett már tőle; de mélyen lent, az ész földalatti legfenekén, minden idegébe belefónódva és minden izmába beleevődve, ott élt a vadonban töltött ama napok eltörölhetetlen emléke, mikor homályos ősei falkában éltek és tovább plántálták magukat is, a falkát is. Mikor Mihály aludt, akkor megesett, hogy ezek a falka-emlékek felbukkantak az öntudata alatti eszméletének a felszínére. Ezek az álmok valóságok voltak, amíg tartottak, de mikor felébredt, nem nagyon emlékezett rájuk. Ha azonban aludt, vagy Pincérrel énekelt, akkor érezte az elvesztett falka után való vágyat és kénytelen volt keresni a falkához vezető elfelejtett utat.

Ébren más és valóságos falkája volt Mihálynak. Ez a falka Pincérből, Kvékből, Cockyból és Ráadásból állott és ő beletartozott ebbe a falkába, mint ahogy ősei együtt vadásztak a maguk falkájával. Ennek a falkának a fedélköz volt a vadona, sőt a fedélközön túl magába foglalta azt az egész világot, amit az állhatatlan tengeren örökösen bukdácsoló, himbálózó Mary Turner jelentett.

De a fedélköz és a fedélközi társaság többet jelentett Mihály számára, mint pusztá falkát. Ez maga volt a mennyország, ahol az Isten lakozott. Az ember már korán megalkotta magának az istent, néha kőből, tuskóból vagy tűzből, - és fába, hegyekbe vagy a csillagok fölé helyezte. Mégpedig azért, mert észrevette, hogy az ember mulandó és elvesz a törzsből vagy családból, vagy bárhogy nevezzük azt a csoportot, amely nem volt más, mint az emberi falka. És az ember nem akart a falkájából elveszni. Ennélfogva kitalált a képzeletével egy új falkát, amely örökkévaló és amelyhez ő örökké tartozni fog. Attól a sötétségtől való rettegésében, amelyben valamennyi társát tűnni látta, a sötétségen túl szebb birodalmat épített, boldogabb vadászterületet, vigabb és hangosabb lakoma-csarnokot és ivóhelyet, és ezt különböző nyelveken égnek nevezte el.

Mihály azonban sosem gondolt arra, hogy sajátmagának az öntudatára vetett árnyékát isten gyanánt imádja, mint valami legősibb és legalacsonyab foku őseember. Mihály nem imádott árnyakat. Ő igazi is kétségbevonhatatlan istent imádott, nem olyat, aki saját négylábu, szőrrel fedett képére teremtetett, hanem husból és vérből álló valakit, kétlábut, szőrtelent, egyenesen járót: Pincért.

XV. fejezet.

Ha a szél, amely eleinte a Marquesas-csoport irányának feküdt, a második napon abba nem maradt volna; ha Doane kapitány az ebédnél megint nem dörögött volna, hogy csak egy kronométerrel van felszerelve; ha erre Nishikanta Simon nem gurult volna gyilkos dühbe és nem ment volna a fedélzetre, hogy néhány tengeri lényt megpróbáljon leölni; ha az a tengeri lény, amely a hajó oldalánál felbukkant, tinhal lett volna, vagy delfin, vagy tengeri malac, vagy akármi más, csak ne az a nagy, huszonötméteres nőstény cet, amelyet szopós borja követett; - ha ez események láncolatából bármelyik szem hiányzott volna: akkor a Mary Turner kétségtelenül elérte volna a Marquesas-szigeteket, megtöltötte volna hordóit és vissza-indult volna kincset vadászni és Mihály, Daughtry, Kvék és Cocky sorsa is egészen másként és talán kevésbé borzasztóan alakult volna.

Csakhogy a láncolatnak ezuttal minden szeme megvolt. A szkúner halálos nyugalomban ringott a messzi, sima vizeken, szálfavásznai és huzókötelei belepattogtak nagy vitorláinak

öblös dörgésébe, mikor Nishikanta Simon golyót lőtt a kis cet testébe. Szinte a csodával volt határos, hogy a golyó megölte az állatot. Annyi volt ez, mint seréttel megölni egy elefántot. A kis cet nem is halt meg rögtön. Először csak hirtelen megszűnt szökdécselni és egy darabig ott vonaglott az óceán felszínén. Az anya abban a pillanatban, ahogy a lövés érte, ott termett mellette és azok fenn a hajón, akik szinte függőlegesen néztek le rá, nagyon jól láthatták haragját és megdöbbenését. Bökdödni kezdte a borját óriási vállával, folyton körötte uszkált, aztán megint melléje sietett és tovább lökdöste és bökte.

Fenn a Mary Turnerén mindenki odagyült a mellvédhez és rosszat sejtve nézett le a leviatánra, amely olyan hosszú volt, mint a szkúner.

- Jaj, ha azt csinálja velünk, - jegyezte meg Daughtry Dag a vén tengerésznek - amit az a másik csinált az Essexszel...

- Nagyon rendjén volna, - hangzott a felelet - ez nem járja, ez könnyelmű és kegyetlen dolog volt.

Mihály hallotta az izgalmat odafenn, de a rács miatt nem láthatott semmit. Felugrott a kajút tetejére és a bálna megpillantásakor bátran elkezdett ugatni. Minden szem rémülten fordult feléje és Pincér suttogó parancsszóval hallgattatta el.

- Ez most történt utoljára, - mondta Grimshaw halk, haragtól feszült hangon Nishikantának. - Ha ezen az uton még egyszer belelő egy cethalba, kitekerem azt a pisztolyos nyakát. Ezt jegyezze meg magának. Komolyan mondom. Kivágom a két szemét.

Az örmény savanyuan mosolygott és bártortalanul hebegte:

- Nem fog itt történni semmi. Hogy az Essexet cethal süllyesztette volna el, azt én nem hiszem.

A haldokló cetborju az anyja biztatására görcsös erőfeszítéssel próbált uszni, de hiábavaló kinlódásában csak csapkodott és vergődött egyik oldaláról a másikra.

Amint a borja körül kerengett, az anyaállat véletlenül megsuroolta a vállával a Mary Turner oldalának kiálló részét és a Mary Turner jobbra billent és a hajó fara vagy egy métert emelkedett. És ez a véletlen, gyenge kis érintés nem volt minden. Abban a pillanatban, ahogy a válla a hajóhoz ért, megijedt a cet és olyanformát csapott a farkával, mint a cséphadaró. A csapás éppen az előcsarnok előtti rácsot érte, nyílást tört rajta, mintha csak szivarskatulya volna és betörte a fedélzet padlóját.

Egy hajó egész legénysége és utas-társasága meredt le csendben és félelemben a haldokló sarja felett bánkódó tengeri szörnyetegre.

Egy óra leforgása alatt, amíg a hajó meg a két cethal lassanként mind messzebb kerültek egymástól, a borju többizben megpróbált uszni, de hiába. Akkor aztán nagyon elkezdett hanykolódni, végül vadul dobálta magát és ide-oda csapkodott a farkával.

- Agonizál, - mondta csendesen a vén tengerész.

És öt perccel később Doane kapitány így kiáltott fel:

- Az ördög vigye el, megdöglött! Ki hinné? Egyetlen puskagolyó! Szívből kívánnék egy fél-órai szelet, hogy kijussunk ebből a szomszédságból.

- Érthető óhajítás, - mondta Grimshaw.

Doane kapitány ingatta a fejét: aggódó szeme felpillantott a lógó vitorlákra, aztán végigfűrészte a tengert abban a reményben, hogy széltarajokat láthat. De a víz sima és nyugodt volt, mindenik hullám, a nagy hullámok szabályos, sorakozó rendjében gömbölyűen, szélesen omlott a másikba, mint a kéneső.

- Nincs baj, - bátorította Grimshaw - ott megy ni, rohan ellenkező irányba.

- Persze hogy nincsen baj, nem is volt, - hengegett Nishikanta, miközben letörölte arcáról és nyakáról a verejtéket és a többiekkel nézett a távozó cet után - szép kis bátor emberek maguk, mondhatom, egy haltól a nadrágjukba száll a bátorságuk.

- Észrevettem, - mondta gunyosan Grimshaw - hogy a maga arca sem olyan sárga, mint máskor. Ugy látszik, szívére vette a dolgot.

Doane kapitány mélyen felsóhajtott. A megkönnyebbülése sokkal nagyobb volt, semhogy a feleselésbe elegyedhetett volna.

- Magának nemcsak az arca sárga, - folytatta Grimshaw - hanem a belseje is. A vére is sárga.

Itt a fejével a vén tengerész felé mutatott.

- Látja, az ott ember a talpán. Meg sem rebbent a szeme, pedig fogadni mernék, hogy jobban tisztában volt a veszedelemmel, mint maga. Ha választanom kellene, hogy kinek a társaságában kerüljek egy pusztá szigetre, ezerszer inkább őt választanám, mint magát. Ha...

De a szavait a tengerészek hirtelen felkiáltása akasztotta meg.

- Irgalmas isten! - szólt halkán Doane kapitány.

A nagy anyacét megfordult és a víz felszínén egyenesen feléjük tartott vissza. Olyan gyorsan jött, hogy az orra magasra hasította a vizet, mint ahogy egy dreadnought vagy egy atlanti hajó előtt hasitódik kétfelé a tenger.

- Mindenki kapaszkodjék meg! - ordított Doane kapitány.

Kiki támasztékot keresett a rázkódtatás ellen. Gjertsen Henrik, a kormánymatróz, szétvetette a lábát, lekuporodott és vállát és karjait nekifeszítette a kormánykerék ellenkező küllőin ülő fogantyukhoz. Néhányan a középfedélzetről a hajó farára menekültek, mások az alattság közé ugrottak. Daughtry félkezével a korlátot fogta, másik kezével a vén tengerész derekát karolta át.

Mindenki kapaszkodott. A cet éppen az előcsarnok mögött ment neki a Mary Turnernek. És egyszerre egész sor dolog történt, amit szem nem foghatott át egyszerre. Egy matróz azok közül, akik a kötélzetre ugrottak, két kezében egy darab kötéllal hanyatt-homlok lezuhant, a bokájánál fogva azonban fennakadt és egy társa szabadította ki fejével lefelé lógó helyzetéből. A szkúner recsegett és remegett, tatbalja megemelkedett és jobboldala úgy lesüllyedt a vízbe, hogy az óceán átáradt a mellvédjén. Mihály a kajüt sima tetejéről leszánkózott a meredeken a kormányfélre és körmével kapaszkodva, fogát vicsorgatva beleesett a fedélzetre benyomuló vízbe. Az előárboc baloldali kötelei nekivágódtak mindennek és a főárboc részegen dülöngött jobbfelé.

- Szavamra mondom, - szólt a vén tengerész - ezt megérezte.

- Jackson ur, - adta ki Doane kapitány a parancsot a kormányosnak - mérje meg a vizet.

A kormányos engedelmeskedett, bár aggodalmas szemmel nézte a bálnát, amely hirtelen elfutott és keleti irányban füstölgött tova.

- Itt van, ezt megkapta, - mondta Grimshaw dühösen Nishikantának.

Nishikanta bólintott, letörölte az izzadságot és így szólt:

- Meg is vagyok elégedve. Csak ezt akartam tudni. Nem hittem, hogy egy bálna csakugyan képes erre. Többet nem teszem.

- Lehet, hogy nem is lesz többé alkalma, - felelt erre a kapitány - mert ezzel itt még nem vagyunk készen. Az a cet, amelyik nekiment az Essexnek, egyik nekifutást a másik után csinálta. És attól tartok, hogy a cethalak természete nem változott meg azóta.

- Teljesen száraz, - jelentette Jackson a mérőólmérés eredményét.

- Ott jön vissza, - kiáltott fel Daughtry.

A cethal körülbelül fél mérföldnyi távolságban élesen megfordult és rohant visszafelé.

- Jöjjön el onnan alulról! - kiáltott rá Doane kapitány az egyik matrózra, aki éppen ekkor bukkant elé az előfedélzeti vék nyílásán, kezében a motyójával és aki fölött veszedelmesen ingott az előárboc.

- Már bepakolt a meneküléshez, - mondta Daughtry csendesén a vén tengerésznek - mint a süllyedő hajó patkánya.

- Mindnyájan patkányok vagyunk, - volt a felelet - ezt megtanultam, mikor magam is patkány voltam a szegényház piszkos patkányai között.

Ekkorra már a fedélzet minden emberén látta Mihály az izgalom és rettegés jeleit. Visszamászott a kajüt tetejére, hogy láthasson. Onnan vicsorgatta a fogát a cet felé, miközben az emberek új megmarkolható támaszpontokat kerestek a fenyegető rázkódtatás ellen és ő láthatta, hogy a cet már egészen közel rohanva jön.

A Mary Turner a keresztcsarnokok mögött kapta a lökést. Mialatt jobboldalára dőlt, ahová Mihályt is szívenletesen leröpitette a lökés, tisztán lehetett hallani a roppanó bordák recsenését. Mivel a kormánylapát lendülete nagyot fordított a kormánykeréken, Gjertsen Henrik, aki teljes erejével markolta a kereket, lendülve fordult egyet egész testével a levegőben. Nekizuhant Doane kapitánynak, aki nem bírta megfogva tartani a korlátot. Mind a ketten elakadt lélekzettel bukfenceztek végig a fedélzeten. Nishikanta káromkodva dőlt neki a kajüt oldalának. Mikor a lökés leszakította markoló kezeit a korlátról, letörtek a körmei.

Daughtry kötéllel a keresztkötélzethez erősítette a vén tengerészt és maga fogta a kötél végét, Doane kapitány pedig lihegve a mellvédhez mászott és ott feltápaszkodott.

- Ez megadta a hajónak, - lihegte a kormányos felé és nyögve tapogatta sajgó oldalát - mérje megint a vizet és mérje állandóan tovább.

Több matróz felhasználta a szünetet, hogy a dűledező előárboc alá rohanjon, lefusson a legénységi helyre és lóhalálában összekapkodja a cókmojkját. Mikor A-Maj előbukkant a fedélközről a maga akkurátosan bepakolt holmijával, Daughtry leszalasztotta Kvéket, hogy mind a kettőjük tárgyait szedje össze.

- Egészen száraz, - szólt a kormányos jelentése.

- Csak mérje tovább, Jackson ur, - rendelkezett a kapitány, akinek a hangja fokozatosan erősödött, amint összeszedte magát a Gjertsenel való összeütközés következményeiből - mérje állandóan tovább. A cet itt jön megint és a szkúner nem úgy épült, hogy kibírhatná ezt a sulykolást.

Ezalatt Daughtry a hóna alá fogta Mihályt, a másik kezével pedig felkészült, hogy a kötélzeten lebegve előzze meg a következő lökést.

Az anyacet, mikor megfordult, hogy visszatérjen, egy kissé elvesztette a pontos egyenes irányt. A nekifutása, amely a hajó farának volt szánva, vagy hat méternyire száguldott el a cél mellett. De rohanásának sodra így is szépen megemelte a hajó farát és a hajó orra lesüllyedt a tengerbe, mintha hajbókolni akarna.

- Ha nekünk jött volna... - kezdte mondani Doane kapitány, de abbahagyta.

- ...akkor szervusz világ, - fejezte be helyette Daughtry - a hajó farát egyszerűen elsodorta volna tőlünk, kérem.

A cethal megint megfordult, ezuttal alig kétszáz méternyiről futott neki a hajónak. De nem csinálta meg a teljes félkört, úgyhogy a kormányfélen a hajó orrának vágódott neki. A háta megcsapta a hajóhomlokot és úgy látszott, hogy a hajófőt egyszerűen lemetszi. Azonban a Mary Turner egészben maradt, csak a tatkorlát süllyedt le a víz színéig a megingás miatt. De ez még nem volt minden. Kötél és szálfá szakadt és tört. A kormányfélkötélzet nekivágódott az ormányárboznak, maga az ormányárboc pedig egyenes szögben kivágódott balra és fel-emelkedett a megmaradt előárbockötelek kusza hálójáig. Az előárboc felugrott a levegőbe, aztán recsegve végigvágódott a fedélzeten, magával törte a kormányárbocot, amely összezúzta az előfedélzetet és gombjával belecsapódott a vízbe.

- Hallgattassa el azt a kutyát, - ordított Nishikanta vadul Daughtryra - mert különben...

Mihály félelmesen morgott és vonított Pincér karjaiban, nemcsak a cet miatt, hanem az egész ellenséges és fenyegető mindenség miatt, amely az ő uszó világának kétlábu isteneit pánikkal töltötte el.

Daughtry visszadühöngött:

- Csak azért is hagyom vonítani! Ezt a táncot maga csinálta. És ha kezét mer emelni a kutyámra, nem éri meg a végét annak a bajnak, amit okozott, maga piszok zálogos.

- Nagyon helyes, nagyon helyes, - bólogatott helyeslően a vén tengerész. - Mondja pincér, nem tudna keríteni egy darab vásznat, vagy egy vánkost, vagy valami puhát és széleset, amit ennek a kötélnak a helyére tehetnék? Nagyon vág azon a helyen, ahol három bordám hiányzik.

Daughtry áttette Mihályt az öreg ember karjaiba.

- Tessék tartani, kérem. És ha ez a zálogos csak a kezét is megmozdítja a kutya ellen, köpjön a szeme közé, harapja meg, csináljon vele mindent. Visszajövök azonnal, kérem, egyik lábam itt, a másik ott, még mielőtt ez az ember megtámadhatja önt, és még mielőtt a cethal megint nekünk szalad. Killeny pedig csak lármázzon, ahogy akar. Egy szál szőre többet ér, mint ezer ilyen uzsorás.

Daughtry eltűnt a véken, aztán vánkossal és három lepedővel jött vissza. A lepedőkre fűrge ujjakkal csomókat kötött, jól átkötözte a vánkost, a vén tengerész mellén puhára csinálta a kötést és visszavette Mihályt a maga karjába.

- Vízet találtam, - jelentette a kormányos, - kilenc centiméter, nem, már tizenkét centiméter.

A matrózok az előárboc roncsain át hanyatt-homlok futottak a legénységi helyre, hogy osszeszedjék a holmijukat.

- Oldozza le a kormányfél-csónakot, Jackson ur, - rendelkezett a kapitány, mialatt merően nézte az anyacet füstölő útját, amely elrohant, hogy új lendületet vegyen a nekiszaladáshoz. - De ne eressze le. Tartsa csak oldalt a csigákon, mert ez az átkozott hal még összetöri. Csak kösse ki, hogy készen legyen és várjon, az emberek szedjék össze a holmijukat, aztán rakjanak élelmet és vizet a csónakba.

A mentőcsónak köteleit kioldozták és előkészítették a csigát. Az emberek futottak kapaszkodó alkalmatosságokat szerezni, mert a cet éppen közeledett. Egyenesen közepén találta a Mary Turnert, baloldala legszélesebb részén. A kajútból egészen jól lehetett látni, de hallani is, amint a hajó hosszú oldala behorpadt és visszaugrott, mint valami ruganyos tárgy. A hajó úgy megbillent a lökéstől, hogy jobboldalon a kormányfél-mellvéd a tenger alá merült és mikor a hajó erőszakos szökkenéssel visszaegyeneseedett, a fedélzeten végighúzó víz a matrózok térdéig csapott és a tatbal kerek nyílásain forrásszerűen özönlött ki.

- Leemelni! - vezényelt Doane kapitány a kajútból. - Fel! Kiemelni! Sorban! Megkötözni!

A csónak kinn lebegett az óceán felett, mellvédje nekitámaszkodott a Mary Turner korlátjának.

- Huszonöt centiméter és mindig nő, - jelentette a kormányos, mikor megnézte a mérőkészülék mutatóját.

- Megyek a szerszámjaimért, - mondta Doane kapitány és indult a kabinjába.

Félig már lenn volt a véken, de megállt a Nishikanta kedvéért, hogy odavesse neki:

- És az egy kronométeremért.

A kormányos utánakiáltotta:

- Egy fél méter. És folyton nő!

Grimshaw indult a kapitány után és odaszólt Nishikantának:

- Jobb lesz, ha mi is megüünk pakkolni.

- Pincér, - szólt Nishikanta - menjen le és csomagolja össze az ágyneműmet. A többi majd elintézem magam.

- Kedves Nishikanta ur, - felelt a pincér nyugodtan, bár még erősebbet akart mondani, - menjen a pokolba azzal a többivel együtt.

Aztán tisztelettudóan és megnyugtatóan a vén tengerészhez fordult:

- Tessék fogni a kutyát. A holmiját majd elintézem én. Van valami különösebb, amit meg akar menteni?

Jackson lent csatlakozott a négy emberhez, és mikor mind az öten sietve és rettegve javában szedték össze azokat a tárgyakat, amelyek értéket vagy kényelmet képviseltek, a Mary Turnert megint ütés érte. Az ütés váratlanul kapta őket idelenn. Mind vadul vágódtak balfelé. Nishikanta Simon kabinjából jajgató káromkodás jelezte, hogy a bordáit fájdalmasan neki-vágta az ágya szélének. De ezt elnyomta a fedélzet rettentő recsegése és ropogása.

- Faforgács... egyéb nem marad belőle, - jelentette ki Doane kapitány a bekövetkező csendben, amint óvatosan mászott fel a lépcsőn a fedélzetre, mert a keblén ott dédelgette a kronométert.

A fontos jószágot egy matróz őrizetére bízta, aztán visszament. A szekrényét hozta fel, a pincér segített neki. Viszonzásul ő segített a pincérnek felhozni a vén tengerész szekrényét. Aztán, óvatos matrózi segítséggel ő meg Daughtry a kabinsor padlóján át leereszkedtek az éléstárba és elkezdtek feltörni és feladogatni a dolgok egész sorát: lazacos dobozokat, huskonzervet, lekvárt, kétszersültet, vaját, kondenzált tejet és minden egyéb fajtáját a préselt, szárított, kivonatolt táplálóanyagoknak, amik a modern időkben a tengerre kerülnek, hogy táplálják az embert.

Daughtry és a kapitány legutolsóknak jöttek fel a kabinsorból és mind a ketten felnéztek egy pillanatra az égre csonkán rajzolódó törött szálfatövekre, amelyek pár perccel azelőtt még árbocok voltak. Másik pillanatot a fedélzetre zuhant törött árbocoknak szenteltek; az egyik fennakadt a vitorla nagy vásznán és a vászon csapkodásával együtt törötten ingott ide-oda, a másik pedig a fedélközhöz vezető lépcsőfő rommá törött halmazán feküdt keresztben.

Az anyacét, az erőszak és pusztítás szavaival fejezvé ki gyászát, ment visszafelé, hogy az új nekifutáshoz szükséges távolságra érjen. A Mary Turner fedélzetén pedig minden ember a víz felett lebegő, leeresztésre készen álló jobboldali mentőcsónakhoz gyülekezett. Konzervdobozokból, kis vizeshordókból és cókókókból tekintélyes halom állott felrakva a korlát mentén. Elég volt egy pillantást vetni erre a halomra és a sok emberre: a csónak veszedelmesen kicsi volt mindezeknek a befogadására.

- A tengerészek mindenestre velünk kell hogy jöjjenek, - mondta Nishikanta Simon - azok tudnak evezni.

- De kell-e magának velünk jönni? - kérdezte sötéten Grimshaw - maga a nagy testével tulsok helyet foglal el. Aztán meg maga egy bestia.

- Azt hiszem, kell! - felelte a zálogos, feltépte az ingét, úgy hogy négy gombot leszakított róla hevedségében és látni engedte a negyvennégyes Colt-forgópisztolyt, amely a bal hóna alatt tokjával együtt a meztelen bőrére volt szíjazva, az agya pedig a jobb keze minden gyors mozdulatának éppen kezügybe esett.

- Azt hiszem, kell! De éppen ezért lekapcsolhatjuk a nem kívánatos elemeket.

- Legyen úgy, ahogy akarja, - ment bele kényszeredetten a farmer, de nagy kezei önkénytelenül görcsbe szorultak, mintha egy torkot fojtogatna - annyit tudok, hogy mikor majd szűkre fogjuk az élelmi-adagokat, magát elég kívánatosnak fogjuk találni. Tudniillik ha majd megesszük. De hát szóval kit tart most nemkívánatosnak? A négert? Annak persze nincs fegyvere.

De gunyolódásait félbeszakította a cet legújabb támadása. Hatalmas csapás volt ez a hajó farára, amely leszakította a kormánylapátot és elpusztította a kormány szerkezetet.

- Mennyi a víz? - kérdezte Doane kapitány a kormányostól.

- Egy méter, kérem, - felelt a kormányos - éppen most mértem. Tanácsosnak tartanám, kérem, kezdeni a dolgot a csónakkal. Rögtön, mikor a cethal megint nekünk szalad, leereszteni gyorsan, bedobálni a még hátralevő holmit, magunknak is beleugrani, aztán igyekezni tovább.

Doane kapitány bólintott.

- Kemény munka lesz, - mondta - álljon készen minden ember! Pincér, maga fog legelőször beugrani a csónakba, aztán a kronométert rögtön odaadom magának.

Nishikanta harciasan lépett neki óriási testével a kapitánynak, felnyitotta az ingét és látni engedte a fegyvert.

- Tulsokan vagyunk ehhez a csónakhoz, - mondta - és a pincér azok közé tartozik, akik itt maradnak. Punktum. Ezt jegyezze meg magának. A pincér itt marad.

Doane kapitány hüvösen rápillantott a nagy revolverre. Az agyában felvillant san franciscói bérházának a képe. Vállat vont.

- A csónak ezzel a sok mindennel túl volna terhelve, az igaz. Menjen maga előre, ha olyan nagyon akar. De kettőt jegyezzen meg magának. Először: itt én vezetem a hajózást. Másodszor: ha valaha viszont akarja látni a zálogházait, akkor vigyázzon rá, hogy nagyon szépen beszéljen velem. Pincér!

Daughtry odalépett.

- Itt nincs elég hely magának... meg még egy vagy két embernek, akárhogy sajnálom.

- Hála istennek, - mondta Daughtry - éppen attól félttem, hogy engem is visznek. Kvék! Te megfog ágynemű enyém és beletesz másik csónak, bele másik oldal hajó.

Mialatt Kvék végrehajtotta a parancsot, a kormányos utólszor is megmérte a vizet és jelentette, hogy a víz egy méter tiz centi magas. A matrózok a könnyebb rakományt már behajigálták a mentőcsónakba.

Egyik matróz azután Kvékhez csatlakozott és segített neki. Hosszu, cingár skandináv fiu volt ez, lógó vállu, majdnem kétméteres, karcsu, mint a lécs, a szeme a legvilágosabb sápadt-kék, haja, arcszine ezzel összehangzó.

- Hé, János, - kiáltott rá a kormányos - itt a maga csónakja. Maga itt dolgozik!

A hosszú legény mosolygott zavarában és mentegetődzve felelt:

- Köszönöm, én a szakáccsal szeretnék menni.

- Helyes, hagyja csak, - intézkedett Nishikanta - menjenek csak, mennél többen, annál könnyebb nekünk. Akar még valamit?

- Ugy van, - nézett Daughtry Dag elszántan a szeme közé - úgy gondolom, hogy ami sör megmaradt, az az én csónakomra jön... hacsak ön nem emel kifogásokat.

- Hallja, én rögtön... - ordított Nishikanta tajtékzó haragjában.

- Mit rögtön? Nem rögtön, de soha nem merne maga velem kikezdeni, maga uzsorás! Maga becsapta őket, de én rájöttem a turpisságára! Nem merne maga a világ minden kincséért sem annyira bosszantani, hogy most rögtön elmondjam! János! Vigye csak át ezt a másfél láda sört és ezt az élelmet az én csónakomba. És most, Nishikanta, kezdjük, ha van mersze hozzá!

Nishikanta Simon nem mert kiállni a pincérrel. Nem tudta, mit csináljon. De zavarából kimentette a kiáltás:

- Leereszteni! Hamar! Gyerünk!

Mindenki hamar kapaszkodni próbált és kapaszkodott is, míg a cet eltört egypár újabb bordát és a Mary Turner nehézkesen billent oldalra és vissza.

Doane kapitány parancsát gyorsan teljesítették. A matrózok gyorsan eresztették le a kormányfél csónakját. A csónak a hajó mellett belecsapott a vízbe. A cókók és élelmiszerdobozok zápor gyanánt kezdtek hullani beléje.

- Talán nyujtsa a kezét, kapitány ur, látom, hogy siet már, - mondta Daughtry, átvette Doane kapitánytól a kronométert és ott állt, várva, hogy leadja neki, mihelyt a kapitány benn van a csónakban.

- Jöjjön, Greenleaf! - kiáltott fel Grimshaw a vén tengerésznek.

- Nem, nem, nagyon szépen köszönöm a kedvességét, de azt hiszem, több hely lesz a másik csónakban.

- A szakácsra szükségünk van! - kiáltotta Nishikanta a hátsó kötélzet irányából. - Sárga majom, egy-kettő beugrani!

A kis ráncos vén A-Maj ellenkezett. Láthatatlan gondolatokba merült, ámbár senki sem ismerte igazi gondolatait, mikor ránézett a kövér zálogos revolverére, ránézett Daughtry és Kvék leprájára, mérlegelte magában a két eshetőséget és a két csónak különböző terheltségét is mérlegre tette.

- A másikkal megyek, - mondta végre és nekiindult, hogy poggyászát átcipelje a fedélzet másik oldalára.

- Gyerünk! - rendelkezett Doane kapitány.

A nagy ujfundlandi kölyökkutya, Ráadás, aki játszott és futkosott az egész izgalom folyamán, a Mary Turner emberi lényei közül ennyit látván egyszerre lent a csónakban, átugrott a korláton, amely mélyen lesüllyedt már a vizig és egy halmaz málhára és konzervdobozra esett.

A csónak megingott és Nishikanta, kezében a revolverrel, elkiáltotta magát:

- Vissza vele! Feldobni a hajóra.

A matrózok szót fogadtak és a megszeppent Ráadás, miután rövid utat röpült a levegőben, azon vette észre magát, hogy a hátával a Mary Turner fedélzetére esett. De az egészért azért nem tekintette egyébnek, mint goromba tréfának és már előre elragadtatva azoktól a játékos gyönyörűségektől, amelyek most várnak rá, elkezdett magánkívül hemperegni és kaparászni, mint a hátára esett bogár. A jópajtáság csábító vakkantásával fordult Mihály felé, aki most szabadon állt a fedélzeten, de mord és elutasító morgást kapott feleletül.

- Ugy látom, ezt is hozzá vesszük a gyűjteményünkhöz, ugy-e, kérem? - szolt Daughtry, aki megállt egy pillanatra, hogy megnyugtatóan megveregesse a kölyökkutya fejét és viszonzásul kedveskedő kézcsókot kapott a kölyökkutya boldog nyelvétől.

Az elsőrendű steward nem boldogulhat, ha nincs meg benne az átlagon jóval felüli szerénység és ügyesség. Daughtry Dag elsőrendű steward volt. A vén tengerészt elhelyezte egy védett sarokban, Jánost odaállította, hogy oldozza le a másik csónakot és akassza rá a csigákra, aztán elküldte Kvéket, hogy a készlet szükös maradványából töltsön meg vízzel néhány átalagot, aztán elküldte A-Majt, hogy az élelmiszereket, amik a konyhában vannak, hozza ki.

A jobboldali csónak, amely roskadozott az emberektől és élelemtől és amelyet rohanva hajtottak el az evezők a veszedelmes középponttól, a Mary Turnertől, alig ért száz méternyire, mikor a cethal, elhibázva a hajó elleni lökését, roppant sietséggel éles szögben visszafordult, és a futásától habzó vizen hajsza híján nekiment a csónaknak. Olyan közel ment el a csónak mellett, hogy a cet felőli oldalon ülő evezősök behúzták a lapátokat. A hullámverés, amit okozott, felbillentette a megterhelt csónakot, úgy hogy mellvédje a víz alá került és mire visszabillent, nagy tömeg víz maradt a csónakban. Nishikanta a csónak hátulján állt revolverrel a kezében azon a jó helyen, amit kiválasztott magának. A billenéstől most ő is megingott és az egyensúlyozás görcsös, ösztönös kapálódzásában eleresztette a revolvért. A revolver beleesett a tengerbe.

- Hahaha! - kacagott le a hajóról Daughtry. - Mi van most, Nishikanta? Most aztán mehet rákászni! Hé ti többiek! Most már a kezetekben van! Könnyű zsákmány lesz, az bizonyos! Ha arra kerül a sor, hogy megegyétek egymást, először őt egyétek meg! Olyan fősvény, mint a görény, olyan ize is lesz, mint a görényhusnak. De sok tisztességes ember evett már végszükségében görényhúst. Mindenesetre jobb lesz, ha előbb egész éjszaka sósvízben pácoljátok.

Grimshaw, akinek a csónak hátulján nem a legjobb ülés jutott, Daughtryval együtt azonnal átlátta a helyzetet. Hirtelen felpattant és visszakézzel megragadván a zálogos nyakát hátul, nem nagyon gyengéden félig a levegőbe pöndörtette és arccal előre oduzhantotta a csónak fenekére.

- Hahaha! - hangzott Daughtry kacagása az óceán száz méterjén át.

Aztán Grimshaw szép nyugodtan lefoglalta a jó ülést sajátmagának.

- Nem akar velünk jönni? - kiáltott át Daughtrynak.

- Nem, kérem, köszönöm. Mi nagyon sokan vagyunk és a másik csónakban jobban megleszünk.

Néhányan meregették ki a vizet a csónakból, mások nekifeküdtek az evezőknek és a csónak örülten sietett tovább. Daughtry pedig levitte A-Majt a raktárba a kabinsorok alá. Ott tovább törte fel a ládákat és adogatta fel az élelmiszereket.

Lenn volt még, mikor az anyacet a középén innen érintette a szkúnert, nagyot csapott hatalmas farkával és egyszerűen elsöpörte azon a részen a korlátot, meg a fedélzet egyéb részeit. Az óriási hullámozó víz következő ingásától a középárboc eldőlt.

- Ez aztán cethal, szavamra, - mondta Daughtry A-Majnak, mikor felbukkantak a lejáró lépcsőjén és meglátták a legfrissebb rombolást.

A-Majnak megint a konyhában akadt tennivalója, mikor Daughtry, Kvék és János nekifeküdtek a csigaköteleknek meg a csónaknak és kiemelték a csónakot a csigákra a víz fölé.

- Megvárjuk a következő lökést, akkor leeresztjük, mindent beledobálunk és elhordjuk az irhánkat, - mondta a pincér a vén tengerésznek, - van idő bőven. Mihelyt a hajó eléri a víz színét, nem fog gyorsabban süllyedni, mint most.

Mikor ezt mondta, az óceán már majdnem a fedélzetig ért és a hajó nehezen, lustán ingott a nagy vizen.

De Daughtrynek hirtelen eszébe jutott valami. Az egyre növekvő távolságon át odakiáltott Doane kapitánynak:

- Hahó! Mi a Marquesas-csoport iránya? Jól megyünk? És milyen messze van?

- Észak-északkelet egy negyed igazítással keletre, - hangzott távolról az alig hallható válasz, - Nutta Hivába fogunk érni! Körülbelül kétszáz mérföld! Manipuláljon a délkeleti passzátszéllal, teljes vászonnal, úgy majd boldogul!

- Köszönöm szépen, - kiáltotta vissza a pincér, leszaggatta az iránytűszerkezetet és visszaszaladt vele a csónakhoz.

Mivel a cethal még mindig nem intézett a hajó ellen új támadást, már-már azt hitték, hogy elmúlt az egész. És mialatt ott vártak és figyelték a cet uszását egy kilométernyire tőlük, a Mary Turner állandóan süllyedt.

- Szinte meg lehetne kockáztatni, - mondta Daughtry Jánosnak, mikor a társalgásba új hang vegyült.

- Cocky! Cocky! - hangzott panaszosan a fedélközi lejáró felől.

Majd ingerülten és haragosan ez következett:

- Egye meg a fene! Egye meg a fene! Egye meg a fene!

- Ja igaz! - gondolta magában Daughtry. Átvergődött a fedélzeten, nagy ügyel-bajjal átmászott a lezuhant árboc és a sok árbockötél tömkelegén, amely elzárta az utat, végül a kis fehér életkét megtalálta egy ágy szélén, amint borzolta a tollát, felemelte és tátogatta rózsaszínű csőrét és becsületes emberi szavakkal átkozta a tengeri világ, a hajók és az emberek balsorsát.

A kakadu ráugrott Daughtry kínálkozó mutatóujjára, egy-kettőre feljebbment az inge ujjára, onnan a vállára, mignem a karmai belemélyedtek az ing vékony vásznába, sőt szinte az ember testébe is. Itt oda támasztotta a fejét a pincér fülének és hálásan, megkönnyebbülve és a maga személyazonosságát bizonygatva mondta:

- Cocky! Cocky!

- Te csirkefogó! - mondta kedveskedve Daughtry.

- Nagyon helyes! - válaszolta Cocky a Daughtryéhoz annyira hasonló hangon, hogy a pincér megijedt.

- Te csirkefogó! - ismételte Daughtry, odasimitva arcát és fülét a kakadu tollas fejéhez. - És még vannak emberek, akik azt hiszik, hogy csak az emberek számitanak a világon.

A cethal még mindig késlekedett. A fedélzeten az óceán már a lábukat nyaldosta. Daughtry tehát úgy rendelkezett, hogy a csónakot le kell eresztetni. A-Maj sóváran és mohó sietséggel ugrott a csónak orrába. Daughtry helytelenül gondolta magában, hogy a kis kínai ember azért siet, mert fél a süllyedő hajón maradni. Az igazság az, hogy A-Maj a csónakon a Kvéktől és a pincértől legtávolabb eső helyet kereste.

Ellökték magukat, az élelmiszerek és ágynemük halmazait elrugdosták az evezőpadok utjából és kiki elfoglalta a helyét. A-Maj fogta az evezőt a csónak orrán, aztán következtek János és Kvék, aztán Daughtry, akinek a vállán állandóan ott ült Cocky. Hátról az ágynemű tetejéről Mihály bámult némán a Mary Turnerre, közben rendreutasítóan mordult rá Ráadásra, aki ostobaságában mindenáron játszani akart. A vén tengerész odaállt a kormányvezetőhöz és mikor minden kész volt, kiadta a vezényszót az evezők bemártásához.

Mihály felmordulása és szörborzolósa tette őket figyelmessé, hogy a cethal nemcsak közeledik, hanem már ott is van. De most nem ment neki a szkúnernak. Inkább lassan keringett körülötte, mintha fürkészné az ellenséget.

- Azt hiszem, fáj a feje ettől a sok nekicsapástól, és most kezdi érezni, - mondta tréfásan Daughtry, inkább csak azért, hogy bátorságot öntsön a társaiba.

Alig tettek tíz evezőcsapást, mikor János felkiáltott. Mind követték a tekintetét: a szkúner előfedélzetének legkiállóbb pontján a macska cikázott ide-oda, mert egy nagy patkányt üldözött. Más patkányokat is lehetett látni. Ezeket nyilván az emelkedő víz szorította ki a fészükéből.

- Végre is - mondta Daughtry rábeszélő hangon - nem hagyhatjuk itt ezt a macskát.

- Persze hogy nem, - felelte a vén tengerész, s teljes súlyával ránehezedett az evezőjére és visszafordította a csónakot.

A cethal, ahogy könnyedén keringett a hajó körül, kétszer is megingatta őket a hullámverésével. Végre bemárthatták az evezőt és megint indulhattak el a hajótól. A cethal, úgy látszik, nem vett rólok tudomást. A halál arról a nagy valamiről, a szkúnerről, csapott le a magzatára, ennél fogva gyászának haragos bosszuját a szkúneren töltötte ki.

Éppen mikor elindultak, a cet is megfordult és vágatott végig az óceánon. Egy kilométernyi távolságban körben kanyarodott és vágatott vissza.

- A szkúner már úgy megtelt vízzel, - mondta Daughtry - hogy a cethal maga is jól megcsapja magát, ha nekimegy. Szent isten, hagyják abba az evezést, nézzenek oda!

Ez volt a legsúlyosabb ütés, amit eddig a Mary Turner kapott. Éppen középen találta. Kötelek és korlátforgácsok repültek a levegőbe és a hajó úgy felbillent, hogy rézveretének fele ki-látszott és nedvesen megcsillan a napon. Nehézkesen billent helyre. Utolsó szálfája részegen ingott a levegőben, de nem zuhant le.

A cet céltalan, gigantikus csapkodásokkal verdeste a vizet. És Daughtry, amint nézte, így szólt:

- Valóságos döntő box-ütés volt. Mind a kettőjüket jól megcsaphatta.

- Szkúner egészen már van hamar vég, - jegyezte meg Kvék, mikor a Mary Turner korlátai eltűntek.

A hajó gyorsan elsüllyedt. Csak pár percig tartott, mikor utolsó árbocának csúcsa is a víz alá merült. A tenger színén csak az uszkáló, csapkodó bálna maradt ott.

- Nincs mivel hencegni, - mondta Daughtry a Mary Turner halotti beszéde gyanánt - ezt nem fogja nekünk elhinni senki. Egy ilyen erős kis hajót elsüllyesztett egy nőstény cet! Nem, kérem, én egy szót se hittem Honoluluban annak a vén moszatoshátunak, mikor kijelentette, hogy csak ő menekült meg az Essex süllyedéséből. Most már nekem nem fog hinni senki.

- Szegény kis szkúner, szegény szép, okos kis szkúner, - bánkódott a vén tengerész - három-árbocos szkúnernek nem is volt még soha ilyen elegáns és kedves előárboca. És soha nem láttam még szkúnert, amelyik ilyen boszorkányos ügyesen dolgozott volna, ha jó szelet kapott a hátába.

Daughtry Dagnek sohasem volt otthona, sohasem házasodott meg. Most végigszemlélte azt a csónakrakományra való embert, akikhez a felelősség horgonya láncolta: Kvéket, a fekete pápua szörnyet, akit ő mentett ki honfitársai hasából; A-Majt, a vén kis hajószakácsot, akinek korát tiz évnyi különbséggel sem lehetett megmondani; a vén tengerészt, a nagyrabecsült, szeretett és tisztelt vén tengerészt; a nyurga Jánost, az óriásmarku, gyermeklelkületű fiatal skandináv legényt; Killenyt, a kutyák csodáját; Ráadást, a gyalázatosan ostoba és elhízott kölyökkutyát; Cockyt, a fehér tollu kis életet, aki zsarnokoskodó, mint az acélpenge, de hizelgően megvesztegető, mint a bájos kisgyerek; és még a hajó macskáját is, a patkányok hajlékony, sárgásbarna gyilkosát, amely A-Maj lába alatt keresett menedéket. És a Marquesas-csoport a passzátszél teli vitorláival is kétszáz mérföldnyire volt innét, és a szél ugyan megállt, de olyan biztosan meg kellett indulnia megint, mint ahogy a nap reggel megindul az égen.

A pincér mélyet sóhajtott és szeszélyesen föltűnt az öntudatában egy gyermekkori képeskönyvének az egyik ábrája: a vénasszony, aki egy cipőben lakik. Kezefejeével megtörölte izzadó homlokát.

- Hát gyerekek, evezéssel nem igen jutunk el a Marquesas-csoportig. Szükségünk van jó, alapos szélre. De most az a fő, hogy legalább egy mérföld legyen köztünk és a megvesze-kedett öreg cethal között. Lehet, hogy visszajön, lehet, hogy nem. Mindenesetre kényel-metlenül érzem magam a közelében.

És mialatt ezt mondta, homályosan tudomásul vette, hogy van egy tompaérzésű kör a homlo-kán a szemöldökei között s a kör középpontja teljesen érzéketlen. Homályosan eszébe jutott valami efféle, mikor izzadó homlokát végigtörölte.

XVI. fejezet.

Két nappal később, mikor a Mariposa gőzös fujtatott a maga rendes útján Tahiti és San-Francisco között, az utasok abbahagyták a fedélzetén a korongvető játékot, a dohányzóban a kártyázást, a regényeket és a nyugvószékeket és a korlát mentén csoportokba verődve nézték a kész csónakot, amelyet a tengeren könnyű szél hajtott feléjük. Mikor János az A-Maj és Kvék segítségével bevonta a vitorlákat és kivette az árbocot, kacarászás és nevetés hangzott fel az utasok körében. A látvány ellenkezett mindama fogalmakkal, amiket hajótörött ten-gerészeknek a nyílt óceánon a mentőcsónakból való felszedéséről eddig alkottak maguknak.

A furcsa mentőcsónakot a Noé bárkájának lehetett nézni a felrakodott ágyneműivel, konzerv-dobozaival, sörösládaival, macskájával, két kutyájával, fehér kakadujával, a kinaival, a

gyapjashaju feketével, a nyurga, hirtelenszöke óriással, az ősz Daughtry Daggel és a vén tengerésszel, aki pompásan odaillt a csónakba. Egy jókedvű, vakációzó építészeti hivatalnok el is nevezte Noénak és így is szólította meg:

- Adjon isten, öreg Noé. Ez aztán özönviz, mi? Nem találják az Ararát-hegyét?

- Fogtak halat? - kiabált le a korlát mögül egy másik ifjanc.

- Szent isten! Nézzék azt a sört! Jó angol sör! Hadd megyek le egy ládáért!

Soha még a tengeren nem szedtek fel ilyen vidáman ilyen népszerű hajótörötteket. A fiatalság ragaszkodott hozzá, hogy igenis, maga az öreg Noé került a hajóra az elveszett fajok maradványaival. Az idősebb hölgyutasoknak hajmeresztő történeteket adtak elő arról, hogy vulkáni és földrengési alapon egy teljes tropikus sziget süllyedt el.

- Én pincér vagyok, - mondta Daughtry a Mariposa kapitányának - és nagyon boldog és hálás volnék, ha együtt tanyázhatnék itt a pincérekkel. Ez a hosszú János itt matróz és nagyon jól ellesz az előfedélzetén. A csink ember hajószakács, a néger az enyém. De Greenleaf ur, az kérem uriember és a legjobb utaskabin és a legszebb díszterem sem elég jó neki.

Mikor pedig elterjedt a hire, hogy ezek a Mary Turner nevű háromárbocos szkúner hátra-maradottai közül valók, amelyet egy cethal apró darabokra forgácsolt és elsüllyesztett, az öreg hölgyek ezt éppen úgy nem hitték el, mint az elsüllyedt sziget meséjét. Egyikük meg is kérdezte:

- Mondja, Hayward kapitány, el tudná süllyeszteni a Mariposát egy cethal?

- Eddig még nem történt meg vele.

- Na ugy-e mondtam. A hajók nem szoktak csak úgy cethalaktól elsüllyesztődni, nem igaz?

- Persze, hogy nem. De annyi bizonyos, hogy mind az öt ember a legkomolyabban állítja.

- A tengerészek híres hazugok, ugy-e? - vonta le a nyilvánvaló következtetést az öreg hölgy a tapogatózó kérdés formájában.

- A legutolsó hazugok a világon, kérem. Tetszik tudni, negyven éve járom a tengert, és most már eskü alatt sem hiszek saját magamnak sem.

Kilenc nap múlva a Mariposa áthaladt az Aranykapun és horgonyt vetett San-Franciscóban. A helyi lapokban az elemi iskolából most jött zöld riporterek megszokott buta, viccelődő hangján megírt másfélhasábos cikkek egy futó pillanatra megcsiklandozták San-Francisco fantáziáját annak történetével, hogy a Mariposa gőzös felszedett valami tengeri csavargókat, akiknek fantasztikus dajkameséjét maguk a riporterek sem hitték el. A buta riporteri légbőlkapottság rendesen így szokta a szokatlan igazságot hazugságnak bélyegezni. A zöld riporterek, helyi ujságok és bérkaszánya-lakók mentalitása ez, akik a moziban kapják lelki szenzációikat és fogalmuk sincs az igazi világról és annak minden messzeségéről. Az átlagos bérkaszányai olvasó így szólt:

- Cethal süllyesztette el? Marhaság, punktum. Tisztára képtelen marhaság. Hanem az »Eleanor kalandjai«-ban, ami egy nagyszerű film, ott láttam ám valamit, hallgasson ide...

Daughtry és csapata tehát hősi hirnév és dicsőség nélkül szállt partra Friscóban, dicséretüket senki sem énekelte, mert már második nap reggelre a riporterek a legkülönbözőbb dolgozatokat szerkesztették arról a támadásról, amelyet egy rendkívüli nagyságu tengeri meduza intézett egy olasz rákász ellen. A nagy János rögtön eltűnt a látóhatárról egy matróz-vendéglőbe, egy hét múlva belépett a Tengerész-Egyesületbe és beállott egy gőz-szkúnerre, amely vörösfenyő-rakományt vitt az oregoni Bandonbe. A-Maj nem jutott messzebb a szárazföldre, mint a Szövetséges Bevándorlási Bizottság feltartóztató telepe, onnan aztán a legközelebbi

Csendes-óceáni postagőzessel Kinába toloncolták. A Mary Turner macskája tanyát kapott a Mariposa első fedélzetén és a Mariposán hajókázott visszafelé a tahitii járaton. Ráadást egy kormányos-matróz vitte partra magával és otthon hagyta családja kebelében.

És Daughtry Dag is partraszállott, csekély megmaradt holmijával, hogy két olcsó szobát béreljen magának és megmaradt gondozottjainak, vagyis Stough Greenleaf Károlynak, Kvéknek, Mihálynak, nemkülönben Cockynak. De nem sokáig engedte, hogy a vén tengerész vele lakják.

- Ez nem helyes dolog így, kérem. Nekünk tőkére van szükségünk. Fel kell keltenünk a tőke érdeklődését és az érdeklődés felkeltése az ön dolga. A teendő tehát az, hogy még ma tessék venni két bőröndöt, tessék beleülni egy kocsiba és odahajtani a Bronx-szálló főbejáratához, mint valami jó gazdag pasas. A Bronx igazán nagyon finom szálló, de meg lehet jutányosan, okosan csinálni. Jó kis udvari szobát venni, az európai részben persze, és lehet ügyes beszállással kinn is étkezni.

- Csakhogy nincsen ám pénzem, pincér, - ellenkezett a vén tengerész.

- Nem baj, kérem, majd én kisegitem, amennyire birom.

- Csakhogy, drágám, maga jól tudja, milyen vén csirkefogó vagyok. Magát nem vághatom meg, mint a többiek. Maga... elvégre... maga barátom nekem, nem gondolja?

- De bizony gondolom és nagyon köszönöm, hogy ezt tetszik mondani. Hiszen ezért vagyok önnel. És ha majd megint megnyergel egy kincsvadászó társaságot és a hajó felkészült, majd elvisz engem is pincérnek Kvékkel, Killenyvel és a családjunk többi részével együtt. Vegyük úgy, hogy adoptálni tetszett engem, most már én az ön felnőtt fia vagyok, ennél fogva rám kell hogy hallgasson. A Bronx önnek való hotel, jól hangzik a neve, nem? Ez bizonyos légkört ad. Az emberek félig fognak csak önre hallgatni és sokkal inkább a hotelre. Azt mondom én, kérem, hogy ha ön majd kényelmesen hátradől a bőrkarszékekben, a szájában szivarvéggel, az asztalon huszcentes itallal, hát ez lehetővé teszi a kincset. El kell nekik hinni. És ha most velem tetszik jönni, mindjárt mehetünk és megvehetjük a bőröndöket.

A vén tengerész derekasan odahajtatott a bérkocsival a Bronxhoz, öreges betűkkel beírta a Stough Greenleaf Károlyt és ismét elkezdte azt a tevékenységet, amely már évek óta megmentette a szegényháztól. Daughtry nem kevésbé derekasan vette a nyakába a várost, hogy munkát keressen. Erre nagy szükség volt, mert fedezni kellett drága fényüzéseit. Kvékből, Mihályból és Cockyból álló családjának élelem és lakás kellett. Még ennél is többre került a vén tengerésznek az előkelő szállóban való fenntartása. Ehez járult még napi tíz üvegre rugó szomszúsága.

A város azonban a gazdasági pangás idejét élte. A munkátlanok problémája a szokottnál is jobban nyomta San-Francisco polgárait. Ami a gőzhajókat és vitorlásokat illette, minden hajópincéri állásra három pályázó esett. Daughtry semmi állandó jövedelemhez nem tudott jutni, alkalmi kereseteiből pedig nem futotta a mindenféle napi kiadásokra. Még kisegítő városi utcaseprő is volt három napig, de aztán át kellett adni a helyét a pártatlan közigazgatási rend szerint a következő munkátlanoknak, akiben ez a három nap tartotta valamivel tovább a lelket.

Daughtry Kvékkel is dolgoztatott volna, csakhogy Kvék nem tudott dolgozni. A fekete soha életében nem járt városban, Sydneyt is csak a gőzös fedélzetéről látta. A világból mindössze gőzhajókat, isten háta mögötti tropikus szigeteket ismert, s ezek között Melanéziában a maga Vilmos Király-szigetét. Így aztán otthon maradt a két szobájában, főzött és takarított a gazdájára és gondját viselte Mihálynak és Cockynak. Mihály számára, aki a hajók, korallszigetek és ültetvények szabad futkosásához volt szokva, mindez a börtönt jelentette.

De esténként Mihály kísért Pincérrel. Olykor, pár lépésnyi távolságban Kvék is követte őket. A tolongó gyalogjárón az ember-istenek sokasága igen kellemetlenül érintette Mihályt. Az ember-istenek értéke általában erősen alább is szállt előtte. De hűségének és imádatának saját tárgyát, Pincért, még többre értékelte. Ennyi sok isten között megfélemlítettnek érezte magát, és Pincér ábrahám kebele még inkább az egyetlen biztos révvé vált, ahol gorombaság és veszedelem nem zavarta soha.

A huszadik század városi életének modern figyelmeztetője ez: vigyázz a lábadra! Mihály hamar megtanulta ezt: meg tudta óvni a maga lábát az emberek bőrcipős lábainak megszámlálhatatlan ezrei között, amelyek folyton csak siettek és sohasem figyeltek az alacsony, négylábu ír terrier létezésére és a járáshoz való jogára.

A pincérrel való esti kirándulások örökösen kocsmáról-kocsma-ra vezettek, ahol hosszú bárók mentén a fűrészpóros padlón álldogálva, vagy asztaloknál üldögélve, emberek ittak és diskuráltak. Mégpedig sokat. Pincér is sokat ivott és sokat beszélt, míg napi tíz üveges adagját bekebelezvén, hazafelé nem indult nyugovóra. Sok ismeretséget kötött Pincér, és vele Mihály is. Facér tengerészek és kikötött matrózok voltak ezek többnyire, ámbar akadt közöttük sok kikötő-munkás és efféle is.

Ez ismerősök egyike, egy folyami szkúnerkapitány, aki a kikötő és a Szent-Joákim, meg Sacramento folyók között járt fel s alá, megígérte Daughtrynak, hogy szerződött szakácsnak és matróznak a Howard szkúnerre. A fedélrakományt is beleértve, tizenhét tonnát szállított, és Jorgensen kapitány, a szakács és a két másik matróz, a legdemokratább beosztással úgy rakodtak be és rakodtak ki a nap bármely órájában, úgy vezették a hajót az éj és nap minden szakában és minden vízállásánál, hogy egy ember kormányzott, a többi három pedig aludt és erőt gyűjtött. Tartottak munkaidőt, külön inspekciót, sőt túlidőt is, de az élelem elsőrangú volt és a fizetések nagysága havi negyvenöt és hatvan dollár között mozgott.

- Egészen nyugodt lehet, - mondogatta Jorgensen kapitány - ezt a szakácsot, ezt a Hansont, rövidesen megpofozom és kirugom. Akkor aztán maga beléphet. Meg a kutyt is.

Ilyenkor derék, kerges, munkás kezét gyengéden rátette a Mihály fejére.

- Finom kutyt ez. Kell ez a hajón, mikor minden legény alszik a dokkok mentén, vagy a horgony-örségen.

- Rugja ki Hansont most, - sürgette Daughtry Dag.

De Jorgensen kapitány lassan ingatta lassu észjárásu fejét.

- Előbb megpofozom.

- Hát akkor pofozza meg most és rugja ki. Éppen ott van a bár-asztal sarkánál.

- Nem. Előbb okot kell hogy adjon rá. Okom volna bőven, de nekem olyan ok kell, amit mindenki lát. Azt akarom, hogy muszáj legyen kirugni és mindenki azt mondja, hogy éljen, éljen, Jorgensen kapitány, nagyon jól tette. Akkor aztán megkapja az állást, Daughtry.

Ha Jorgensen kapitány nem huzta-halasztotta volna ezt a kilátásba helyezett kirugást, és ha Hanson nem késlekedett volna elegendő okot adni a kirugasra, akkor Mihály elkísérte volna Pincért a Howard szkúnerre, és Mihály következő tapasztalatai teljességgel mások lettek volna, mint amelyek a sors könyvében elvégeztettek felőle. De elvégeztettek, olyan véletlenek, s a véletleneknek olyan összejátszása után, amelyek nem állottak Mihály hatalmában és amelyekkel éppen úgy nem volt tisztában, mint maga Pincér. Ebben az időben a Mihályra várakozó szinpadi pályát és borzasztó szenvedést a legvadabb jövődőlés vagy sejtelen sem tudhatta még előre. Daughtry Dag és vele együtt Kvék jövődől sorsának megjóslását pedig a legbolondabb álomlátás sem közelíthette volna meg.

XVII. fejezet.

Egy este Daughtry Dag ott ült a Cölöpverő Otthonának nevezett kocsmában egyik asztalánál. A helyzete nem volt rózsásnak mondható. Munkát kapni nehezebb volt, mint valaha, és a megtakarított pénze a végét járta. Még ez este kevéssel előbb telefonon tanácskozott volt a vén tengerésszel, aki mindössze annyiról tudott beszámolni, hogy éppen ma rettentő nehezen végre bele tudott haraptatni a horogba egy nyugalomba vonult kuruzsló orvost.

- Hadd csapom be a gyűrűimet, - sürgette telefonon a vén tengerész, immár nem első ízben.

- Nem kérem, - felelte Daughtry Dag - a gyűrűkre szükség van az üzletnél. A gyűrűk képezik a forgótőkét. Bizonyos léghőmérsékletnek. Ez az, amit úgy hívnak, hogy biztos módor. Valamit majd kitalálok ma este és holnap reggel majd beszélünk. Csak tessék fenntartani azokat a gyűrűket és mikor azzal a doktorral beszél, csakugy véletlenül mutogassa. Hagyja, hogy ő közeledjek. Ez az egyetlen módja a dolognak. Az a fő, hogy jó úton van, a többi mindegy, a többit egye meg a fene. Csak fel a fejjel, kérem. Daughtry Dag még sohasem bukott meg.

Azonban most, hogy ott üldögélt a Cölöpverő Otthonában, úgy látszott, hogy bukása még sincsen nagyon messze. A zsebében pontosan csak a jövőheti lakbér csörgött, amire már három nappal ezelőtt előpénzt kellett volna adni és a szigorú arcú háziasszony már három napja lármásan követelte is. A két szobában annyi eleség volt, amennyivel szűkösen még egy napot át lehetett evickélni. A vén tengerész szerény hotelszámláját már két hete nem fizették, ami, lévén a hotel elsőrangú, a jelen körülmények között súlyos összegre rugott. A vén tengerésznek pedig alig egypár dollár volt a zsebében, amivel a gazdagot adhatta a nyugalomba vonult, kincs vadászatra vágó doktor előtt.

De mindezeknél is katasztrofálisabb volt az a tény, hogy Daughtry Dag napi adagiából öt üveg sör hiányzott, a lakbérhez pedig nem mert nyulni, mert őt és családját csak ez mentette meg a hajléktalanságtól. Ezért ült a söröasztnál Jorgensen kapitánnyal, aki éppen most tért vissza a Petaluma-síkságról egy szkúner-rakomány szénával. Már kétszer rendelt sört a kapitány, de több szomjuságot már nem mutatott. Sőt több órai munkájától fáradtan ásitozott már, el-elbóbiskolt és az óráját nézegette. És Daughtrynak öt üveg sör hiányzott! Hanson különben még mindig nem kapta meg a fölmondást, a szkúner szakácsi állása tehát még mindig a jövő homályos távolában lebegett.

Kétségbeesésében Daughtry kiizzadt egy ötletet, amivel még egy kis csapossört szerezhethetett. A csapossört nem szerette, de hát ez olcsóbb volt, mint az ászoksör.

- Nézzen ide, kapitány, - mondotta - nem is sejti, milyen kitűnő kutya Killeny. Ugy tud számolni, akár csak maga, vagy én.

- Hohó, - kiáltott Jorgensen kapitány - láttam én ilyesmit a cirkuszokban. Az csupa trükk. Kutya és lovak nem tudnak számolni.

- Ez a kutya tud, - folytatta nyugodtan Daughtry - nem lehet becsapni. Akár mindjárt ajánlok egy fogadást. Rendelek két sört, hangosan, hogy ő hallja és megjegyyezze, aztán sugva azt mondom a pincérnek, hogy hozzon csak egyet. Ha jön az egy sör, Killeny lármát fog csapni a pincérrel.

- Mennyibe akar fogadni?

A pincér megtapintott a zsebében egy tízcentes pénzdarabot. Ha Killeny cserbenhagyja, hozzá kell nyulni a lakbérhez. De Killeny nem hagyhatja cserben és nem fogja cserbenhagyni. És kis gondolkodás után kimondta:

- Fogadjunk a két sör árába!

A pincért odahívták és mikor megkapta a titkos instrukciót, Mihályt elhítták a sarokból, ahol Kvék lábánál feküdt. Mikor Pincér odatett neki egy széket az asztalhoz és odaültette, Mihály fülelni kezdett. Pincér várt tőle valamit, mutogatni akarta őt. És nem azért volt buzgó, mert mutogatni akarták, hanem Pincér iránt való imádatából. Mihály elméjének egyszerű működésében a szeretet és a szolgálat egyet jelentett. Mint ahogy Pincér kedvéért akár a tűzbe is beleugrott volna, most szolgálatára igyekezett lenni Pincérnek, ahogy csak Pincér kívánja. A szeretet nála ezt jelentette. Ez volt minden, amit a szeretet jelentett nála: szolgálatot tenni.

- Pincér, - szólt Daughtry, és mikor a pincér közvetlen melljük lépett, folytatta - két sört. Értetted, Killeny? Két sört!

Mihály fészkelődött a széken, egyik lábát izgatottan az asztalra tette és a nyelvét izgatottan odaöltötte Pincér közel hajló arcához.

- Emlékezni fog rá, - mondta Daughtry a folyami kapitánynak.

- De ha beszélünk, akkor nem, - felelte a kapitány - és most elbolondítjuk a kutyust. Én majd azt mondom, hogy az állás a magáé, ha Hansont kirugom. Maga erre azt mondja, hogy hát akkor csak rugjam ki mindjárt Hansont. Erre én azt mondom, hogy Hansonnak először okot kell rá adni, hogy kirugjam. Ezen aztán úgy fogunk vitatkozni, mint két bolond, tele szájjal, nagy hangosan. Kész van?

Daughtry bólintott és most hangos szóváltás következett, amely hol egyik, hol másik beszélőre vonta Mihály odaadó figyelmét.

- Nyertem, - jelentette ki Jorgensen kapitány, mikor látta a pincért az egyetlen korsó sörrel közeledni, - a kutyus elfelejtette, ha ugyan egyáltalában megjegyezte. Azt hiszi, hogy veszezsünk. Az agyából el van söpörve az egy sörnek, meg a két sörnek a nyoma, mint ahogy a parton a hullám elsöpri a homokba irt betűket.

- Én pedig fogadok, hogy csaphat maga akármilyen lármát, - vitatkozott Daughtry a saját fogyatkozó hite ellen - ő nem felejt el a számokat. És én nem fogom elveszteni a fogadást. Figyelje csak.

A nagy korsó sör odakerült a kapitány elé, aki gyorsan megfogta és lefoglalta. És Mihály feszülten, mint a kifeszített hur, tudatában annak, hogy valamit most várnak tőle, felállva, hogy szolgáljon, visszaemlékezett hajdani leckéire a Makambón. Pincér mozdulatlan arcán hiába keresett utbaigazítást. Körülnézett tehát és nem két korsót látott, hanem egyet. Olyan jól megtanulta az egy és kettő közötti különbséget, hogy rájött: két korsót rendeltek és csak egy van itt. Hogy hogyan jött rá, azt a legmélyebb lélekbűvár éppen úgy nem tudja megállapítani, mint azt, hogy micsoda voltaképpen a gondolat. Mihály hirtelen felugrott, mind a két első lábát az asztalra tette, a torka félig rekedt volt a haragtól, úgy ugatta a pincért.

Jorgensen kapitány az öklével rávágott az asztalra.

- Nyert! - üvöltötte. - Fizetem a sört. Pincér, hozzon még egyet!

Mihály Pincérre nézett helyeslésért. És Pincér keze, megsimogatván a fejét, meg is adta a választ. A kapitányt pedig roppantul érdekelni kezdte a dolog. A keze fejével letörölte bajuszáról a sörhabot.

- Próbáljuk még egyszer, - mondta. - Mondjuk, hogy az egyet, meg a kettőt ismeri. De hogy állunk a hárommal? Meg a négygel?

- Ugyanugy, kapitány. Ötig tud számolni. Azt is tudja, hogy ami több mint öt, az több, mint öt, ámbár ötön felül a számok nevét már nem ismeri.

- Hé, Hanson! - ordított Jorgensen kapitány a kocsmaszobáján át a Howard szakácsa felé. - Hé, maga tökfes! Jöjjön ide, igyék egyet.

Hanson odajött és széket húzott az asztalhoz.

- Az italt én fizetem, - mondta a kapitány, - de maga rendelje, Daughtry. Idenézzen, Hanson, ez milyen tudós kutyuska. Jobban tud számolni, mint maga. Hárman vagyunk. Daughtry három sört fog rendelni. De én így két ujjamat mutatom majd a pincérnek. A pincér kettőt fog hozni. A kutyus pedig rémes zenebonát fog csapni a pincérrel. Mindjárt meglátja.

Minden így is történt. Mihály boldogan ugatott, míg a rendelést pontosan nem teljesítették.

- Nem tud számolni - volt Hanson véleménye, - hanem látja, hogy egyikünknek nincs söre. Ez az egész. Tudja, hogy mindenkinek meg kell hogy legyen a söre.

- Dehogy, - hengegett Daughtry - ez még semmi. Hárman vagyunk, ugye? Rendelni fogunk négy sört, de hármat tétetünk az asztalra. Akkor mindenkinek meglesz a söre és Killeny mégis így fog lármázni a pincérrel.

Mihály most már teljesen tisztában volt a feladatával és ahogy kellett, addig ugatta a kiszolgálót, míg a negyedik sör is meg nem érkezett. Ekkorra már sokan álltak az asztal körül, mindenki sört akart hozatni és kipróbálni Mihályt.

- Nem rossz, - mondta magában Daughtry Dag - ilyen az élet. Egyik pillanatban szomjban vész az ember, a másik pillanatban éppenséggel sörbe akarják fullasztani.

Néhányan meg éppen meg akarták venni Mihályt. Tizenöt dollárt, husz dollárt, meg más nevetséges összegeket kínáltak.

- Mondok magának valamit, - szólt Jorgensen kapitány Daughtry Dagnek, akit odahúzott egy sarokba - adja nekem a kutyust, én rögtön kirugom Hansont, maga megkapja az állást és reggel már munkába állhat.

A Cölöpverő Otthonának a tulajdonosa egy másik sarokba húzta Daughtryt és ott ezt sugta neki:

- Nézzen el ide minden este ezzel a kutyával. Forgalmat csinál. Adok magának ingyen sört és esténként ötven cent készpénzt.

A nagy eszmét ez az ajánlat villantotta fel Daughtry agyában. Mikor otthon Kvék kifűzte neki a cipőjét, ő így beszélt Mihályhoz:

- Így áll a dolog, Killeny. Ha megérsz egy csomó sört, meg ötven cent készpénzt egy estére a kocsmárosnak, akkor nekem is megérsz annyit. Még többet is, fiam, még többet is. Mert ő még keres is az üzletben. Ezért árul sört. És te szívesen fogsz értem dolgozni, Killeny, azt én tudom. Kell a pénz. Itt van Kvék és Greenleaf ur és Cocky, rólad és magamról nem is beszélek, és mi rettentő sokat megeszünk ám. A lakásbért nagyon nehéz megkeresni, állást kapni még nehezebb. Mit szólnál hozzá, fiam, ha holnap este elmennénk kettecskén körülnézni, hogy mennyi aprópénzt szedhetnénk össze?

Mihály ott ült Pincér térdén, szemtől-szembe, orruk is szembe egymással, Pincér kezei fogták a fejét kétoldalt, és ő vergődött és vonaglott a gyönyörűségtől, a nyelvét minduntalan kiöltötte, a farkát csóválta a levegőben. A beszédet nem értette. De akármi volt, jó volt, mert Pincér mondta.

XVIII. fejezet.

Az ősz hajópincér és a drótszörű ír terrier csakhamar feltűnő alakjai lettek a Berber-part nevű sanfranciscói városrész éjszakai életének. Daughtry tökéletesítette a számolási mutatóványt, belevette Cockyt is. Ezentul mikor nem a kívánt mennyiségű sört hozták, Mihály nyugton maradt, mignem Cocky a pincértől kapott titkos jelre füllábra állt, a másik karmával megragadta Mihály nyakát és láthatóan belemondott valamit a Mihály fülébe. Erre aztán Mihály ránézett a poharakra és rákezdt a szokásos követelődző veszekedésre.

De a pálmát akkor vitte el igazán, mikor Daughtry és Mihály először énekelték el együtt az »Evezz velem a folyón« című dalt. Ez egy matróztánc helyiségben történt a Pacific-utcában. A táncolók mind megálltak, s a matrózok ráadást követeltek az éneklő kutyától. A tulajdonos nem fizetett rá, mert nem ment el senki, sőt lassanként megtelt az egész terem, mialatt Mihály végigénekelte az »Isten tartsd meg a királyt«, »Édesen, lassan«, »Vezess, drága fény«, »Otthon, édes, otthon« és »Shenandoah« című dalokból álló műsorát.

Ez már többet jelentett Daughtrynak az ingyensörnél, mert mikor készülődött elmenni, a tulajdonos három ezüst dollárt csusztatott a markába és arra kérte, hogy másnap este megint jöjjön oda a kutyával.

- Ennyiért? - kérdezte Daughtry, rápillantva a megvetésre méltó összegre.

A tulajdonos hamar adott még két dollárt és Daughtry megígérte.

- Csakis, - mondta aztán lefekvéskor Mihálynak - azt gondolom én, Killeny fiam, hogy te meg én többet megérünk előadásonként öt dollárnál. Hiszen hozzá hasonló eddig nem lehetett látni. Igazi éneklő kutyát, aki el tud énekelni szinte minden nótát velem, sőt magától is énekel vagy hatot. Azt mondják, Caruso ezret is megkap egy estére. Jó, jó, Caruso nem vagy, de az egész világ kutya-Carusója, az te vagy. Fiam, én leszek a te ügynököd. Ha nem tudunk esténként legalább egy huszdolláros aranyat keresni, hát akkor, fiam, elnézünk innen jobb vidékre. És az öregur ott a Bronx-szállóban majd átköltözik egy utcai szobába. És Kvéket tetőtől-talpig felöltöztetjük új ruhába. Jaj, Killeny fiam, olyan gazdagok leszünk mi, hogy ha az öregur nem tud bolondot fogni, majd belenyulunk mi a zsebünkbe magunk és veszünk neki egy szkúnert és a saját hajóján küldjük el kincset vadászni. Majd mi leszünk a bolond tőkések, te meg én, mégpedig csakugy szerelemből.

A sanfranciscói Berber-part, amely eredetileg vén matróz-negyed volt abban az időben, mikor San-Francisco még a hét tengerek legrosszabb kikötőjének számított, tovább fejlődött a várossal együtt és megélhetésének legalább a felét a külvárosi sétákra csatangoló jó társaságok adták, amelyek felkeresték és bőven osztogatták a pénzt. Bevett szokás volt, hogy a társadalom jobb osztályaiból sokan, különösen ha kíváncsi külföldieket akartak szórakoztatni, felkerekedtek vacsora után, autóba ültek és a tánc helyiségeket és olcsó kocsmákat sorra járták egy-két óra hosszat. Egyszóval a »Part« éppen olyan látványos szórakozóhely volt, mint Chinatown, vagy a Oliff-ház.

Daughtry Dag nemsokára megkapta két huszperces előadásért a maga esti husz dollárját és több sört öntött le a torkán, mint amennyit tíz hozzá hasonlóan szomjas ember el tudott volna intézni. Soha életében ilyen jól nem ment neki. És Mihály tagadhatatlanul örült az egésznek. Örült neki, de főként Pincér miatt. Szolgált a Pincért és a szívének legfőbb vágya éppen az volt, hogy így szolgálhassa.

Valójában Mihály kereste a kenyeret az egész családnak, amelynek minden tagja nagyon jól élt. Kvék ragyogóan kivirágzott: sárga cipőt hordott, zseké sapkát és szürke ruhát, amelynek a nadrágja kifogástalanul élesre volt vasalva. Azonkívül mozirajongó lett belőle, naponta legalább husz-harminc centet kiadott mozira és a műsor ismétlődő részeit is rendületlenül

végigülte. A Daughtry kiszolgálására kevés időt kellett fordítania, mert az elkezdett vendéglőben étkezni. És a vén tengerész nemcsak hogy drága utcai szobába költözött át a Bronxban, hanem Daughtry erőnek-erejével több zsebpénzt adott ki neki, úgyhogy alkalomadtán egy-egy csinos ismerőst színházba, hangversenyre is meghívhatta és autotaxi kísérelt haza.

- Ezt nem fogjuk ám örökké így csinálni, Killeny, - mondta Pincér Mihálynak - csak éppen addig, míg az öregur megint talál valami duzzadózsébű, szimat-szaglászó, kincskereső bandát, tovább nem. Akkor aztán ihaj-tyuhaj, ki a kék tengerre, a lábunk alatt jó kis hajó fog ingadozni, a hullám felloccsan a fedélzetre és a csatornalyukakon ki-kiszökken majd a víz. Egyelőre még »vevünk le a folyón« és énekelgetünk ilyesmit a tökfilkóknak. De megeheti a fene az ő városaikat. Nekünk a tenger az igazi életünk, neked, meg nekem, Killeny fiam, meg az öregurnak, meg Kvéknek, meg Cockynak is. Mi nem születtünk városi életre. Nem egészséges. Tudod, talán nem fogod elhinni, de én kezdem elveszteni a ruganyosságomat. Azelőtt olyan voltam, mint a gumi, de már nem. Már kezdek beleposhadni, hogy estéről-estére ne csináljak semmit, csak végigüldögéljem a kocsmákat. Majd kiugrom a bőrömből arra a gondolatra, hogy az öregurat megint hallom mondani: »Azt hiszem, pincér, egy olyan jóféle elsőrangú cocktail nem volna rossz így vacsora előtt.« Tudod, a legközelebbi utra viszünk magunkkal egy kis jégmasinát és kitűnő cocktailt csinálunk neki. Aztán nézd meg ezt a Kvéket, Killeny fiam. Ez nem az ő klimája. Egész komolyan beteg. Ha sokat ül nekem a moziban, egész biztosan beszerez egy tüdővést. Az ő egészsége miatt, meg az enyém miatt, meg a tied miatt, meg mindnyájunké miatt nagyon fontos, hogy mennél hamarabb felszedjük a horgonyt és nekivágjunk a víznek a passzátszelek hazája felé, amik olyan édesen át- meg átítatják az embert sóval, meg a tengeri étellel.

Kvék, noha sosem panaszkodott, csakugyan nagyon beteg volt. A jobb hóna alatt daganat támadt, amely először kicsi volt és érzéktelen, de aztán könnyű és állandó fájdalmat kezdett okozni. Az éjszakát most már nem tudta végigaludni. A baloldalán szokott feküdni, a fájó daganat mégis felkeltette legalább kétszer, de néha háromszor, sőt négyszer is egy éjszaka. A-Maj, ha a bevándorlási hatóságok már rég vissza nem tolencolták volna Kinába, megmondhatta volna neki, hogy mi ez a daganat, mint ahogy Daughtry Dagnak is megmondhatta volna, hogy mi az az egyre növekvő érzéktelen folt a szeme között, ahol a kis függőleges orosz-lán-vonalak egyre élesebben kivehetők lettek. Azt is megmondhatta volna neki, mi lelte a balkeze kisujját. Daughtry diagnózisa eleinte az volt, hogy idegficamodás. Később úgy döntött, hogy idült reuma, amint a nedves és ködös sanfranciscói éghajlat okozott. Egy okkal több volt, hogy elkivánozzék innen a tengerre, ahol a tropikus nap majd kisüti belőle a reumát.

Pincér lévén, Daughtry hozzá volt szokva, hogy előkelő urakkal és hölgyekkel érintkezzék. De életében itt történt először, San-Francisco alvilágában, hogy uri személyekkel egyenrangú alapon beszéljen. Sőt mi több: még azok keresték az ő ismeretségét. Megkeresték, ahol volt. Kedvében jártak, hogy odaültesse őket az asztalához és sört rendeltessen velük, akármilyen hirhedt csapszékből végezte a mutatóanyagait Mihály. Még bort is hozattak volna neki, akármilyen rengeteg sokat, ha nem ragaszkodott volna csökönyösen a sörhöz. Akadtak olyanok is, akik meghívták házukhoz. »És hozza el ezt a bámulatos kutyát is egy-két nótára«. De Daughtry, büszkén Mihályra, akinek ezeket a meghívásokat köszönhetette, kifejtette, hogy a kenyérkereső élet sokkal keményebb, semhogy ilyen szórakozásokat megengedhetne magának. Mihálynak pedig azt fejtette ki, hogy ha az ilyen meghívó csak egyszer is kínálna ötven dollárocská fellepti díjat, akkor mennének ők eszük nélkül.

A kocsmázó élet folyamán szerzett ismerőseik között kettő volt olyan, aki arra volt hivatva, hogy igen hamar, igen fontos szerepet játsszék Daughtry és Mihály életében. Az első közéleti férfiú volt és orvos, teljes nevén Emory Walter Merritt. Több ízben ülhett Daughtry

asztalánál, ahol szokás szerint Mihály is ott ült egy széken. Az ilyen figyelmességek viszonzásaképpen Emory doktor többek között odaadta Daughtrynak a névjegyét és magának kérte a szerencsét, hogy ingyen kezelhesse akár a gazdát, akár a kutyát, ha valamelyikük megbetegszik. Daughtry véleménye az volt róla, hogy dr. Emory Walter Merritt eszes, ügyes ember, aki kétségtelenül jól érti a mesterségét, de szenvedélyesen önző, akárcsak egy éhes tigris. Azzal a nyers szokimondással, amit a változott körülmények közepette már megengedhetett magának, meg is mondta neki:

- Doktor, maga bámulatos ember. Vak, aki nem látja. Ami kell magának, azt egyszerűen fogja és elveszi. Semmi sem biztos magától, csak...

- Csak?

- Ó, csak ami oda van szegezve, vagy lakatolva, vagy rendőr áll mellette és őrzi. Nem szeretném, ha volna valamim, amit maga megkíván.

- Hát pedig van, - mondta az orvos, a fejével Mihály felé intve, aki ott ült kettőjük között a széken.

- Brrr... - mondta borzadva Daughtry - a hideg végigszalad a hátamon. Ha tudnám, hogy ezt komolyan mondja, két percig sem maradnék San-Franciscóban.

Egy pillanatig szótlanul meredt a söröspohárba, aztán elnevette magát:

- Ezt a kutyát senki el nem vehetné tőlem. Higgye el, én azt az embert megölném. Egyszerűen azt mondanám neki, mint ahogy most megmondom magának: megölöm. És az illető éppen úgy elhinné ezt nekem, mint ahogy most maga elhiszi. Maga tudja, hogy komolyan mondom. Az illető is tudná. Tudja kérem, ez a kutya...

Daughtry Dag teljességgel képtelen volt felindulásának mélységét kifejezni. Abbahagyta a mondatot és belefojtotta a söröspoharába.

A másik sorsdöntő személy egészen másféle ember volt. Del Mar Harrynek mondotta magát. Del Mar Harry néven szokott megjelenni a műsoron, mikor valamelyik orfeumban »dolgozott«. Daughtry nem tudta, mivel Del Mar szabadságon volt, hogy ez az ember állatidomítási mutatványokkal kereste a kenyerét. Ő is rendelt sört a Daughtry asztalánál. Fiatal ember volt még, nem több harmincnál, az arcbőre sötétbarna, a két szeme nagy, fekete, hosszú pilláju, amely szemekről nagyon szerette azt hinni, hogy mágneses erejük van, szája, arcvonásai angyalian szépek. Erre a megjelenésre rácáfolt, mert rögtön üzletről beszélt, mégpedig a legridegebb üzleti hangon.

- Nincs magának annyi pénze, hogy megvegye, - felelte neki Daughtry, mikor Del Mar első ötszázdolláros ajánlatáról ezer dollárig rugtatott fel.

- Ezer dollárom van, ha így érti.

- Nem. Ugy értem, hogy ez a kutya semmi pénzért nem eladó. Különben is minek magának?

- Tetszik nekem, - felelte Del Mar. - Mért jövök én ebbe a kocsmába? Mért jár ide annyi nép? Mért vesznek az emberek bort, versenylovat, színésznőt? Mért mennek el az emberek papnak, meg könyvmolynak? Mert az tetszik nekik. Mit feleljek egyebet? Mindnyájan azt tesszük, ami tetszik, ha tehetjük, és megyünk az óhajtott dolog után, akár megkaphatjuk, akár nem. Nekem a maga kutyája tetszik. Akarom. Akarom ezer dollár erejéig. Nézze amott annak a nőnek a kezén azt a nagy gyémántot. Tetszik neki, akarta és megszerezte, nem törődött az árával. Az ára nem jelentett annyit neki, mint a gyémánt. Mármost ez a maga kutyája...

- Nem szereti magát, - vágott közbe Daughtry Dag - ami nagyon különös. Többnyire mindenkit szeret, nem nagyon nézi, ki micsodás. De mikor magát először meglátta, rögtön felborzolta a szőrét. Az ember nem kíván olyan kutyát, amelyik nem szereti.

- Nem erről van szó, - állapította meg nyugodtan Del Mar - arról van szó, hogy én szeretem a kutyát. Hogy ő szeret-e vagy sem, azt majd nekem kell elintézni. Meg vagyok győződve, hogy rendbe jövök vele.

Daughtry a másik ember beszédmódjának angyali simasága alatt valami acélos kegyetlenséget vélte sejteni vagy érezni, amely annál mélyebbnek és borzasztóbbnak tűnt fel, mert józan és intelligens volt. Nem ilyen szavakban gondolta el Daughtry a benyomását. Érzés volt ez főként, és az érzéseknek nincs szükségük szavakra ahhoz, hogy észrevegyük vagy felismerjük őket.

- Van itt a közelben egy bank, - folytatta a másik - amely éjszaka is nyitva van. Átszaladhunk, kiállítom a csekket és egy félóra múlva a kezében van a pénz.

Daughtry rázta a fejét.

- Még üzleti ajánlatnak is rossz, nem lehet róla beszélni. Nézze. A kutya itt husz dollárt keres esténként. Mondjuk, hogy havonta huszonöt napot dolgozik. Ez havonta ötszáz dollár, vagyis évente hatezer. Most vegyünk öt százalékot, hogy könnyebb legyen számolni. Akkor ez az összeg megfelel százhuszezer dollár tőke egy évi kamatának. Most vegyünk az én kiadásaimra és fizetésemre huszezer dollárt. Akkor a kutya megér százezer dollárt. Nem bánom, vágjuk ketté. Akkor is megér ötvenezret. És maga ezret kínál érte.

- Maga, úgy látszik, azt hiszi, - mondta Del Mar nyugodtan mosolyogva - hogy a kutya örökké fog élni, mintha kőből volna.

Daughtry azonnal megértette a megjegyzés lényegét.

- Mondjuk, hogy öt évig fog dolgozni, az harmincezer. Mondjuk, hogy csak egyetlenegy évig fog dolgozni, az is hatezer. És maga ezer dollárt kínál nekem hatezer dollárért. Ez nekem nem üzlet. Meg neki sem. Aztán meg, ha már nem tud többet dolgozni és nem ér meg egy centet sem, nekem akkor is meg fog érni egy kerek milliót, és ha valaki ennyit fog kínálni érte, fellemelem az árát.

XIX. fejezet.

- Viszontlátásra! - mondta Daughtrynek Del Mar Harry a negyedik tárgyalás után, amelyet Mihály megvételéről folytatott.

De ezzel a szóval Del Mar Harry tévedett. Sohasem látta viszont Daughtryt, mert Daughtry előbb találkozott Emory doktorral.

Kvék a jobbhóna alatt keletkezett daganattól olyan nyugtalan lett éjszakánként, hogy Daughtry is kezdett felébredni. Mikor ez már megtörtént egypárszor, Daughtry lefolytatta a vizsgálatot és úgy döntött, hogy Kvék eléggé beteg ahhoz, hogy orvoshoz lehessen vinni. Ennélfogva egy szép délelőtt tizenegy órakor fogta Kvéket, elment vele Emory Walter Merritt rendelőjébe és várta a sorsát a népes előszobában.

Mikor Kvék aztán levetette a ruháját és az ingét, Daughtry így szólt:

- Azt hiszem, doktor ur, rákja van neki. Sose panaszkodott, tudja, sosem nyafogott. Ilyenek a négerek. Addig nem is jöttem rá, míg fel nem kezdett ébreszteni éjszakánként a hánykolódásával és a nyögésével. Látja? Mit szól hozzá? Rák, vagy vadhus. Valamelyik a kettő közül, mi?

De Emory Walter Merritt fürge szeme észrevette közben Kvék balkezének meredt ujjait. És a szeme nemcsak fürge volt, hanem jó szem volt a leprára. Fiatal korában önkéntes orvos volt a Filippini-szigeteken. Ott alaposan tanulmányozta a leprát és annyi leprás beteget figyelt meg, hogy első látásra megismerte a leprás embert, hacsak a betegség nem volt a kezdet legelső stádiumában. A merev ujjakról, amelyeken megismerte a betegségnek az idegfelozslásból eredő anesztéziás alakját, a szeme egyenesen a rothadó oroszlánhomlokra szegeződött (ugyancsak anesztézia), onnan pedig a jobbón alatti daganatra, és fejében már meg is volt a daganat diagnózisa: a lepra tuberkulotikus formája.

Ugyanilyen gyorsan két gondolat suhant át az agyán. Először az az alaptétel, hogy az ember akárhol és akármikor leprás embert talál, keresse rögtön a másik leprást. Másodszor a hön óhajtott ír terrier, annak a Daughtrynak a kuttyája, akivel Kvék már régóta együtt élt. Itt aztán megszűnt Emory Walter Merritt pillantásainak biztos gyorsasága. Nem volt vele tisztában, mennyit tud a hajópincér a lepráról általában, és nem szeretett volna gyanut ébreszteni benne. Mintegy véletlenül megnézte az óráját, hogy mennyi az idő, aztán Daughtryhoz fordult:

- Azt mondhatnám, hogy vére nincs rendben. Tönkrement. Nem volt szokva ehez a legújabb életmódhoz, sem ehez a táplálkozáshoz. Hogy biztos legyek a dologban, majd megvizsgálom rákra is, mirigydaganatra is, ámbár egyikre is, másakra is nagyon kevés a valószínűség.

És mialatt beszélt, a tekintete egy szempillantásig odaszegeződött Daughtry homlokára, arra a bizonyos helyre a szemek köze fölött. Ez elég is volt. Az orvos gyakorlott lepra-szeme észrevette a lepra »oroszlán«-jegyét.

- Tönkreteszik magukat, - folytatta nyugodtan. - Gondolom, nem szándéka még beadni a kulcsot.

- Nem mondhatnám, - felelte Daughtry. - Vissza akarok menni a tengerre, a trópusokra, hogy kinapozzam magamból a reumát.

- Hol a reuma? - kérdezte Emory doktor. Roppant ügyesen játszotta a közömböst. A kérdése szinte szórakozottnak tetszett, mikor közben visszafordult Kvékhez, hogy a daganatot tüzetesebben megvizsgálja.

Daughtry kinyújtotta a balkezét és egy kicsit megbillegette a kisujját, hogy megmutassa a beteg helyet. Emory Walter Merritt a közömbösen lusta szemhéjak alól látszólag közömbösen látta a kissé megdagadt, kissé megmerevedett kisujjat, amelynek sima, majdnem fényesen selymes színű lett a bőre. És mikor megint Kvék felé fordult, a szeme egy pillanatig megint megállott Daughtry szemöldökének oroszlán-vonalain. Aztán mintha azért fordult volna vissza, mert ez eszébe jutott, visszafordult Daughtryhoz:

- A reuma még mindig titokzatos dolog. Szinte egyéni dolognak lehetne mondani, annyiféle van belőle. Mindenkinek megvan a saját fajtájú reumája. Nem tapasztalta, hogy merev az ujjja?

Daughtry nehezen mozgatta a kisujját.

- De igen. Nem olyan mozgékony, mint azelőtt volt.

Emory Walter Merritt a bizalom és megnyugtató hangján kiáltott fel:

- Ah! Kérem, üljön le ebbe a nagy székbe. Lehet, hogy nem tudom kigyógyítani, de feltétlenül utba tudom igazítani a legjobb helyre, ami a maga betegségének való. Judson kisasszony!

A gyakorlott ápolónőre valló megjelenésű fiatal nő beültette Daughtry Daget az emailírozott orvosi székbe és az orvos felszólítására hanyatt támasztotta. Emory doktor beletapintotta az ujját a rendelőjében található legerősebb fertőtlenítőbe, a szeme mögött pedig, benn a fejében, kigyult egy vágyva-vágyott ír terrier képe, amely előadásokat tart a matróz-negyed kocsmáiban, drótszörű kutya és a Killeny névre hallgat.

- Magának másutt is van reumája, - mondta Daughtrynak - nemcsak a kisujjában. Itt van például egy pont, fogadni merek, a homlokán. Várjon csak egy pillanatig. Ha fáj, szóljon. Különbözik pedig csak maradjon nyugodtan, nem szándékozom fájdalmat okozni. Csak látni akarom, hogy a diagnózisom helyes-e. Itt van, ez az. Ha érez valamit, mozduljon meg. A reumának furcsa szeszélyei vannak. Figyeljen ide, Judson kisasszony, fogadni mernék, hogy ilyen reumát maga még nem látott. Látja? Érzéketlen. Azt hiszi, hogy még nem kezdtem...

És mialatt állandóan, szórakoztatóan beszélt, valami olyat csinált, amit Daughtry Dag nem is álmodott, és amiről Kvék, aki látta, azt hitte, hogy álmodja, olyan képtelen és lehetetlen valami volt. Emory doktor egy nagy túvel próbára tette a függőleges oroszlán-vonalak közötti hely kellős közepét. És nem is csak ezt az egy helyet tette próbára. Oldalról, a bőrrel párhuzamosan a tű egész hosszát beleszurta az érzéketlen, beszürödött részbe. Kvék dülledt szemmel bámulta ezt, mert a gazdáján egyetlen moccanás, rezzenés, visszahökölés nem látszott attól, ami történt.

- Mért nem kezdi már? - kérdezte Daughtry Dag türelmetlenül. - Különbözik a reumám nem sokat számít. A néger fiú daganatáról van szó.

- Magának bizonyos kezelésre van szüksége, - mondta Emory doktor. - A reuma nem tréfadolog. Nem szabad hagyni, hogy krónikussá váljék. Majd megállapítom a kellő kezelést. Most pedig, ha lesz szíves felkelni, megnézzük a maga fekete legényét.

De mielőtt Kvék hátradőlt, Emory doktor egy lepedőt csapott a székre, amelynek szagáról lehetett érezni, hogy szinte a lángralobbanásig hevítették. És mikor hozzáfogott, hogy Kvéket megvizsgálja, az órájára pillantott, mintha hirtelen eszébe jutott volna valami. Mikor meglátta hány óra, nagyon meghökkent, szemrehányó arccal fordult az orvosnő felé és hangsúlyozottan megszólalt:

- Judson kisasszony, ez komoly mulasztás. Itt van ni, mindjárt háromnegyed tizenkettő. Hiszen tudja, hogy pont féltizenkettőkor konzultálnom kell Hadley doktorral arról az esetről. Képelem, hogy átkoz. Ismeri, milyen mérges természetű.

Judson kisasszony bűnbánóan és meghunyászkodva bólintott, mintha minden eszébe jutott volna, pedig valójában eddig a pillanatig egy szót sem hallott a féltizenkettes találkozóról, noha főnöke minden dolgát ismerte.

- Hadley doktor rendelője itt van szemben, a hallból nyílik, - magyarázta Emory doktor Daughtrynak. - Az egész nem fog tovább tartani öt percnél. Egy dologban tudniillik nem értettünk egyet. Ő az esetet krónikus appendicitisnek diagnosztizálta és operálni akarja. Én azonban pyorrheát diagnosztizáltam, ami a szájon át inticiálta a gyomrot és a gyomorbaj gyógyítására szájöblögetést hoztam javaslatba. Persze, ezt maga nem érti. Mindegy. A lényeg az, hogy rávettem Hadley doktort, hogy hozza el Granville doktort, aki fogorvos és pyorrheaszpecialista. És már tíz perce várnak. Rohanok.

A hallba vezető ajtóban még visszaszólott:

- Öt percen belül itt vagyok. Judson kisasszony, kérem, szóljon ki a várakozóknak, hogy legyenek türelemmel.

Aztán bement Hadley doktor szobájába, ahol semmiféle pyorrhea vagy appendicitis nem várta. Ehelyett két számot hívott fel a telefonon. Először a közegészségügyi bizottság elnökét. Aztán a rendőrfőnököt. Szerencsésen mind a kettőt ott találta a hivatalában. Baráti hangon a keresztnevükön szólította őket és roppant bizalmasan és nyomatékosan beszélgetett velük.

Mikor visszament a rendelőjébe, szemmel láthatólag nagyon meg volt magával elégedve. Judson kisasszonyhoz beszélt, de barátságának széles jókedvében Daughtryt ölelte meg.

- Mondtam, ugy-e? Granville doktor nekem adott igazat. Rendes pyorrhea, nagyon természetes. Ez kizárja az operálást. A foghusát és a genny tömlőket már öblítik is azzal a szerrel, amit felírtam. Mi? Az embernek jól esik, ha igaza van. Megérdemlek egy szivart. Megengedi Daughtry ur?

És mialatt a pincér rábólintott, Emory doktor rágyújtott egy vastag havannára és hangosan tovább élvezte képzelte diadalát a másik orvos felett. Beszéd közben elfelejtette szivni a szivarját és hanyagul nekitámaszkodva a karosszéknek, tétova vigyázatlansággal hagyta, hogy a szivarja végének izzó tüze hozzányomódjék Kvék egyik meredt ujjának a hegyéhez. Titkos intéssel figyelmeztette Judson kisasszonyt, az egyetlen, aki észrevette, mit csinál, hogy figyeljen, itt történni fog valami. A pincér nézését fogva tartotta a maga nézésével, és a szivar izzó vége állandóan rajta volt a Kvék ujján. És Emory doktor nagy hangon csak beszélt:

- Tudja, Daughtry ur, mennél öregebb leszek, annál jobban meg vagyok győződve, hogy nagyon sok a helytelenül alkalmazott és elszármazott sebész beavatkozás.

A tűz meg a hus még mindig összeért. És Kvék ujj hegyéről vékony, keringő füstfónál kezdett felszállani, amely egész másszerű volt, mint maga a szivarfüst.

- Itt van most például Hadleynek ez a betege. Megkíméltem nemcsak a vakbéloperáció kockázatától, hanem az operáció honoráriumától és a szanatóriumi költségtől is. De azért nem fogok neki felszámítani semmit. A Hadley számlája se lesz komoly. Viszont Grandville házi kezelésben rongyos ötven dollárért meg fogja gyógyítani a pyorrheáját. Igen bizony, egész komolyan. Ezt az embert nemcsak az életveszedelemtől meg a kényelmetlenségtől kíméltem meg, hanem orvosi, ellátási és ápolónői költségekben legalább kerek ezer dollárját mentettem meg.

És mialatt így beszélt a Daughtry szeme közé nézve, égett hus szaga kezdett terjedni a levegőben. Emory sóváran szimatolta. Judson kisasszony is észrevette, de ő megkapta már a figyelmeztetést és nem árult el semmit. Nem is nézett oda, ahol a szivar meg az ujj összeérték, csak a szaglása révén tudta, hogy még mindig összeérnek.

- Mi ég? - kérdezte hirtelen Daughtry, beleszaglásza a levegőbe és körütekintve.

Emory doktor elvette a szivart a Kvék ujjáról és kritikus fejcsóválással szemlélte. Odatartotta az orrához és az arca utálatot árult el.

- Micsoda piszok bűdös szivar! Nem mondom, hogy káposztalevél, hanem azt mondom, hogy nem is akarom tudni róla, micsoda. Ez a baj. Kitalálnak egy új, jó szivarfajtát, bereklámozzák, a legjobb dohánylevelet nyomják bele, és mikor a közönség már bevette, akkor rosszabb dohányt tesznek bele és visszaélnék a népszerűségével. Na, de az én szivarommal nem bánnak el többet, köszönöm szépen. Még a mai szent napon áttérek egy másik fajtára.

Igy szólt és a szivart beledobta egy köpöcsészébe. És Kvék, aki hátradőlve ült élete legkényelmetlenebb székében, nem tudta, hogy az a szivar megégette és egy centiméter mélyen lepörkölte az ujjá végét. Őt csak az érdekelte, hogy mikor hagyja már abba az orvos a beszédet és mikor kezd már megvizsgálni azt a daganatot, amely a karja alatt az oldalát fájdalmassá teszi.

Daughtry Dag pedig életében először és utoljára megbukott. A bukás visszavonhatatlan volt. Itt veszett el számára a szabad élet, a szabad jövés-menés, a hullámozó tenger, az ingó fedélzet, a kikötők közötti oda-vissza hajókázás, ez mind itt veszett el számára az Emory doktor rendelőjében, mialatt a nyugodt tekintetű Judson kisasszony nézte és csodálkozott, hogy valaki semmit ne vehessen észre abból, hogy a husa ég.

Emory doktor csak beszélt tovább, megkóstolt egy új szivart, és noha a várószoba tömve volt, nemcsak hosszasan, hanem élénken és érdekesen csevegett a szivarokról, a dohánylevelekről, a töltelékdohányról, termesztéséről és szivarrá való feldolgozásáról a világ dohánytermelő helyein.

Végre rászánta magát, hogy kellő távolságból szemügyre vegye Kvék bajját.

- Ami pedig ezt a daganatot illeti, - mondotta - véleményem szerint így első pillantásra ez se nem vadhus, se nem rák, de még nem is furunkulus. Véleményem szerint...

Ekkor attól a koppanástól, amely a hallba vezető ajtón hallatszott, olyan mohósággal egyenesedett ki, amelyet már nem igyekezett leplezni. Intett Judson kisasszonynak, aki ajtót nyitott. Két rendőr lépett be, egy rendőrőrmester, meg egy oldalszakállas orvosi személyiség munkaköpenyben, gomblyukában szegfüvel.

- Jó reggelt, Masters doktor, - köszöntötte Emory az oldalszakállast, aztán sorban a többieket: - adjon isten, őrmester ur. Adjon isten, Tim. Adjon isten, Johnson, hát magát mikor helyezték el a Chinatown-kerületből?

Aztán figyelmesen nézte Kvék daganatát, folytatta a félbenhagyott mondatot:

- Véleményem szerint, mondom, ez a »bacillus leprae« legszebb, legkifejlettebb átszűrődéses daganata, amelyet san franciscói orvos valaha is átnyújthatott a közegészségügyi bizottságnak.

- Lepre! - kiáltott fel Masters doktor.

Ahogy ezt a szót kimondta, mindenki odébb állott. A két rendőr meg az őrmester elhárítottak Kvék mellől. Judson kisasszony elfojtott kiáltással a szívére szorította a két kezét. Daughtry Dag pedig, megszeppenve, de kétkedően, ezt kérdezte:

- Mit beszél maga, doktor ur?

Emory Walter Merritt parancsoló hangon rákiáltott Daughtryra.

- Maradjon csendben! Ne mozduljon!

Lassan odaértette a szivarja égő végét a pincér két szeme fölötti sötét homlokrészhez. És így szólt a többiekhez:

- Akarom, hogy lássák.

Aztán megint rászólt Daughtryra:

- Ne mozogjon. Várjon egy kicsit. Még nem vagyok kész.

És mialatt Daughtry zavartan, megdöbbenve várt és kíváncsi volt, hogy miért nem kezdi már Emory doktor, amit akar, a szivar tüze megpörkölte a bőrét, míg csak füstjét és szagát mindenki észre nem vette. Ekkor Emory doktor a diadal éles kacagásával hátralépett. Az események következése azonban gyorsabb és rejtettebb volt, semhogy megérthette volna. Türelmetlenül mordult rá az orvosra:

- Ejnye, hát csinálja már, amit akar! És ha majd kész lesz vele, legyen szives, magyarázza meg, mit beszél itt lepráról, meg erről a néger fiúról. Ez az én legényem és maga nem találhat ilyen betegségeket se rajta, se rajtam.

- Láthatták, uraim, - mondotta Emory doktor - két egészen kétségtelen lepra-eset, munkaadó és alkalmazottja, az alkalmazott előrehaladottabb stádiumban, mind a két alak kombinálásával, a munkaadó csak az anesztétikus alakkal, de már itt a kisujján is van nyoma. Vigyék őket. Nyomatékosan ajánlom, Masters, hogy utána alaposan füstöljék ki az ambulanciát.

- Hallja... - kezdte harciasan Daughtry Dag.

Emory doktor figyelmeztetően pillantott Masters doktorra. Masters doktor felhatalmazóan pillantott az őrmesterre. Az őrmester parancsolóan pillantott a két rendőrré. De azok nem ugrottak rá Daughtryra. Ehelyett hátraugrottak, előrántották botjaikat és dühösen, fenyegetően néztek rá. A rendőrök viselkedése most már eléggé meggyőzte Daughtryt. Nyilvánvalóan rettegtek attól, hogy megérintsék. Mikor előrelépett, azok a mellkasának bökték kinyújtott botjuk végét, hogy visszatartsák. Az egyik még meg is csóválta a botját, mintha fejbe akarná vágni:

- Ne jöjjön közelebb! Maradjon ott, ahol van, míg parancsot nem kap.

Emory doktor hirtelen felemelte a hátratámasztott széket, kifordította belőle Kvéket és ráparancsolt:

- Vegye fel az ingét és álljon oda a gazdája mellé!

- De mi az isten csodáját... - kezdte volna mondani Daughtry. De volt barátja rá sem hederített, hanem Mastershez fordult:

- A lepra-telep üres, mióta az a kínai meghalt. Ismerem a maguk embereit, milyen gyávák a dezinficiálásnál. Azt ajánlom, adják oda a fertőtlenítő szereket ezeknek, hogy ők maguk fertőtleníthessék az épületet, mikor bemennek.

Daughtry rimánkodni kezdett. A harciasság elszállt már belőle attól a megdöbbenő tudattól, hogy a halálos betegség csakugyan benne van a vérében. Odaértette az ujját homloka érzékeny pontjához, aztán megszagolta és ráismert a szagára annak az égett husnak, amelynek égését nem érezte.

- Az isten szerelmére, hát mit sietnek olyan nagyon? Ha megkaptam, megkaptam. De ettől még tárgyalhatunk egymással, mint fehér emberekhez illik. Adjanak nekem két órát és kinn leszek a városból. És huszonnégy óra múlva kinn leszek az országból. Hajóra szállok és...

- És akárhol lesz, - vágott közbe Masters, - tovább fogja veszélyeztetni a közegészséget.

Masters már látta lelki szemeivel az esti lapok hasábos, óriási című cikkeit, amelyekben ő mint hős, mint San-Francisco Szent Györgye fog feltűnni, ott állván döfésre emelt lándzsával a nép és a lepra sárkánya között.

- Vigyék őket, - mondta Emory Walter Merritt, aki óvatosan kerülte a Daughtry tekintetét.

- Vigyázz! Indulj! - vezényelt az őrmester.

A két rendőr kinyújtott botokkal közeledett Daughtry és Kvék felé. Az egyik vadul rájuk ordított:

- Gyerünk, gyerünk! Mozgás! És csinálják, ahogy mondva van, mert beverem a fejüket! Kifelé innen! Ki az ajtón! Mondja meg ennek a szerecsnek, hogy jó lesz, ha szorosan maga mellett megy!

- Doktor ur, - kérte Daughtry Emory doktort - szeretnék egy pillanatra beszélni magával.

- Nincs idő most beszélgetni. Ez a távozás ideje. Masters, ne felejtse el az ambulanciát, ha megszabadult tőlük.

A menet tehát elindult az ajtón. Elül ment a hatósági orvos, meg az őrmester, hátul ment védekezően előrenyújtott botokkal a két rendőr.

A küszöbön Daughtry Dag kitette magát annak a veszedelemnek, hogy rögtön fejbevágnák és visszaszólt:

- Doktor ur! A kutyám! Maga ismeri!

- Majd eljuttatom magához, - felelte Emory doktor gyorsan - mi a cím?

- Bowhead-szálló, Clay-utca, tizennyolcas szoba, ismeri a helyet, a bejárás ott van mindjárt a Bowhead-kocsmánál a sarkon túl. Küldje el nekem a kutyát, akárhová visznek. Megteszi?

- Persze, - mondta Emory doktor - és egy kakaduja is van, ugye?

- Igen, Cocky! Küldje el őt is, nagyon kérem.

Este pedig vacsoránál Judson kisasszony így szólt a József-kórház egyik fiatal bennlakó orvosához:

- Na, hát tudja! Ez az Emory valóságos bűvész! Nem csoda, hogy jól megy neki. Képzelse, ma két leprás volt a rendelőben. Az egyik néger. És Emory, ahogy rájuk nézett, már tudta, mi bajuk van. Bámulatos ember. Ha elmondanám magának, mit csinált vizsgálat közben a szivarjával! És milyen ravaszul csinálta! Azoknak eszük ágában sem volt, mit csinál. Hallgasson ide. Vette a szivarját és...

XX. fejezet.

A kutya, éppen úgy, mint a ló, az aljast még aljasabbá teszi. Emory Walter Merrittet, aki aljas ember volt, a Mihály birtokáért való vágya még aljasabbá tette. Ha Mihály nem létezett volna, az ő viselkedése is egész más lett volna. Ugy beszélt volna Daughtryval, ahogy - mint Daughtry mondotta - fehér emberek között szokás. Figyelmeztette volna Daughtryt a betegségére és lehetővé tette volna neki, hogy elhajózzék valahova a Déli-tengerekre, vagy Japánba, vagy más országokba, ahol a leprásokat nem internálják. Ez semmit sem ártott volna ezeknek az országoknak, hiszen náluk ilyen a szokás és a törvény, viszont Daughtrynak és Kvéknek lehetővé tette volna, hogy meneküljenek a san franciscói járványtelep poklától, amelyre Emory aljassága életük végéig kárhoztatta őket.

Ha pedig tekintetbe vesszük a lepra-telep fegyveres őrségének éveken át éjjel-nappal való fenntartási költségeit, Emory Walter Merritt sok-sok ezer dollárt megtakaríthatott volna a város és a közigazgatási kerület adófizetői polgárai számára, és ezt a sok pénzt okos alkalmazással a tantermek hirhedt zsufoltságának csökkentésére, a szegény néposztálybeli gyermekek tejének javítására, vagy arra lehetett volna fordítani, hogy a fulladozó ghettó népének parkirozással több lélekzési teret biztosítsanak. Csakhogy ha Emory Walter Merritt ilyen tekinteteket gondolt volna meg, akkor nemcsak Daughtry és Kvék vitorláztak volna el a messzi tengerekre, hanem velük ment volna Mihály is.

Soha még egy zsufolt várószobára való páciens-tömeget rohamosabb gyorsasággal nem rázott le orvos, mint Emory doktor tette abban a pillanatban, mihelyt az ajtó becsukódott az után a két rendőr után, akik Daughtry menetét bezárták. És Emory még az elkésett ebédhez sem ült le mindjárt, előbb autóval elrohant a Berber-partra és meg sem állt a Bowhead-fogadó kapujáig. Csak azért állt meg utközben, hogy politikai súlyának segítségével felszedjen maga mellé egy detektívönököt. Ez nagyon célirányos intézkedésnek is bizonyult, mert a háziasszony kézzel-lábbal tiltakozott az ellen, hogy a lakója kutyáját elvigyék. De Millikent, a

detektív főnököt, nagyon is jól ismerte, és végre is beadta a derekát a törvény szavára, amelynek a detektív főnök volt a szimbóluma, és amelyről hiszékenységeiben nem nagyon sokat tudott.

Mikor Mihály egy póráz végén elhagyta a szobát, az elhagyatás panaszos jajkiáltása hangzott fel az ablakpárkány felől, ahol egy kis hófehér kakadu gubbaszkodott.

- Cocky, - kiáltotta - Cocky!

Emory Walter Merritt visszanézett és csak pillanatig habozott.

- Később elküldünk a madárért, - mondta a háziasszonynak, aki még mindig ellenkezett egy kicsit, követte őket le a lépcsőn és nem vette észre, hogy a detektív főnök gondatlanul tárva nyitva felejtette a Daughtry szobájának ajtaját.

De Emory Walter Merritt nem volt az egyetlen aljas, akit a Mihály birtokáért való vágy még jobban lealjasított. Del Mar Harry a Yacht-Otthon nevű klub egy öblös bőrkarosszékében ülve, lábát a másik öblös bőrkarosszékre rakva adta át magát az emésztés álmosító hangulatának, az ebédje után, amely egyszersmind reggelije is volt különben. Közben átfutotta a délutáni lapok egyik legelső korai kiadását. A szeme megakadt egy nagy keresztcimen, amely alatt öt rövid sor foglalt helyet. A lábát azonnal levette a bőrszékről, maga alá kapta és felugrott. Gyorsan megint gondolt egyet, visszaült, megnyomta a csengő gombját és mialatt várta a klub-pincért, még egyszer elolvasta a címet és az öt rövid sort.

Mikor aztán bérautóban robogott a Berber-part felé, aranytól ragyogó látomásai voltak. A látomások egymásután vették fel az alakját sárga, huszdolláros aranyaknak, az Egyesült-Államok jegyével ellátott sárgahátú papiroknak, betétkönyveknek levágásra megérett kövér kuponoknak, és mindezen átnyilallott egy drótszörű ír terrier látomása, amely ragyogóan világító szinpadokon tűnik fel, a szája nyitva, az orra a zsinórpádlás felé fordul, és a torka énekel, folyton énekel, ahogy kutyát énekelni eddig senki nem hallott a világon.

Hogy az ajtó nyitva maradt, azt maga Cocky fedezte fel először és spekulálva szemlélte, ha spekulálásnak szabad nevezni egy olyan madár lelki processzusait, amely környezetéről titokzatos módon új benyomást fogad be a tudatába és készülődik tenni valamit, vagy nem tenni, aszerint, amint ez a friss benyomás a viselkedését módosítja. Az emberi lények pontosan ezt csinálják és sokan ezt szabad akaratnak nevezik. Cocky, a nyitott ajtót bámulva, éppen azon a ponton volt, hogy elhatározza, vajjon megtekintse-e közelebbről ezt a kijáratí nyílást a nagyvilágba vagy sem, mikor a szeme találkozott egy másik lénynek beleselkedő szemével, amely a nyitott ajtót szintén felfedezte.

Ez a két szem állati volt, sárgászöld színű, pupillái hirtelen egymásutánban tágultak és szűkültek, amint a szoba különböző fényeit és homályait vették szemügyre. Cocky az első pillantásra megismerte a veszedelmet: az erőszakos halál legborzasztóbb veszedelmét. Mégsem cselekedett semmit. Pánik nem vett erőt a szívében. Félszemét az ajtóreszre szegezve, mozdulatlanul, mereven bámulta annak a girhes kóbor macskának a fejét és szemét, amelynek a feje úgy bukkant fel az ajtóban, mint valami jelenés.

A pupillák fűrgén, gyorsan és óvatosan, hol kitágulva, ijesztő zöldessárga opállá, hol összehúzódva, két függőleges sárga vonallá változtak és végigkutatták a szobát. És ráfénylettek Cockyra. A szobába csak a fej látszott be, de ezen a fejen látható volt, hogy a macska egy pillanat alatt meglapul, begömbült és megmeredt. A szemei szinte észrevétlenül mozdulatlan, örködő pontokká változtak, olyanok lettek, mint a szfinksz kőmerev nézése a fájdalmas, örök, elhagyott sivatagon keresztül. Olyanok lettek, mintha már évszázadok és évezredek óta merednének erre az egy pontra.

Cocky nem kevésbé megmerevedett. Azon a szemén, amely ferdén oldalraszegett fejéből arrafelé fordult, nem huzódott le a szemhéj és a sejtelennek az az érzése, amely elhatalmasodott rajta, egyetlen tolla rezzenésén sem volt látható. Mind a két élőlény megkövesedett abban a merev nézésben, amely a vadász és a vad sajátja, a támadóé és a zsákmányé, a husevőé és a husé.

Ez a merev nézés percekig tartott, mignem az a fej az ajtónyílásban könnyű fordulattal eltűnt. Ha a madarak sóhajtani tudnának, Cocky felsóhajtott volna. De nem moccant. Azt hallgatta, hogy egy ember lassu, nehézkes lépései haladnak el és enyésznek el odakünn, le a lépcsőház felé.

Néhány pillanat mult el. És váratlan hirtelenséggel megint megjelent a jelenés, ezuttal nemcsak a fej, hanem az egész hajlékony test, amely besiklott a szobába és a szoba közepén a padlón megállott. A szemek Cockyra szegeződtek és a test mozdulatlan maradt, csak a hosszú fark nem, amely hirtelen dühös, mégis monoton módon csapódott egyik oldalról a másikra, aztán megint vissza.

A macska nem vette le a szemét Cockyról, lassan megindult előre és két méterre tőle megint megállott. Csak a farka csapkodott ide-oda és csak a szeme tündöklött, mint valami ékszer, az ablak teli világosságában, amely felé szegeződött. Függőleges pupillái már alig észrevehető fekete fonalakká szűkültek.

Cocky nem tudta a halált az emberi fogalom világosságával felfogni, de azért körülbelül sejtette, hogy minden dolognak vége fenyegetően közel van. És mikor nézte a macskát, amely most döntően kezdett az ugrásra összehuzódni, Cocky, ez a bátor kis darab élet, meghódolt élete egyetlen és megbocsátható pánikjának.

- Cocky! Cocky! - kiáltozta panaszosan a vak, érzéketlen falaknak.

Ezzel a kiáltással az egész világhoz kiáltott, minden hatalmakhoz, dologhoz, kétlábu emberi teremtményekhez, különösen pedig Pincérhez, Kvékhez és Mihályhoz. Kiáltásának belső tartalma ez volt:

- Én vagyok az, Cocky. Nagyon kicsiny vagyok és nagyon törékeny vagyok, és ez, aki el akar pusztítani, ez nagy szörnyeteg hozzám képest és én szeretem a fényes, ragyogó világot és én élni akarok és tovább akarok lenni a fényben és olyan kicsi vagyok, én jó kis fickó vagyok, jó kis szívem van, én nem vehetem fel a harcot ezzel a hatalmas, dühös, éhes állattal, aki meg akar engem enni, és segítséget kérek, segítség, segítség, segítség! Én vagyok Cocky. Mindenki ismer engem. Én vagyok Cocky.

Ezt tartalmazta és még többet, az ő két Cocky-kiáltása. És a vak falak, kinn a hall, az egész világ részéről nem jött válasz. A pánik pillanata elmúlt és Cocky visszanyerte bátor kis magát. Mozdulatlanul ült az ablakpárkányon, a fejet oldalra billentette és félszemével pislantás nélkül nézte, milyen veszedelmesen közel van már hozzá odalenn fajának örök ellensége.

Szavának emberi volta meghökkentette a kóbor macskát. A macska abbahagyta az ugrást, lekonyította fülét és lelapult a földre.

És a következő csendben egy kék dongó hangos döngéssel repült neki a szemközti ablak táblájának, koronként nagyokat koppant az üvegen, amelytől neki is megvolt a maga tragédiája: fogoly volt, akit ez a csaló átlátszóság zárt el a közvetlen közelben ragyogó fényes, szabad világtól.

A kóbor macskának is megvolt a maga gondja és baja az életben. Éhség kinozta, ez emésztette ösztövére emléit, pedig emléinek telve kellett volna lenni a hét tehetetlen, nyivákoló kölyök

számára, amelyek éppen olyanok voltak, mint ő, csak a szemük nem nyílt ki még és groteszkül ügyetlenek voltak még lágy, fiatal lábukon. Üres emlőinek fájdalma és ösztönének szúró biztatása eszébe juttatta kicsinyeit, sőt szószerint is eszébe jutottak: agya finom vegyi munkájának révén látni tudta gyermekeit ott a ventilátor-nyílás törött fedőlemeze mögött a pincében, a lépcső alatt, sötét, homokos sarokban, ahol helyet fészkel magának és a világra hozta őket.

Kicsinyeinek látomása és éhségének fájdalma megint erőt vett rajta. Összeszedte magát és méregetni kezdte az ugrás távolságát. De Cocky is magához tért.

- A fene egye meg! A fene egye meg! - így kiáltozott a tőle telhető leghangosabban és legharciasabban. Ugy ráordított a kóbor macskára, mint egy rablóra szokás. A macska meg is ijedt, begörbített testével a földre lapult, fülei is keményen hátralapultak, a farka csapkodott, a feje pedig körülfordult a szobában, hogy szeme a legsötétebb sarokba is behatolhasson, keresvén azt az emberi lényt, akit kiáltani hallott. Mindezt érzékeinek ama biztos tudomása ellenére tette, hogy az emberi hang magától az ablakpárkányon ülő fehér madártól eredt.

A kék dongó megint odakoppant börtöne láthatatlan falához a bekövetkezett csendben. A kóbor macska hirtelen elhatározással nekikészült és ugrott. Odaérkezett, ahol a másodperc egy kis részével előbb még Cocky gubbasztott. Cocky tudniillik oldalvást tért ki. De éppen, mialatt ő kitért és a macska a párkányra zuhant, a macska oldalt sujtott az egyik lábával; Cocky tehát magasra ugrott, repüléshez oly kevésbé szokott szárnyaival verdesvén a levegőt. A kóbor macska hátsó lábaira ágaskodott és egyik első lábával úgy csapott bele a levegőbe, mint ahogy a gyerekek szoktak kalapjukkal a pillangó után csapni. Csakhogy a macska lábának súlya is volt és a karmai úgy álltak ki belőle, mint a horgok.

A csapás a levegőben találta Cockyt. Finom tollazata megtépődött és összekuszálódott. Mint egy szerencsétlenül járt pici repülőgép, zuhant le a földre a szállongó fehér pelyhek között. A tollacskák, mint a hópelyhek, lassan lebegtek lefelé utána. Még hulltak, mikor a macska nesztelen, puha talppal leszállt a párkányról, néhány pehely már a macska hátára is esett és lágy hullásával megremegtette az állat feszült idegeit: a macska hirtelen még jobban meggömbült s gyorsan nézett maga köré és fölfelé, hogy nem fenyeget-e valami veszedelem.

XXI. fejezet.

Del Mar Harry a Bowhead-fogadóban a Daughtry Dag szobájában csak néhány fehér tollat talált a padlón és a háziasszonytól tudta meg, mi történt Mihállyal. Megtartotta az autotaxit és mindenekelőtt megkereste az Emory doktor lakását, aztán megállapította, hogy Mihályt a hátsó udvarra egy csürbe zárták. Aztán lefoglalta a helyét az Umatilla gőzhajón, amelynek másnap virradatkor kellett indulnia Seattle és Puget Sound felé.

Ezenközben az Emory Walter Merritt rendelőjében érdekes szócsata folyt le. Masters doktor veszekedett:

- Az az ember úgy üvölt, ahogy a torkán kifér. A rendőrök kénytelenek voltak bottal verni az ambulancián. Erőszakoskodott. A kutyáját akarta. Ezt nem lehet csinálni. Ez tulmegy a határon. Nem lophatja így el tőle a kutyáját. Lärmát fog csapni a lapokban.

- Eh, dehogy fog. Szeretném én azt a vakmerő riportert látni, aki beszélgetésnyi távolságig beteszi a lábát a lepraházba. És szeretném azt a szerkesztőt látni, aki a lepraházból eredő levelet, ha ugyan át lehet csempészni az örökön, abban a pillanatban ki nem küldi elégettetni,

mihelyt megtudja, honnan kapta. Legyen csak nyugodt, kolléga. A lapokban nem lesz semmi láрма.

- De a lepra! A közegészségügy! Hiszen a kutya állandó érintkezésben volt a gazdájával. Ez a kutya négy lábon járó infekció!

- Kontágium a jobbik és szakszerűbb szó, - hütötte le ellenfelét Emory Walter Merritt a fölényesebb tudás éreztetésével.

- Hát akkor kontágium. Elvégre tekintettel kell lenni a közönségre. Nem szabad kitenni annak a veszedelemnek, hogy inficiálja magát.

- Hogy kontágium érje, - javította ki nyugodtan a másik.

- Nevezze, ahogy akarja. A közönség...

- Lárifári. Amit maga, meg a közegészségügyi bizottság többi tagjai nem tudnak a lepráról, az sokkal több könyvet megtöltene, mint amennyit a lepratanulmányozó szakértők összekompiáltak. Folyton megpróbálták és most is folyton próbálják, hogy az emberi leprával állatokat oltsanak be. Lovat, tengerinyulat, patkányt, szamarat, majmot, egeret, kutyát, tudja Isten, még milyen állatot próbáltak már beoltani, százszor is, ezerszer is, meg százezerszer is és soha még egyetlen oltás nem sikerült. Még az sem sikerült, hogy egyik ember lepráját beoltsák a másik emberbe. Nézzen csak ide.

És Emory Walter Merritt egymásután szedte le a polcokról a szaktekintélyeket. Masters doktor, amint követte a másikat szakértő vezetését a könyveken át, időről-időre felkiáltott:

- Bámulatos!... Jaj de érdekes!... Sose hittem volna!... Hihetetlen, mennyit dolgoztak ezek!...

Végül aztán így szólt:

- Csakhogy olyan könyv nincs a maga polcain, ami egy hatósági embert meggyőzzön. Én sem győzhetem meg így a közönséget. Nem is akarom megpróbálni. Különben is az az ember a leprához élethossziglani fogságának lassu haldoklására van kárhóztatva. Tudhatja, milyen borzalmas az a hely. Az az ember szereti a kutyát. Majd megőrül érte. Adj oda neki. Kijelentem, hogy ez gyalázatos kegyetlenség, amit csinál és én ebbe nem fogok belemenni.

- Dehogynem fog, - jelentette ki Emory Walter Merritt hüvösen - azt is megmondom, hogy miért.

Meg is mondta neki. Olyan dolgokat mondott neki, amiket egyik orvos nem mondana a másik orvosnak, de amiket egyik politikus nagyon szépen megmondhat és gyakran meg is mondott a másik politikusnak, amiket azonban itt nem lehet elmondani, már csak azért sem, mert nyilvánosságra hozásuk nagyon megalázó az átlagos amerikai polgárra. Ezek a dolgok az uralkodó törvényhatóságok titkos, belső uralmának a dolgai, amely hatóságokról a szavazóhelyeken királyi szabadsággal szavazó átlagos amerikai polgár szereti azt hinni, hogy vezeti őket. Ezek a dolgok azok, amiket Lexow-bizottságok és szövetségi bizottságok jelentései olykor részben napvilágra ásnak és rögtön eltemetnek megint.

Emory Walter Merritt a Mihály birtokaért való vágyában győztes maradt Masters doktossal szemben. Este elment a feleségével a Jules-vendéglőbe vacsorázni, utána pedig elvitte az asszonyt, hogy megnézzék Anglin Margitot művészetének diadalmas ünnepeltetése közben. Éjfél után egy órakor ért haza és mikor pyjamát vett, még kiment, hogy egy végső pillantást vessen Mihályra. És Mihálynak hült helyét lelte.

Ami a lepraházat illeti, a san franciscói lepraház, mint általában minden amerikai város járványtelepe, a város tulajdonát képező legeldugottabb, legfélreesebb, legvadabb, legolcsóbb telken épült. A homokpadokon át, amelyeket nem igen véd a Csendes-óceán, veszettül

fütyülnek és gomolyognak a hideg szelek és sűrű ködök. Kirándulótársaságok sohasem jönnek ide, kis fiuk sohasem járnak erre madárfészeket szedni vagy indiánt játszani. Csak egyféle látogatók járnak ezen a tájon, az öngyilkosok, akik megunván az életet, a legsivárabb helyet keresik ki, hogy végezzenek magukkal. Ha pedig végeznek magukkal, nem is jönnek ide többet.

Az ablakokon való kilátás nem volt nagyon lélekemelő. Daughtry Dag, amint a homokos dombok sekély szakadéka mentén kinézett, minden irányban pár száz lépésnyire az örök házikóit láthatta és magukat a fegyveres öröket, akik készek voltak inkább megölni a szökő beteget, semmint hozzányulni, még kevésbé magyaráztatni neki, hogy tanácsosabb, ha visszatér a lepraházba.

Mind a négy oldalon fák állottak a lepraház falain kívül. Eukaliptuszfák voltak ezek, de nem olyan pompás, fejedelmi fák, mint szülőföldjükön termett testvéreik. Városi politikusok szegényesen ültették és hanyagul gondoztatták, környezetük ellenséges erői újra és újra megtizedelték őket. Fennmaradt maroknyi őrcsapat gyanánt ott nyujtogatták meredt és kicsavardott ágait a levegőbe, mintha agóniájuk vonaglását élnék. Csenevész csalittá nőttek csak, sovány táplálékuk nagyobbik részét gyökereik táplálására fordították, amelyek a megbízhatatlan homokon keresztül a tenger felé furakodtak, mintha ott próbálkoztak volna horgonyt vetni az erős szelek ellen.

Daughtrynak és Kvéknek az őrházakig sem volt szabad eljárkálni. Száz méterrel beljebb volt meghuzva a halál vonala. Idejöttek az örök, hogy hamar lerakják az élelmiszereket, orvosságokat és irott orvosi utasításokat, aztán éppen olyan sietve visszamentek. Ezen a vonalon volt elhelyezve egy fekete tábla is Daughtrynak meghagyták, hogy kívánságait és szükségleteit erre írja fel krétával, mégpedig akkora betűkkel, hogy messziről is el lehessen olvasni. És ő, noha napi tiz üveges söradagja átmenet nélkül hirtelen elvágódott, nem sört kért a táblán, hanem napokon át ilyen mondatokat irt fel:

HOL A KUTYÁM?

ÍR TERRIER.

DRÓTSZŐRÜ.

A NEVE KILLENY.

A KUTYÁMAT AKAROM.

EMORY DOKTORRAL AKAROK BESZÉLNI.

MONDJÁK MEG EMORY DOKTORNAK,

HOGY IRJA MEG, MI VAN A KUTYÁMMAL.

Egy napon Daughtry ezt írta a táblára:

HA NEM KAPOM MEG A KUTYÁMAT, MEGÖLÖM EMORY DOKTORT.

Mire a lapok közölték a közönséggel, hogy a lepraház két leprás betegének szomorú esete tragikussá változott, mert a fehér ember megbolondult. Társadalmi érzületű polgárok leveleket írtak a lapoknak, tiltakoztak az ellen, hogy ilyen veszedelmet a törvényhatóság területén tartanak, követelték, hogy az Egyesült-Államok kormánya valami távoli szigeten, vagy különálló hegycsúcson leprakórházat építsen. De három nap alatt az érdeklődésnek ez a vékony erecskéje is kiapadt és a riporter sihederek hol azzal az óriási alaszakai kutyával kezdték mulattatni a közönséget, amely félig medve volt, hol azzal a problémával, hogy Crispi Angelotti volt-e az, aki apró darabokra metélte Bartholdi Giuseppe holttestét és aztán liszteszsákban a Halász-kikötőnél bedobta az öbölbe, hol pedig Japánnak a Hawaii-szigetekre, a Filippini-szigetekre és Észak-Amerika nyugati partjára vonatkozó nyilvánvaló szándékaival.

És a fogságon kívül nem is történt semmi, ami Daughtry Daget és Kvéket a lepraházban érdekelhette volna, míg egy késő őszi éjszaka el nem érkezett. A szél nemcsak fujt. Kellett is,

hogyan fujjon. Mert pár nappal előbb Daughtry Dag egy kosár gyümölcsben, amelyet állítólag a Foot-féle leánynevelőintézet ifjú hölgyei küldtek, egy alma belsejébe ügyesen elhelyezett cédulát talált, amely felszólította, hogy a következő pénteken éjjel tegyen valami kis világosságot az ablakába. És csakugyan: Daughtrynak reggel ötökör vendége érkezett.

A vendég Stough Greenleaf Károly volt, a vén tengerész személyesen. Két óra hosszat kutya-golt az eukaliptusz-erdő mély homokján és most kimerülten esett neki a lepraház ajtajának. Mikor Daughtry ajtót nyitott, az öreg emberrel együtt a borzongó szél lucskos, viharos hidege csapott be rá. Daughtry először átfogta és úgy vitte egy szék felé. De aztán eszébe jutott a betegsége és olyan hirtelen eresztette el az öreg embert, hogy erőszakkal beleejtette a székbe.

- Ejnye, - mondta Daughtry - sokáig járkálhatott odakinn. Hé, Kvék, te Greenleaf gazda dörzsöl száraz. Te övé cipő neki lehuz tőle.

De még mielőtt az azonnal térdreereszkedő Kvék hozzáérhetett volna a cipőfüzőhöz, Daughtry, akinek eszébe jutott, hogy Kvék is éppen úgy fertőző, eltolta onnan.

- Szavamra, nem tudom, mit csináljak, - dünnyögte Daughtry. Tehetetlenül bámult körül, eszébe jutott, hogy hiszen ez a lepraház, hogy még az a szék is, amire az öreg ur ült le, az is leprás, és még a padló is, amelyen fáradt lábai elnyultak, az is leprás padló.

- Örülök, hogy látom, - lihegte a vén tengerész, üdvözlésül a kezét nyujtván - igazán nagyon örülök.

Daughtry Dag nem fogadta el a kéznyujtást.

- Mi van a kincsvadászattal, - kérdezte könnyedén - van valami kilátás?

A vén tengerész bólintott és lassanként lélekzethez jutva, de még gyenge hangon szuszogta:

- El van intézve. Reggel hétkor, mikor kezdődik a dagály, indulunk valamennyien. A hajó most kinn van az áramlatban, nagyon helyes kis szkúner. Betlehem a neve, jó formájú hajó, kényelmes kabinjai vannak. Mig a gőzösök ki nem szoritották, Tahiti volt a rendes vitorlás járata. Az ellátás jó. Minden a legkitünőbb. Gondom volt rá. Hogy a kapitányt nagyon szeretem, azt nem mondhatnám. Ismerem régóta az efajta embert. Elsőrangú hajós, abban biztos vagyok, de nagyon jár a szája. Született kalóz-természet, igazán nagyon rosszmájú öreg ember. A társa sem jobb. Középkorú ember, csunya multja van, a szónak semmiféle értelmében nem uriember, de tele van pénzzel, amit először Kaliforniában keresett kőolajjal, aztán bányakutató-ügynököt küldött Brit-Kolumbiába, kiforgatta annak a gazdag érnek a részesedéséből, amit az felfedezett és megötszörözte a vagyonát. Nagyon kellemetlen, visszataszító ember. De hisz a szerencséjében és titokban abban bizik, hogy a kirándulásunkon legalább ötvenmilliót fog keresni, engem pedig majd kitur a részesedésemből.

- Gratulálok, Greenleaf ur, - mondta Daughtry - gratulálok. Igazán a szívemig meghatott, hogy ekkora utat megtett ilyen időben, sötét éjszaka és ilyen dolgoknak tette ki magát csak azért, hogy elbucsuzzék a szegény Daughtry Dagtól, aki mindig jót akart, csak nem volt szerencséje.

De mialatt ilyen melegen beszélt, lelkében felragyogott a Déli Tengeren járó szkúner minden szabadsága. A szíve elszorult arra a tudatra, hogy számára nem maradt már semmi, csak a lepraház, a homokpadok és a szomorú eukaliptusz-fák.

A vén tengerész hirtelen felugrott.

- Kérem, Daughtry ur, maga megbántott engem. Maga érzékenyen megbántott engem.

- Ne tessék haragudni, bocsánatot kérek, - dadogta Daughtry, ámbár sejtelve sem volt, mivel bántotta meg az öregur érzelmeit.

- Maga az én barátom, - folytatta a másik szigorúan rendreutasító hangon - és én a maga barátja vagyok. És képes azt képzelni rólam, hogy bucsuzni jöttem ebbe az átkozott pokolba. Azért jöttem, kérem, hogy elvigyem magát, meg a négerjét is, kérem. A szkúner várja magukat. Minden el van rendezve. Bejegyeztettem magukat a hajózási biztoshoz is. Mind a kettőjüket. A nevüket két álemler írta alá, akiket magam hajtottam fel. Az egyik egy barbadosi néger. Azt, meg a fehér embert a Commercial-utcán szedtem fel egy tengerészszobájában és fejébe öt dollárt fizettem nekik, amiért eljöttek a biztoshoz és aláírták a maguk neveit.

- De édes istenem, Greenleaf ur, ne felejtse el, hiszen mi mind a ketten leprások vagyunk!

A vén tengerész hirtelen ugrással megint felpattant a székről. Az öreg emberek és a derék szívek hirtelen haragja látszott az arcán, mikor kiabált:

- Maga pedig ne felejtse el, hogy én a barátja vagyok és maga a barátom!

Még a haragjától ösztönözött kinyújtotta kezét:

- Nézze, pincér, Daughtry, Daughtry ur, uram, hogy nevezzem, ez nem olyan dajkamese, mint a mentőcsónak, a megmondhatatlan földrajzi adatok, meg a kincs egy fonálnyira a homok alatt. Ez való tény. Nekem van szívem.

És a kinyújtott kezét meglegette a Daughtry orra alatt:

- Ez, uram, ez az én kezem. Itt magának csak egy tennivalója van, mégpedig mindjárt, most rögtön. Ezt a kezét fogja a kezébe és rázza meg jól és a szíve éppen úgy legyen a kezében, mint az én szívem az én kezemben.

- De... de... - dadogta Daughtry.

- Ha nem csap bele, én erről a helyről nem megyek el. Itt maradok és itt halok meg. Tudom, hogy maga leprás. Erről nekem, nem mondhat semmi újat. Itt a kezem, belecsap, vagy nem? A szívem itt van a tenyeremen és itt dobog minden ujjam végében. Ha nem csap bele, figyelmeztetem, hogy abban a nyomban beleülök ebbe a karosszékre és meghalok. Értse meg, hogy én férfi vagyok, uram, uriember vagyok, pajtás vagyok, barát. Nem félttem én ezt az öreg testemet. Én a szívemben élek, meg a fejemben, nem pedig ebben a gyenge tetemben, amelyben véletlenül lakom. Csapjon bele. Aztán beszélni akarok magával.

Daughtry Dag habozva nyújtotta ki a kezét, de a vén tengerész megragadta és öreg, aszott ujjával olyan vadul szorította meg, hogy fájt.

- Most már beszélhetünk, - mondta. - Átgondoltam az egész dolgot. Elvitorlázunk a Betlehemmel. Mikor a gonosz ember rájön, hogy az én mesebeli kincsemből sohasem fog látni egy nadrággombot sem, elválnak tőle. Boldog lesz, hogy megszabadulhat tőlünk. Akkor maga, én, meg a szerencsén kikötünk a Marquesas-szigeteken. A leprások ott szabadon járnak. Ott nincs semmiféle rendszabály. Láttam őket. Szabadok leszünk. Az a föld valóságos paradicsom. Háztartást fogunk kezdeni. Csinálunk egy szalmafedeles viskót, több nem is kell. Munka semmi. Az öböl, a tenger, a hegyek szabadsága lesz a miénk. Maga majd hajókéz, uszhat, halászhat, vadászhat. Van arrafelé hegyi vadkecske, vadtyúk és más vad is. A banán meg a pizáng a fejünk fölött fog megérni, meg az avocado is, meg a cimetalma is. A vörösbors ott fog nőni az ajtó előtt, lesz baromfi is, meg tojás is. Kvék majd főz. Lesz sör is. Megfigyeltem, milyen feneketlen szomjas tud lenni. Lesz majd sör, naponta tíz üveg, sőt több, sokkal több. Most siessünk. Indulni kell. Sajnálom, de meg kell mondanom azt is, hogy a kutyáját hiába kerestem. Még detektívet is megfizettem, akik valósággal kiraboltak. Emory doktor ellopta magától Killenyt, de pár óra múlva Emory doktortól is ellopták. Mindent tűvé tettem. Killeny eltűnt, mint ahogy mi el fogunk tűnni ebből az utálatos városból. Autóval jöttem, amelyik vár. A sofőrt jól megfizettem. Meg aztán megígértem neki, hogy megölöm,

ha becsap. Ott kell lenni neki egy kicsit északkeletnek a homokhegyen túl azon az úton, ami ennek a nyavalyás kis erdőnek a másik végén húzódik. Ez az. Most indulunk. Később ráérünk diskurálni. Nézzen ki, hajnalodik. Az örök nem szabad hogy meglássanak bennünket...

Kimentek a viharba. Kvék a boldogságtól megvadult szívvvel ment utánuk. Eleinte Daughtry próbált távolmaradni a vén tengerésztől, de mikor egy erősebb szélroham feldöntéssel fenyegette a törékeny öreg embert, egy pillanat alatt a karja alá kapott és saját súlyával kissé hátramaradva tolt és segítette fel az öreget a dombra a nehéz homokban.

- Köszönöm, pincér, köszönöm, - mondta a vén tengerész, mihelyt két szélroham között egy kis lélekzethez jutott.

XXII. fejezet.

Mihály az éj sötétjében nem éppen kedve ellenére ment Del Mar Harryvel, ámbar ezt az embert nem szerette. Del Mar, mint egy betörő, végtelenül óvatos csendben jött Emory doktor hátsó udvarába, ahoz a melléképülethez, ahol Mihály volt bezárva. Sokkal többet járt színházba, semhogy megkockáztatott volna olyan kölcsönként melodramatikus hatásokat, mint például egy villamos zseblámpa. Tapogatódzva kereste még a sötétben a csürhöz vezető utat, félrehuzta a reteszt és halkán belépett, kinyújtott kézzel tapogatva az ismert drótszálu szőr után.

És Mihály, eb-egyéniségében az ember és oroszán sajátságával, azonnal felborzolta a szőrét, mikor az idegen behatolt hozzá, de nem csapott lármát. Inkább megszimatolta a behatolót és meg is ismerte. Ezt az embert nem szerette, de beleegyezett, hogy az pórázt kössön a nyakára, és hallgatagon követte ki a gyalogjáróra, le az utcasarokig, ahol beültek a várakozó autótaxiba.

Az okoskodása, ha ezt a lelki funkciót meg nem tagadjuk tőle, nagyon egyszerű volt. Ezzel az emberrel többször találkozott Pincér társaságában. Ez az ember meg Pincér jó ismerősök voltak, mert egy asztalnál ültek és együtt ittak. Pincér elveszett. Mihály nem tudta, hol találhatja meg, maga is egy idegen hely foglya volt. Ami egyszer már előfordult, az előfordulhat megint. Az már előfordult, hogy Pincér, Del Mar és Mihály különböző alkalmakkor együtt ültek. Valószínű volt, hogy ugyanez a kombináció megint elő fog fordulni, éppen most kezd is előfordulni, és a fényesen csillogó kocsmában ő megint ott fog ülni az egyik széken, Del Mar az egyik oldalán, a másik oldalán pedig az imádott Pincér söröspohárral maga előtt. Ezt a folyamatot következtetésnek lehet nevezni, mert az is volt. És Mihály erre a következtetésre alapította viselkedését.

Az bizonyos, hogy Mihály szavakkal nem folytathatta le és nem gondolhatta végig ezt a gondolatsort. »Jó ismerősök« például, mint szó, nem fordult elő a tudatában. Hogy a végkövetkeztetésig gyors képekben és ábrákban, a képek és ábrák gyors összerakásában jutott-e el vagy sem, az olyan probléma, amely még várja az emberi megoldást. A fő, hogy gondolkozott. Ha ezt megtagadjuk tőle, akkor teljesen csak ösztönből cselekedett, amely feltevés, ha szembenézünk vele, még csodálatosabbnak látszik, hogy valahogyan homályosan valami kósza gondolat-processzust művelt az agya.

Egyszóval Mihály beszállt a taxiba és San-Francisco utcáinak utvesztőjén végig éberén feküdt Del Mar lábánál a földön. Sem nem kezdett vele barátkozni, sem annak a visszatetszésnek nem adta jeleit, amit ennek az embernek az egyénisége gyakorolt rá. Mert Del Mar Harry, aki aljas ember volt és akit a Mihály birtokáért való pénzsóvár vágya még jobban lealjasított, kezdettől fogva elárulta Mihálynak az aljasságát. A Berber-parti kocsmában való első talál-

kozásuk alkalmával Mihály felborzolta a szőrét és harciasan kiegyenesedett, mikor Del Mar megérintette a fejét. Mihály erről az emberről egyáltalában nem gondolkozott, még kevésbé próbálta jellemét elemezni. Valami nem volt rendben ezzel a kézzel, ezzel a hanyag mozdulattal, amely a gyengédség álarcában érintette őt meg és a nézőt félre is vezethette. De az érzés körül valami hiba volt. Ebben az érintésben nem volt melegség, nem volt sziv, nem volt meg benne az emberi értelemnek és léleknek az a természetes közeledése, amelynek telegrafikus eszköze és közvetítője volt hivatva lenni. Röviden szólva: az érzés tolmácsolása nem jó tolmácsolás, nem jó érzés volt és Mihály nem gondolkozás, hanem pusztá tudomás alapján borzolta a szőrét és merevedett meg. Ezt az embereknél intuíciónak hívják.

Elektromos fények, raktárokkal rakott kikötőpart, rakományok és poggyászok hegyei, munkások és matrózok lármás tevése-vevése, rakodógépek zakatolásának staccatója, a nyikorgó kötelek, mindmeggannyi rohanó vonat a tömbök között, a kézipoggyásszal cipekedő fehérkabátos stewardok serege, a hajólépcső alján a kvártélymester, tetejénél aranyzsinóros hajóstisztek, maga a hajólépcső, amely meredten ágaskodott fel az Umatilla fedélzetéig, s a szűk fedélzeten még több ember és több zavaros sürgés-forgás, - ezekből tudta meg Mihály minden kétséget kizáróan, hogy visszakerült a tenger és hajók világába, ahol először találkozott Pincérrel, ahol mindig Pincérrel volt együtt, kivéve a nagy város legutóbbi, éjbe vesző korszakát. Tudata suhanó látomásaiból nem hiányoztak a Kvékre és Cockyra vonatkozó képek és emlékek sem. Sóváran szűkölt, huzta a pórázt, nem törődött vele, hogy figyelmetlen, sürgőforgó, bőrcipős emberi lábak letaposással fenyegetik puha mancsait: úgy kutatott és szaglászott Cocky és Kvék, de főleg Pincér után.

Belement abba a csalódásba is, hogy nem találja meg őket azonnal. Mert öntudatának már első derengése óta a türelem fogalmának alakjában vésődtek bele a kutyának az emberrel szemben való korlátozottságai és alsóbbrendűségei. Türelemmel tudott várni, ha már a maga részéről haza szeretett volna menni, de Pincér csak ült tovább az asztalnál és beszélgetett és sörözött. Türelemmel tűrte nyaka körül az örvöt, az átugorhatatlanul magas kerítést, a szűkfallu szoba zárt ajtaját, amelyet ő nem tudott kinyitni, de az emberek olyan könnyen kinyitottak. Éppen úgy most is tűrte, hogy a hajómészáros vezesse el, akire az Umatillán az összes utasok kutyáinak gondozása volt bízva. Ez becsukta őt egy kis fedélközi helyiségbe, amely tele volt ládával és bálokkal. Mihály pórázzal a nyakán percről-percre csak várta, hogy mikor nyílik meg az ajtó és mikor tűnik fel a maga igazi valóságában Pincér tündöklő látványa, amely tudatának egész teljességét beragyogta.

Azonban ehelyett más nyitotta ki az ajtót: a hajómészáros. Mihály ebben egyelőre nem vette észre, csak később sejtette meg homályosan a Del Mar részéről való hatalmi megnyilvánulást. A jól öltözött meszáros kinyitotta az ajtót, leoldotta Mihályt és átadta a jól öltözött kabinos pincérnek, aki elvezette Del Mar kabinjába. Mihály az utolsó pillanatig meg volt győződve, hogy Pincérhez viszik. Azonban csak Del Mart találta a kabinban. »Nincs Pincér«, - így lehetne leírni Mihály gondolatát. Viszont türelemnek, természete ez alapvonásának lehetett venni azt a hajlandóságot, hogy tovább várjon az istenével való találkozásra, hogy tovább várja imádottját, Pincérjét, aki a körülötte lévő emberi istenek között az ő saját emberi istene volt.

Mihály csóválta a farkát, lekonyította a fülét, még a csorba fülét is egy kicsit, és jelül annak, hogy Del Mart mellékesen felismerte, mosolygott is egy keveset. Aztán jól megszimatoalta a szobát, hogy külön is meggyőződjék Pincér szagának jelen nem létéről és lefeküdt a földre. Mikor Del Mar elkezdett beszélni hozzá, felnézett és rábámult. Del Mar pedig kemény hangon szólt hozzá:

- Az idők megváltoztak, barátom. Én majd színészt csinállok belőled és megtanítalak valamire, aminek lesz értelme. Mindenekelőtt gyere ide... Ide gyere!

Mihály engedelmeskedni kezdett. Nem sietett, nem is késlekedett, türelmes volt minden különösebb igyekezet nélkül. Del Mar rászólt és már a pusztá beszéde is olyan fenyegető volt, hogy Mihály azonnal megérezte ezt.

- Erről le fogsz szokni drágám. Szedd a lábad, ha mondok valamit. Most lássuk, meg tudom-e veled csinálni a trükködet. Rám fogsz hallgatni és énekelni fogsz velem, ahogy azzal a leprás alakkal énekeltél.

A mellényzsebéből szájharmonikát húzott elé, a szájához vette és elkezdte játszani a »Masiro-zunk Georgiában« című dalt.

- Ülj le! - parancsolta.

Mihály megint engedelmeskedett, noha egész lényé tiltakozást fejezett ki. Megreszketett, mikor az ezüstsiposkák vékony, édes hangjai átjárták lelkét. A torka és a lelke mindenáron énekelni akart. De ő erőt vett a vágyon, mert ennek az embernek nem akart énekelni. Ettől az embertől csak Pincért akarta, mást semmit.

- Nyakaskodol? - kiáltott rá mérgesen Del Mar. - Az a baj, hogy fajkutya vagy. Csakhogy, édes barátom, én véletlenül ismerem a fajtádat és egész biztos vagyok benne, hogy éppen úgy fogsz dolgozni nekem, mint annak a másiknak. Gyerünk csak.

Rágyujtott egy másik nótára, a »Georgiai táborozás«-ra. De Mihály megkötötte magát. Csak amikor a »Vén kentuckyi otthon« olvadó hangjai áradtak feléje, csak akkor vesztette el önuralmát. Akkor aztán rákezdt a lágy vonításra, amely nem volt egyéb, mint a kiáltó szó a hajdani évezredek elveszett falkája után. Ennek a muzsikának ellenállhatatlan hipnózisa alatt muszáj volt forró vággyal áhitoznia a falka homályos, elfelejtett élete után, mikor a világ még fiatal volt és a vad falka még vad falka volt, mignem a szelidítés végtelen századain keresztül mindörökre elveszett.

- Aha, - villant fel hidegen Del Mar, nem is sejtve, hogy milyen mély történelmet és milyen óriási multat kavart fel a kicsi ezüstsipokkal.

A szoba falán hangos koppanás figyelmeztette, hogy valami álmos utas tiltakozik a muzsika ellen.

- Rendben lesz, - mondotta Del Mar élesen, elvéve szájától a harmonikát. Mihály abbahagyta az éneklést és gyűlölte ezt az embert. De ez folytatta a beszédet: - Azt hiszem, kész vagyok veled. Azt ne gondold, hogy itt fogsz aludni és majd légyfogdosással zavarod az én álmomat.

Megnyomta a csengőt és mikor a kabinospincér bejött, átadta neki Mihályt, hogy vigye le és kösse meg.

Az Umatillán töltött néhány nap és éjszaka folyamán Mihály eléggé rájött, hogy miféle ember ez a Del Mar. Szinte azt lehetne mondani, hogy tisztába jött Del Mar egész nacionáléjával anélkül, hogy történetét ismerte volna. Mert azt például nem tudta, hogy Del Mar igazi neve Grunsky Percival, hogy az algimnáziumban a lányok manónak, a fiuk négernek csufolták. Azt sem tudta, hogy Del Mar el sem végezte az algimnáziumot, mert javítóintézetbe került, innen pedig becsületszóra kiadták Collins Harrishez, aki abból élt, mégpedig kitűnően, hogy szin-padi használatra állatokat idomított. Még kevésbé tudta, hogy milyen az a tréning, amit Del Mar segéd gyanánt hat évig látott az állatokon végigcsinálni s amit végül így maga is megtanult.

Mihály csak azt tudta, hogy Del Mar nemtelen ember és korcs lény az olyan nemesfajú lényekkel szemben, mint Pincér, Kellar kapitány és legelső gazdája, Haggin ur Meringeben. De erre gyorsan és egyszerűen rájött. Napközben egy hajópincér rendesen felvitte a fedélzetre Del Marhoz. Del Mart állandóan lelkes ifjabb és öregebb hölgyek vették körül, akik Mihályt

elhalmozták cirógatásokkal és dédelgetésekkel. Ő türte ezt, ámbár nagyon unta. De ami szinte elviselhetetlenül bántotta, az Del Mar színlelt cirógatása és dédelgetése volt. Érezte benne a hűvös képmutatást, mert mikor este a Del Mar kabinjába vitték, akkor ennek az embernek a hangjából csak fagyos ridegséget hallott, egyéniségéből csak fenyegetést érzett, kezének érintéséből csak merevséget és durvaságot tapasztalt, ami nagyon hasonlított az acélhoz, vagy a fához, mert a szív és lélek finom gyengédségének nyoma sem volt benne.

Del Mar kétarcu, kétmodoru ember volt. Pedig Mihály eddig úgy tapasztalta, hogy a nemesfajú embernek csak egyféle arca és modora van. A nemesfajú, jóvérű lények mindig őszinték voltak. De ebben a korcsban nem őszinteség, hanem éppen kimondott képmutatás lakott. A nemesfajú lényeknek a jó vérük folytán szenvedélyeik voltak, ennek a korcsnak nem voltak szenvedélyei. A vére hideg volt, mint a szándékossága. Amit tett, az mindig szándékos volt. Mindezt Mihály nem gondolta így végig, csak azon a módon állapította meg, mint ahogy minden élőlény a szeretettel és nemszeretettel tud dolgokat megállapítani.

Mindennek betetőzéséül a hajózás utolsó estéjén Mihály elvesztette fajtiszta, előkelő magatartását ezzel az emberrel szemben, akinek nem volt előkelő magatartása. A dolog verekedéssé fajult. És Mihály huzta a rövidebbet. Pompásan dühöngött és küzdött. Miután egypár alapos csapást kapott a füle mögé, harmadszor is ugorva támadott. De akármilyen fürge volt, a délitengeri négereket gyorsasága és okossága révén lábszáron csiphette, ennek az embernek a husába mégsem tudta belevágni a fogát, mert ez az ember Collins Harrisnél hat esztendeig gyakorolta az állatokkal való bánásmódot. Mikor ugrott és harapásra nyitotta a száját, Del Mar jobbkeze hirtelen kinyult, megragadta a levegőben alsó állkapcsát és úgy visszadobta, hogy Mihály bukfencezve zuhant hanyatt a földre. Megint ugrott, hogy támadjon és Del Mar úgy a padlóhoz teremtette, hogy a lélekezete is elállt. Megint ugrott, és ez az ugrás majdnem élete utolsó ugrása lett. Del Mar torkon ragadta. Két hüvelyk nyomult bele a torkába a gégeje mindkét oldalán, pontosan a nyakütőéren, a vér feltolult az agyába és rendkívül éles fájdalmat okozott neki, egyszersmind olyan hirtelen megfosztotta eszméjétől, mint a leghatékonyabb orvosi altatószer. Sötétség borult rá. A földön rángatódzott. Lassan derengett fel előtte a kabin.

- Hallod-e, - fenyegette Del Mar - ismerem a fajtádat. Nem tudsz velem elbánni. Lehet, hogy én sem tudok egészen elbánni veled, de a kezem közé tudom szorítani a nyakadat, hogy dolgozz! Gyere, ha mersz! Gyere csak!

És Mihály mert. Fajtiszta állat volt. Tudta, hogy legyőzte őt ez a kétlábu valami, amely nem volt meleg emberi lény, hanem valami olyan idegen és rideg, hogy éppen így a szoba falának, vagy egy fatuskónak, vagy egy sziklatömbnek is nekieshetett volna a fogával, Mihály mégis ugrott, mégpedig meztelen agyarakkal egyenesen a torkának. De ami ellen küzdött, az gyakorlat volt és leszűrt szabály. Az előbbi kísérlet megismétlődött. Az a másik megragadta az ő torkát, a hüvelykujjak felszorították a vért az agyára és elsötétült előtte a világ. Ha több lett volna, mint egy normális kitenyésztett fajkutya, akkor tovább és tovább támadta volna leküzdhetetlen ellenfelét, míg a szive beleszakad, vagy legalább is elájul. Ő azonban normális volt. És valami leirhatatlan, megzavarhatatlan állott vele szemben. Éppen olyan kevésbé arathatott rajta győzelmet, mint a városi cementkövezetű gyalogjárón. Ez az ellenfél ördög volt, az ördög minden keménységével, hidegségével, gonoszságával és okosságával. Éppen olyan rossz volt, mint amilyen jó volt Pincér. Mind a kettő kétlábu volt. Mind a kettő isten. De ez az ősi rossz istene volt.

Mihály mindezt nem így okoskodta. De Del Marral szemben való lelkiállapotának teljességét az emberi gondolat és értelem szavaira lefordítva körülbelül így lehet megfelelően kifejezni: ha Mihály egy meglehetősen istennel keveredett volna verekedésbe, maga is éppen olyan vadul dühönghetett, tusakodhatott volna, a harc káoszában egyaránt kapva és adva mint ahogy az az

isten, meglelőkü lévén, hasonlóképpen kapott és adott volna fájdalmat, mint husból és vérből való, eleven, lélekző lény. De ez a kétlábu ördög nem verekedett vakon és képtelen volt szenvedélyesen lángra lobbanni. Valami eszes, szilárd acélgépezethez hasonlított és azt tette, amiről Mihály nem álmodhatta, hogy tenni fogja, amit kevés ember csinál, de megcsinál minden állatidomító: egy gondolattal folyton előbb járt, mint Mihály, és ennél fogva képes volt arra, hogy egy-egy cselekvéssel már Mihály következő cselekvése előtt készen legyen. Ez volt az a gyakorlat, amit Collins Harristől sajátított el, aki ugyanakkor, mikor érzélgős és gyerekesen odaadó férj és apa tudott lenni, tudott lenni maga a Lucifer, ha nem emberekről, hanem állatokról volt szó, és aki az állatoknak valóságos poklában uralkodott, amelyet megteremtett és jövedelmezővé tett.

Mihály Seattleben szállt partra. Csupa mohóság volt. Addig huzta a pórázát, mignem fuldokolni és köhögni kezdett. Del Mar ridegen szitkozódott. Mert Mihályon erőt vett az a vágyakozás, hogy látni fogja Pincért. Az első saroktól kezdve valamennyi saroknál lankadatlan buzgalommal nézett körül, nem látja-e valahol. De az emberek sokaságában Pincér nem volt sehol. Ehelyett lenn az Uj-Washington-szálló szuterénjében, ahol folyton égett a villamosvilágítás, egy poggyász-portás gondjai alá került. Nyakánál fogva jól meg volt kötve, csomagok hegységnyi torlaszai között, amelyeket folyton széthánytak, átkutattak, lehoztak, elvittek, vagy szaporítottak.

Három napot töltött el ebben a kinszenvedéses állapotban. A portások összebarátkoztak vele és az éttermek maradékaiból hatalmas adag főtt husokkal kínálták meg. De Mihály sokkal nagyobb csalódást és gyászt érzett Pincér miatt, semhogy tulsokat tudott volna enni. Del Mar pedig lejött a szálló igazgatójával és nagy hűhót csapott, amiért a portások nem tartották tiszteletben az etetési utasításokat.

- Ez az alak nem jó ember, - mondta a főportás az egyik emberének, mikor Del Mar kiment, - ez sima ember. Sose szerettem a sima, barna embereket. A feleségem barna nő, de hála isten, nem sima.

- Igen, - mondta a másik - ismerem az ilyen fajtát. Ha kést szurnál bele, nem vér jönne belőle. Folyékony zsir jönne belőle.

És mind a ketten azonnal még nagyobb husokkal kedveskedtek Mihálynak, amiket azonban ő nem tudott megenni, mert Pincér után való vágya nagyon elhatalmasodott rajta.

Ez időben Del Mar két táviratot küldött Newyorkba. Az egyiket Collins Harris állatidomító iskolájába, ahol már a szünidő alatt az ő kutyái is ellátáson voltak:

Adja el a kutyáimat. Hogy mit tudnak és mennyit érnek, azt tudja. Végeztem velük. Hozza levonásba az ellátást, és a többit tegye el, míg találkozunk. Rátaláltam a kutyák csodájára. Amit eddig csináltam életemben, azt ez az egy lepipálja. Hihetetlen állat. Várjon, amig látja.

A másik táviratot az ügynökének írta:

Kezdjen dolgozni. A legjobb helyeket kérem. Nagy igények. Megvan a szám. Nagyszerű. Ilyen még nem volt. A fellépti díj maximumát ne kösse le, menjen a maximum fölé. Készítse őket elő a kutyára. Nagy dolgot tartok fenn nekik. Maga ismer engem. Megfelelek a várakozásnak. Mindig mindenütt ez lesz a főszám.

XXIII. fejezet.

Jött a ketrec. Mivel Del Mar hozta le a poggyászhelyiségbe, Mihálynak rögtön gyanus volt ez a dolog. És a gyanuja egy perc múlva már igazolást is nyert. Del Mar felszólította, hogy menjen be a ketrecbe, de ő vonakodott. Erre Del Mar gyorsan és ügyesen megkapta hátul a nyakát neki, felemelte a levegőbe és belökte a ketrecbe, vagy legalább is részben belökte, mert a kutya szerét ejtette, hogy két első lábával megkapaszkodják a ketrec szélén. Az állatidomító nem sokat vesztegette az időt: szabad kezét ökölbe szorította és puff-puff: két gyors ütéssel lesújtott a Mihály két lábára. Mihály fájdalmában eleresztette a ketrec szélét. A következő pillanatban már egészen benn volt, méltatlankodásban és haragjában hörögve ment neki a rácsnak, de Del Mar ekkor már lakatolta az ajtót.

Ezután a ketrecet kivitték egy teherautóhoz és számos egyéb poggyással felrakták. Del Mar eltűnt, miután a ketrecet lelakatolta. Az a két ember pedig, aki most elindította a teherautót és dülöngött a döcögős kövezeten, idegen volt. A ketrecben Mihály fel tudott állni, de a fejét a vállá vonalánál nem tudta magasabbra emelni. Így állt a ketrecben, fejét a tetőnek szorítva. Mikor a teherkocsi sineken haladt keresztül, a zökkenéstől, amelybe a teherautó is, tartalma is jó beledöccent, Mihály erősen beverte a fejét.

A ketrec nem is volt olyan hosszú, mint ő. Kénytelen volt álltában nekiszorítani az orrát a ketrec végének. Mikor egyik mellékutcából egy automobil rohant ki, a teherautó sofförje kénytelen volt hirtelen lefékezni. A ketrec visszavágódott, Mihály pedig egész testével erősen előrelódult benne. Őt semmiféle fék nem fogta vissza, hacsak az orra puha végét nem mondjuk féknek. Mert az orra fogta fel a teste lökését a ketrecben.

Megpróbált a hely szükéhez alkalmazkodva lefeküdni és segített is a helyzetén, ámbár az ajka, amely erősen nekicsapódott a fogának, felhasadt és vérzett. De most jött még a kellemetlenebb. Az egyik lába kicsuszott a rácson és a teherautó padlójára nehezedett, ahol a ládák nyikorogtak, recsegték és táncoltak. Az ut egy zökkenőjétől a legközelebbi láda az egyik szélével felugrott és megváltoztatta a helyét, mikor helyrezuhant, akkor a Mihály lábára zuhant. Mihály felvonított a váratlan és éles fájdalomtól. Ösztönösen, görcsösen próbálta minden erejével visszarántani a lábát. Ettől kibicsaklott a vállá és ez a fájdalom még növelte beszorult lába kinját.

És Mihályon vak félelem vett erőt, az a félelem, amely benne gyökeredzik minden állatban és az emberben is: a csapda félelme. Már nem is vonított, magánkivül, őrvongva vergődött, ránkattintva vállá inait és izmait és megnyomoritott lábát kegyetlen fájdalommal próbálta kiszabadítani. Kinjában a fogával esett neki a rácsnak, hogy hozzájusson a borzasztó tárgyhoz a rácson túl, amely a lábára súlyosodott és nem akart tágitani. Végre egy másik zökkenő segített rajta. A láda éppen eléggé ellökődött ahoz, hogy görcsös erőszakkal visszaránthassa a lábát.

A vasuti állomáson a ketrecet nem ugyan szándékos durvasággal, de olyan nemtörődömséggel kezelték, hogy az egyik hordár kezéből kicsuszott, oldalt billent és a hordár akkor kapta meg, mikor a térdéig esett, de a cementes talajra még nem. Mihály azonban, aki a függőlegesre billent ketrec fenekén elcsuszott, teljes testsúlyával ráesett megsebesült lábára.

Később Del Mar, aki elnézett ahoz a poggyásztaligához, ahová a ketrecet egyéb poggyászokkal együtt felrakták a vasut számára, megnézte Mihályt.

- Ejha, - mondta - összezuzódott a lábad. Na nem baj. Majd megtanulod, hogy a lábadat be kell huzni.

- Ez a körme le fog esni, - mondta az egyik vasuti hordár, miután lehajolt, hogy a rácson át Mihályt közelebről megnézzék.

Del Mar is közelebb hajolt, hogy jobban megnézzze. Aztán elővette a zsebkését és az egyik pengéjét kinyitotta.

- Sőt az egész ujja tönkrement, - mondotta. - Ha segít, rendbehozom egy pillanat alatt.

Kilakatolta a ketrecet és a szokott fojtó mozdulattal megfogván hátul a nyakát, kiemelte Mihályt belőle. A kutya ficánkolt és rugkapált, sebesült lábával éppen úgy kapaszkodott, mint ép lábaival. Ettől még jobban fájt a sebe.

- Tartsa csak a lábát, - intézkedett Del Mar, - ha így fogom, nem tud harapni. Egy másodperc az egész.

Nem is tartott tovább. És Mihály, mikor megint bent dühöngött a ketrecben, kevesebb volt egy ujjával, mint amennyivel a világra jött. A kegyetlen, de kiadós műtétől bőven folyt a vére. Lefeküdt, nyalta a sebet és mélyen lesújtotta annak a - maga sem tudta, milyen - borzasztó sorsnak a sejtelve, amely várt rá és itt volt közvetlenül előtte. Az emberekkel való tapasztalataiban sosem fordult elő, hogy így bántak volna vele, a ketrectől pedig, amely a csapdára emlékeztette, majd megőrült. Benne volt a csapdában, tehetetlen volt és Pincérrel nyilván meg kellett történnie az élet utolsó nagy bajának: elnyelte a Semmiség, mint ahogy elnyelte Meringe szülőfalut, az Eugéniát, a Salamon-szigeteket, a Makambót, Ausztráliát és a Mary Turnert.

Ekkor bizonyos távolságból őrült lárma hangzott fel. Mihály hegyezte a fülét és borzolta a szőrét az új szerencsétlenség jelentkezésére. A lárma nem volt egyéb, mint számos kutya zűrzavaros szűkülése, vonítása és ugatása.

- A fenébe! - kiáltott a hordár a társának. - Ezek azok a bűdös orfeumi kutyák. Törvényt kellene hozni a kutyaaidomítás ellen. Nem szép dolog.

- Ezek a Peterson-féle kutyák, - mondta a másik - ott voltam, amikor a múlt héten megérkeztek. Az egyik dögölten feküdt a ketrecében. Ahogy láttam, nagyon olyan volt a dolog, mintha agyonverték volna.

- Ugy látszik, Peterson jól helybenhagyta az előbbi állomáson, aztán felrakták a vasutra a többiekkel együtt és hagyták megdöglenni a poggyászkocsiban.

Az őrült zenebona növekedett, mikor az állatokat a teherautóból egy poggyász-taligára rakták át. És mikor a taligát odatolták a Mihályé mellé, látta, hogy a taliga tele van egymásra rakott kutyaketrecekkel. Valóban harmincöt mindenféle fajtájú, nagyjából korcs kutya volt ott. Hogy nem voltak nagyon boldogok, az meglátszott rajtuk. Némelyik vonított, némelyik vinnyogott, némelyek vadul morogtak és a rácsrudak között vicsorogtak egymásra, sokan pedig a nyomoruság némaságával hallgattak. Többen összezuzódott lábukat nyalogatták és ápolták. Kisebb kutyákból, amelyek nem voltak harapós természetűek, kettő-három is be volt zsufolva egy ketrecbe. Hat akár egy-egy nagyobb, de még mindig nagyon szűk ketrecet kapott.

- Ezek a magasugrók, - mondta az egyik hordár. - Nézd, hogy vannak beszállásolva. Peterson nem fizet több fuvardíjat, mint amennyit muszáj. Kétekkora ketrecben sem tudnának felállani. Mikor egyik várost elhagyják és a másikba érkeznek, a közbülső idő pokol lehet nekik.

De azt nem tudta a hordár, hogy a városokban a pokol nem volt kisebb, hogy a kutyák ott is a tulszük börtönökbe voltak szorítva, hogy ezek az állatok igazán életfogytiglan elítélt rabok voltak. Csak akkor vették ki őket a ketrecükből, ha játszaniok kellett, különben ritkán. Üzleti szempontból a kutyák jobb gondozása nem fizette ki magát. A kuvasz olcsó. A dögölt kuvasz helyére ujat venni olcsóbb volt, mint úgy gondozni őket, hogy bele ne dögöljenek.

És azt sem tudta a hordár, amit Peterson tudott: hogy a harmincöt kutya között már egyetlenegy sem volt abból a kutyatársulathoz való, mellyel négy évvel ezelőtt elkezdte a dolgot. És azok közül az eredeti kutyák közül nem adott tul egyikén sem. Valamennyi csak egyetlen módon hagyta el a társulatot is, a ketrecét is. Ugy, hogy megdöglött. Mihály pedig még annyit sem tudott minderről, mint a hordár. Ő csak annyit tudott, hogy ez a jaj és kín világa és valószínűleg neki is ilyenféle lesz a sorsa.

Mikor még jobban erősödött üvöltés és vonítás közepette felrakták őket a teherkocsira, Mihály ketrecét is odarakták a ketrecek oszlopába. És az egy napig és másfél éjszakáig tartó, Kelet felé való uton Mihály ebben a kutyapokolban maradt. Akkor valami nagy városban kirakták őket, Mihály csendesebben és kényelmesebben utazott tovább. De sebesült lába még mindig fájt és valahányszor a ketrec megmozdult a kocsiban, a sebe mindig újra megsérült.

Hogy mire jó mindez, miért van ennek a szorongó kocsinak szorongó fogságában, azt nem is kérdezte magában. Elfogadta boldogtalanság és szenvedés gyanánt. Megmagyarázni épp oly kevésbé tudta, mint a lába zuzódását. Ilyesmi megesik. Ilyen az élet. Az életben sok a baj. A dolgok miértje sohasem bukkant fel a fejében. Ő csak a dolgokat tudta és a dolgok egy egészen kevés kis hogyanját. Ami volt, az volt. A víz nedves, a tűz forró, a vas kemény, a hus jó. Mindezt épp úgy fogadta, mint a világosság és sötétség örök csodáját, ami az ő számára épp olyan kevésbé volt csoda, mint a drótszínű szőre, dobogó szíve, vagy gondolkozó agya.

Csikágóban taligára rakták, átvitték a hatalmas város zivajló utcáin és feltették egy másik vasuti teherkocsira, amely rögtön el is indult, hogy folytassa útját Kelet felé. Mindezzel újabb poggyászkezelő idegenek jártak. Ugyanez történt Newyorkban, ahol a vasuti kocsiról felrakták egy teherautóra és még mindig ketrecbe zárt fogoly gyanánt elszállították Long Islandra, bizonyos Collins Harrishez.

Ekkor látta meg először Collins Harrist és az állatoknak azt a poklát, amelyen ez az ember uralkodott. De előbb el kell mondani valamit, noha később történt. Mihály sohasem látta viszont Del Mart. Mint ahogy a másik ember, akit ismert, kiment az életből az emberek szokása szerint, úgy Del Mar Harry is kilépett a Mihály életének látóhatárából. De a saját életéből is. És ezt a kilépést szó szerint kell érteni. Egy összeütközés történt a magas vasuton, az a valaki, aki sértetlen maradt, rémülten ugrott ki az utca fölött huzódó magas pályatestre, rálépett a harmadik sinre: és Del Mar Harryt elnyelte a semmi, amit az emberek halálnak ismernek és amely csakugyan egyenlő annyiban a semmivel, hogy akit elnyel, az sohasem jön vissza és sohasem járja többé az élet útjait.

XXIV. fejezet.

Collins Harris ötvenkét esztendő volt. Apró, csinos, sovány emberke volt, megjelenésében és modorában olyan lágy és jólelkű, hogy ami kisugárzott belőle, az már szinte határos volt a lányossággal. Vasárnapi iskolai tanító, lányszemináriumi igazgató, vagy egy emberbaráti társulat elnöke lehetett volna.

Arca fehér és rózsás volt, keze olyan puha, mint a lányáé, testsúlya alig volt több ötven kilónál. Sőt mi több: félt a feleségétől, félt a rendőrtől és a betörőktől való állandó félelemben töltötte életét. Az egyetlen dolog, amitől nem félt, a bármilyen vad fajtahoz tartozó állat volt, mint a tigris, az oroszlán, a leopárd vagy jaguár. Értette a mesterségét. Egy szál seprűnyéllel meg tudta fékezni a legbőszebb oroszlánt, mégpedig nem a ketrecen kívülről, hanem bent a ketrecben, lelakatolt ajtó mögött.

Mert értette a mesterségét és jól megtanulta az elődjétől, az apjától, aki még nála is kisebb ember volt és még nála is jobban félt mindentől, az állatokat kivéve. Ez az atya, Collins Noel, igen ismert állatszeliidító volt Angliában, mielőtt Amerikába vándorolt ki. Amerikában folytatta a hırnevét és lerakta Cédırusvadorban a nagy állatidomítóiskola alapjait, amelyet utána fia kifejlesztett és teljesen felépített. Apja alapjain olyan jól épített Collins Harris, hogy ez a hely a mintaszerő higiénia és jó bánásmód hírében állott. Gyakran voltak vendégei, akik mindig annak a kedves és ragyogó légkörnek az elragadtatásával telten távoztak, amely ezt a helyet átítatta. Azonban magát az idomítás mindennapi munkáját sohasem volt szabad látniok. A vezetőség alkalmilag előadásokat is rendezett tiszteletükre és kész mutatványokból, amelyek csak növelték az iskoláról való gyönyörőséges és kellemes ítéletüket. De ha az ujonc állatok oktatását látták volna, a dolog másként ütött volna ki. A vendégek talán még fel is lázadtak volna. Így azonban a hely egyszerűen állatkert volt, nem több, és hozzá még nagyon nagy is, mert azokon az állatokon kívül, amiket Collins maga vásárolt, kitanított és eladott, a vállalkozás nagy részét lefoglalta az, hogy olyan tulajdonosok, akiknek éppen nem volt szerződésük, vagy akik most szervezték a társulatot, ide adták az idomított állatot, vagy állatok egész társulatát teljes ellátásra. Collins ki tudott elégíteni minden igényt egértől és patkánytól tevéig és elefántig, sőt alkalmilag orrszarvuig vagy egypár vizilóig is.

Mikor a Circling-fivérek három-köröndös nagy cirkusza egy kemény télen a végrehajtó kezére került, ő táplálta az állatseregletet és a lovakat. Három hónap alatt tizenötezer dollárt keresett tisztán. Sőt az árverés napjára kölcsönökkel terhelte meg egész vagyonát, megvette az idomított lovakat és pónikat, a zsiráf-csordát és a tudós elefántot s egy félesztendő alatt eladta valamennyit, kivéve azt az egy pónit, amely bukfcencet tudott vetni a levegőben. Az eladással másik tizenötezer dollárt keresett. Ami a műugró pónit illeti, azt pár hónap múlva kétezer dollár tiszta nyereséggel adta tovább. Collins Harris életének a Circling-fivérek e csődjé volt a legjelentősebb anyagi ténye, de azért a telepének állandó tiszta jövedelme sem volt jelentéktelen, azonfelöl mindig megosztotta a jövedelmet azokkal a tulajdonosokkal, akiknek állatait télen ő közvetítette zárt hippodromok előadásaira, és többnyire akkor is benne volt a tulajdonos jövedelmében, ha az állatokat filmtársaságoknak adta bérbe.

A szakma emberei országszerte elismerték róla, hogy a szakmának nemcsak leggazdagabb embere, hanem ő az állatszeliidítők királya is, ő a legkülönb ember a talpán, aki valaha ketrecbe betette a lábát. És azok, akik a ketrecen belül látták dolgozni, megegyeztek abban, hogy nincs lelke. Viszont a felesége és a gyerekei, és akik közvetlen körében éltek, másképpen vélekedtek róla. Mivel sohasem látták munkában, meg voltak győződve róla, hogy nála lágyabb szívű, érzelmesebb ember nem született a világra. A hangja halk volt és kellemes, a gesztusai finomak, nézetei az életről, világról, vallásról és politikáról a legszelidebbek. Egyetlen gyengéd szótól elolvadt. Egyetlen kifogásnak beugrott. Minden helyi jótékony célra adakozott és egy hétig mélyen le volt sujtva, mikor a Titanic elsüllyedt. És mégis csak őt ismerték el az állatszakra emberei az ő világuk legjobb idegű, sőt legidegtelenebb emberének. És mégis: a legjobban a világon attól félt, hogy magas, testes felesége ebédnél a fejére borítja a forró tál levest. Mert az asszony mérgében kétszer meg is tette azt házasetük korábbi éveiben. És azon a félelmen felöl, hogy az asszony megint megcsinálja azt, még őszintén és odaadóan szerette is, mint ahogy szerette a gyerekeit, mind a hetet, akiknek számára semmit sem talált tulajónak vagy tuldrágának.

Annyira szerette őket, hogy négy fiát kezdettől fogva eltöltötte attól, hogy megnézzék, mikor dolgozik. Finomabb pályákra szánta őket. Jánost, a legidősebbet, aki a Yale-egyetemen tanult, arra szánta, hogy író legyen. Ez a fiu az egyetemi városban, New Havenben, saját automobiljában szaladgált és úgy élt, mint a városban ismert autótulajdonoshoz illik. Harold és Frigyes Pennsylvániában tanultak, a milliomosfiuk akadémiáján. Clarence, aki most Massachusettsben járt a középiskolába, még nem döntött, hogy orvos lesz-e, vagy aviatikus. A három lány,

kettő közülük iker, arra volt kiszemelve, hogy urihölgyekké művelődjének. Elza éppen azon a ponton volt, hogy megkapja a Vassar-oklevelet. Mária és Magdolna, az ikrek, most készültek a Vassar-kurzusra az egyik legelőkelőbb és legdrágább nevelőintézetben. Mindez pénzbe került, amit Collins Harris nem vert ugyan a fogához, de ami erősen igénybe vette állatidomító-iskolájának teljesítőképességét. Még keményebben kellett dolgoznia, ámbár a felesége, négy fia és három lánya nem is álmodták, hogy egyáltalában dolgozik. Ők úgy képzelték, hogy Collins a felsőbbes bölcsesség erejénél fogva csupán felügyel a dolgokra. Roppantul meglepődtek volna, ha egyszer meglátják őt, amint doronggal a kezében püföl egyszerre negyven korcs kutyát a napi munka közben, amely izgatottá és gyorsá hevíti.

A munka jórészt el is végezték a segédei; de Collins Harris oktatta őket folyton, hogy mit csináljanak és hogyan csinálják, a fontosabb állatokkal pedig éppenséggel ő maga foglalkozott és megmutatta nekik, hogyan kell. A segédei szinte valamennyien középiskolai ifjak közül kerültek ki. Ő tapasztalt szemmel és kitűnő ösztönrel válogatta ki őket. A jelöltekben a becsületszó terhe alatti jó magaviseletet, az intelligenciát és a hidegséget kereste. Az ilyen jellemösszeállítással természetesen kegyetlenség járt együtt. A fellobbanó vér, a nemes indulat, az érzelmesség olyan tulajdonságok voltak, amiket nem óhajtott az üzletében. Már pedig a Cédrusvadász-Állattartó az első óráutástól az utolsó ostorcsattanásig csak üzlet volt. Egyszerre Collins Harris végeredményben több kint és szenvedést okozott az állatoknak, mint a keresztény világ minden viviszekciós laboratóriumai együttevét.

Az állatoknak ebbe a poklába szállott alá Mihály, ámbár megérkezése vízszintes irányban történt ötezerhatszáz kilométernyi utazás után, amit ugyanabban a ketrecben tett meg, amelybe Seattleben az Új Washington-szállóban berakták. Az egész ut alatt egyszer sem eresztették ki a ketrecből, a helyzetét piszkos és nyomoruság jellemezte. Általános jó egészségének köszönhető, hogy amputált ujjának sebé a sima javulás útjára jutott. De csakugy ragadt a piszoktól és tele volt bolhával.

Cédrusvadász külső látszatra egyáltalában nem volt pokol. Bársonyos pázsitfoltok, kavicsos ösvények és kocsutak, ápolt virágágyak sorakoztak azoknak az épületeknek alacsony soráig, amelyek részben fából, részben cementből készültek. Mihályt nem Collins Harris fogadta; Collins e pillanatban saját belső irodájában ült, íróasztalán Del Mar legutolsó táviratával és hosszú rendelkezést szerkesztett titkárja számára, amely szerint a titkár kérdezze végig a vasutársaságokat és a teherautóvállalatokat egy bizonyos kutya holléte felől, amelyet egy bizonyos nevezetű Del Mar rakott fel beketrevezve a vasutra és Cédrusvadász felé irányította. Mihályt egy munkaköpenybe öltöztött, szintelenszemű tizenhétéves gyerkőc fogadta, aláírta az átvételi elismervényt, aztán a ketrecet bevitte egy lejtőspadozatu cementszobába, amely kellemetlenül és vegyileg tiszta szagot terjesztett.

A környezet érdekelte Mihályt, de sehogysem tetszett neki a gyerkőc, aki felgyűrte az inge ujját és nagy viaszosvászonzót kötött, mielőtt a ketrecet kinyitotta. Mihály kiugrott és tántorgott a lábain, amelyeken már napok óta nem járt. Ez a kétféle isten nem volt számára érdekes. Rideg volt, mint a cementpadló és rendszeres, mint egy gép. Ilyen módon csinálta végig Mihály mosdatását, dörzsölését és fertőtlenítését. Mert Collins Harris az állatjai kezelésében kifogástalanul tudományos és antiszeptikus volt. Mihályt a gyerkőc tudományosan, szándékos gorombaság nélkül, de egyszersmind a kedvesség vagy törődés leghalványabb nyoma nélkül mosta tisztára.

Mihály ezt persze nem értette. Ez volt a legtöbb, amit eddig tapasztalt. Hóhérokra és vesztőhelyekre nem volt fogalma. Erről a cement- és vegyszagú szobáról joggal hihette, hogy ez lesz a színhelye a legutolsó szenvedésnek, és a gyerkőcistenről, hogy ez fogja elküldeni abba a sötétségbe, amely mindenkit elnyelt, akit ő eddig ismert és szeretett. Amit pedig minden kétségen felül egész biztosan tudhatott, az annyi volt, hogy mindez ridegen gyanús és borzal-

masan különös. Túrte a tarkóján a gyerkőc-isten kezét, miután a nyakörve lekerült róla. De mikor az öntözőcső vizsugara fordult feléje, akkor tiltakozott és ellenkezett. A gyerkőc gépiesen, szabályok szerint dolgozott: szorosabbra vette a fogást a Mihály nyakabőrén, egyszerűen felemelte a levegőbe és ezalatt a vizet irányította, sőt a csap forgatásával még erősebbé tette. Mihály rugkapált, majd megfult, végre tehetetlenül tátozott és krákogott.

Ezután nem ellenkezett már többet. Jól megmosták, megdörzsölték és megsurolták a vizsugárral, egy nagy kefével és sok karbolszappannal. A szappan habja fájdalmasan belement a szemébe és orrába. Mihály hangosan vonított és rémesen tüszkölt. Gyanakodott ugyan, hogy minden következő pillanatban mi fog vele történni, de már látta, hogy a gyerkőc kedvesség vagy gorombaság dolgában teljesen közömbös. Túrte tehát további rugódozás nélkül. Végre tiszta volt és felüdült. Betették egy nagyon kellemes és egészséges ólba, ahol elaludt és egyelőre mindent elfelejtett. Ez a kórház volt, vagyis a megfigyelő-osztály. Itt egyheti fogságot töltött. Ez alatt a hét alatt semmi ragályos betegség bacillusa nem fejlődött ki rajta. Semmi se történt vele, csak rendes, jó étel, tiszta ivóvíz és minden élőlényrel való érintkezés teljes hiánya, kivéve a gyerkőcistent, aki úgy ügyelt fel rá, mint egy automata.

Collins Harrist még nem látta Mihály. Csak hallotta bizonyos távolságból a hangját, amely nem volt hangos, de nagyon parancsoló. Hogy ennek a hangnak a tulajdonosa igen magas isten, azt Mihály tudta a legelső hallásra. Csak egy igen magas isten, aki a rendes isteneknek fölötte van, lehetett ilyen parancsoló. Ebben a hangban akarat volt és a parancsolás megszokottsága. Ezt bármely kutya éppen olyan gyorsan megállapította volna, mint Mihály. És bármely más kutya is megállapította volna, hogy a hang mögött ebben az istenben nincsen sem szeretet, sem szeretetreméltóság, nincs benne semmi, ami felmelegíti, sem amit imádni lehet.

XXV. fejezet.

Délelőtt tizenegyre járt, mikor a sápadt gyerkőcisten örvet és láncot tett Mihályra. Kieresztette a megfigyelő-ólból és átadta egy barna gyerkőcistennek, aki nem vesztegette az időt Mihály üdvözlésével és semmi nyájasságot nem mutatott. A lánc foglya gyanánt ment valahova és csakhamar más foglyokat is megpillantott, akik ugyanabba az irányba mentek. Hárman voltak és hozzájuk hasonló állatokat még sohasem látott. Három lomha, cammogó szörnyeteg medve volt ez a három állat. Amint Mihály meglátta őket, felborzolta a szőrét és mély hangon morogni kezdett. Mint ahogy a tehén ráismer az életben először látott farkasra, öröklött ösztönével ő is megismerte bennük a vadonból való időtlen ellenségeit. De tulsokat utazott, tulsokat látott és tulérzékeny volt ahoz, hogy megtámadja őket. Merev lábbal és körültekintően lépkedvén, egész orrával szimatolta ezeknek a különös lényeknek a szagát és láncá végén követte a maga fogolytartó istenét.

Általában folyton az új szagok egész tömkelege csapta meg az orrát. A falakon nem tudott átlátni, de a szagokat konstatálni tudta. Ezekről később megállapította, hogy oroszlánok, leopárdok, apró majmok, páviánok, fókák és rozmárok szagai. Holmi átlagos kutyát mindez agyondöbbsített volna. Rá azonban csak annyi hatással voltak a szagok, hogy roppant éber és ugyanakkor roppant szerény lett. Olyan volt ez, mintha valami új és szörnyekkel népes őserdőben járna, amelynek tulajdonságait és lakóit még nem ismeri.

Mikor belépett az arénába, jobban behuzta a farkát és jobban megmerevítette a lábszárait, mint életében valaha, a nyakán és a hátán végig minden szál szőr felborzolódott, a torkában mély és fojtott morgás kelt. Mert az arénából öt elefántot látott felbukkanni. Ezek kis elefán-

tok voltak, de az ő szemében a legeslegnagyobb szörnyek, amelyeket elméjében csak azzal az anyacettel hasonlíthatott össze, amelyet néhány futó pillantással láthatott, mikor az a Mary Turner szkúnert elpusztította. De az elefántok nem is vettek tudomást róla. Mindegyik megfogta az ormányával az előtte haladónak a farkát, mint ahogy megtanították őket az arénából kivonulni.

Mihály tehát bejött az arénába, rögtön utána a medvék. Fűrészporral felhintett kör alakú terület volt ez, akkora, mint egy cirkusz porondja, egy négyszögletes üveggel fedett épület közepén. De a porond körül nem sorakoztak ülések, mivel nézőket nem engedtek be. Csak Collins Harris, a segédei, vevők, eladók és a szakma más emberei léphettek be megnézni, hogyan kinnak bele az állatokat azokba a mutatványokba, amiktől a közönségnek ámulatában vagy nevetésben tátva marad a szája.

A medvékről hamar elfeledkezett. Azokat hamarosan elvitték dolgozni a körond másik oldalára. Egy pillanatig azokra az emberekre figyelt, akik nagy, fényesre festett hordókat görgöztetnek kifelé, olyan hordókat, amik az ülő elefántot is megbírták. Aztán pedig, mikor az, aki vezette, egy kissé megállt, rendkívüli figyelemmel szemlélte egy tarka shetlandi pónit. A póni a földön feküdt. Rajta pedig ült egy ember. A póni minduntalan felemelte a fejét a fűrészporból és megcsókolta az embert. Mihály csak ennyit látott, de érezte, hogy itt valami nincs rendben. Nem tudta, miért, nem volt semmi kézzelfogható oka, de érezte, hogy itt valami kegyetlen, erőszakos és méltatlan dolog történik. Ő tudniillik nem látta az ember kezében a hosszú tűt. Valahányszor a tűt beledöfte a póni vállába, a póni, kinjának reflexe folytán, önkénytelenül felemelte a fejét, az ember pedig ilyenkor ügyesen úgy tartotta a száját, hogy az a póni szájával találkozzék. Ha köröskörül nézőközönség lett volna, annak az lett volna a benyomása, hogy a póni így ad kifejezést gazdája iránt való szeretetének.

Pár méterrel odébb egy másik póni volt, szénfekete shetlandi, amely éppen olyan különösen viselkedett, mint amilyen különös dolgokat csináltak vele. Az első lábaira kötelek voltak hurkolva. Mindegyik kötelet egy-egy segéd tartotta. Egy harmadik ember szemben állt a pónival és valahányszor egy rövid, kemény nádpálcával rákoppintott a ló térdére, a két segéd hirtelen erősen megrántotta a kötelet. Így aztán a póni a nádpálcás ember előtt térdre esett a fűrészporban. A póninak nem volt inyére a dolog. Néhányszor olyan sikeresen állott ellent, megfeszítve szilárd lábait és lázadozóan kapkodva a fejét, hogy legyőzte a kötélrántás erejét s azért sem térdelt le, hanem nagyot puffanva az oldalára esett, vagy a levegőbe ugrott, mikor a rándítás után meglazultak a kötelek. De mindig lábra állították megint és megint csak szembe került azzal az emberrel, aki a nádpálcával odavágott a térdére. Így tanították arra az egyszerű letérdelésre, amely mindig úgy gyönyörködteti a nézőket, mert a nézők az iskolázásnak csak az eredményeit látják, a módjait nem. És ahogy Mihály hamar rájött: a tudománynak itt fájdalom volt az ára. Ez a Cédrusvadász-Állatiskola egy szóval a fájdalom akadémiaja volt.

Collins Harris odaintette magához a barna gyerkőc-istent, aztán vizsga és mérlegelő pillantással fordult Mihály felé.

- Ez a Del Mar-féle kutya, kérem, - mondta a gyerkőc-isten.

Collins szeme felvillant. Még figyelmesebben nézett Mihályra:

- Tudja, hogy mit tud a kutya?

A gyerkőc rázta a fejét. Collins inkább magának, semmint a gyerkőc-istennek, mintegy hangosan gondolkozva beszélt tovább:

- Harry okos ember volt. Ezt a kutyát csodának tartotta. Mármost az a kérdés, hogy mit tud a kutya. Szegény Harry elpusztult és mi nem tudjuk, hogy a kutya mit tud. Vegye csak le a láncot.

A lánctól megszabadulván, Mihály a fő-istenre nézett és várta, mi fog történni. Abból a fájdalmas üvöltésből, amely a köröndön át a medvék tájáról hangzott fel, sejtette, hogy mire lehet elkészülve.

- Ide gyere, - vezényelt Collins rideg és kemény hangon.

Mihály odament és megállt előtte.

- Feküdj le!

Mihály lefeküdt. De lassan, tüntető tétovázással.

- Disznó fajkutya! - rivalt rá Collins. - Nem mozognál egy kicsit, hé? Várjál csak, majd segíték a bajodon. Kelj fel!... Feküdj le!... Kelj fel!... Feküdj le!... Kelj fel!...

A parancsszavai kurtán pattogtak, mint a revolverlövések vagy az ostorcsattanások. És Mihály ugyanolyan lassu, tétovázó módon engedelmeskedett.

- A nyelvet mindenesetre érti, - mondta Collins és a kutyaidegítők legszebb álmát vetette fel: - kíváncsi vagyok, tudja-e a dupla bukfencet. Gyerünk csak, próbáljuk a dupla bukfencet. Tegye rá a láncot. Hé, Jakab, jöjjön ide. Tegyen rá még egy pórázt.

Egy hasonló középiskoláskorú ifjú jött engedelmeskedni. Örvet kötött rá, de nem a nyakára, hanem a vékonya köré. Az örvből vékony zsineg húzódott.

- Meghuzni! - vezényelte Collins. - Kész? Mehet!

És Mihállyal a legelkeserítőbb, legmeglepőbb gyalázat történt. Arra a szóra, hogy »mehet«, a nyakörv felkapta és hátrabuktatta a levegőben, a hátsó felére kötött zsineg a hátsó felét alája kapta, aztán előre, aztán fel, az a kurta bot pedig, amelyet Collins a kezében tartott, egy ütest mért az alsó állkapcsára alulról. Ha erről az eljárásról előzetes tapasztalatai lettek volna, akkor a fájdalomnak legalább egy részét úgy takarította volna meg, hogy ugrott volna és a levegőben szándékosan megfordult volna maga körül. Így azonban olyasfélét érzett, hogy a teste elszakad és kettétörik. Hozzá még az álla alá mért ütés megdöbbsentette és szinte megfosztotta az eszméletétől. Erőszakkal megfordulván a levegőben, a fejére zuhant a fűrészporba.

A fűrészporból dühösen, felborzolt nyakszőrrel, hörgő torokkal, harapásra tátott fogakkal ugrott fel és a fogait bele is mélyesztette volna a főisten husába, ha nem lett volna pusztá rabslolgája a kidolgozott és okos szabályoknak. Mert a két gyerkőc tudta a dolgát. Az egyik megrántotta a pórázt előre, a másik megrántotta a pórázt hátra. Mihály csak vicsorogni és szörét borzolni tudta tehetetlen haragjában. Nem tudott semmit csinálni, sem előre menni, sem hátra menni, még csak megfordulni sem. Az elülső gyerkőc a láncsal megakadályozta, hogy megtámadja a hátulsó gyerkőcöt, a hátulsó gyerkőc a zsineggel megakadályozta, hogy megtámadja az elülső gyerkőcöt, és ketten együtt megakadályozták, hogy megtámadja Collinst, akiről kétséget kizáróan tudta, hogy ő az ura a kinnak és gonoszságnak.

Mihály haragja éppen olyan lehető legnagyobb volt, mint a tehetetlensége. Semmi mást nem tudott tenni, mint hangszálait remegőre feszíteni dühében. De Collins számára az ilyesmi régi és unalmas tünemény volt csak. Még fel is használta a pillanatot, hogy áttekintsen az arénán és megnézzék, mit csinálnak a medvék.

- Fajkutya vagy? - kiáltotta Mihályra, mikor megint hozzáfordult. - Lazítani! Mehet!

Abban a pillanatban, mikor a gyerkőcök a vezényszó folytán lazára eresztették a pórázokat, Mihály Collinsnak ugrott. Collins hosszú évek biztosságával mérve az időt és távolságot, az álla alá csapott és hanyatt lökte a fűrészporba.

- Fogni! Meghuzni!

A két gyerkőc, láncot és zsineget ellentétes irányba feszítve, ismét tehetetlenné tette.

Collins a köröndön át a bejárat felé pillantott, ahol két pár hatalmas igásló jött be, utánuk pedig egy nő, aki a legutolsó divat szerinti, sőt tuldivatos utcai toalettet hordott.

- Azt hiszem, nem buk fencezett soha, - jegyezte meg Collins, egy percre visszatérve a Mihály problémájára. - Vegye le a pórázt, Jakab, aztán menjen és segítsen Smithnek. János, maga tartsa csak tovább ezen az oldalon, de vigyázzon a lábszárára. Itt jön az a nő az első leckére és az a számár férje nem tud vele bánni.

Mihály nem értette a következő jelenetet, amelynek tanuja volt, mert a gyerkőc odament vele megnézni a nő és négy ló szerszámain. De a nő viselkedéséből úgy látta Mihály, hogy ő is fogoly és vele is rosszul bánnak. Valóban úgy is volt: kedve ellenére tanították egy mutatványra. A döntő pillanatig derekasan viselte magát, de mikor a kettőnként felállított négy lovat meglátta és kezébe kellett venni azokat a vashorgokat, amikre a két fogat volt kapcsolva és meg kellett formálnia saját magától azt a láncszemet az egész szerkezetben, amelyet a négy ló két ellenkező irányban fog huzni, - mindennek láttára inába szállt a bátorsága, visszarettent, összeomlott és az arcát gyáván és reszketve a kezébe temette.

- Nem, nem, Vilikém, - mondotta panaszosan annak a kövér, de fiatal férfinak, aki a férje volt, - nem tudom megcsinálni. Félek. Félek.

- Bolondság, asszonyom, - szólt közbe Collins - a mutatvány tökéletesen biztos. És jó mutatvány, pénzt lehet keresni vele. Egyenesedjék csak ki egy kicsit.

A kezével kitapogatta a nő vállait és hátát a ruhája alatt.

- A szerkezet rendben van.

Aztán a kezével végigsimogatta a nő két karját.

- Most! Elő a horgokkal!

Megrázta a nő mindkét karját. És a nő ruhája ujjának pihés csipkéi közül egy-egy vashorog bukkant elő, amely vékony acélhuzalon lógott. Az acélhuzal nyilván továbbfutott a ruhája alatt.

- Nem így! Senkinek sem szabad észrevenni. Tegye vissza. Próbálja még egyszer. A horognak észrevétlenül kell a maga markába jutni. Így. Látta? Ez az. Ez a vicc az egészben.

A nő összeszedte magát és erőszakkal igyekezett szót fogadni. De minduntalan könnyörgő pillantásokat vetett Vilikére, aki messzire állott onnan és kelletlenül ráncolta a szemöldökét.

A felszerszámozott fogatokat hajtó két ember felemelte a két kiséfát, úgy hogy a nő megfoghatta a kiséfák kampóit. Próbált erőt venni magán, de összeomlott megint.

- Ha valami eltörik, - mondta rettegve - a lovak kitépik a karomat.

- Ellenkezőleg, - nyugtatta Collins - legfeljebb a ruhája megy tönkre. A legrosszabb, ami történhetik, csak annyi, hogy kiderül a trükk és magát kinevetik. De a szerkezet nem fog eltörni. Hadd magyarázom el még egyszer. A lovak nem magát fogják huzni. A lovak egymást fogják huzni. A közönség fogja csak azt hinni, hogy magát húzzák. Most próbálja még egyszer. Fogja meg a kiséfa-kampókat és abban a pillanatban eressze le a horgokat és kapcsolja össze. Most!

Collins igen határozottan beszélt. A nő kirázta ruhája ujjaiból a horgokat, de mikor meg kellett volna markolnia a kiséfákat, visszahökölt. Collins nem árulta el türelmetlenségét. Arrafelé pillantott, ahol a csókoló póni, meg térdelő póni éppen most hagyták el a köröndöt. De a férj nagyon mérges volt:

- Az isten áldjon meg, Julia, hát így megszegyenesesz...

- Megpróbálom, Vilikém, - mondta az asszony sirva - igazán, megpróbálom, meg. Látod, már nem is félek.

Kinyújtotta a két kezét és megragadta a kisefákat. Collins félrenézve elmosolyodott, aztán megvizsgálta a nő két becsukott markát, hogy a kampók jól be vannak-e akasztva a horgokba.

- Most álljon neki! Feszítse meg jól a lábát! Egyenesedjék ki!

A kezével beigazította az asszony vállát és karját a kellő vonalba.

- Jól jegyezze meg, hogy mikor a lovak huzni kezdenek, a maga karjainak egyenesen kifeszítve kell lenni. Mikor a lovak már huznak, akkor úgy sem tudja behajlítani a karját, még ha akarja sem. De ha akkor nem egyenes a karja, mikor a huzás megindul, a huzal feldörzsöli a bőrét. Jól jegyezze meg: egészen kinyújtva, egyenesen, hogy mind a két karja egyenes vonalat képezzen egymással, meg a háta, meg a vállai síkjával. Ez az. Most kezdjük.

- Csak egy pillanatig még, - rimánkodott a nő, abbahagyva a pozitúrát - megcsinálom, igazán, de Vilikém, előbb csókolj meg, aztán nem bánom, ha a lovak kitépik is a karomat.

A barna gyerkőc, aki Mihályt tartotta, meg mások is, akik nézték a jelenetet, vigyorogtak. Collins elnyomta a nevetést, ha akaródzott volna is nevetnie. Megőrizte komoly kifejezését és így szólt:

- Ráér máskor is, kérem. Az a fő, hogy most elsőízben jól süljön el a dolog. Akkor aztán nem fog többet félni tőle. Vilmos, jobb lesz, ha megcsókolja, mielőtt rászánja magát.

És Vilike nagyon dühösen, nagyon kelletlenül, nagyon zavartan engedelmeskedett, megölelte a feleségét és megcsókolta. Nem nagyon felületes, de nem is nagyon hosszú csókot adott neki. A nő nagyon csinos kis asszony volt, körülbelül huszéves, az arca feltűnően gyerekes és kisleányos, a jó hetvenkilós teste finoman karcsu és nagyon formás.

A férje ölelése és csókja bátorságot öntött belé. Kiegyenesedett, megemberelte magát és mikor az ura ellépett mellőle, összeszorított szájjal kimondta:

- Kész!

- Mehet! - kiáltott Collins.

A négy ló a hajtók biztatására lustán nekiindult és huzni kezdett.

- Ostort nekik! - harsogott Collins, szemét le nem véve a nőről és megállapítva, hogy a szerkezet egészen egyenesre huzódott a ruhája alatt.

Az ostorok lecsaptak a lovak testére. A lovak megugrottak, észbe kaptak és nekifeküdtek. Nagy acélveretes, tányérnagyságu patáik magasra szórták fel a fűrészport.

És Vilike megszeppent. A látvány borzalmassága ráírta az arcára az asszonyáért való becsületes aggodalmat. És a nő arcán is mindent olvasni lehetett. Először olyan volt feszültségében és rettegésében, mint a keresztény vértanúé, aki meglátja az oroszánokat, vagy mint az árulóé, aki csapdába kerül. De aztán rögtön meglepetés és megkönnyebbülés látszott rajta, hogy nem fáj semmije. Végre a diadal boldog büszkesége mosolygott az arcán. Még Vilikére olyan mosollyal nézett, amely azt jelentette, hogy büszke a teljesítményére és szereti az urát. És Vilike megadta magát és büszkeséget és szerelmet mosolygott vissza. De abban a pillanatban Collins Harris felszólalt:

- Nevetni nem szabad! Az arcán ne legyen mosoly! A közönségnek azt kell hinni, hogy a lovak huzását maga viseli el. Mutassa, hogy igen. Merevitse meg az arcát a legvégsőig. Mutasson elszántságot és akaraterőt. Mutasson nagy izomerőlködést. Még jobban feszítse

meg a lábát. Az izmai dagadjanak ki a ruhájából, mintha csakugyan erőlködne. Tegyen úgy, mintha a lovak hol erre, hol arra az oldalra elhúznák egy kicsit. Mintha nem birna velük. Feszítse meg a lábát még jobban. Vegye azt a kifejezést az arcára, hogy most darabokra szakadna, és csak az akaraterével tartja magát. Ez a vicc benne! Ez az egész szám ötlete! Nagyszerű a dolog, Vilmos! Nagyszerű! Ostort nekik! Huzzanak, ahogy bírják! Lógassák a nyelvüket és a lelket huzzák ki egymásból!

Az ostorok lecsaptak a lovakra és a lovak minden erejükkel küszködtek, hogy meneküljenek az ostorok büntetésétől. Olyan látvány volt az egész, amely joggal tapsot várhatott bármilyen közönségtől. Mindegyik ló meg volt átlag kilenc mázsa. A néző szemében tehát háromezer-hatszáz kilogrammnyi megfeszített lótömeg ereje próbálta szétszakítani a vékonydereku, kellemes termetű, elegáns utcai ruhába öltözött hetven kilós női testet. Olyan látvány volt, amilyentől a cirkuszi közönség soraiban a nők borzadva kiáltanak fel és elfordítják az arcukat.

- Megállítani! - parancsolta Collins a hajtóknak.

Aztán mint a boxverseny bírása szokta, kihirdette:

- A hölgy nyer. Vilmos, maga aranybányát kapott ezzel a számmal. Ki a horgokat, asszonyom, ki a horgokat!

Az asszony engedelmeskedett. A horgok még lógtak ki a ruhája ujjából, úgy rohant oda Vilikéhez, a karjaiba vetette magát, átölelte a nyakát és megcsókolta, de előbb még felkiáltott:

- Vilikém, én rögtön tudtam, hogy jól fogom csinálni. Bátor voltam, ugy-e?

- Elárulja magát! - szakította félbe a mámort Collins száraz hangja. - Hiszen az egész közönség láthatja a horgokat. Próbálja még egyszer. És még valamit. Mikor befejezte a számot, ne ugráljon. Ne árulja el, milyen könnyű volt. Tegyen úgy, mintha valami borzasztó, rettenetes lett volna. Tettesse magát gyöngének, mintha majdnem összeesne az erőlködés után. A térde rogyjon meg. A válla ingadozzon. Az istállómeister majd lép egyet maga felé, mintha fel akarná fogni, mielőtt elájul. Ezt játssza meg. Aztán egyenesedjen ki és szedje össze magát rendkívüli akaraterővel. Az egésznek akaraterőt, nagy produkciót, efféléit kell mutatni. Aztán vessen csókot a közönségnek és mutasson valami olyan gyenge, szomorú kis mosolyt, mintha majdnem a szíve kiszakadt volna és most kórházba kellene mennie, de azért megcsinálta, amit kellett és mosolyog és csókot dobál nekik. A közönség a padokat fogja csapkodni tombolásában és imádni fogja magát. Ért engem, asszonyom? Vilmos, jegyezze meg ezt jól magának és legyen gondja rá, hogy a felesége meg is csinálja. Most kezdjük. Egy kicsit komolyodjon el, mikor a lovakra néz. Így, jól van! Senki sem vette volna észre, hogy beakasztotta a horgokat. Nagyon jó. Most nyujtsa ki a karját! Mehet!

És tizenharmasmázasnyi lótömeg ereje megint nekifeszítette az erejét, hogy elhúzza a másik oldal tizenharmad mázsáját. Tisztára úgy látszott, hogy a lovak azonnal szétszaggatják a közöttük álló női testet.

A számot még harmadszor és negyedszer is végigpróbálták. Közben Collins elküldött az irodájába a Del Mar táviratáért. A táviratot elhozták neki. Rá óhajtott térni megint a Mihály problémájára.

- Viheti az asszonyt, Vilmos, - mondta a férjének - adjon neki még öt-hat próbát. És ne felejtse el: ha akad valami számár farmer, aki azt hiszi, hogy az ő lovai el tudják húzni az asszonyt, rögtön fogadjon vele, tegye fel ellene a legjobb lovait. Így költség nélkül kap reklámot és kiírják az újságba. Megéri. Fogadjon vele, hogy a maga lovai elhúzzák az ő lovait. Az istállómeister majd magának kedvez és maga fog nyerni. Ha fiatal és szabad volnék, nem kívánnék magamnak jobb keresetet, mint ezzel a számmal elindulni.

Aztán rá-rápillantva Mihályra, elolvasta Del Mar seattlei táviratát:

Adja el a kutyáimat. Hogy mit tudnak és mennyit érnek, azt tudja. Végeztem velük. Hozza levonásba az ellátást, és a többi tegye el, míg találkozunk. Rátaláltam a kutyák csodájára. Amit eddig csináltam életemben, azt ez az egy lepipálja. Hihetetlen állat. Várjon, amig látja.

- Del Mar maga is csoda volt, - mondta Collins Jánosnak, aki a láncon fogta Mihályt. - Ha nekem azt táviratozta, hogy adjam el a kutyáit, ez csak azt jelenthette, hogy van egy még jobb száma. Erre összesen egy kutyát küld, egy ilyen átkozott tiszta tenyészetű fajtát. A távirat azt mondja, hogy a kutyák csodája. Bizonyosan úgy is van, de hát mi az istennyilát tud? Bukfencet nem. Se szimplát, még kevésbé duplát. Mit gondol, János? Na, törje a fejét. Mondjon valamit.

- Talán számolni tud, - ötlötte János.

- Számoló kutya nagyon ritka ám a piacon. Hát jól van, próbáljuk meg.

De Mihály, aki tévedhetetlenül tudott számolni, vonakodott megmutatni a tudományát.

- Ha rendes kutya volna, akkor tudna valami különös járást, - volt a Collins legközelebbi gondolata - próbáljuk meg.

És Mihály újabb megalázáson ment keresztül. János felállította a hátsó lábaira és ugráltatta, mialatt Collins az álla alá és a térdére vágott neki a bottal. Mihály dühében próbálta ugyan megharapni a főistent, de a láncnál fogva visszarántották. Mikor pedig Jánoson igyekezett megbosszulni magát, a zavarbahozhatatlan gyerkőc egyszerűen kinyújtotta a karját, a láncnál fogva a levegőbe emelte és majd megfojtotta.

- Elég volt, - mondta Collins - ha nem tud járni a hátsó lábán, akkor a hordóugrást sem tudja. Bizonyosan hallott maga arról a híres nősténykutyáról, Ruthról. Az aztán szám volt. A hátsó lábán ugrott be a kis szeges hordóba és megint ki, a mellső lábával hozzá nem ért semmihez. Nyolc hordóval csinálta. Egyikből kiugrott és a másikba be, sorban. Emlékszem rá, itt volt ellátásban, itt is próbált. Aranybánya volt. De Carson nem tudott vele bántani. A kutya tüdőgyulladást kapott és Cripple-Creekben beledöglött.

- Talán tányért tud egyensúlyozni az orrán, - vélte János.

- Ó, dehogy, hiszen nem tud a hátsó lábán állni. Különbözik az ilyesmi nem lehet az a bizonyos csoda. Ennek a kutyának valami specialitása van. Ez valami különleges kutya. Valami különös dolgot tudhat különösen jól. A mi dolgunk, hogy ezt kiderítsük. Az a baj, hogy Harry olyan elővigyázatlanul meghalt és a nyakamon hagyta ezt a rejtvényt. Ugy látom, magamnak kell nekifeküdnöm. Most vigye el, János. Tegye be a tizennyolcba. Később külön ketreche tehetjük, ha kell.

XXVI. fejezet.

A tizennyolcas szám nagy-nagy ketrec volt a kutyasorban. Még kényelmesen is elég helyet adott volna hat olyan ír terriernek, mint Mihály. Mert Collins Harris tudományos ember volt. A vakációzó kutyák, amelyeket a Cédrusvadász-Állattiskolába adtak ellátásra, minden alkalmat megkaptak, hogy kiheverjék a féléves, egyéves vagy még tovább tartó utazás fáradalmait és megpróbáltatásait. Ezért volt olyan keresett ellátási hely az iskola arra az időre, mikor az állattulajdonosok szerződésen kívül vagy szabadságon voltak. Collins Harris tisztaságban és

kényelemben tartotta az állatokat és minden ragálytól megóvta őket. Egyszóval új erőre kapatta őket legközelebbi orfeumi vagy cirkuszi szerződésük számára.

Mihálytól balra a tizenhetesben öt komikusan nyírt francia uszkár lakott. Mihály csak akkor látta őket, mikor elvitték vagy visszahozták, de a szagukat érezte és hallotta őket. Elhagyatottságában még vicsorgató, dühös ellenségeskedést is kezdett Pedróval, a legnagyobbikkal, aki az uszkárok számában mint bohóc működött közre. Az uszkárok voltak a mánások az idomított állatok között és Mihály harca Pedróval nem is volt annyira valódi, mint inkább jól megjátszott harc, ha őt meg Pedrót együvé zárták volna, azonnal összebarátkoztak volna. De az órák egyhangu és lassu mulásában csinált izgalmat szereztek maguknak azzal, hogy egymásra ordították haragjukat, amelyről szíve mélyén mind a kettő tudta, hogy nem is harag.

Mihálytól jobbra a tizenkilencesben szomorú és tragikus társaság lakott. Szeplőtelenül és mocsoktalanul tisztán tartott kuvaszok voltak ezek, akik nem voltak megtanítva semmire. Olyan nyersanyag-tartálék voltak ők, hogy egyet-egyet berakjanak az olyan állat-társulatokba, ahova egy különös kutya kellett, vagy hirtelen pótlásra volt szükség. Ilyenkor pokol lett az aréna, ahol tanították őket. Collins meg a segédei nagy ritkán különösebb ok nélkül is elővették őket és mindenféle trükkökkel igyekeztek megállapítani, hogy erre vagy arra a különleges célra alkalmasak-e. Így például egy bolognai vizslához hasonló kuvaszt napokon át tanítottak a műlovaglásra: egy póni hátáról keresztül kellett ugrania egy papirabroncon és visszaesni a póni hátára. Miután többször leesett és fájdalmasan összetörte magát, ezt abbahagyták vele és kipróbálták mint tényéregyensúlyozót. Ez sem ment. Akkor aztán hintázó kutyát csináltak belőle, aki a szám további tartama alatt csak arra volt jó, hogy husz kutyából álló csoport háttérében üldögéljen.

A tizenkilences szám örökös verekedés és fájdalom színhelye volt. Az oktatás közben megsérült kutyák nyalták a sebüket, nyöszörögtek, vonítottak és a legkisebb dolog miatt a végsőkéig felizgultak. Valahányszor új kutyát raktak be közéjük, ami minduntalan megtörtént, mert gyakran elvittek közülük egyet-egyet utra tenni, mindannyiszor veszekedés és verekedés verte fel a ketrecet, mignem az új kutya vagy verekedve megszerezte az elsőséget, vagy megadta magát és megtanulta, hol lesz a helye a ketrecben.

A tizenkilences lakóit Mihály nem vette tudomásul. Váltig szuszoghattak és moroghattak át hozzá, ő nem hederített rájuk s társadalmi életét csak a Pedróval való színlelt és örökös civakodásra csökkentette. Különben is gyakrabban és hosszabb időt töltött az arénában, mint azok közül akármelyik.

- Harry még sohasem tévedett, ha kutyáról volt szó, - mondogatta Collins és folyton igyekezett megtalálni Mihályban azt a valamit, amitől Del Mar csodának és hihetetlennek nevezte a kutyát.

De minden gyalázat, amit e kutatás közben megkíséreltek, megtört Mihályon. Próbálták akadályokon átugratni, első lábain sétáltatni, póni lovon lovagoltatni, fejével előre bukfenceztetni, más kutyákkal mókákat játszatni. Kényszerítették, hogy táncoljon: mind a négy lábára zsineget kötöttek, azzal húzták, rángatták, és ugráltatták. Azt is megtették vele az ilyen próbálkozások alkalmával, hogy belül szeges övet adtak rá, amely megakadályozta, hogy egyik oldalra, vagy előre, vagy hátra billenjen. Ostorozták, botozták, az orrát ököllel ütötték. Abban a footballjátékban, amelyet fájdalomtól kergetett és fájdalomtól megtört kuvaszok két csapata játszott egymással, megpróbálták belőle csinálni kapust. Aztán létrákon kergették fel, hogy onnan egy vízzel telt medencébe ugorjon le.

Még a »looping the loop« néven ismert cirkuszi mutatványt is megpróbáltatták vele. Elindították egy lejtőre épített deszkapályán, lélekszakadva sietteték és hogy még jobban siessen, ostorral verték a hátsó lábait. Ezzel a kezdősebességgel, ha akaratát és szívét

összeszedte volna hozzá, meg tudta volna csinálni a mutatványt: felfutni a deszkapálya felfelé görbülő ívéen, gyorsan fejjel lefelé átrohanni az ív tetejének a belsején, mint légy a mennyezeten, aztán a deszkapálya ívéen megint le és megint sík részen tovább. De ő se szívét, sem akaratát nem szedte össze. Mivel nem hagyták az ívelő deszkapályáról oldalra kiugrani, ő minden alkalommal csunyán visszahullott és össze-vissza törte magát.

- Én nem azt hiszem, - szokta mondani Collins, mert folyton oktatta a segédeit - hogy ezek azok a dolgok, amikre a kutya emlékszik. Hanem azt hiszem, hogy ezeken keresztül talán rájövök a kulcsára a specialitásának, akármi a manó az a specialitás, amit szegény Harrynek tudni kellett róla.

Csupa szeretetből, szeretett istenének, Pincérnek kívánságára, Mihály igyekezett volna, hogy megtanulja ezeket a mutatványokat, és ez legnagyobbreszt sikerült volna is neki. De itt Cédrusvadonban nem volt semmi szeretet, telivér természete pedig makacsul megakadályozta abban, hogy kényszerítetéstől megtegye, amit szeretetből örömetst megtett volna. Így aztán, mivel Collins nem volt telivérfajú ember, a surlódások egyre gyakoribbak és egyre vadabbak lettek köztük. Azt Mihály hamar megtanulta, hogy az ilyen verekedésekben kevés kilátása van. Mindig kénytelen volt visszavonulni. Még el sem kezdte, máris legyőzték a stereotíp, gyakorlatban kifomálódott szabályok. A fogát egyetlenegyszer sem tudta belevágni Collinsba vagy Jánosba. Annál pedig több esze volt, hogy tovább erőszakolja az olyan harcot, amelyben megtört volna teste-lelke. Inkább önmagába huzódott vissza, mogorva, zárkózott lett és visszavonulásai alkalmával nem hunyászkodott meg ugyan és mindig kész volt ugyan a fogát viczorítani és a szőrét borzolni annak jeléül, hogy belsejében ő még mindig ő és meghódíthatatlan, de szenvedélyes düh-kitörései már nem voltak.

Idő multával, mikor folyton új mutatványokban próbálták ki, a lánc, meg János kimaradtak a játékból és ő Collins minden szabad óráját Collinsszal töltötte az arénában. Keserves leckék közben megtanulta, hogy folyton Collins nyomában kell lennie. És ő követte. Szüntelen gyűlöletet érzett iránta. És közben lassan és észrevétlenül mérgezte a saját testét mirigyeinek nedveivel, amelyek nem távozhattak el tőle a normális uton, mert gyűlöletének tárgya tiltó parancs súlyát helyezte a szervezetére.

Ennek hatását a testen nem lehetett észrevenni. Mert ragyogó szervezetű és ragyogóan egészséges állat volt. Mivel azonban a hatásnak valahol mutatkoznia kellett, a dolog az eszére, szellemére, természetére, agyára, vagy öntudati működéseire nehezedett. Egyre jobban magába vonult, morózus lett és sokat gunnyasztott. Mindez szellemileg beteg dolog volt. Ő, aki olyan vidám kedélyű volt valaha, most búskomor, ingerlékeny és rosszkedvű kezdett lenni. Most már nem próbált játékokat kezdeni, hancurozni, nyargalászni. A teste éppen olyan nyugodt és fegyelmezett lett, mint a lelke. A börtönbe csukott emberek szoktak ehez a nyugalomhoz elérkezni. Órákhoz el tudott álldogálni a Collins sarkában, érdeklődés nélkül és végtelenül unatkozva, mialatt Collins holmi kuvaszt nyaggatott bele valami mutatvány megcsinálásába.

Sok ilyen kinzásnak volt Mihály a tanuja. Ott voltak az agarak, a magasugrók és a távolugrók. Megtették, ami tellett tőlük, de Collins és segédei csodát műveltek, ha csodának lehet nevezni, hogy az agarakból még annál is többet hoztak ki, ami tellett tőlük. Ami tellett tőlük, az természetes volt. A még több azonban természetellenes volt, némelyik beledöglött, de mindenestre mindegyiknek megrövidült tőle az élete. Ráhajszolták őket az ugródeszkára és mikor elugrottak, a levegőben egy segéd fogadta őket a kezében rendkívül hosszú ostorral és hevesen verte őket. Ettől erejükön felüli ugrásokat csináltak, nekifeszültek, sajogtak, majd megszakadtak a kétségbeesett igyekezettől, hogy kikerüljék az ostorcsapást, hogy magasabbra ugorjának, mint ameddig az ostor elér, hogy gyorsan túl legyenek az ugráson, mielőtt az ostor még megkaphatja őket és beléjük mar, mint a skorpió.

- Az ugró kutya csak akkor ugorja a lehető legnagyobbat, - mondta segédeknek Collins - ha kényszerítik rá. Ez a maguk dolga. Ez a különbség azok között, amelyeket én dobok piacra, és azok között a hitvány amatőrugrók között, amelyek még a falusi cirkuszokban is rosszak.

Collins szüntelenül oktatott. Iskolájának végzett növendéke, aki ajánlólevelet kapott tőle, igen nagyhitelű diplomával lépett ki az állatidomítók világába.

- Olyan kutya, - szokta mondani Collins - amelyik természetesen járna a hátsó lábán, nincs. A kutyák erre nem születnek. Meg kell velük csináltatni, ez az egész. Minden állatidomításnak ez a titka. Muszáj nekik. A maguk dolga megcsinálni, hogy muszáj legyen nekik. Ez a maguk dolga. Csinálják. Aki ezt nem tudja megcsinálni, az ebben a gyárban nem boldogulhat. Ezt jól jegyezzék meg maguknak és igyekezzenek.

És látta Mihály, bár nem értette teljesen, azt a tövises nyeret is, amit a megülhetetlen öszvérre raktak. Az öszvér, mikor legelőször jelent meg az arénában, kövér és jóindulatu állat volt. Egy többgyerekes család házi kedvence volt, míg Collins sasszemei észre nem vették; eddig csak szeretetet ismert, gyöngédséget, meg azt, hogy bolondos ugrádozásait mindig nagy nevetés követi. De Collins sasszemei egészséget, fürgeséget, hosszú életet, a megjelenése komikumát és eleveiséget vettek észre a hosszuszőrű állatban.

Első napon, mikor megjelent az arénában, elkeresztelték Barnato Bernátnak. Ugyanekkor megélte élete nagy meglepetését is. Nem is álmodta, hogy tüske van a nyeregben. A könnyű nyereg, amíg üres volt, nem is nyomta. De abban a pillanatban, mikor Bacon Sámuel, a néger bohóc, belepattant a nyeregbe, a tüske belemélyedett a hátába. A néger tudta ezt és el volt rá készülve. De Bernát meglepetve ívelte a hátát, hogy végrehajtsa az első ledobást, amit életében művelt. Olyan pompás ledobás volt, hogy Collins szeme meglepődten pislantott, Sámuel pedig négy méternyire ért földet a fűreszporban.

- Igy nagyon jól van, - helyeselt Collins - és mikor eladom az öszvért, maga vele megy, mint a szám szereplője, vagy nem értek a dologhoz. Ez aztán szám lesz. Lesz még legalább két olyan ember, mint maga, akinek bátornak kell lennie és akinek tudni kell, hogyan zuhanjon le. Gyerünk. Próbálja még egyszer.

És Bernát belépett a neveltetés azon poklába, amely később sokkal több ajánlatot hozott a számára, mint amennyinek Canada és az Egyesült-Államok legjobb orfeumaiban eleget tehetett. Bernát nap-nap után viselte a kintás keresztjét. A tövises nyereg nem soká maradt rajta. Később már szőren ült a néger a hátára, de azért az is szurta és ágaskodásra ingerelte, mert a tövis most bőrszíjakkal a néger tenyeréhez volt erősítve. Végül Bernát olyan érzékeny lett a hátára, hogy már akkor tombolni kezdett, ha valaki csak ránézett is. Mivel tudta előre, hogy szűrő fájdalom fogja érni, rögtön elkezdett táncolni, forogni és rugni, mihelyt az első jelét észrevette annak, hogy valaki a hátára akar ülni.

A negyedik hét végén, miután még két bohócot, két fehér fiatalembert is beosztottak az öszvérhez, a teljesen összeállított számot előadták egy sovány, pödrött bajszu, franciás külsejű uriember tiszteletére. Ez aztán meg is vette az egész Bernát-féle számot, Collins kifejezése szerint: szétforgácsolás nélkül szerződtette hozzá Sámuel és a másik két bohócot is. Collins igen akkurátusan megrendezte a mutatványt, egészen mint a színházban, minden hozzávalóval felkészült, ő maga pedig mint istállómeister szerepelt, mialatt a reménybeli vevő volt a néző.

Bernátot, aki kövér volt, mint a malac és mulatságos volt csak rá is nézni, bevezették a vászonnal behuzott acélhuzalok és a vászonnal behuzott acélpóznák négyszögébe. A kötőféket levették róla és szabadjára eresztették. Azonnal nyugtalanság vett erőt rajta, a füleit hátracsapta és maga volt a rosszindulat.

- Egyet ne felejtsem el, - mondta Collins a venni szándékozó embernek - ha megveszi, maga lesz az istállómaster a számban és magának soha, soha nem szabad őt megszurni. Ha erre rájön az állat, maga bármikor ráteheti a kezét és megnyugtathatja. Jószivű állat és a leghálásabb öszvér, amelyet valaha is láttam a szakmában. Az a fő, hogy magát megszeresse és a másik hármát meggyűlölje. És még egyre figyelmeztetem: ha igazán rossz kezd lenni és elkezd harapni, huzassa ki neki a fogait és etesse lágy pépekkel és megtört, forrázott gabonával. Majd odaadom a receptet, hogy mennyi emésztőport tegyen bele. Most figyeljen ide.

Collins belépett a körbe és megcirógatta Bernátot, aki a legjobb indulattal válaszolt és mindenáron próbálkozott lökdösni és tolni a kötelek közül kivezető utra, hogy a következő dologtól megmenekedjék.

- Látja, - mutatta Collins - bizik bennem. Hisz nekem. Tudja, hogy én sohasem szurtam meg és hogy a végén mindig megszabadítom. Én vagyok az ő irgalmas szamaritánusa, és magának is így kell lenni, ha megveszi. Most aztán előadom a mutatóványt. Maga persze javíthat rajta a saját gusztusa szerint.

Az idomítómaster kilépett az acélkötelek négyszögéből, előrelépkedett egy képzelt vonalig és szétpillantott minden irányba, aztán fel, mintha a zenekari emelvényre nézne a közönség tömege felett, aztán a karzatra.

- Hölgyeim és uraim, - szavalta az üres fűrészpornak, mintha az zsufolva volna közönséggel, - bemutatam Barnato Bernátot, a világ legtréfásabb öszvérét. Olyan ragaszkodó, mind egy újfundlandi kölyökkutya... tessék csak idenézni...

Visszalépve a kötelek mögé, Collins kiterjesztette a karját és így szólt:

- Gyere ide, Bernát, és mutasd meg a közönségnek, hogy kit szeretsz legjobban.

Bernát odalépkedett kis patáin, az orrával megbökdöste a nyitott kezét, még közelebb jött, bebökdösött a Collins hóna alá, aztán megérintgette a vállát és nyújtózott feléje mintegy azért, hogy Collins jöjjön át a dróton és ölelje meg őt. Valójában az történt, hogy kérte és unszolta Collinst, hogy vigye el őt a négyszögből azok elöl a kinok elöl, amelyekről tudta, hogy várnak rá.

- Látja, ezért nem kell megszurni soha, - szólt oda Collins a pedrett bajszu embernek.

Aztán előrelépett a fűrészporba a képzelt vonalhoz, a magasban a képzelt zenekar-emelvénnel, és beszélni kezdett a képzelt közönséghez.

- Hölgyeim és uraim, Barnato Bernát valóságos bűvész. Mindegyik lábával negyven különböző ügyességet tud és nincs olyan ember a világon, akit hatvan másodpercig engedne a hátán maradni. Ezt őszintén megmondom előre, mielőtt megtennék az ajánlatot. Könnyűnek látszik, nemde, egy percig, egy óra hatvanad részéig, egész pontosan hatvan másodpercig a hátán maradni egy olyan ragaszkodó öszvérnek, mint Bernát. Nos hát, tessék, legények és jó lovasok. Aki egy percig a hátán tud maradni, annak azonnal fizetek a kezéhez ötven dollár készpénzt, két teljes percért pedig kifizetek ötszáz dollárt.

Ez volt a Bacon Sámuel végszava, aki sután vigyorgva és zavartan közeledett a fűrészporon át. Collins kinyújtotta a kezét, úgy segítette fel a képzelt szinpadra.

- Be van biztosítva az élete? - kérdezte Collins.

Samu rázta a fejét és vigyorgott.

- Hát akkor mi izgatja a próbára?

- A pénz, - mondta Samu - a pénzre szükségem volna az üzletemben.

- Mi az üzlete?

- Az az én dolgom, - felelte Samu bocsánatkérően mosolyogva és topogva a lábán - szeretnék egy pár dollárt befektetni a lutriba. De nincs pénzem. Megkapom ezt a pénzt?

- Persze hogy megkapja, - felelte Collins, - ha rászolgál. Álljon csak oda arra az oldalra és várjon egy pillanatig. Hölgyeim és uraim, ha megbocsátják a késedelmet, kérik még jelentkezőket. Nem vállalkozik senki? Ötven dollár hatvan másodpercért. Majdnem egy dollár másodpercenként... Ha az illető nyer. Sőt mi több: megszámítom másodpercét egy dollárjával. Hatvan dollárt fizetek annak a legénynek, urnak, aki egy percig rajta tud maradni a Bernát hátán. Tessék, hölgyeim. Gondolják meg, hogy itt a pillanat, mikor a nőknek is van szavazati joguk. Itt tültehetnek a férjükön, fivérükön, fiukon, papájukon és nagypapájukon. Kor mellékes...

Itt egy üres pont felé fordult, ahol az első sorban egy idős hölgynek kellett ülnie:

- Nagyanyó, nem jön?

Aztán a reménybeli vevőhöz fordult:

- Amint látja, az egész mondókát megcsináltam. Két próbára el tudja mondani maga is és a próbákat megcsinálhatja itt is díjmentesen, beleértve a vásárba.

A két másik bohóc ájtött a fűrészporen. Collins felsegítette őket a képzelt szinpadra.

- A mondókát változtathatja a város szerint, ahol éppen van, - mondta a franciának. - Könnyű megtudni a legverekedősebb és leghirhedtebb városrészt, vagy szomszédos falu nevét és belemondani. A fiatalság ordítani fog a mulatságtól.

Aztán folytatta a mondókáját és megkezdte a mutatványt. Samu első kísérlete röviden végződött. Még félig sem volt fenn az öszvér hátán, máris elnyult a földön. Öt-hat gyorsan megismételt próbálkozásra sem járt több eredménnyel. Legutoljára már tíz álló másodpercig rajta tudott maradni a Bernát hátán, aztán komikusan esett keresztül a Bernát fején. Végre is távozott a körből, értetlenül csóválta a fejét és az oldalát fogta kinjában. Következett a másik két fickó. Gyakorlott bohócok lévén, a legfurcsább és legkacagtatóbb eséseket produkáltak. Samu közben összeszedte magát és visszajött. Most már hárman együtt kombinált támadást intéztek Bernát ellen, különböző irányokból egyszerre törtettek feléje, hogy rá tudjanak ülni. De Bernát szanaszét hajigálta őket, csakugy röpültek a levegőben, néha egymás hegyére-hátára zuhantak. Egyszer a két fehér legényt, mikor oldalt álldogálva és lihegve pihentek egy kicsit, Samu elröpített teste döntötte hanyatt.

- Nagyszerű öszvér ez, - mondta Collins a pedrett bajszunak. - Ha a közönség soraiban véletlenül akad egy idegen, aki a pénzért nekigyürkőzik, annál jobb. Az hamar megkapja a maga rugását. Olyan ember nem született a világra, aki egy percig a hátán tudjon maradni. Csak az a fő, hogy a próbákat a tövissel ne hagyja abba. A tövistől állandó félelemben kell élnie. Ne hagyja soha ellanyhulni ezt a félelmet. Ne hagyja neki elfelejteni. Ha történetesen néhány napig nem próbált, akkor tartson dupla próbákat a tövissel, mielőtt megint elkezd, mert különben elfelejti a dolgot és elrontja a számot azzal, hogy szépen körül nyargal az első idegen sihederrel, aki megüli. De tegyük föl, hogy valami siheder akad, aki olyan görcsösen kapaszkodik bele kézzel-lábbal, hogy rajta marad egy darabig és a percből már nem sok van hátra. Akkor ez a Samu, vagy hármuk közül akárki, egyszerűen ügyesen közbelép és beledöfi ezt a tenyerébe rejtett tövist. Akkor aztán siheder ur elmehet zabot hegyezni. Maga nem veszíthet és a közönségnek belefájdul az oldala a kacagásba. Most aztán a legjavát! Nézzen ide! Ettől mindig odalesz a közönség. Szedjék össze magukat ott ketten, gyerünk! Samu! Kész!

Mialatt a két fehér fickó egyik oldalról fenyegette felszállással Bernátot és lekötötte a figyelmét, Samu a düh és nekikeseredés igyekezetével óriásit ugrott a drótköteleken keresztül, elülről ráugrott Bernátra, két karjával, két lábával görcsösen átkulcsolta az öszvér nyakát és a fejét szorosan oda préselte az öszvér fejéhez. Bernát erre a hátsó lábaira ágaskodott; ezt a mozdulatot magától megtanulta régen, mikor a tenyerébe rejtett tövissek a fejét és nyakát kezdték szurni.

- Nem lehet birni vele - jelentette ki Collins, mikor Bernát a hátsó lábán topogott körül a fűreszponon és első lábaival küszködve kapált bele a levegőbe. - Nem kell félni, nincs semmi veszedelem. Nem fog hanyattesni. Öszvér és nagyon okos állat. De ha megtenné is, Samunak nincs egyéb dolga, mint eleresztetni és egyszerűen leesni.

Mikor a számnak vége volt, Bernát örömmel fogadta a kötőféket. Kivezették a négyszögből és odavezették a franciához.

- Ez sokáig fog élni, - folytatta Collins - nézze csak meg jól. Teljes szám, magát is beleszámítva, négy emberből áll, nem is számítva magát az állatot és az esetleges önkéntes jelentkezőket. Teljesen kész az egész, csak ki kell vinni a szinpadra. Rongyos ötezer dollár nem is pénz érte.

A francia meghökölt a summától.

- Hallgassa meg ezt a számadást, - folytatta Collins. - Hetenként bevehet legalább ezerkét-százat bruttó és ebből nyolcszáz biztosan marad tiszta. Hatheti tiszta keresetével már kifizetheti a számot. Száz hétre úgy kap szerződést rögtön, mint a pinty. A többi tulajdonosokat hagyhatja rimánkodni. Bárcsak fiatal volnék és állástalan. Magam utaznám vele és részegre keresném magam.

És Bernát elkelt és otthagytá Cédrusvadont, hogy megkezdje a töviskinos rabszolgaságát és hogy a világ szórakozásainak szinpadán sok mulatságot és kacagást okozzon.

XXVII. fejezet.

- Az a lényege a dolognak, János, - mondta segédjének Collins - hogy kutyákat szeretettel nem lehet üzleti mutatványokra tanítani. Ez a különbség a kutyák, meg a nők között. Hiszen tudja, hogyan van ez a kutyákkal. Arra meg lehet szeretettel is tanítani a kutyát, hogy lefeküdjön, hanyatt forduljon, halottat utánozzon és efféle mutatványokat csináljon. De egy szép napon, mikor produkálni akarja a barátai előtt, a kutya izgatott lesz és megbolondul és az ember nem képes rávenni semmire. A gyerekekkel is így van. Több ember között elvesztik a fejüket, elfelejtik az egészet, amit megtanultak és szégyenben hagyják az embert. A szinpadon pedig a kutyának igazi mutatványokat kell csinálnia, amiket nem szeret, sőt talán gyűlöl. És tegyük fel, hogy a kutya nem jó hangulatban van, egy kicsit meghült, rühes, vagy rossz a gyomra. Akkor mit csinál vele? Bocsánatot kér a közönségtől? Különben is a szinpadon úgy kell folyni az előadásnak, mint az óráütés. Percre kell megcsinálni a mutatványt, naponta egy-két számot, attól függ, mennyi időt kapott a műsoron. A fő az, hogy a kutyák előjjenek, mikor kell és máris végezzék a dolgukat. Nincs arra idő, hogy az ember szeresse őket, könyörögjön nekik, vagy várjon rájuk. Erre pedig csak egy mód van. Tudniok kell, hogy mikor az ember elkezd, akkor a dolog nem tréfa.

- És a kutyák nem buták, - vélte János - mindig tudják, hogy az ember mikor kezeli komolyan és mikor nem.

- Azt meghiszem, - bólintott Collins. - Abban a pillanatban, mihelyt az ember egy kicsit ellanyhul, azonnal ellanyhul az ő munkájuk is. Csak legyen lágy velük, majd meglátja, milyen hamar elkezdenek hibákat csinálni a mutatványaikban. Valóságos istenfélelmet kell ébren tartani bennük, mert különben nem megyünk velük semmire és az ember egyszer csak azon veszi észre magát, hogy vidéki cirkuszokban könyörög szerződésért.

Egy félóra múlva Mihály, ámbár egy szót sem értett belőle, hallotta, amint az idomítómester egy másik szaktörvényt fektet le egy másik segéd előtt.

- Keresztezésekre és korcsokra van szükség, Károly. Tíz fajkutyá között sem akad egy jó, hacsak nem meghunyászkodónak született. Már pedig éppen ez különbözteti meg a telivér fajkutyát a kevert fajtól, meg a korcstól. A telivér kutya melegvérű éppen úgy, mint a versenyló. Érzelmes és büszke. A büszkeség pedig nagyon rossz dolog. Hallgasson ide. Én beleszülettem a szakmába és egész életemen át tanulmányoztam. Sokra vittem. És hogy sokra vittem, annak csak egy oka van: tudom a szakmát. Jól jegyezze meg. Tudom! A másik fontos körülmény, hogy a keverékkutya, meg a korcs, olcsó. Nem kell megijedni, hogy az ember elveszti vagy tudolgoztatja őket. És tanítás közben nincs velük annyi baj. Beléjük lehet verni a istenfélelmet. Ez a baj a telivérekkel. Az istenfélelmet nem lehet beléjük verni. Adjon a korcs kutyának egy jó, komoly ökölütést, mit fog csinálni? Meg fogja csókolni a maga kezét, engedelmes lesz és hasán csuszva fogja csinálni, amit akar tőle. Ezek a korcsok, ezek rab-szolga-kutyák. Nincs bennük bátor önértzet. Nem is kíváncsi, hogy egy idomított kutyában bátor önértzet legyen. Hanem félelem legyen benne. De most adjon egy ökölcsapást a telivér kutyának és nézze meg, mi lesz. Néha még bele is döglenek. Láttam már olyat is, amelyik beledöglött. És ha nem döglik bele, mit csinál? Vagy makacs lesz, vagy dühös, vagy mind a kettő. Néha még harapni és dühöngeni is elkezd. Meg lehet ölni, de a harapásról és dühöngésről nem lehet leszoktatni. Vagy pedig, mondom, rögtön megmakacsodik. Ezek a leg-rosszabbak. Ezek a passzív rezisztenciások, - én így nevezem el őket. Nem haragnak vissza. Halálra botozhatja őket, mégsem ér vele semmit. Olyanok ezek, mint a régi keresztények, akiket fákláknak égettek el, vagy olajba főztek. A nézetük megvan és a világon semmivel ezt a nézetet nem lehet megváltoztatni. Inkább készek meghalni. Meg is halnak. Eleget tapasztaltam. Rájöttem magamtól. Megtanultam, hogy a telivért békén kell hagyni. Jobban győzik, mint az ember. Kitanulják az embert, de őket az ember sohasem tanulhatja ki. Azonfelül nagyon sok időt, nagyon sok türelmet és nagyon sok pénzt kell rájuk pocsékolni.

Itt Collins Mihályra intett, aki ott állt néhány lépésnyire mögötte és mogorván szemlélte az aréna különböző tevékenységeit.

- Nézze itt ezt a terriert. Ő a telivérek mind a két fajtájához tartozik, ennél fogva nem jó. Igazi verést még egyszer sem adtam neki, és nem is fogok. Kár volna az időért. Ha az ember tul-keményen fogja, elkezd harcolni. Ha pedig nem fogja elég keményen az ember, akkor ott áll és semmit sem hajlandó tanulni. Rögtön kirugnám, de Del Mar nem tévedhetett. Szegény Harry tudta, hogy a kutya valami különös tud, mégpedig valami világgraszólót. Rajtam a sor, hogy rájöjjenek, mi az.

- Vajjon nem oroszlán-kutya? - vetette fel Károly.

- Az a faj, - járult hozzá Collins - amelyik nem fél az oroszlántól. De miféle különös mutat-ványt tudhat csinálni oroszlánokkal? Bedugja a fejét a szájukba? Kutyáról ezt még nem hal-lottam. Nem is rossz ötlet. Megpróbálhatjuk. Már majdnem minden egyebet megpróbáltunk vele.

- Ott az öreg Hannibal, - mondta Károly - az egyik nőnek a fejét szokta a szájába venni, mikor a Sales-Sinber-cirkusszal járt.

- Az öreg Hannibál nagyon szeszélyes kezd lenni, - vetette ellen Collins - megfigyeltem és szeretnék szabadulni tőle. Minden állattal megesik, hogy végre is megbolondul, különösen a vadak. Tudja, az életük nem természetes. Ha pedig a bolondját kezdik járni, akkor alászolgája. Az ember elveszti a befektetést, sőt ha nem tudja jól a mesterséget, talán még az életét is.

És Mihályt megpróbálták volna Hannibállal, és a fejét esetleg benn vesztette volna ennek az állatnak hatalmas szájában, ha a jó szerencse véletlene közbe nem lépett volna. Mert a következő pillanatban Collins annak az emberének a sietős jelentését hallgatta meg, aki az oroszlanok és tigrisek csoportjának volt a felügyelője. Ez az ember negyven éves lehetett, de ötvenet mutatott. Hervadt arcának mély és függőleges vonásait mintha másféle bestia vájta volna bele a husba, mint ő.

- Az öreg Hannibal őrvjög, - volt a jelentés lényege.

- Szamárság, - mondta Collins Harris - nem ő őrvjög, hanem maga vénül. Az állat el tud banni magával, ez az egész. Majd mindjárt megmutatom. Jöjjenek velem mindnyájan. Egy negyed-órára felfüggesztjük a munkát és mutatok maguknak olyan cirkuszt, amelyet soha cirkuszban nem láttak. Mégér tizezer dollárt hetenként... De nem lehetne győzni egy hétig. Én ugyan győzném, hanem az öreg Hannibal égnek fordítaná mind a négy mancsát kinjában. Jöjjenek mind! Halló, emberek! Negyedóra szünet.

És Mihály nyomon követte legutolsó és legborzasztóbb gazdáját. Kettőjük után az alkalmazottak és látogatóban itt járó szakmabeli emberek menete következett, akik csoportban mentek utánuk. Köztudomásu volt, hogy Collins Harris csak az elite számára, az állatidomítási világ színe-java számára szokott személyes előadást tartani.

A felügyelő, akinek arcát saját természetének vadállatiassága szántotta végig szörnyű karmaival, tiltakozóan hebegett, mikor látta, hogy a gazdája be készül menni a Hannibál ketrecébe, mert az előkészület csak annyiból állott, hogy Collins egy seprünyelet vett a kezébe.

Hannibal öreg volt már, de nála nagyobb fogságban levő oroszlan nem látott még senki és még megvoltak a fogai. Ketrece hosszában le és fel járkált, a fogoly állatok súlyos és hajlongó járásával, mikor a váratlan nézőközönség a ketrece előtti térségen felbukkant. Ő azonban semmiről sem vett tudomást, folytatta a járkálást, hányta jobbra-balra a fejét és a ketrece falánál mindig hajlékonyan fordult vissza, mintha valami elhatározott szándék felé tartana.

- Így csinál már két napja, - mondta ijedten az ápolója - és ha az ember közel megy hozzá, rögtön nyul a karmaival. Tessék nézni, mit csinált velem.

Feltartotta a jobbkarját. A kabátja és az inge ujja foszlányokká volt tépve. Párhuzamos piros vonalak, amelyeket néhol aludt vér fedett, mutatták a helyet ahol a karmok a bőrbe hatoltak.

- Pedig nem is voltam benn. A rácson keresztül csinálta egyetlen csapással, mikor elkezdtem a ketrecét tisztogatni. Még ha ordított volna, vagy valami. De meg se mukkant, csak járkál le és fel.

- Hol a kulcs? - kérdezte Collins. - Jó. Eresszen most be. Zárja be utánam és a kulcsot hagyja kinn. Veszítse el, felejtse el, dobja el. Bőven rá fogok érní megvárni, míg megkeresi, hogy kiereszen.

És Collins Harris, a könnyűsúlyu embernél is kisebb véznaság, aki állandó rettegésben élt, hogy a gyermekeinek anyja az asztalnál a fejére borítja a levesestálat, az alkalmazottak és a hivatásbeli vendégek kritikus közönsége előtt egy szál seprünyével bement a ketrecbe. Az ajtót rázárták és abban a pillanatban, mikor belépett, futó, de éles, éber pillantást vetve a járkáló Hannibálra, még egyszer megparancsolta, hogy zárják be az ajtót és huzzák le a kulcsot.

Az oroszlán vagy ötször lépdelt fel és alá. Nem volt hajlandó tudomást venni a behatolóról. És ekkor Collins a háta mögé lépett és az oroszlán visszatérésének útjában megállt. Hannibal visszajött és elállva találta az útját. De nem ordított. Izommozdulatai úgy mentek át egymásba, mintha sárgásbarna irhája selyemből lett volna: az útjában álló akadály felé csapott. De Collins előbb tudta, mint az oroszlán, hogy mit fog az oroszlán csinálni, tehát előbb csapott: a seprünyével rá vágott az állat puha orrára. Hannibal felhőrdülve hőkölt vissza és visszakapta hatalmas mancsának második macskaszerű csapását is, mert Collins megint megelőzte és az orrára sujtó ütés visszahuzódásra birta.

- Le kell fogni a fejét, - mondta az idomítómester halk, feszült hangon - így biztonságos. Hohó, nem hajtod le a fejedet? Nesze!

Hannibal haragjában ugrásra görbülve felemelte a fejét. Az orrára zuhanó ütés, amely erre következett, a földre kényszerítette a fejét, és a vadak királya állandóan leszegett orral hörögve, mindenféle mell- és torokhangokkal hátrált visszafelé.

- Követni! - magyarázta Collins és követte is, megint erősen rásujtva az orrára és gyorsítva az oroszlán hátrálását.

- Az ember az ur, mert neki van gondolkozó feje, - magyarázta a leckét Collins - és az embernek is az a dolga, hogy a fejét urrá tegye a teste felett, ez az egész. Egy gondolattal mindig előbb kell gondolkoznia az állatnál, és egy cselekedettel előbb cselekednie. Figyeljenek, hogy leszek urrá fölötte. Nem olyan kemény falat ő, mint amilyennek szeretné magát saját maga előtt feltüntetni. És ezt a gondolatot, amely éppen most ébredt fel benne, ki kell verni belőle. A rud majd elvégzi. Figyeljenek ide.

Végighátráltatta az állatot a ketrecen, folyton rá-ráhuzva az orrára és kényszerítve, hogy lefelé tartsa.

- Most be fogom szorítani a sarokba.

És Hannibal hörögve, vicsorogva és fujva, fejét lesütve és rövid lábcsapásokkal próbálva eltávoztatni a fenyegető seprünyelet, engedelmesen a sarokba hátrált, a hátsó felét összezúgorította és fájdalomkésztette erőlködésében, hogy mennél kisebb legyen, saját magába igyekezett visszahuzni a testét. Az orrát közben folyton lefelé tartotta, úgy hogy ugrással nem fenyegethetett. Javában tartott a dolog, mikor lassan felemelte az orrát és elüvöltötte magát. De Collins ezuttal nem vágott rá, mert az oroszlán mozdulata lassu volt és Collins mindig előnyben lévén Hannibal fölött a Hannibal gondolkodásában, tudta, hogy most üvöltés fog következni.

- Ez az, - jelentette ki Collins, ezuttal először szólalva meg teljes hangján, amelyben már nem remegett a feszültség. - Ha egy oroszlán a küzdelem kellős közepén elüvölti magát, akkor az ember tudhatja, hogy nem őrijong. Érzékeny. Kell, hogy érzékeny legyen, mert különben üvöltés helyett ugrott vagy csapott volna. Tudja, hogy meg van verve és ez az üvöltése csak azt jelenti: »Megadom magam. Az isten szerelmére, hagyjál békén. Az orrom rémesen fáj. Szeretnék megkapni, de nem tudlak. Megteszem, amit csak akarsz és nagyon-nagyon jó leszek, csak ne üsd a szegény fájó orromat.« De az ember az ur. Nem lehet engedni, hogy a dolog ilyen könnyen menjen. Mélyen bele kell verni azt a leckét, hogy az ember az ur. Nem szabad abbahagyni, mikor megadja magát. Le kell vele nyeletni az orvosságot és lenyalatni a kanalat. Meg kell vele csókoltatni a lábát, amely a nyakára lép és a fejét lenyomja a porba. Meg kell vele csókoltatni a botot, amely megütötte. Nézzenek ide.

És Hannibal, a legnagyobb fogoly-oroszlán, minden fogának birtokában, miután már felnőtt korában fogták meg az őserdőben, a vadállatok igazi királya, még mélyebben és még jobban összegörnyedve hátrált a sarokba a vézna ember kezében fenyegető seprünyél előtt. A háta

meggömbült, izmai az ugráshoz való készülletnek éppen ellenkező helyzetébe feszültek, feje egyre lejjebb szegült, végül teljes megaláztatásban a melle alá süllyedt, teste a könyökeire nehezedett át, tömött mancsaival védte szegény orrát, pedig mancsainak egyetlen csapása reszketve üthette volna ki Collins testéből az életet.

- Most aztán legyen veszélyes, ha tetszik, - jelentette ki Collins - de még meg kell neki csókolni a lábamat és a botot. Nézzenek ide.

Felemelte és az állat felé közelítette a ballábát, nem kísérletezve és habozva, hanem gyorsan és határozottan. Végül rátette az oroszlán nyakára. A rudat ütésre emelte, hogy egy cselekedettel előbb legyen az oroszlán következő lehetséges cselekedeténél, mint ahogy az esze egy gondolattal előbb volt az oroszlán legközelebbi gondolatánál.

És Hannibal megtette a bejelentett és előre eldöntött dolgot. Dühösen felkapta a fejét, szétnyitotta óriási állkapcsait és a fogai megvillogtak, hogy belevágódjanak a vékony, selyemnadrágos bokába a barna félcipő fölé. De nem vágódtak bele. A távolságnak alig tették meg ötödrészét, már lecsapott az orrára a várakozó rud és ettől megint a földnek szegezte a fejét és mancsaival fedte el az orrát.

- Nem dühöng, - mondta Collins - ebből a kevésből, amit tud, tudja, hogy én többet tudok mint ő és hogy végérvényesen elvertem. Ha dühöngene, akkor nem tudná, én sem látnék bele a gondolataiba, nem lehetnék egy ugrással mindig előtte, ő megkapna és az egész ketrecet bevérezné a beleimmel.

Megdöfkölte Hannibalt a seprünyél végével, minden döfés után ütésre készen tartva a rudat. És a nagy oroszlán ott feküdt és tehetetlenül ordított és minden döfésre jobban kinyújtotta és magasabbra emelte az orrát, míg végre piros nyelve kiszökkent a fogai közül és megnyalta a nyakán nem nagyon gyengéden nyugvó cipőt, aztán pedig megnyalta a rudat, amely egész bűnhődését intézte.

- Jó oroszlán leszel? - kérdezte Collins, gorombán nyomkodva a lábát ide-oda a Hannibal nyakán.

Hannibal nem birt magával: hörögve rávicsoritott gyűlölt ellenfelére.

- Jó oroszlán leszel? - kérdezte Collins, még gorombábban nyomkodva a lábával.

És Hannibal kinyújtotta az orrát és megint megnyalta piros nyelvével a sárga cipőt és a vékony, selyemnadrágos bokát, amelyet egyetlen roppantással elpusztíthatott volna.

XXVIII. fejezet.

A sok állat közül, amelyekkel a Cédrusvadásziskolában találkozott, Mihály eggyel barátkozott össze. Különös, szomorú állat volt ez. Sárának hívták, kis, zöld, délamerikai majom volt és úgy látszik, már vele született a hisztéria, a méltatlankodás és a humor iránt való érzék teljes hiánya. Mihály, mikor Collinst az aréna körül követte, néha találkozott vele. A majom ilyenkor várta, hogy valami új számban kipróbálják. Ugyanis, akár mert képtelen volt akár, mert nem akart bármit is megpróbálni, örökösen belepróbálták más számokba, ahol neki magának kevés tennivalója volt, csak tölteléknek számított a fontosabb előadók között.

De ő mindig zavart csinált: vagy járt a szája, vagy kiabált félelmében, vagy a többi állatokkal üvöltött. Valahányszor megpróbálkoztak vele, hogy ő csináljon valamit, méltatlankodva tiltakozott; ha pedig erőszakkal próbálkoztak, olyan visítást és ordítást csapott, hogy az aréna összes állatait felizgatta és hátráltatta a munkát.

- Nem tesz semmit, - mondta végre Collins, - el fog menni a következő majomtársulattal, amit összeállítunk.

Ez volt a legutolsó és legborzasztóbb végzet, ami a szinpadon egy majmot érhetett: tehetetlen bábnak lenni, amelyet láthatatlan botok és drótok hajszolnak, elrejtett emberek piszkálnak és ugráltatnak, végigmozogni és végigjátszani egy egész számot.

De mielőtt ez a sors rásujthatott volna, megismerkedett Mihállyal. Legelső találkozásukkor a majom, mint egy rikoltozó és fecsegő kis démon, nekiugrott és körmével, fogával fenyegette. És Mihály, aki már mélyen belesüllyedt szokásos mogorvaságába, csak nézett rá csendesen, egy szál szőre fel nem borzolódott a nyakán, egy cseppet fel nem csapta a fülét. És a következő pillanatban a majom azt látta, hogy a kutya szóra sem méltatja lármáját és dühét, sőt elfordítja a fejét. Ha a kutya nekiugrott volna, vagy morgott volna, vagy egyáltalában valami haragot vagy bosszúságot mutatott volna, mint a többi kutyák, mikor így nekik szoktak menni, ő akkor elkezdett volna orditozni és rettenetes lármát csapni, segítségért kiabált volna és mind tanuságul hívta volna az embereket, hogy őt milyen méltatlanul megtámadták.

Igy azonban Mihály szokatlan magaviselete meghökkentette. Óvatosan közeledett a kutyához és már nem lármázott. A fiú, aki Sárát gondozta, hamar bőre eresztette a majom vékony láncát.

- Remélem, a kutya eltöri neki a derekát, - kívánta magában gonoszul a fiú, mert hevesen gyűlölte Sárát és inkább az oroszlánok vagy az elefántok mellett szeretett volna lenni, semmint hogy egy ilyen megveszekedett nőtény majom táncoltassa folyton, akivel nem lehetett vitatkozni.

És mivel Mihály nem vett tudomást Sáráról, ő közeledett hozzá. Alig tette rá kezeit a kutyára, már a nyakát át is ölelte és a fejét hozzászorította a kutya fejéhez. Aztán rákezdedt a maga véget nem érő monológjára. Nap-nap után elfogta a kutyát az arénában minden képzelhető időben, szorosan hozzacsatlakozott és halkan, folyékonyan, soha egy lélekzetre meg nem állva mesélte neki nagy részletességgel az élete történetét. Mindenesetre úgy hangzott az egész, mint bajainak és a rászakadt méltatlankodásának a története. Egyetlen hosszú panasz volt az egész és lehet, hogy közbe az egészségről is panaszkodott, mert nagyon sipolt és köhögött, s abból, ahogyan folytonosan és gyengéden odanyomta a tenyerét a melléhez, látszott, hogy a melle állandóan fáj. Néha mégis abbahagyta a panaszkodást, dédelgette és anyáskodott vele, nyögéshez hasonló édes, gyengéd hangok sorát hallatva.

Sáráé volt az egyetlen szerető kéz, amely Cédrusvadonban Mihályra simult. És Sára jó volt hozzá, sohasem csipkedte, sohasem huzkodta a fülét. Nem is volt más barátja, mint Mihály, és Mihály már várta, hogy a reggeli munka folyamán találkozzanak, pedig minden találkozásuk botrányal végződött, mert a majom összeverekedett az ápolójával, mikor az elvitte. Kiabálása és tiltakozása nyöszörgéssé és jajveszékeléssé változott, mialatt a körülálló emberek megkacagták ezt a furcsaságot: a majom és az ír terrier szerelmét.

Azonban Collins Harris eltűrte, sőt még táplálta is a barátságukat.

- A két búval-bélelt legjobban szeret együtt lenni, - mondotta - és ez jót tesz nekik. Van nekik miért élni. Ez egészséges. De emlékezzenek a szavamra, egy szép napon a majom a kutya ellen fog fordulni, ellátja a baját és a barátságuk borzasztó véget fog érni.

És ezt félig a próféta szavával mondta. Mert Sára ugyan sosem fordult Mihály ellen, de a nap meg volt írva a sors könyvében, mikor a barátságukra csakugyan borzasztó vég csapott le.

Egy napon Collins soronkívüli magyarázatot tartott idomitó-inasainak:

- A fókák túlokosak. Halat kell nekik adni, mikor produkálják magukat. Ha nem kapnak halat, nem dolgoznak tovább és azzal vége. De már például a kutyáknál nem függhet az ember attól, hogy ad-e nekik nyaláncságot vagy nem. Viszont a fiatal, kiképzetlen malacnál el lehet érni, hogy igen csinos mutatványokat csináljon, ha az ember szoptatósüveget tart eldugva a kabátja ujjában. Általában az a fő, hogy mindent végiggondoljanak. Azt hiszik, hogy ott azokat az agarakat azzal tudják a kellő kinyúlásra bírni, hogy hust ígérnek nekik? Dehogy. A korbáccstól nyulnak ki. Vagy nézzenek oda Green Vilmosra. Csak így tudja azt a kutyát valamire megtanítani. Szeretettel lehetetlen. Maguknak is több van. Egyetlen mód van rá: kényszeríteni a kutyát.

Green Vilmos e pillanatban egy kis furcsa, göndörszörű kutyával dolgozott. Az volt a rendes és nagyszerű trükkje színpadon, hogy mindig kihuzott a zsebéből egy pici kutyát és azzal csinálta meg ezt a mutatványt. A legutóbbi kis kutya eldöglött gerinctörésben, és most új kutyát oktatott ki éppen. Megragadta a pici dögöt a hátsó lábainál és feldobta a levegőbe. A kutyának a levegőben félbukfencet kellett csinálni, aztán fejjel lefelé rá kellett ugrania az ember tenyerére és ott első lábain egyensúlyozni magát, testét és hátsó lábait feltartva a levegőbe. Az ember minduntalan lehajlott, megkapta a kutya hátsó lábait és felhajította bukfencezni. A kutya majd elájult a félelemtől és hiába próbálta megcsinálni a mutatványt. Ujra és megint csak belesült az egyensúlyozásba. Néha magába roskadt a kezén, néha majdnem a földre zuhant, egyszer pedig le is zuhant és úgy az oldalára esett, hogy csakugy nyekkent belé. A gazdája felhasználta az alkalmat, hogy izzadó arcáról letörölje a verejtéket, aztán addig bökdöste a lábával, míg a kis kutya dülöngve a lábára kapaszkodott.

- Olyan kutya, - folytatta Collins - amelyik ezt a mutatványt megtanulja csak azért, mert hust kaphat érte, nincs a világon. Éppen így nincs a világon olyan kutya, amely megtanul az első lábain járni anélkül, hogy a hátsó lábait ezerszer nem botozzák fel a levegőbe. De maradjunk ennél a mutatványnál. Ennek mindig sikere van, különösen a nőknél. Hogyne, hiszen olyan okosnak, olyan elragadóan értelmesnek tűnik fel a kis állat, mikor a szeretett gazdája elé-cibálja a zsebéből és ő annyira hisz és bizik a gazdájában, hogy hagyja magát így hajigálni. Hit, bizalom? Fenét. A kutyába bele van verve az istenfélelem, ez az egész. De azért persze roppant tetszik a közönségnek, ha az ember kiás a zsebéből egy kis nyaláncságot és ad egy kis harapást valamelyik állatnak. Csak erre jó az etetés. De erre jó, mert ez mindig hat. A közönség szereti azt hinni, hogy az állatok örömmel csinálják a mutatványaikat, hogy dédelgetett kedvencek gyanánt bánt velük az ember és hogy a gazdájukat halálosan imádják. De isten őrizzen meg minket attól, hogy a közönség benézzen a színpalak mögé. Minden állatidomítási számot azonnal lekergetnének a színpadról és mi mehetnénk állást keresni. Ugy ám. Pedig elég gorombaság történik a színpadon a közönség szemeláttára, csak nem veszi észre. A legjobb közönségbecsapást, amit valaha láttam, Lottie találta ki. Volt neki egy idomított macskacsoportja. A közönség előtt valósággal imádta a macskáit, különösen, ha egy mutatvány nem sikerült. Tudják, mit csinált? Felvette az ölébe a macskát és megcsókolta. És mikor letette, a macska kifogástalanul megcsinálta a mutatványt, a buta közönség pedig vörösre tapsolta a tenyerét attól a gyengédségtől és emberségtől, amit látott. Megcsókolta? Fenét. Majd én megmondom, mit csinált vele. Megharapta a macska orrát. Pavalo Ellinor is megtanulta Lottietől ezt a fortélyt és ölebein gyakorolta. Sok kutya belül szeges örvvel dolgozik a színpadon. Okos ember ököllel orron tudja vágni a kutyát úgy, hogy a nézőtérén egy lélek sem veszi észre. De a fő a félelem. Az tartja különösen kordában a kutyát, hogy előre tudja, mit fog kapni, mikor az előadásnak vége van. Emlékezzenek Roberts kapitányra és hatalmas dán dogjaira. Nem voltak egészen tiszta fajkutyák. Volt neki vagy tizenkettő, sosem láttam komiszabb állatokat. Kétszer ide adta őket ellátásra. Dorong nélkül nem lehetett bemenni közéjük. Egy mexikói segédem ágyának esett tőlük. Ügyes gyerek volt az is. De a kutyák leteperték és majd megtették. Az orvosok több mint negyven öltést varrtak rajta és teleoltották Pasteur-szérummal

veszettség ellen. És a jobb lábára örökké sántítani fog attól, amit ezek a kutyák csináltak vele. Hihetetlen dögök voltak. De mikor a függöny felment, Roberts kapitány már egész nézőteret elragadta a legelső trükkjével. A kutyák köréje tolongtak és minden jel szerint bolond módra szerették. Csakugyan szerették? Dehogy. Gyűlöltek. Láttam itt Cédrusvadonban, mikor a doronggal a kezében bement közéjük a ketrecbe és alaposan eldöngette valamennyit. Persze hogy nem szerették. Ő csak a régi jó ánizsmagból használt egy kicsit. Kis husdarabokat ánizsmagos olajba áztatott és a zsebébe tette. De ez a trükk csak olyan hatalmas kutyaánál jön jól ki, mint azok voltak. A kutyák nagysága miatt sikerült. Közöséges kutyákkal az egész dolognak nagyon buta képe lett volna. A mutatványukat különben nem is az ánizsmag miatt csinálták. Hanem Roberts kapitány dorongja miatt csinálták. Kemény kutya volt ő maga is. Az ő mondása az, hogy az állatidomítás művészete nem más, mint a félelemkeltés művészete. Egyik segéde később egy nagyon undok dolgot mesélt nekem róla. Los Angelesben volt egy szabad hónapjuk és Roberts kapitány a fejébe vette, hogy megtanít egy kutyát, hogy egy pezsgősüveg nyakán egy ezüstdollárt egyensúlyozzon. Gondolják csak ezt meg és képzeljék el, hogy ha valaki szeretettel akar egy kutyát megtanítani. A segéd azt mesélte, hogy Roberts ugyanannyi botot fogyasztott el, mint kutyát. És összesen hat botot fogyasztott el. A nyilvános zálogistállóban vásárolta őket két és fél dollárjával. Mikor egy megdöglött, már készen várt a másik. És a hetedik kutyával el is érte célját. Ugy van, ahogy mondom: a kutya megtanulta az üveg nyakán egyensúlyozni a dollárt. És attól, amit tanulás közben kapott, megdöglött egy hétre rá, hogy a szinpadra került. Tüdő-abszcesszusokat kapott a bottól. Fiatalkoromban pedig egy angol jött át a vizen. Pónikat, majmokat és kutyákat tartott. A majmoknak a fülét szokta harapni, úgy hogy a szinpadon elég volt egy olyan mozdulatot tennie, mintha harapni akarna és azok rögtön megjuhászodtak és végezték a dolgukat. Volt egy nagyszerű, nagy csimpánza. Négy bukfencet tudott vetni ez az állat a vágató póni hátán olyan gyorsan, mint ahogy négyig számol az ember. És az angol hetenként kétszer rémesen elverte. Néhányszor túlerősen megvakta, a majom belebetegedett és ilyenkor ki kellett hagyni a műsorból. De a tulajdonos megoldotta a problémát. Csak egy kicsit verte meg, éppen csak megkóstoltatta vele a botot, de viszont minden előadás előtt elverte. Ez használt is az ő esetében. Más esetben az ilyen majom valószínűleg megmakacsolta volna magát és egyáltalában nem dolgozott volna.

Ugyanaznap Collins Harris igen értékes tanácsokat adott díjazásért egy oroszlanos embernek, akinek tanácsokra volt szüksége. Nem volt szerződése és három oroszlánját ideadta ellátásra Cédrusvadonba. A száma a nézőtérrel nézve izgalmas, sőt egyenesen borzalmas volt. Arra voltak betanítva, hogy ugrálva és ordítózva úgy tegyenek, mintha szét akarnák tépni a közöttük álló kis nőt, aki látszólag csak rettenthetetlen bátorságával és a kis lovaglóstórával uralkodott felettük.

- Az a baj, hogy már nagyon megszokták, - panaszkodott az ember - Isadora már nem tudja őket felpizkálni. Nem akarják mutatni, amit kell.

- Ismerem őket, - bólintott Collins - vénülnek már egy kicsit és meg is vannak lelkileg törve. Például az öreg Zsindely. Annyi vaktöltést puffogtattak már a fülébe, hogy olyan süket, mint a föld. Szelim pedig a fogaival együtt a szívet elvesztette. Egy portugál ember csinálta ezt vele, aki a Barnum és Bailey cirkusza számára idomította. Hallott róla?

- Már régóta szeretném tudni, - rázta a másik a fejét - mit csinálhattak vele. Biztosan rácsaptak.

- Ugy van. A portugál egy vasruddal csapott rá. Szelim rosszkedvű volt, belevágta mancsát a portugálba, erre az belevágott a vasruddal a Szelim szájába, éppen mikor ordításra nyitotta. Ő maga mesélte nekem. Azt mondja, hogy Szelim fogai úgy hullottak a padlóra, mint a dominókövek. Kár volt. Értéket pusztított el vele. Mindenesetre kirúgták érte.

- Hát bizony, - mondta a tulajdonos - a három együttvéve sem ér már nekem sokat. Nem akarják megjátszani Isadorával azt az orditozást, meg tombolást a szám végén. Ez csinálta meg a számot. Ez volt a finálé és mindig óriási sikerünk volt vele. Mondja, mi az ördögöt csináljak? Hagyjam ezt ki? Vagy szerezzek fiatal oroszlánokat?

- Isadora nagyobb biztonságban van az öregekkel, - mondta Collins.

- Tulságos biztonságban van, - felelt Isadora férje. - Persze, fiatal oroszlánokkal a munka meg a felelősség én rám hármlik. De meg kell élnünk és ez a szám már körülbelül ki van szipolyozva.

Collins Harris rázta a fejét. Az ember pedig mohón faggatta:

- Mi a véleménye? Mit kellene itt csinálni?

- Évekig élhetnek még, - magyarázta Collins - aszerint, hogy hat rájuk a fogság. Ha tőkét fektet be fiatal oroszlánokba, megvan a kockázata, hogy rájuk fizet. Különben is folytathatja a mutatványt azzal az anyaggal, amije van. Csak a tanácsomat kell hogy megfogadja...

Az idomítómester megállt és az oroszlános ember szólni akart. De Collins határozott hangon folytatta:

- ...ami magának mondjuk háromszáz dollárjába fog kerülni.

- Csak a tanács? - kérdezte hirtelen a másik.

- A tanács, amelynek a sikeréről jótállok. Mit kellene három új oroszlánért fizetnie? Háromszáz dollárral azt megtakaríthatja. És a tanács roppant egyszerű. Megmondhatom három szóval. Így minden szó száz dollárba kerül, pedig az egyik szó »a«.

- Ez nekem magas. Nekem megélhetés kell.

- Éppen azt adok magának. Azért vagyok itt. Specialista vagyok és magának a specialista-honoráriumot kell megfizetni. Ugy fog örülni, mint a bolond, ha megmondom, olyan egyszerű. Nem is vagyok képes megérteni, hogy már eddig is rá nem jött.

- És ha nem válik be a tanács? - kérdezte kétkedve a másik.

- Ha nem válik be, akkor nem kell fizetni.

- Hát jól van, - adta meg magát az oroszlános ember - nyögje ki.

- Vezetéket a ketrecbe! - mondta Collins.

Az ember először nem tudta megérteni. Aztán kezdett benne derengeni a dolog.

- Azt gondolja, hogy...

- Azt, - bólintott Collins. - Senkinek sem kell tudni. Három áramtelep gyönyörűen megteszi. Nagyon ügyesen beépítheti a ketrec feneke alá. Isadorának, mikor felkészült, csak annyi dolga lesz, hogy rálépjen a gombra. És ha az állatok nem fognak felugrálni dühösen a levegőbe és nem fogják túlfordítani a zenekart, mikor az áram megcsapja a lábukat, akkor nemcsak hogy megtarthatja a háromszáz dollárját, hanem még én fizetek háromszázat magának. Tudom, amit tudok. Már láttam ezt megcsinálni. Mindig beválik. Éppen olyan, mintha a vörösen izzó kályha tetején táncolnának. Felugranak és mihelyt földet érnek, megint megégetik a lábukat. De arra figyelmeztetem, hogy az áramot lassanként eressze csak beléjük. Majd megmutatom, hogyan kell megcsinálni a vezetéket. Először egy gyenge battériát, amit elbírnak, aztán folyton erősebbet és erősebbet, míg a függöny lemegy. Így sohasem szokják meg. Amíg csak élnek, mindig olyan élénken fognak ugrándozni, mint a legelső alkalommal. Na, mit gondol róla?

- Háromszázat megér. - Mondta az oroszlános ember. - Bár én is ilyen könnyen keresném a pénzt!

XXIX. fejezet.

- Azt hiszem, - mondta Collins Jánosnak - abba kell hagynom a dolgot vele. Biztosra veszem, hogy Del Marnak igaza volt, mikor azt mondta, hogy csodakutya, de én nem tudok rájönni a fortélyára.

Ezt a kijelentést Mihály és Collins verekedése előzte meg. Mihály mogorvább volt, mint valaha, sőt egyenesen gyilkos kedvében volt és valami jelentéktelen provokálásra már neki-támadt annak az embernek, akit gyűlölt, a fogát ezuttal sem tudta belemélyeszteni, de viszonzásul két hatalmas rugást kapott az álla alá.

- Olyan ez a kutya, mint a legnagyobb aranybánya, - morfondírozott Collins - de nem tudok a belsejébe jutni. És napról-napra mérgesebb lesz. Nézzen csak rá. Mi a manónak ugrott rám? Nem is voltam vele goromba. Ugy ecetesedik a gyomra, hogy egy szép napon nekimegy a rendőrnek is.

Pár perc múlva jött egy rendes vevője, egy csepűhaju fiatalember, aki három idomított leopárdot hozott magával Cédrusvadonba ellátásra és oktatási munkára. Egy airedale-kutyát kért Collinstól bérbe.

- Csak egy maradt, - magyarázta - és kettő nélkül nem vagyok biztonságban.

- Mi történt a másikkal? - kérdezte az idomítómester.

- Alfonz, az a nagy him leopárd ma ballábbal kelt fel és ellátta a baját. Nekem kellett véget vetnem a kinlódásának. Ugy lógtak a belei, mint a lónak a bikaviadalban. De engem megmentett. Ha nem ő kapta volna a marcangolást, akkor én kaptam volna. Alfonzra elég gyakran rájön a bolondóra. Ez már a második kutya, amit megölt helyettem.

- Airedale-kutyám nincs, - felelte fejét rázva Collins, de ekkor véletlenül Mihályra pillantott és folytatta: - Próbálja meg ezt az ír terriert. Ez a faj körülbelül olyan rátermettségű, mint az airedalei. Hiszen szegről-végről unokatestvérek.

- Már én csak az airedale-kutyákban bizom, - morgott a leopárdos ember - ha oroszlán-kutyákról van szó.

- Hiszen az ír terrier is éppen olyan oroszláncutya. Nézze meg ezt itt. Nézze meg a nagyságát meg a súlyát. Vegye csak ezt, csupa tűz és elevenség. Megállja ez a helyét akárhol. Próbálja ki. Odaadom kölcsön. Ha beválik, olcsón megkaphatja. Ir terriert alkalmazni leopárdkutyának, ez egészen új lesz.

Mikor a leopárdos ember elvezette Mihályt, János így szólt Collinshez:

- Ha azokkal a macskákkal elkezd okoskodni, otthagyja a fogát.

- Hát akkor - felelte vállát vonva Collins - a szinpad elveszit egy csillagot, de én mindenesetre elvettem a gondját. Ha egy kutya örökösen ilyen savanyu és búbanatos, akkor vége. Semmit sem lehet vele kezdeni. Volt már ilyenekkel dolgom.

És Mihály ment, hogy megismerkedjék Jakabbal, az életbenmaradt airedaleivel és megcsinálja naponkénti dolgát a leopárdokkal. A nagy foltos macskáknak ismerte az öröklött ellenséget és még be se tették a ketrecbe, a nyakán már megfeszült a bőr és a szőre mereven égnek állott. Az összes érdekeltek számára izgalmas volt ez a pillanat, mikor új kutyát vezettek be a ketrecbe. A csepűhaju leopárdos ember, akinek a szinlapokon Castlemont Raoul volt a neve, ismerősei pedig Ralphnak szólították, már benn volt a ketrecben. Az airedalei is benn volt vele, kívül pedig vasrudakkal és hosszú acélvillákkal felfegyverkezve néhány ember állott. Ezek a fegyverek mindig készen állottak a rögtön való használatra. A rácsrudak között

szokták őket fenyegetve bedöfni a leopárdok felé, amelyeknek kénytelen-kelletlen dolgozniuk kellett.

Mihály behatolását rögtön észrevették, fujtak, farkukat csavargatták és ugrásra huzódtak vissza. De ebben a pillanatban az idomitó éles, parancsoló hangon rájuk kiáltott, felemelte a korbácsot, a külső emberek pedig felemelték a vasakat és megfélemlítően tolták be a ketrecbe. És a leopárdok, amelyek a vas ízét keservesen ismerték már, ottmaradtak meggörbülve, bár még mindig fujtak és dühösen csapkodtak a farkukkal.

Mihály nem volt gyáva. Nem inalt az ember háta mögé védelmet keresni. Viszont sokkal okosabb volt, semhogy hübelebalázs nekiesett volna ilyen hatalmas állatoknak. Ennélfogva csak arra szorítkozott, hogy égne álló nyakszőrrel, feszült izmu lábakkal végiglépkedett a ketrecen, arccal fordult a veszedelem felé, aztán mereven lépkedett és megállt Jakab oldala mellett, aki jóindulatu szusszantós orrhanggal üdvözölte.

- Megállj a helyét, - mondta furcsa, fojtott hangon az idomitó - nem fognak vele elbánni.

A helyzet természetszerűen feszült volt, és Ralph óvatos gonddal bogozta ki a helyzetet, nem csinált hirtelen mozdulatokat, a szeme állandóan ott járt, hol a kutyákon, hol a leopárdokon, hol a vasrudas és villás külső embereken. Ugy intézte, hogy a vadmacskák kijöjjenek az ugrás előtti helyzetből és eltávolodjanak egymástól. Parancsoló szavára Jakab elkezdett járkálni közöttük. Mihály pedig a maga jószántából követte. És mint Jakab, ő is nagyon feszülten és nagyon körültekintően vigyázva járkált.

Az egyik leopárd, Alfonz, hirtelen fujni kezdett rá. Nem ijedt meg, bár a szőre rögtön felborzódott és a fogai néma vicsorgásban villantak meg. Ugyanebben a pillanatban a legközelebbi vasrudat fenyegetően közel nyomták be Alfonzhoz, aki sárga szemét Mihályról a rudra fordította, aztán megint vissza, és nem támadott.

Az első nap volt a legnehezebb. Aztán a leopárdok elfogadták Mihályt, mint ahogy Jakabot elfogadták. Szeretetet nem mutattak egyik oldalon sem, baráti kezdeményezéseket sem igen vesztegettek. Mihály gyorsan felfogta, hogy itt az emberek és a kutyák együtt állanak szemközt a macskákkal és hogy az embereknek és a kutyáknak össze kell tartani. Naponta egy vagy két órát töltött el a ketrecben, örködött a próba alatt. Neki és Jakabnak nem volt más dolga, mint éberen őrt állani. Néha, mikor a leopárdok jobb indulatuknak látszottak, Ralph még biztatta is a kutyákat, hogy feküdjenek le. De rossz napokon gondja volt rá, hogy a kutyák mindig készen legyenek odaugrani az ő személye és bármily lehető támadás közé.

A nap egyéb részében Mihály megosztotta tágas ólát Jakabbal. Jól gondozták őket, mint ahogy Cédrusvadonban minden állatot jól gondoztak, gyakran tisztogatták őket és megóvták a férgekétől. Ahoz képest, hogy még csak hároméves kutya volt, Jakab nagyon nyugodt természetet mutatott. Vagy nem tanult meg soha játszani, vagy elfelejtette. Másrészről barátságos és egyenletes temperamentummal volt megáldva és nem vette rossz néven Mihály rossz kedvének gyakori megnyilatkozásait. És Mihály hamarosan megszűnt házsártos lenni és kedvét lelte nyugodt együttlétükben. Tünető megnyilatkozások nem történtek. Megelégedtek azzal, hogy órákhosszat feküdtek ébren és kedvüket lelték egymás közelségében.

Alkalom adtán Mihály hallotta, hogy Sára valahol messzebb jeleneteket csap vagy kiáltásokat hallat, amelyekről tudta, hogy neki szólnak. Egyszer meg is ugrott az ápolójától a majom és Mihályt akkor találta meg, mikor éppen kijött a leopárdketrecből. Az öröm éles rikoltásával ugrott neki, belecsimpaszkodott és elkezdte neki mesélni a hisztérikus történetet a bajokról, amelyek elválásuk óta érték. A leopárdos ember türelemmel nézte őket és adott a majomnak néhány percet. Az ápoló szakította el végül őket egymástól, akármilyen görcsösen kapaszkodott Sára a kutyába és akármilyen vénasszonyos jajveszékélésben tört ki. Mikor letépték a kutyáról, vad dühvel ugrott neki az embernek, és mielőtt az még fojtogatással engedelmes-

ségre szoríthatta volna, belevágta a fogait az ápolója hüvelykujjába és csuklójába. Mindez nagy gaudiumot váltott ki a nézőkből, jajgatásai és kiáltásai pedig úgy felizgatták a leopárdokat, hogy fujni kezdtek és nekiugrottak a rácsnak. És mikor elvitték, olyan lágy sirásban tört ki, mint az elkeseredett kisgyerek.

Azonban bármennyire megállta a helyét Mihály a leopárdokkal szemben, Castlemont Raoul sohasem vásárolta meg őt Collinstól. Pár nap múlva egy délelőttön az arénát nagy ordítózás és lőtás-futás verte fel a vadállatok ketrecai felől. Az izgalom, amely revolverlövésekkel kezdődött, mindenütt elterjedt. A különféle macskafajú vadak üvöltöttek és a sok kutya eszeveszetten ugatott. Az arénában, minden mutatvány abbamaradt, mert az állatok idegei felmondták a szolgálatot és képtelenek voltak tovább dolgozni. Néhány ember, köztük Collins, a vadállatok ketrecai felé szaladtak. Sára ápolója eldobta a láncot, hogy ő is odafusson.

- Alfonz! - kiáltott Collins az egyik segédhez, aki mellette szaladt. - Százat egy ellen, hogy ő az! Most elbánik Ralphal.

A dolog éppen akkor közeledett a csúcspontjához, mikor Collins odaért. Castlemontot éppen akkor huzták ki a ketrecből és Collins futtában még látta, hogy a két ember hogyan teszi le gyorsan a földre, hogy gyorsan becsaphassák a ketrecajtót. Benn pedig a földön olyan vadul marakodó gomolyagban, hogy az egyes állatokat nehéz volt egyenként felismerni, Alfonz, Jakab és Mihály összefonódva hömpölyögtek. A ketrec előtt táncoltak az emberek, vasrudakkal próbálták az állatokat szétválasztani. A ketrec tulsó végében ott volt a két másik leopárd: nyalogatták a sebeiket, hörögtek és csapkodtak a vasdorongokra, amelyek kizárták őket a csatából.

Sára megérkezése és mindaz, ami ezután történt, másodpercek alatt zajlott le. A kis zöld majom, a hosszufarkú női lény, aki ismerte a szerelmet és a hisztériát és az emberi nőneműek távoli rokona volt, vonszolta maga után a láncát, felszökött a sűrű rács póznáira és benyomult köztük a ketrecbe. Ugyanekkor a gomolyag erőszakosan felemelkedett a földről. Mihály olyan erővel repült ki belőle, hogy a ketrec innenső végéhez vágódott, a földre zuhant, próbált felállni, de összeroskadt és elterült, a jobb vállából pedig, amely borzalmasan összeroncslódott, csakugy ömlött a vér. Sára odaugrott hozzá, átkarolta és odaölelte kis lapos, szőrös melléhez. Aggódo kiáltásokat hallatott és mikor Mihály nagy ügyel-bajjal ronsolt első lábaira akart állni, haragos szeretettel szitkozódott és karjaival igyekezett visszatartani a csatától. Egyszersmind egy szabad pillanatban a haragtól gyűlölködő szemmel rikácsoló átkokat szórt Alfonz felé.

Egy vasdorong, amivel oldalbaszitották, elvonta a leopárd figyelmét. A mancsával rácsapott a fegyverre, és mikor megint beléje döfték, egy szökéssel ráugrott és a fogával marta a meztelen vasat. Egy másik szökéssel a rácsnak ugrott és egyetlen csapással leütötte annak az embernek a karját, aki döfködte. Az ember elugrott és elejtette a rudat. Alfonz visszaugrott Jakabra, aki ekkorára már nyomoruságos ellenfél lett, már csak lihegni és nyöszörögni tudott és ott fetrengett, mint egy alaktalan rakás, ami még maradt belőle.

Mihály végre fel tudott tápázkodni három lábára és erőlködve próbált előremenni a Sára visszaszorító karjain keresztül. Az őrző leopárd éppen rájuk akart ugrani, de a vasrud egy újabb dőfése visszatartotta. Most már egyenesen nekiment az embernek, és olyan erővel támadta meg a ketrec rácsát, hogy az egész alkotmány belerázkódott.

Még több ember kezdte taszigálni még több ruddal, de Alfonzzal nem lehetett birni. Sára látta, hogyan közeledik, és olyan élesen és vadul rikácsolt, ahogy csak birt. Collins az egyik embertől elkaptott egy revolvert.

- Meg ne ölje! - kiáltotta Castlemont, megragadva a Collins karját.

A leopárdos ember maga sem volt rózsás helyzetben. Egyik karja tehetetlenül lógott lefelé, a szemét pedig elárasztotta a fejbéből ömlő vér. Beletörölte a szemét az idomitómester vállába, hogy lásson.

- A leopárd az én tulajdonom, - mondta tiltakozva. - Száz beteg majmot és búskomor kutyát is megér. Különben is majd megmentjük őket. Hagyjon csak engem. Kérem, törölje meg valaki a szememet. Nem látok. A vaktöltéseimet elhasználtam. Van valakinek vaktöltése?

Sára ezalatt egyik pillanatban Mihály közé és a leopárd közé állott, amelyet a döfködő vasrudak még visszatartottak, a másik pillanatban pedig ráordított a borzasztó fogazatu macskára, mintha gyűlöletének merő fitogtatásával visszavonulásra tudná bírni.

Mihály hörögve és szörét borzolva vonszolta magával a majmot: két lépésnyire el tudott jutni három lábán tántorogva. De roncsolt válla erőt vett rajta. Összeroskadt. És Sára ekkor véghezvitte a nagy tettet. A képtelen düh utolsó ordításával az óriási macskának egyenesen az arcába ugrott, kézzel-lábbal karmolta és marcangolta, a szája pedig belemélyedt az állat egyik zömök fülének tövébe. A meghökkent leopárd felágaskodott és az elülső mancsaival csapkodta és tépte a kis démont, amely nem akarta elereszteni.

A verekedés és a kis zöld majom élete tiz kurta másodpercig tartott. De ez éppen elég idő volt ahhoz, hogy Collins kinyissa az ajtót, egy gyors kapással megragadja a Mihály hátsó lábait, kirántsa és földre dobja.

XXX. fejezet.

Cédrusvadonban nem a Del Mar-féle brutális sebészet járta, mert különben Mihály nem maradt volna életben. Igazi sebész jött hozzá, gyakorlott és merész, aki szinte elevenen felboncolta, mikor gyökeresen helyrehozta a kutya vállának roncsait: olyan dolgokat csinált, amiket egy embernél nem mert volna megkockáztatni, de amik Mihálynál helyükön valóknak bizonyultak.

A sebész, mikor megtörölte a kezét és lenézett Mihályra, aki majdnem egész testében mozdulatlanná téve ott feküdt a gipszkötésben, így szólt:

- Teljes életére sántítani fog. A hosszú gyógyuláshoz is igen nagy gondosságra lesz szükség. Ha a láza feljebb megy, meg kell hogy adjuk neki a kegyelemdőfést. Mit ér a kutya?

- Nem tud semmit, - felelte Collins. - Talán megér ötven dollárt, talán annyit sem most már. Sánta kutyákat nem érdemes mutatóványokra tanítani.

De az idő megmutatta, hogy egyiknek sem volt igaza. Mihály először is nem volt állandó sántaságra kárhoztatva, bár későbbi éveiben az egyik válla mindig érzékenyebb volt és olykor, nedves időben, kénytelen volt könnyedén bicegni. Másodszor pedig arra volt szánva a sorstól, hogy igen nagy értéket érjen el és az a nagy szinpadi csillag váljék belőle, amelyet Dal Mar Harry jóstehetsége látott meg benne.

Egyelőre hosszú, kinos napokon át feküdt a gipszkötésben. Vigyáztak rá, hogy a láza veszedelmesen fel ne menjen. Nagyszerűen ápolták. De nem szeretetből vagy gyöngédségből. Ez csak egy része volt a Cédrusvadon ama rendszerének, amely ezt az intézményt úgy felvirágoztatta. Mikor kivették a gipszből, még mindig megfosztották attól az ösztönös gyönyörtől, amit az állatok sebeik nyalogatása közben éreznek, mert jó szorosra meghuzott pólyákba csavarták és göngyölték. És mikor végre ezek is lekerültek róla, már nem voltak sebei, amelyeket

nyalhatott volna. Mélyen benn a vállában volt csak még mindig fájdalom, és hónapokba tellett, míg ez is elmúlt.

Collins Harris nem bosszantotta többé kísérletezésekkel. Egy napon kiadta bérbe egy házaspárnak, akiknek töltelék kellett, mert kutya-társulatukból három állat döglött ki tüdőgyulladásban.

- Ha beválik, - mondta Collins a férfinak, Davis Wiltonnak - megkaphatja tizenkét dollárért.

- És ha elpusztul?

Collins vállat vont.

- Nem lesznek miatta álmatlan éjszakáim.

És mikor Mihály egy gyorsvonati kocsiketrecében elutazott Cédusvadonból, nem igen maradt remény arra, hogy valaha is visszakérül még, mert Davis Wilton hírhedt volt az állatidomító világban arról, hogy milyen kegyetlenül bánik a kutyaival. Ha valamelyik kivételes kutyára, amely kivételesen értékes dolgokat tudott, jobban figyelt is, de a pusztai töltelék-kutyákat nem vette sokba. Darabonként három, vagy legfeljebb öt dollárba kerültek. Pláne Mihály, ami rá nézve még rosszabb volt, nem került semmibe. A megdöglése csak azt a kis veszélyeséget okozta volna Davisnak, hogy másik kutyát találjon.

Mihály új kalandjának első állomása nem járt komolyabb megpróbáltatásokkal. Mindössze úgy be volt szorítva a ketrecbe, hogy nem tudott felállni és a ketrec lökdösése és rakódása számtalan nyilaló fájdalmat okozott a vállában. Az utazás csak Brooklynig tartott, ahova egy másodrangú színházba szállították, mert Davis Wilton jelentéktelen, másodrangú idomítónak számított, aki a nagy helyeken nem tudott boldogulni.

A szűk ketrec megpróbáltatásai akkor kezdődtek, mikor bevitték a színpad fölött egy nagy helyiségbe és letették vagy husz hasonlóan bezárt kutya társaságába. Szomorú társaság volt ez, értéktelen, lelkileg megtört, nyomoruságos állatok valamennyien. Némelyiknek csunya seb volt a fején, ahol Davis megütötte. A sebekre nem viselt gondot senki és bizony nem nagyon szolgált javulásukra az a fehérítő, amivel fellépésük előtt bekenték, hogy ne lehessen észrevenni. Némelyik kutya időnként keservesen vonított, és mintha szűk celláikban nem maradt volna más hátra nekik, minduntalan ugatásba törtek ki.

Mihály volt az egyetlen, aki nem állt be a karba. Fokozódó mogorvaságnak az volt egyik jele, hogy már régen abbahagyta az ugatást. Az ilyen közös megnyilvánulásokhoz való szociális érzék kiveszett belőle. Azoknak a mérgesebb természetű kutyáknak a példáját sem követte, amelyek örökösen hörögtek és morogtak ketrecük farácsán kifelé. Mihály búskomorsága még ahhoz is túlmély volt már, hogy veszekedjék. Csak azt kívánta, hogy hagyják egyedül. Ebből ki is jutott neki az első negyvennyolc órában.

Davis Wilton jó előre összehozta a kutyatársulatát, úgy hogy az új műsorig még öt nap volt hátra. Ezt az időt arra használta fel, hogy meglátogassa a felesége családját New-Jerseyben és felfogadott egy diszletmunkást, hogy addig etesse és itassa a kutyákat. A diszletmunkás ezt el is végezte volna. De szerencsétlenségére szóváltásba keveredett egy kocsmárossal, mely szóváltásnak az lett a vége, hogy betört a koponyája és mentőkocsin vitték a kórházba. És hogy a helyzet tökéletes legyen, a színház három napra be volt zárva, hogy a tűzvizsgáló bizottság kívánságára bizonyos változásokat hajtsanak végre.

A teremnek senki sem jött a tájára. Néhány óra elteltével Mihály az éhség és szomjúság tudatára ébredt. Telt-múlt az idő és az étel vágyát elnyomta benne az ital vágya. Mire éjszaka lett, az ugatás és vonítás folytonossá vált, majd az éjszaka hosszú óráin át vinnyogásnak és

szükölésnek adott helyet. Mihály volt az egyetlen, aki nem adott hangot. Némán szenvedett a nyomorúság e tébolydájában.

Felpirkadt a második hajnal. A lassu órák nehezen elévonszolták a második éjszakát is. És ennek a második éjszakának a sötétsége olyan látványosságra borult a színpad mögött, amely egymaga is elegendő arra, hogy az ember megvesse a világ minden orfeumának és cirkušának állatidomítási számait.

Hogy álmodta-e Mihály, vagy félig deliriumban volt-e, nem lehet megmondani. De annyi tény, hogy egész elmúlt életének legnagyobb részét megint átélte. Mint kutyakölyök, újra ott játszogatótt Meringeben, Haggin ur ültetvényein, a bungaló tágas verendáin. Vagy lement Jeromossal az őserdő szélére egészen a folyó homokpadjáig a krokodilusokat lesni. Vagy éppen tanulta Haggin urtól és Bobtól, hogy mint szülei, Brigitta és Terentius csinálják, ő is csekélyebb és lenézettebb isteneknek tekintse a feketéket, akiket szigorúan ott kell őrizni a helyükön.

Együtt vitorlázott második gazdájával, Kellar kapitánnyal az Eugénia szkúneren, aztán a tulagii kikötőben beleszeretett a varázsujju Pincérbe és vele és Kvékkal elhajózott a Makambo gőzösön. A legtöbbször Pincér bukkant fel a vízióban, a háttérben edényekkel és mindenféle lényekkel, mint a Vén Tengerész, Nishikanta Simon, Grimshaw, Doane kapitány és a kis öreg A-Maj. De éppen így megjelent Ráadás is, meg Cocky, az élet bátorszívű kis pelyhe, amint merészen éli végig a napfényen való életének kurta kis kalandját. És úgy tűnt fel Mihálynak, hogy egyik oldalán Cocky csimpaszkodik belé és csörög haszontalanságokat a fülébe, a másik oldalon pedig Sára kapaszkodik rá és elmondhatatlan és véghetetlen történetet fecseg. Aztán mintha az imádott Pincér dédelgető varázsujjainak nyomkodását érezte volna a füle tövében.

- Hiába, nincs szerencsém, - dühöngött Davis Wilton körülnézve kutyáin és a levegőben még ott reszkettek a káromkodások, amelyekben először kitört.

- Így van az, ha részeges diszletmunkásokra hagysz mindent, - jegyezte meg csendesen a felesége. - Nem csodálnám, ha a fele megdöglött volna.

- Jó, jó, - dühöngött Davis és levetette a kabátját - most nem érünk rá társalogni. Siess, drágám, nézz szét, mekkora a baj. Legelőször is víz kell nekik. Egy egész vályuval adok.

A sarokban levő vízvezetéki csapon egymásután eresztette tele a vödröt, míg meg nem töltötte a nagy pléh-vályut. A csörgő víz zajára a kutyák elkezdtek nyöszörögni, nyögni és vinnyogni. Némelyik próbálta dagadt nyelvével megnyalni a Davis kezét, mikor durván előrángatta őket ketrecekből. A gyengébbek a hasukon csuszva vánszorogtak a vályu felé és az erősebbek letaposták őket. Nem fértek el egyszerre mindannyian és nagy verekedés és fogcsattogtatás közben az erősebbek ittak először. Ezek között is legelől volt Mihály. Harapott és harapták, de hozzájutott az életmentő folyadék egy gyors kortyához. Davis ott táncolt közöttük, jobbra-balra rugásokat osztogatott, hogy mindegyik odajusson a vízhez. A felesége segített neki: seprével csapkodott erre-arra. A fájdalom pokoli kórusa kezdődött, mert miután a víz megnyitotta aszalt torkukat, most megint el tudták hangosan jajgatni és ordítani minden fájdalmukat és szenvedésüket.

Némelyik olyan gyenge volt, hogy nem tudott a vizig menni. Ezeket odavitték és a szájukat belenyomták a vízbe. Ugy látszott, mintha sohasem lenne elég nekik. Tehetetlen merevségben heverték köröskörül, de minduntalan akadt egy-egy, amelyik összeszedte magát, odamászott a vályuhoz és még próbált inni. Közben Davis tüzet rakott és megtöltött egy üstöt krumplival.

- Olyan bűdös van itt, mint egy görénylyukban, - mondta Davisné, mikor egy pillanatra megszűnt az orrát a puderes pamaccsal tapogatni - meg kell hogy mossuk a kutyákat, drágám.

- Jól van, szívem, - helyeselt a férje. - Mennél hamarább. Elvégezhetjük, míg a krumpli megfő és kihül. Én majd ledörzsölöm őket, te majd szárítsd. Emlékezz a tüdőgyulladásra és végezd alaposan.

Gyors, goromba fürdés következett. Davis egymásután nyult a soron következő kutyáért, aztán belenyomta a vályuba, amelyből az imént ittak. Ha féltek, vagy bármi más okból vonakodtak, fejbevágta őket a kefével, vagy a nagy sárga mosószappannal, amellyel habozta őket. Néhány perc elég volt egy kutyának.

- Ígyál, a fene egyen meg, ígyál, nesze még... - mondogatta, miközben lenyomta a kutyák fejét a piszkos, szappanos víz alá.

Nyilván a kutyákat tette felelőssé borzasztó állapotukért és piszkosságukat személye ellen irányuló támadásnak tekintette.

Mihály nem ellenkezett, mikor a vályuba dobták. Tudta, hogy fürdeni elengedhetetlenül szükséges, ámbár Cédrusvadonban sokkal jobban csinálták, Pincér, meg Kvék pedig éppenséggel a szeretet funkcióját művelték, ha megfürdették. Tőle telhetőleg türe tehát a dörzsölést és nem is lett volna baj, ha Davis a víz alá nem nyomja. Mihály figyelmeztető hörgéssel kapta vissza a fejét. Davis rá akart vágni a nehéz mosókefével, de féluton megállt a karja és meglepetésében fütttyentett egyet.

- Na nézd! - mondta. - Tudod, melyik ez? Az az ír terrier, amelyiket Collinstól kaptam. Nem ér semmit. Collins maga mondta. Töltelék.

Rákiáltott Mihályra.

- Mars ki! Most nem bántalak, tisztelt új kutya. De hamar olyant kaphatsz tőlem hogy bele-szédülsz.

Mialatt a krumpli hült, Davisné hangos kiáltásokkal tartotta féken az éhes kutyákat. Mihály komoran lefeküdt oldalt, és mikor az engedelem elhangzott, nem vett részt a kondér ellen intézett rohamban. Davis megint ott táncolt a kutyák közt és elrugdosta az éhesebbeket és mohóbbakat.

- Ha azok után, - mondta a feleségének, - amit tettünk most velük, még verekednek is, rugd őket oldalba, szívem.

És mindjárt vadul oldalba is rugott egy nagy fekete kutyát.

- Nesze! Kuss! Maradsz!

Az állat üvöltött kinjában, mikor odébb repült, aztán tisztos távolságból bánatosan leste a gőzölgő edelet. Davis pedig odament a csaphoz, leöblítette a karját és így szólt:

- Mit szólnál drágám, ha mára be is fejeznők a munkát?

Davisné helybenhagyólag bólintott.

- Holnap és holnapután - folytatta Davis - próbálhatunk velük. Böven elég lesz. Este majd beszaladok és főzök nekik korpát. Két napi koplalás után rájuk fér a külön koszt.

Mikor a krumplival végeztek, a kutyák újabb huszonnégyórás fogságra visszakerültek a ketrecekbe. Az ivóedényeikbe vizet öntöttek és este a ketrecben böven kaptak főtt korpát és kutyaeleséget. Mihály ezuttal evett először, mert dacosan vonakodott közel menni a krumplihoz.

A próba a szinpadon folyt, és Mihálynak mindjárt az elején meggyült a baja. A próba megkezdődött, mintha a függöny felment volna és a közönség elé tárult volna a félkörben széken ülő husz kutya. Mialatt így előkészítették őket, a függöny előtt folyt az előző szám, ennél-

fogva igen fontos volt, hogy szigorú csend legyen a színpadon. És a kutyák meg voltak tanítva arra, hogy mikor a függöny felgördül, hangos ugatást csapjanak.

Mihály csak statisztá volt. Nem volt más dolga, mint ülni a széken. De előbb fel kellett jutnia a székre, és mikor Davis ezt megparancsolta neki, kíséretül hatalmasan rá vágott a fejére. Mihály fenyegetően felhőrdült.

- Micsoda? - hőrdült fel az ember is. - Uj kutya ur zavart csinál, mi? Hát majd most megkapod a magadét, amitől majd megváltoztathatod a nevedet jó kutyára. Szivem, tartsd csak rendben a többi, míg új kutya urat megtanítom az első számú leckére.

Arról a verésről, ami következett, jobb nem beszélni. Mihály felvette a reménytelen harcot és ezért rettenetesen kikapott. Összetörve és vérezve ült ott a széken, nem is véve részt az előadásban, csak sötéten eresztette magában még mélyebbre és még keserűbbre a mogorvaságot. Hogy csendben maradjon, mielőtt a függöny felmegy, nem okozott neki nehézséget. De mikor a függöny felment, vonakodott csatlakozni a többi kutya eszeveszett ugatásához és vonításához.

A kutyák vezényszóra hol egyenként, hol kettesben, hol hármasban, hol csoportonként elhagyták helyeiket és előadták a szokásos kutyamutatványokat: hátsó lábaikon jártak, ugráltak, bicegtek, bukfencet vetettek. Davis türelme rövid s a keze súlyos volt a próba alatt, amiről a lusták vagy ostobák éles fájdalomkiáltásai tanuskodtak.

Ezen a napon és másnap délelőtt összesen három próbát tartottak. Mihály bajai egyelőre megszűntek. A vezényszóra csendesen elfoglalta helyét a széken és csendesen ült ott.

- Ez mutatja, - hengegett Davis a feleségének - mit lehet elérni egy kis bottal.

A házaspár nem is álmodta, hogy Mihály mekkora botrányt fog csapni az első előadáson.

A függöny mögött már minden kész volt a színpadon. A kutyák ott ültek a széken gyáva csendben, Davis meg a felesége fenyegetésekkel tartották csendben őket, a függöny előtt pedig Bell Richárd és Daisy éneke és tánca mulattatta a délutáni előadás közönségét. Minden jól ment és a nézőtérben egy lélek sem sejtette volna, hogy a függöny mögött kutyákkal van tele a színpad, ha Richárd és Daisy zenekari kísérettel el nem kezdték volna énekelni, hogy »Evezz le velem a folyón«.

Mihály nem tehetett róla. Mint ahogy Kvék réges-régen urrá lett felette a dorombbal, Pincér a szeretetével, Del Mar Harry a harmonikával, éppen úgy urrá lettek felette most a zenekar, a férfi és a nő hangjai, az »Evezz le velem a folyón« régi ismerős dallama, amelyre Pincér tanította. Önkénytelenül, mogorvasága ellenére, kinyílt a szája a kényszerítő erő hatása alatt és a torkán teljes erővel zengett elé a kíséret.

A függönyön túl gyerekek és nők elfojtott nevetése hangzott, amely csakhamar hahotává nőtt és elnyomta Richárd és Daisy hangját. Davis Wilton képtelen káromkodással ugrott be a színpadra Mihályhoz. De Mihály tovább vonított, és a közönség tovább hahotázott. Még akkor is vonított Mihály, mikor a kurta bot rácsapott. Ennek ütésétől és fájdalmától abbahagyta a vonítást és önkénytelenül a fájdalom ordításába tört ki.

- Verd be a fejét, szivem, - tanácsolta Davisné.

És ekkor hatalmas verekedés következett. Davis hallhatóan súlyos csapásokkal ütött, mint ahogy Mihály hörgését és morgását is lehetett hallani. A közönség a helyzet komikus voltának hatása alatt nem is figyelt Bell Richárdra és Daisyre. A számuk tönkrement. És Mihálynak a szó szoros értelmében beverték a fejét. A közönség elragadtatva épült a függöny másik oldalán.

Richárd és Daisy nem folytathatták a számukat. A közönség nem arra volt kíváncsi, ami a függöny előtt, hanem ami mögötte történt. Mihályt egy diszletmunkás félholtra verve vitte ki a színpadról és a függöny felment s elétárult a teljes kutyatársulat. Csak egy szék volt üres. A közönség soraiban ülő fiatalemberek először felfedezték az összefüggést az üres szék és a megelőző zürzavar között, aztán hangosan kezdték követelni a hiányzó kutyát. A kiabálást az egész közönség átvette, a kutyák még izgatottabban ugattak, és öt vidám perc hátráltatta a szám megkezdését, amely végre mégis megkezdődött és a kutyák részéről a folytonos ügyetlenségek és baklövések, Davis Wilton részéről pedig a mérges ingerlékenység jegyében zajlott le.

- Nem baj, kincsem, - nyugtatta meg suttogva a színpadon a felesége, aki nem jött ki a sodrából - ezt a kutyát kidobjuk és szerzünk helyette egy rendeset. És legalább ez a Bell Daisy is megkapta a magáét. Nem is mondtam neked, mit mondott rólam a múlt héten az ismerősöknek.

Néhány perccel később, még az állatokkal bajlódva a színpadon, a férj szerét ejtette, hogy odasugja a feleségének:

- Azt a kutyát, azt nem hagyom annyiban. Agyonverem.

- Jó, szivem, - felelt az asszony.

Mikor a függöny lement, a közönség nevetgélt a nézőtéren és a kutyákat visszavitték a színpad fölötti helyiségbe, Davis Wilton lement a színpadról, hogy Mihályt megkeresse. Mihály korántsem valami sarokban kuporgott, hanem ott állt a diszletmunkás lábai között, még nyöszörgött a kapott veréstől és el volt szánva, hogy támadás esetén úgy fog verekedni, mint soha életében. Davis mentében találkozott az énekes- és táncos-párral. Az asszony sirt dühében, a férfi komoran hallgatott.

- Maga marha, - jelentette ki harciasan - mindjárt elintézem én magát.

Davis Wilton meglóbált egy vasdorongot a kezében és elszántan felelt:

- Menjen innét, mert agyonvágom. Különben várjon itt, ha akar, majd visszajövök és agyonvágom később. De előbb agyonvágom a kutyát. Jöhet és nézheti, a fene ott egye meg azt a dögöt. Hogy tudhattam volna előre? Uj kutya. A próbákon meg se nyikkant. Hogy tudhattam volna, hogy elkezd óbégatni, mikor a maguk háta mögött beállítjuk a számot?

Davis elindult és Bell Richárddal együtt odaért Mihályhoz, aki a diszletmunkás lába közül vicsorgott elő. Az orfeumigazgató megszólította Davist:

- Na, maga szép kis komédiát csinált.

- Hát még amit most fogok csinálni, - vetette vissza Davis, marokra kapva a vasdorongot és felemelve. - Meg fogom ölni. Kiverem belőle a szuszt. Nézzen csak ide.

Mihály hörgéssel felelt a fenyegetésre, ugrásra készült és szemét le nem vette a vasfegyverről.

- Én pedig azt mondom, - szólalt meg a diszletmunkás - hogy maga hozzá sem fog nyulni ehhez a kutyához.

- Az enyém! - mondta Davis a törvényes meggyőződés hangján.

- Én pedig a józan eszemmel mégis beleszólok. A kutyák kutyák, az emberek emberek, de maga, istenuccse nem tudom micsoda. Nincs joga komizkodni ezzel a kutyával. A kutya most volt először életében a színpadon és előzőleg két álló napig étlen-szomjan kinlódott. Igen, igazgató ur, kérem, ez így volt.

- Ha agyonüti a kutyát, - szólt bele az igazgató is - egy dollárt kell hogy fizessen a pecérnek, hogy elvigye a dögöt.

- Megfizetem szívesen, - mondta Davis és megint felemelte a vasdorongot - van miből, nem?

- Hallja, maguk idomitók már kezdenek kihozni a sodromból, - mondta a diszletmunkás. - Most már itt az ideje, hogy megmondjam a magamét. Hát hallgasson ide: ha egyetlenegy ráüt a kutyára ezzel a pálcikával, én olyat vágok magára, hogy elvesztem ugyan az állásomat, de magát kórházba viszik.

- Hallja Jackson... - kezdte fenyegető hangon az igazgató.

- Nekem hiába beszél az igazgató ur. Én el vagyok szánva. Ha ez a fráter egy ujjal is hozzányul a kutyához, elvesztem az állásomat és kész. Az embernek végre is elfogy a türelme, ha látja, hogy ezek a csirkefogók hogy ütik az állatokat. Szivemből megutáltam őket.

Az igazgató Davisra nézett és tehetetlenül vállat vont.

- Nézze, nem érdemes okoskodni, - tanácsolta neki. - Én nem akarom elveszíteni Jackson, már pedig ha ő nekifog, maga csakugyan kórházba kerül. Küldje vissza a kutyát oda, ahonnan vette. A felesége mesélte. Dugja a kutyát ládába és szó nélkül küldje vissza. Collins nem fogja a szívére venni. Majd leszoktatja az óbégatásról és megtanítja valamire.

Davis megint rápillantott a félelmes Jacksonra és habozott. Az igazgató rábeszélően folytatta:

- Mondok magának valamit. Jackson elintézi a dolgot: ládába rakja, vasutra feladja, mindent. Vállalja, Jackson?

A diszletmunkás kurtán bólintott, aztán lenyult és gyengéden megcirógatta a Mihály bevert fejét. Davis megadta magát és sarkon fordult:

- Bánom is, én, - mondta. - Tőlem csinálhat magából bolondot egy kutya miatt, aki akar. De hiszen volna csak olyan régen a szakmában, mint én...

XXXI. fejezet.

Az a levelezőlap, amelyet Davis irt Collinsnak, megmagyarázta Mihály visszatérésének okait. »Nekem tulságosan sokat énekel.« Így fejezte ki magát Davis és ezzel öntudatlanul megadta a rejtélynek azt a kulcsát, amelyet Collins hiába keresett és amelyet most sem tudott észrevenni és megragadni.

- Az ütésekből ítélve, - mondta Jánosnak, - amik látszanak, nem csoda, ha énekelt. Ez a baj ezekkel az állatos emberekkel. Nem tudnak gondot viselni a saját vagyionukra. Beverik az állatjaik koponyáját, mert azok nem az engedelmesség angyalai. Vigye el, János. Mossa tisztára és ahol a bőre hiányos, ragassza be. Én nem törődöm vele többet, de majd találok neki helyet a legközelebbi kutyatársulatban.

De két héttel később Collins Harris merő véletlenségből magától rájött, hogy Mihályt mire lehet használni. Elhozatta egy üres percében az arénára, hogy kipróbáltassa egy kutyás emberrel, akinek töltelék-kutyákra volt szüksége. Azonfelül, amit tudott: parancsszóra felkelni és lefeküdni, Mihály nem csinált semmit. Vonakodott megtanulni a legelemibb dolgokat, amiket egy cirkuszi kutyának tudni kell, és Collins otthagya, hogy átmenjen az aréna másik oldalára, ahol egy kis játékszinpadon egy majomzenekart állítottak össze és törtek be.

A majmok féltek és lázadoztak, de kénytelenek voltak végezni a dolgukat, mert oda voltak kötözve a székekhez és a hangszerekhez; és a szinpad mögül rángatták őket a testükre kötö-

zött hosszú drótoknál fogva. A karmester, egy házsártos öreg majom, forgatható széken ült, amelyhez jól oda volt erősítve. Mikor a színpadon kívülről hosszú vékony póznák segítségével megpiskálták, magánkívül lett a dühtől, ugyanekkor a széket madzag-szerkezettel ide-oda forgatták. A közönségben azt a hitet kelthette, hogy mérges a zenekari tagok közül azokra, akik hibát csinálnak. És az ilyen méreg a közönség előtt roppant mulatságos. Collins erről így nyilatkozott:

- A majombanda mindig kitűnő szám. Nevetést kelt. És a nevetésben pénz van. Az emberek önkénytelenül nevetnek a majmokon, mert olyan hasonlók és mert az emberek abban az előnyös helyzetben vannak, hogy fölényesebbek. Tegyük fel, hogy ketten, maga meg én, sétálunk az utcán és maga megcsuszik és elesik. Persze hogy nevetek. Azért, mert fölényes helyzetben vagyok magához képest. Én nem estem el. Ugyanigy van, ha a szél elfújja a kalapját. Amíg maga végigrohan utána utcahosszat, én nevetek. Fölényesebb vagyok. Az én kalapom a fejemen van. Ugyanigy áll a dolog a majombandával. Az a sok bolondság, amit csinálnak, a fölényesség érzetét kelti bennünk. Magunkat nem látjuk bolondoknak. Ezért fizetünk belépti-díjat, látni, hogy a majmok bolondul viselkednek.

Nem is annyira a majmok begyakorlásáról volt szó. Inkább azokat az embereket gyakorolták, akik a majmokat rángató elrejtett szerkezeteket kezelték. Collins Harris ennek a feladatnak szentelte a buzgóságát.

- Nem látom be, miért ne játszhatnának végig a majmokkal egy rendes dalt. Csak magukon fordul meg. Attól függ, hogy hogyan rángatják a drótokat. Na gyerünk. Érdekes belefogni. Próbáljunk valami olyan dalt, amit mindnyájan ismernek. És ne felejtsek el, hogy az igazi zenekar mindig segíteni fogja magukat. Na? Mit ismernek valamennyien? Valami egyszerű dolog kell, amit a közönség is ismerjen.

Ebbe az ötletbe nagyon belefeküdt. Egy műlovart is szerződtetett a próbához, akinek egyébként az volt a mestersége, hogy hegedült a vágató ló hátán és ezen a kétes talapzaton még szaltókat is csinált anélkül, hogy a hegedülést abbahagyta volna. Ennek az embernek csak az volt most a dolga, hogy egyszerű dallamokat lassu taktusban elmuzsikáljon, hogy az emberek megtartsák a taktust és a dallamot és ehez képest rángassák a drótokat.

- Persze, azt is meg lehet csinálni, - mondta nekik Collins - hogy rémes zürzavart művelnek. Csak rángassák össze-vissza a drótokat, mind a bolondok, piszkálják meg a karmester-majmot és forgassák ide-oda. A közönség ettől mindig majd megpukkad. Az emberek azt hiszik, hogy a főmajomnak csakugyan jó zenei hallása van és őrzöng a dühtől, hogy a zenekara ilyen hamisan játszik.

A próba javában állott, mikor János és Mihály jöttek oda.

- Azt mondja az az illető, - jelentette János a gazdájának - hogy a kutya ingyen sem kell neki.

- Jó, jó, vigye az ólba, - rendelkezett sietve Collins. - Halló, emberek, gyerünk! »Otthon, édes otthon!« Kezdje, Fischer! Maguk többiek maradjanak taktusban... Így, jól van. Teljes zenekar mellett olyan mozdulatokat kell csinálni, amik egybevágunk a dallal, ez a lényege a dolognak. Gyorsabban, Simsons! Folyton a taktus után cammog.

És a dolog megtörtént. János ahelyett, hogy azonnal teljesítette volna a parancsot és Mihályt visszavitte volna az ólba, még ott ácsorgott egy kicsit, mert azt remélte, hogy látni fogja, mikor a szitkozódó karmester-majmot ide-oda fogják forgatni a széken. A hegedős, aki a hátsó lábain üldögélő Mihály közvetlen közelében állt, hangos, lassu pontossággal és hangsúlyozottsággal játszotta az »Otthon, édes otthon« dallamát.

És Mihály nem birt magával. Akkor sem birt magával, mikor a doronggal való fenyegetésre vicsorgással felelt, éppen így nem birt most sem. Éppen ilyen ártatlanul tette tönkre a Bell

Richárd és Daisy számát, amikor az »Evez le velem a folyón« hangjai erőt vettek rajta. A zene úgy hatott rá, mint valami narkotikum. Eszébe jutott az elvesztett falka és elkezdte keresni, látta a csupasz havasokat, a feje fölött ragyogó csillagokat az éjszaka didergő sötétjében és hallotta a távolról felelő vonításokat más dombokról, amint a falka gyülekezett. Mihály ősei évezredek óta az emberek tűzhelyénél éltek már, a falka elveszett. De mindig eszébe jutott, mikor a muzsika varázsereje átjárta és megtöltötte a lényét annak a Másholnak látomásával és megérzéseivel, amelyet a maga életében nem ismert soha.

Ennek a Másholnak ébredő álmával összeolvadt Pincér emlékezete és Pincér imádata, akivel a hangoknak éppen azt az egymásutánját tanulta együtt, amelyeket most itt játszott a műlovarhegedüs. Mihály alsó állkapcsa lehullott, a torka remegni kezdett, első lábaival nyugtalan mozdulatokat csinált, mintha a szaladás járt volna az eszében, mint ahogy lelke mélyén csakugyan szaladt is, vissza Pincérhez, vissza minden korokon keresztül, az elvesztett falkához és az árnyszerű falkával együtt a havas pusztákon és erdőkön keresztül a hajszolt hus után.

Az elvesztett falka kísérteties árnyai mind ott voltak körülötte, amint nyitott szemmel álmodva énekelt és rohant. A hegedüs meglepetten megállott. Az emberek megpiszkálták a majombanda karmesterét és vad dühvel rángatták ide-oda forgatható székén. És János nevetett. De Collins Harris figyelte. Meghallotta, hogy Mihály pontosan követi a melódiát. Hallotta, hogy a kutya énekel. Nem egyszerűen csak vonít, hanem énekel!

Csend következett. A majom-karmester abbahagyta az ide-oda forgást és szitkozódást. Az embereknek, akik piszkálták, megállt a kezükben pózna és drót. A többi majomzenész reszketett a várakozástól, hogy micsoda borzasztóságok fognak most következni. A hegedüs bámult, János még az oldalát fogta a kacagástól. De Collins Harris tűnődött, megvakarta a fejét és tovább tűnődött.

- Ez hihetetlen... - kezdte zavartan. - Tudom. Saját füleimmel hallottam. Ez a kutya követte a melódiát. Nem? Mondják meg maguk. Nem követte? Ez az ördögös kutya énekelt. Az életemet teszem rá. Hagyják abba, emberek, a majmokat el lehet vinni. Ennek a dolognak érdemes utánajárni. Kérem, Fischer ur, játssza el még egyszer az elejétől, hogy »Otthon, édes otthon«. Kezdje el. Játssza hangosan, lassan és tisztán. Most figyeljenek és hallgassanak mindnyájan és mondják meg, hogy én vagyok-e bolond, vagy ez a kutya csakugyan éneklő a dallamot... Na? Itt van! Mit szólnak ehez? Hát nem igaz?

Vita nem is volt. Alig hangzott el néhány taktus, Mihály eltátotta a száját és mellső lábait nyughatatlanul kezdte emelgetni. Collins Harris pedig odalépett melléje és vele énekelt és tercelt neki.

- Del Mar Harrynak igaza volt, mikor ezt a kutyát csodának nevezte és a maga kutyáit eladatta. Ő értette a dolgot. Ez a kutya egy kutya-Caruso. Nem olyan vonító kórus, amilyennel Kingmann szokott utazni, hanem valóságos énekes, valóságos szólista. Nem csoda, ha nem akart mutatványokat tanulni. Hiszen megvolt a maga specialitása. És ha elgondolom, hogy magam adtam oda annak a kutyagyilkos Davis Wiltonnak. De ő visszajött. János, mártól fogva külön gondozás jár neki. Délután hozza fel a lakásomra, majd részletesen ki fogom próbálni. A lányom hegedül. Meglátjuk, milyen zenéket fog énekelni vele. Aranybánya ez a kutya, én mondom maguknak.

Igy fedezték fel Mihályt. A délutáni próba nagyjában sikerült. Miután sok mindenféle muzsikát hiába próbáltak ki rajta, Collins rájött, hogy a kutya tudja énekelni és hajlandó is énekelni az »Isten tartsd meg a királyt« és »Édesen, lassan« című dalokat. Sok napon át sok órát fordított még erre a kérdésre. Új dalokra hiába próbálta tanítani Mihályt. Mihály nem vett részt szerető szívvél a dologban és csökönyösen megkötötte magát. De valahányszor felhangzottak a Pincértől tanult dalok, azonnal felelt. Nem birt magával, muszáj volt felelnie. A

varázs erősebb volt nála. Végül Collins ötöt felfedezett abból a hat dalból, amit Mihály tudott: az »Isten tartsd meg a királyt«, az »Édesen, lassan«, a »Vezess, drága fény«, az »Otthon, édes otthon«, és »Evezz le velem a folyón« címűeket. A »Senandoah«-t sosem énekelte Mihály, mert Collins és a leánya nem ismerték az öreg tengerészdalt és nem énekelték előtte soha.

- Öt nóta elég, - mondta Collins végül - ha többet nem tanul. Ez az öt nóta mindenütt őt fogja a fő-attrakciótá avatni. Aranybánya. Ha fiatal volnék és nem volna állásom, bizonyisten magam mennék vele körutra.

XXXII. fejezet.

Igy aztán Mihályt végre is eladták kétezer dollárért bizonyos Henderson Jakabnak.

- Így is ingyen adom, - mondta Collins. - Ha egy féléven belül nem fognak érte ötezer dollárt kínálni, nem értek a szakmához. Tul fog tenni azon a maga legutóbbi számoló kutyáján is. És magának nem kell folyton-folyvást mutogatni magát a szám alatt. Ha nem biztosítja be mennél hamarabb ötenezer dollárra, akkor bolond. Ha fiatal volnék és nem volna állásom, nekem bizony nem kéne jobb dolog, mint fogni ezt a kutyát és elindulni vele.

Henderson teljességgel másnak bizonyult, mint Mihály minden eddigi gazdája. Semleges természete volt neki. Nem volt se jó, se rossz. Nem ivott, nem dohányzott, nem káromkodott, de nem is járt templomba és nem volt a Fiatalemberek Keresztényszövetségének tagja. Vegetáriánus volt, de nem bigott, szerette az utazásos moziképeket és szabad ideje java részét Swedenborg olvasásával töltötte. Nem volt semmiféle vérmérséklete. Soha senki nem látta haragudni és mindenki azt mondta róla, hogy olyan türelme van, mint Jóbnak. Sőt tartott a rendőröktől, málházó tisztviselőktől és kalauzoktól, ha nem félt is éppen tőlük. Nem félt semmitől, mint ahogy Swedenborgot kivéve, nem is szeretett semmit. A jelleme éppen olyan szintelen volt, mint a szintelen ruhája, mint koponyáján tenyésző szintelen haja, mint szintelen szeme, amellyel szemlélte a világot. Ostoba éppen úgy nem volt, mint bölcs vagy tudós. Az életnek keveset adott, az élettől keveset kért, a mesterségében ő volt az élet remetéje.

Mihály éppen úgy szerette, mint nem. Inkább egyszerűen elfogadta. Együtt utazták be az Egyesült-Államokat és civakodás sohasem esett köztük. Henderson egyetlenegyszer sem kiabált élesen Mihályra, Mihály egyetlenegyszer sem vicsorgott rá fenyegetően. Egyszerűen együtt türtek, együtt léteztek, mert az élet árja együvé vetette őket. Szívbeli kötelék nem volt köztük. Henderson tulajdonos volt, Mihály birtoka volt Hendersonnak. Mihály éppen olyan érzéketlen volt iránta, mint ő volt minden egyéb iránt.

De Henderson Jakab egyenes, tisztességes ember volt, üzleti szellemű és rendszeres. Ha nem dőcögtek a végtelen utazások valamelyikén, naponta egyszer alaposan megfürdette Mihályt és utána alaposan leszárította. A fürdetést sem gorombán, sem sietve nem végezte. Mihály sohasem tudta, hogy szereti-e hát a fürdetést, vagy sem. Mindegy volt neki, része e világon való végzetének, mint ahogy Henderson végzetéhez tartozott, hogy őt ilyen gyakran fürdesse.

Mihály dolga türhetően könnyű volt, bár egyhangu. Leszámítva az örökös utazást, a véget nem érő költözéseket városról-városra, községről-községre, minden este megjelent a szinpadon. Hetenként hétszer lépett fel esti és kétszer délutáni előadáson. A függöny felment és ő ott állt a szinpadon egyedül olyan kiállítás közepette, amely a nagy attrakciónak kijár. Henderson ott állt a kuliszák között, a közönség nem láthatta. És nézett. A zenekar eljátszott négyet Mihály darabjai közül, amikre Pincér tanította, és Mihály énekelte őket, mert modulált vonítását joggal éneklésnek lehetett nevezni. Mindig csak egy ráadást adott, mégpedig az »Otthon, édes otthon«-t. Ennek végeztével, mialatt a közönség tapsolt és dobogott a kutya-Caruso

fölötti örömében és elragadtatásában, Henderson Jakab megjelent a színen, a boldogság és hála gépies kifejezésével hajlongott és mosolygott, jobbkezét a pajtásság színészi jelzésével rátette a Mihály vállára, aztán mielőtt a függöny utoljára lement, mind a ketten bókoltak.

Mégis csak fogoly volt Mihály, élethossziglan elítélt fogoly. Jól táplálták, jól fürdették, jól dolgoztatták, de a szabadságnak egy percét sem ismerte. Utazás közben éjet-napot a ketrecben töltött, amely elég nagy volt ahhoz, hogy teljes magasságában felálljon és kényelmetlen görbülések nélkül megforduljon maga körül. Olykor vidéki szállodákban kikerült a ketrecből és Hendersonnal megosztotta a szobát. Ha pedig más állatok nem dolgoztak ugyanazon a műsoron, ketrecén kívül szabad volt az állathelyiségben tartózkodnia. Rendesen volt ilyen a színházaknál, ahol három naptól egy hétig terjedő időt szokott tölteni.

De soha egyetlen alkalma, egyetlen perce nem akadt, mikor a ketrecet nem érezve maga körül, szaladgálhatott volna, anélkül, hogy egy szoba falai álljanak az útjába, vagy hogy lánc legyen a nyakörvébe kapcsolva. Szép időben, délutánokon Henderson gyakran elvitte sétálni. De mindig láncon. És utjuk majdnem mindig valami sétátérre vezetett, ahol Henderson a lánc másik végét a padhoz erősítette, aztán bujta Swedenborgot. Mihálynak a szabad mozgás egyetlen cselekedete sem adatott. Más kutyák szabadjára szaladgáltak, játszottak egymással vagy harciaskodtak. Ha fürkészás vagy ismerkedés céljából hozzá közeledtek, Henderson mindig abbahagyta az olvasást arra a kis időre, míg elzavarhatta őket.

Az érdektelen porkoláb élethossziglani foglya volt Mihály és az élet csupa szürkeség volt a számára. A mogorvasága mélyen gyökerező búskomorságra változott. Az élet és az életnek a szabadsága már nem is érdekelte. Az életnek körülötte zajló játékát nem nézte sóvár szemmel többé, a szeme ezt már nem is látta meg. El volt zárva az élettől, és már nem törődött az élettel. Belenyugodott, hogy nem több egy bábszínházi rabszolgánál, aki eszik, fürdik, ketrecében utazik, rendesen végzi a munkáját és nagyokat alszik.

Gőgös volt, a nemes faj gőgje volt meg benne, az északamerikai indiáné, akit elvittek rabszolgának a Nyugat-Indiákra és aki panasz nélkül és töretlenül halt meg. Mihály is alávetette magát a ketrecnek és a lánc vasának, mert ezek túlerősek voltak izmai és fogai számára. Elvégezte az előadás rabszolga-munkáját és engedelmeskedett Henderson Jakabnak. De sem nem szerette a gazdáját, sem nem félt tőle. És a lelke következőképpen önmagába fordult. Sokat aludt, sokat evett és megadással szenvedte a nagy egyedülvalóságot. Ha Henderson a Mihály szívéhez fordult volna, biztosan kapott volna feleletet. Hendersonnak csak a swedenborgi fantasztikus elmecsavarodásokhoz volt szíve és Mihályból csupán megélt.

Akadnak olykor megpróbáltatások is. Mihály állotta őket. Különösen kemény dolognak találta a vasutazást télvíz idején, mikor közvetlenül az esti előadás után egy rakodópadon a ketrecben órákig kellett várnia a vonatot, amely a legközelebbi előadás helyére vitte. Volt egy éjszaka a minnesotai állomáson, mikor a szomszédos rakodópadon két kutya fagyott meg egy menázsériából. Ő maga is nagyon fázott és a hideg galádul marta azt a vállat, amelyet a leopárd megharapott. De mivel jobb volt a szervezete és jobban volt gondozva, túlélte ezt az éjszakát.

Más mutatványos állatokhoz képest vele jól bántak. És a vele együtt fellépő állatokat a rossz bánásmód sok olyan bántalma érte, amiket nem tudott kitalálni vagy megérteni. Volt egy szám, amellyel három hónapig szerepelt együtt, amely valamennyi orfeumi szereplő között botrányos felháborodást keltett. Még a legedzettebbek is szívből utálták ezt a számot és az idomitót, pedig Duckworth és Duckworth macskái és patkányai általános, népszerű sikernek örvendettek.

- Idomitott macskák! - mérgeződött az édes kis Pearl La Pearle, a kerékpáros. - Agyongyötört macskák, nem idomitott macskák. A macskákból kiverte az eredeti természetüket és a macskákból is patkányokat csinált. Nekem beszélhet. Én tudom.

És Fonseca Manuel, a kigyóember is, visszautasította az italt, amivel Duckworth az Annandale-szálló bárjában megkínálta. Ő is kitört:

- Idomitott patkányok! Dehogy. Mérgezett patkányok. Miért nem ugranak el, mikor ott másznak a kifeszített kötélén és előttük is macska, mögöttük is macska? Mert már nincs bennük annyi élet, hogy ugrani tudnának. Megmérgezi őket izgatószerrel, mikor beszerzi őket, aztán nem ad nekik enni, hogy az izgatószer hatását el ne rontsa. Nem kapnak enni soha. Nekem beszélhetnek. Én tudom. Ugyan miért használ el negyven-ötven patkányt minden héten? Hiszen látom, hogy postán kapja őket, mikor helyben nem tudja beszerezni.

Merryweather Merle kisasszony, a harmonikaművésznő, aki a színpadon tizenhatévesnek látszott, de a magánéletben unokái között negyvennyolcat vallott be, szintén felháborodott:

- Szent isten! Nem tudom megérteni, hogyan ugorhatik be neki a közönség! Tegnap reggel a saját szememmel láttam. Harminc patkány közül hét dögölt meg, mégpedig éhen dögölt. Nem ad nekik enni. Azok haldokló patkányok, az éhségtől haldokolnak, mikor másznak a kötélén. Hiszen azért másznak. Ha volna egy kis sajt, meg egy kis kenyér a hasukban, akkor leugranának és elszaladnának a macskák elől. Haldoklanak, igen, ott haldoklanak a kötélén, próbálnak vánszorogni, mint ahogy a haldokló ember vánszorogva próbálna menekülni a tigristől, amelyik éppen eszi. És édes jó istenem, a jó bolond közönség ott ül és megtapsolja az egészet, mint az idomítás eredményét.

És a közönség? Egy néző, bankár és egyházi méltóságot viselő ur, így szólt:

- A szeretet csodákat tud művelni az állatokkal! Még arra is meg lehet őket szeretettel tanítani, hogy szeressék egymást. A macska és a patkány a világ kezdete óta ellenségei egymásnak. De itt ma este magunk láttuk, amint a legnehezebb mutatványokat együtt csinálták és sem egyetlen macska nem követett el semmi ellenséges vagy nyilvánvaló támadást a patkányok ellen, sem egyetlen patkányon nem látszott, hogy fél a macskáktól. Emberi szeretet! Az emberi szeretet csodája!

- Az oroszlán és a bárány! - mondta másvalaki. - Pár száz év múlva az oroszlán meg a bárány együtt fognak feküdni, de úgy értem drágám, hogy békésen, tudod. Amit itt láttunk, az a jövőbelátás, a bizonyága egy embernek, aki megelőzte a korát. Macskák és patkányok! Csak gondold el! Ez végeredményben a szeretet hatalmát igazolja. Haladék nélkül utánanézek, hogy valami háziállatot szerezzünk a gyerekeknek, vagy pálmaágakat. Tanuljanak szeretetet idejekorán a kutya iránt, a macska iránt, igenis, még a patkány iránt is és a kalitkában ülő kis madár iránt is.

- Csakhogy jusson eszedbe, - mondta mellette ülő életepárja - mit mondott Blake: »Hogyha van egy vörösbegyed, - folyton a mérget nyelheted,«

- Igen, de nem akkor, ha igazi szeretettel kezeljük az állatokat. Rögtön fogok rendelni egypár tengeri nyulat és egy kanárit, vagy kettőt és... mondd, milyen kutyát gondolnál alkalmasnak, hogy a gyerekek játsszanak vele, angyalkám?

Angyalka ránézett az urára, aki ott ült a maga gyengédségének, szeretetének, megzavarhatatlan, tetszelgő öntudatosságában. És angyalka látta magát, mint falusi tanítónőt, aki szívében Wheeler Wilcox Ella és Byron lord imádatával és azzal az álommal, hogy »A szenvedély költeményei« címmel maga is írni fog, feljött Topeka városába, hogy lemondjon az ábrándokról és feleségül menjen ehez a szolid, jómódu üzletemberhez, aki boldogan gyönyörködik abban, hogy a macskák és patkányok jóbarátságban mászkálnak a kötélén és esze ágában sincs szegénynek, hogy a felesége az a vörösbegy, amelytől folyton lehet nyelni a mérget.

Merryweather Merle kisasszony figyelme a macskákra is kiterjedt.

- A patkányoknak nem fenéki tejfel. De nézzék csak meg, hogyan szipolyozza ki a macskákat. Biztos tudomásom van róla, hogy két héten belül három macskája dögölt meg. Igaz, hogy csak kóbor macskák, de ők is éreznek. A boxviadal teszi őket tönkre.

Duckworth számát mindig a boxviadal fejezte be, amelyet mindig viharos tapssal fogadott a közönség. Két macska lábára kis boxolókesztyűt huztak és felrakták őket egy asztalra barátságos mérkőzés céljából. Persze, azok a macskák, amelyek a patkányokkal dolgoztak együtt, tulságosan tönkre voltak téve ehhez. Duckworth az új macskákat használta erre, amelyekben még volt tűz és lelkierő, mignem tűz és lelkierő kiveszett belőlük és megbetegedtek és megdögöltek. A közönség számára falrengetően kacagtató volt a négylábu lények mérkőzése, amelyek nevetséges hasonlóságot mutattak a fölényes, kétlábu emberrel. De a macskák számára nem volt kacagtató. Mielőtt rájuk került a sor, a színpalak mögött addig izgatták és uszították őket, amíg vészesen el nem kezdtek marakodni. Így aztán az ütésekben, amiket osztogattak, düh volt, fájdalom, megvadulás és félelem. A kesztyűk rendesen lejöttek, ők aztán, mikor a függöny lement, nekiestek egymásnak, martak és téptek, úgy haraptak egymásba, mint a furiák, hogy a szőrük szállt a levegőben.

A közönség számára ez a látszólagos rögtönzés a teteje volt mindennek, és mikor tapsvihar és kacagás követelte, hogy huzzák fel a függönyt, a színpadon meglepetést színelve ott állt Duckworth és egy segédkező színpadi munkás, és törülközőt lobogtatva szárították a küzdő feleket.

De a macskák annyira összetépték és karmolták folyton egymást, hogy a sebeik sohasem gyógyulhattak be és infekciót kaptak, míg az állatok egész teste egy nyílt seb lett. Vagy megdögöltek, vagy pedig ha annyira elvesztették a szívüket, hogy még a patkányt sem tudták megtámadni, akkor azt a szerepet kapták, hogy a kifeszített kötélén dolgozzanak a patkányok társaságában, amelyekben sokkal kevesebb élet volt már, semhogy el tudtak volna tőlük menekülni. És mint Merryweather Merle kisasszony mondta, a jó bolond közönség halálra kacagta magát, és tapsolta Duckworth macskáit és patkányait, mint az idomítás csodáját.

Az egyik műsoron egy nagy csimpánz szerepelt együtt Mihállyal, amely gyűlölte a ruhát. Ugy volt vele, mint a ló, amely vadul ellenkezik, mikor rá akarják tenni a kötőféket, de mikor már rajta van, nem törődik vele többet. Így ellenkezett a nagy csimpánz is, mikor fel akarták öltöztetni. Ha már felöltöztették, akkor szívesen ment a színpadra és végezte a dolgát. De felöltöztetni nem volt tréfadolog. A gazdája és két színpadi munkás kellett hozzá. Ezek felhúzták egy falba vert karikára és majd megfojtották, amíg ráadták a ruháit. Másképp nem ment. Pedig a gazdája már rég kiverte a metszőfogait.

Mindezeket a kegyetlenségeket Mihály nézte, de nem fogta fel. Olybá vette, mint valamit, ami az étellel velejár, mint a napvilág és a sötétség, a sötét és szeles állomási perronok hidege, a Máshol titokzatos országa, amelyet álmában és ének közben látott és a hasonló titokzatos Semmi, amibe egymásután tűntek el a meringei ültetvények, a hajók, az óceánok, az emberek és Pincér.

XXXIII. fejezet.

Két esztendeig járta énekelve az Egyesült-Államokat Mihály, magának dicsőségére és Henderson Jakabnak anyagi boldogulására. Szerződés nélkül nem volt soha. Akkora volt a sikere, hogy Henderson visszautasított számos olyan kecsegtető ajánlatot is, amely a tengeren tulra, Európába hívta. De Mihály mégis vakációhoz jutott, mikor Henderson Chicagóban tifuszba esett.

Három hónapig tartott a szünidő. Ezt Mihály jó bánásmódban, de mégis fogoly gyanánt töltötte Mulcachy Állat-Otthonának egyik ketreces óljában. Mulcachy, Collins Harris egyik legjelesebb tanítványa, versenytársa lett mesterének: intézetet alapított Chicagóban, ahol szigorú tisztaságban, higiénikusan és tudományosan kegyetlenül ment minden. Mihálynak csak a kitűnő élelmezésben és a tisztaságban volt része, de mint ketrecének magányos foglya, önkénytelenül is megérezte maga körül az emberek szórakoztatására betört állatok fájdalmának és terrorjának légkörét.

Mulcachy maga alkotott olyan aforizmákat, amiket folyton mondogatni szokott. Mint például:

- Jegyezzék meg maguknak, hogy ha az állat nem érzékeny a fájdalom iránt, nem lehet megtörni. Fájdalom az egyetlen tanítómester.
- A harapást úgy kell kihuzni az oroszlánból, mint tuskét a sebből.
- Tollseprővel nem lehet megtörni az állatokat. Mennél keményebb a koponya, annál vastagabb legyen a dorong.
- Vita esetén mindig az állat győz. A legelső feladat éppen a vitatkozást kivenni belőle.
- Szívbeli barátság idomító és állat között? Ez, fiam, ujságíróknak való maszlag. Az egyetlen barátság, amit ismerek, vastag rud, a végén egy kis vassal.
- Rá lehet őket venni, hogyne, hogy kézből egyenek. Csak arra kell vigyázni, hogy a kezét meg ne harapják. Vak töltést az orrába, mikor eszik, ez a legjobb óvintézkedés, amit ismerek.

Voltak napok, mikor az egész levegő remegett a megvadulás és vonaglás üvöltéseivel és hörgéseivel, amelyek az aréna felől jöttek és a ketrecek állatait felizgatták és megbetegítették. Mivel ugyanis Mulcachynek az volt a büszkesége, hogy a legkülönb állatot is meg tudja törni, vége-hossza nem volt a nehéz eseteknek, amelyeket a kezére bízta. Valóságos hírnévre tett szert, hogy boldogul ott, ahol mások nem mentek semmire. És mivel elég bátor, keményszívű és ravasz volt hozzá, soha nem hozott szégyent erre a hírnévre. Nem volt semmi, amit meg ne mert volna kísértetni. Ha ő feladott egy állatot, ki volt mondván a végső ítélet. Az ilyen állat nem lehetett egyéb, mint ketrec-töltelék, amely magánzárkájában le és fel járkálva, meg hasonlott az emberek egész világával és keserűségét beleordította a világba, a fizető nézők gyönyörűsége borzalmára.

Az alatt a három hónap alatt, amit Mihály Mulcachy Állat-Otthonában töltött, két különösen súlyos eset fordult elő. Az idomítás állandó jajveszékeltése természetesen állandóan tartott az egész munkaidő alatt: a »jó« medvék, oroszlanok és tigrisek, amelyek megadták magukat az erőszaknak, az elefántok, amelyeket emelő darukkal és kötélzetekkel tanítottak a fejükön állni, vagy a nagydobot verni, folyton ordítottak kinjukban. De a két kivételes eset mély levertséget és félelmet keltett a hallgató állatokban, amelyet emberi halandók érezhetnének a pokol előtornácában, hallgatván ama társaik bunkózását és nyúzását, akik előttük léptek a kinzókamrába.

Az első volt a nagy indiai tigris esete. Szabadon született az őserdőben, szabad volt mindig és természetének és rátermettségének megfelelően ura volt minden más élőlénynek, tigristársait is beleértve. Végül pórul járt. A hurokból nagy kalitkába került, aztán a kalitkával együtt elefántháton, vasuton, gőzhajón utazott végig vizeket és szárazföldeket egészen Mulcachy Állat-Otthonáig. Venni szándékoztak megszemlélték, de nem merték megvenni. De Mulcachy kitartóan várt. Verekedő vére fellobogott ennek a nagyszerű csikos macskának a láttára. A vadállat mintegy kihívta, hogy mutassa meg, mit tud. És két olyan hét alatt, amely pokol volt a tigriseknek is, a többi állatoknak is, megtanította az első leckére.

Ben Boltnak hívták a tigrist. Töretlen és engesztelhetetlen állapotban érkezett meg, bár a szűk kalitkájában töltött nyolc heti görcsös szorongás szinte elkábitotta, mert mozdulni nem tudott. Mulcachy rögtön hozzá kellett volna hogy fogjon, de ő két hetet azzal töltött el, hogy megházasodott és mézesheteket tartott. És ez alatt az idő alatt Ben Bolt a cementből és vasból való nagy ketrecben gyakorolta és helyrehozta izmainak használatát és még jobban meggyűlölte ezeket a kétlábu, hozzá képest olyan hitvány lényeket, akik fortéllyal és ravaszsággal foglyul ejtették.

Igy aztán azon a reggelen, mikor a pokol megnyílt neki, készen és mohón várt minden ellenfelet. Azok jöttek is, tapasztalati szabályokkal, kötelekkel és villásvégű vasrudakkal felszerelve. Öten a ketrec rácsa között kötélhurkokat dobtak be a padlóra. Ő hörgött és rácsapott a hurkoló kötelekre és tíz percig nem volt egyéb, mint nagy és tehetetlen vadállat, amelyből csak éppen a ravaszság és türelem hiányzott, amellyel ezek a nyomorult kétlábuak rendelkeztek.

Végre tíz perc múlva elvesztette a türelmét és nem gondolt a lélektelen kötelekkel. Rávicsgorgott az emberekre és egyik hátsó lábával beleállt egy hurokba. A következő pillanatban egy vasvilla már felemelte a hurkot a lába köré, a hurok megszorult és harapása belemélyed a tigrisnek husába is, méltóságába is. Üvöltött és ugrott, mint a vadság mániákusa. Ujra és újra átrántotta a tenyereken a kötelet, hogy szinte meggyulladt. De ők a megtárgult kötelet szorosra húzták megint és a tigris nem is vette észre, már az egyik mellső lábán is hasonló hurok feszült. Amit eddig csinált, az semmi sem volt a következőkhöz. De ostoba volt és türelmetlen. Az emberi lények okosak és türelmesek voltak és hurok került a harmadik, végül a negyedik lábára is. Sok ember belekapaszkodott a kötelekbe és végre is oldalára fordítva szégyenletesen odahúzták a rácshoz és a rácson át kihúzták a négy lábát, legfélelmesebb fegyvereit a borzasztó karmokkal.

És akkor egy hitvány kis ember, Mulcachy, nyíltan és vakmerően be merészelt hatolni a ketrecbe és odalépni hozzá. A tigris nekiugrott, azaz hogy csak próbált, de a négy lábát húzták kifelé a rácson át és ő nem tudta visszahuzni a lábait, hogy maga alá kapja őket. És Mulcachy letérdelt melléje és az ötödik hurkot segítette a fejére és a nyaka köré huzni. Akkor aztán a fejét éppen olyan ellenállhatatlanul odahúzták a rácshoz, mint ahogy a lábait már kihúzták a rács rudjai között. Aztán Mulcachy kézzel illette, rátette a kezét a fejére, a fülére, még az orrára is, a fogaitól alig egy ujjnyira. És ő csak hörögni tudott és ordítani és fuldoklani, mikor a hurok elszorította a lélekzetét.

Reszketett, de nem félelmében, hanem dühében. Kénytelen volt eltűrni, hogy vastag, széles bőrvet huzzanak a torkára, amelyhez egy igen erős és hosszú vontatókötél volt erősítve. Mikor aztán Mulcachy kiment a ketrecből, az öt hurkot egyenként ügyesen leszedték a lábairól és nyakáról. Ezután a súlyos méltatlanság után megint szabad volt tehát - a ketrecében. Felpattant a levegőbe. Visszatérő lélekzetével ordítva hirdette a dühét. Rácsapott a kötélre, amely kinozta az idegeit, karmolta az örvet, amely a nyakát fogva tartotta, elesett, felfordult, egyre jobban és jobban felizgatta magát, mert belecsavarodott a kötélbe és egy félóra múlva teljesen kifult a lélektelen tárggyal való hiu küzdelemben. Így törik be a tigriseket.

Végül ott nyult el a padlón kimerülve, sőt szinte betegen attól az ideges feszültségtől, amelyet saját haragja hozott rá. Csavargatta a farkát, a szeméből gyűlölet ragyogott és elfogadta a nyakába kapaszkodott valamit, mint olyat, amitől nem szabadulhat.

Keserűségére - ha ilyesmi előfordulhat egy tigris agyműködésében - a ketrec hátsó ajtaját kinyitották, tárva-nyitva hagyták. A nyitást harcias gyanakvással nézte. De az ajtóban nem jelent meg senki, nem mutatkozott fenyegető veszedelem. Gyanakvása mégis nőttön-nőtt. Ezek között az emberi állatok között folyton olyan dolgok történtek, amiket nem tudott előre és nem volt képes felfogni. Szeretett volna ott maradni, ahol van, de hátulról, a rács rudjai

között kiáltások, ordítások, ostorcsapások és a hosszú villák fájdalmas döfései jöttek. Nem a menekvés reményében, hanem mert azt hitte, hogy odajuthat a bántalmazókhoz, a kötelet maga mögött vonszolva kiugrott abba a hátsó folyosóba, amely a ketrecek sora mögött végighúzódott. A folyosó üres volt és sötét, de maga előtt világot látott. Nagy ugrásokkal és ordításokkal ennek az iránynak rohant neki és örült üvöltözést és vonítást keltett a többi ketrecek állatai közt.

Belement a világosságba, amelynek a fényessége vakította. Ott hosszú farkával csapkodva lekuporodott, hogy az új helyzetben tájékozódjék. De ez megint csak ketrec volt, ahol találta magát, igen nagy ketrec: tágas, világos előadó-aréna, amely csupa ketrec volt. Rajta kívül nem volt senki az arénában, de a rácsos tető rudjairól csiga-szerkezet lógott le és hét erős vasszék, ami azonnal gyanút keltett benne és ő ráordított a tárgyakra.

Vagy egy félóráig kószált az arénában. A korlátozott szabadság helyiségei között, amelyeket tizhetes fogsága alatt megismert, ez volt a legnagyobb. Ekkor egy vaskampó nyult be a rácson, megfogta és húzta a kötél végét és a kívülálló emberek kezébe juttatta. Egyszerre tizen fogták meg és ő nekiment volna a rácsig, ha ebben a pillanatban be nem jött volna Mulcachy egy szemközti nyitott ajtón. Ben Boltot és ezt az embert nem választotta el rács egymástól és Ben Bolt feléje fordult. De közben nagyon gyanús volt neki, hogy ez a kis, törékeny emberi lény nem fut előle, nem bukik le, hanem áll és várja őt.

Ben Bolt nem tudta elérni ezt az embert. Először óvatosan gondolt egyet, erőszakkal visszatartotta magát és csapkodó farokkal sunyitva tanulmányozta az embert, aki olyan könnyű zsákmánynak látszott. Mulcachy egyik kezében hosszú korbácsot, másikkal hegyesre köszörült vassvillát tartott, az övében ott volt egy vakra töltött revolver.

Ben Bolt még jobban lehasalt és közeledett feléje, lassan csuszva, mint az egerésző macska. Mikor bizonyos ugrási távolságban megint megállt, még alacsonyabbra húzta össze magát, nekiszedelőzködött az ugrásnak, aztán megfordította a fejét, hogy lássa a háta mögött a ketrecen kívül álló embereket. A kötelet a nyakán, amelyet azok fogtak, elfelejtette.

- Látod, most jól is viselhetnéd magad azzal az erővel, öreg, - szólt hozzá Mulcachy gyengéd, kedveskedő hangon, egy lépést tett feléje és a villát maga elé tartotta.

Ez csak még jobban dühítette a hatalmas, nagyszerű vadat. Mély, fojtott morgás tört fel benne, a fülei hátra lapultak. Ugrott. A mancsait úgy tartotta előre, hogy a karmok horgok gyanánt álltak ki belőle. A farka keményen és egyenesen uszott utána, mint egy rud. Az ember se le nem bukott, se el nem szaladt. De ő sem érkezett oda hozzá. Ugrása vonalának tetején a kötél szorosra feszült a nyakán, ő bukfencet vetett a levegőben és súlyosan az oldalára zuhant.

Mielőtt lábra kaphatott volna, Mulcachy már rajtaütött. Odakiáltott a kisszámu közönségnek:

- Látják, most fogom kiverni belőle a vitatkozást.

És el is kezdte kiverni. Verte az orrát a korbács nyelével és döfte az oldalát a villával. Az ütések és döfések egész viharát zuditotta az állat legérzékenyebb részeire. Ben Bolt mindig nekiugrott, hogy bosszút álljon, de az emberek, akik a kötél végét fogták, mindig visszarántották és Mulcachy folyton ott volt, még akkor is, mikor az oldalára zuhant és verte, ütötte, szurta. Roppantul fájt neki, különösen az orra. És aki a fájdalmat okozta, az éppen olyan vad és borzasztó volt, mint ő, sőt még inkább, mert intelligensebb volt.

Néhány percig tartott ez és Ben Bolt belátván, hogy képtelen széttépni és megsemmisíteni ezt az embert, aki bántalmazta, - elvesztette a bátorságát. Szégyenletesen megfutott ez elől az apró, kétlábú lény elől, aki még nála, a teljesen kifejlett bengáli királytigrisnél is borzasztóbb volt. Ben Bolt kinjában magasra ugrott a levegőben, futkosott ide-oda, leszegezve a fejét,

hogy a fájdalmat kikerülje. Az aréna oldalának is nekiment, felugrott a csuszós vasrudakra és próbált felmászni rájuk.

Mulcachy, mint a bosszuállás démona folyton a nyomában volt, verte és szurkálta és a foga között sziszegte rá:

- Fogsz még okoskodni, mi? Majd megtanítalak én vitatkozni! Nesze! Nesze! Nesze még! Nesze ez is!

Aztán megállt és a megerőltetéstől lihegve, jelentette ki, mialatt a tigris összekuporodott, reszketett és a rácsig hátrált előre:

- Most már fél tőlem. A többi gyerekjáték. Öt percig hagyják békében, emberek. Mi is kifujjuk magunkat.

A felfüggesztett vasszékek közül lejjebb huzott egyet, odaerősítette a padlóhoz és előkészületeket tett az első mutatvány tanítására. Ben Boltnak, aki az őserdőben született és az őserdőben nevelkedett, meg kellett tanulnia, hogy az emberi lényeket nevetségesen és tragikusan utánozva, ráüljön a székre. De Mulcachy még nem volt készen. A félelemkeltés első leckéjét még meg kellett ismételni és jól beléje verni az állatba.

Közel, de biztonságos távolságban, odalépett Ben Bolthoz és rávágott az orrára. Aztán megint rávágott. És tizszer és százszor rávágott. Ben Bolt fordithatta a fejét, ahogy akarta, a korbács mindig rácsapott borzasztóan szétzuzott orrára. Mulcachy mesteri szakértelemmel kezelte az ostort. A hosszú-hosszu korbács tévedhetetlenül megcélozta, megcsattantotta és megvérezte a Ben Bolt orrát, akárhogyan próbálta is félretartani.

Mikor már az őrjöngésig türehetetlen volt a dolog, megint ugrott, de csak annyit ért vele, hogy a tiz erős ember, aki a kötelet fogta, megint visszarántotta. A harag, a vadság, a pusztítás szándéka végre is teljesen elpárolgott a tigris forró agyából. Megismerte a félelmet, csak ezt tudta már, félt és félt és megint félt és csakis félt, teljesen és nyomorultan félt ettől az emberi féregtől, amely olyan fájdalommal töltötte el.

Ekkor aztán megkezdődött az első mutatvány oktatása. Mulcachy erősen megkopogtatta a széket a korbács nyelével, hogy ráirányítsa az állat figyelmét, aztán a korbács csattanójával élesen odacsipett az orrára. Ugyanekkor hátulról egy segéd a rácson keresztül villát döfött az állat oldalába, hogy elkergesse a rácsból és a szék felé ösztökélje. A tigris előrecsuszott a hasán, aztán megint visszahőkölt a rácsához. Mulcachy megint kopogott a széken, megint rácsapott az orrára, az oldalát megint megdöfték és a fájdalom megint a szék felé kényszerítette. Ez így ment a végtelenségig, egy negyedóra hosszat, egy fél óra hosszat, egy óra hosszat. Mert az ember-állatok isteni türelemmel rendelkeztek, ő pedig csak őserdői vadállat volt. Így törik be a tigriseket. És ez az ige szóról-szóra értendő. Az idomított állat meg van törve. A vadállatban előbb megtörik valami, mielőtt arra adja magát, hogy fizető közönség előtt mutatványokat csináljon.

Mulcachy megparancsolta, hogy egy segéd jöjjön be hozzá az arénába. Mivel nem tudta a tigrist közvetlenül rábírní, hogy ráüljön a székre, más eszközökhöz kellett folyamodnia. A Ben Bolt nyakára erősített kötelet felvitték a magasba és áthuzták a csigaszerkezeten. Adott jelre a tiz ember nekirugaszkodott a kötéls külső végének. És miközben Ben Bolt hörgött, rugkapált, köhögött erre az új gyalázatra a rémület új őrjöngésében, a nyakánál fogva lassan felhúzódott a padlóról, végre egészen a levegőben lógott, mint az akasztott ember, rángatózott, hánnya-vetette magát, küszködött, elállt a lélekzete és fuldokolni kezdett. Ugy hánnykolódott és úgy csavarta a kötelet, hogy teste pompás izmainak erejénél fogva szinte csomót kötött rá kinlódásában.

A csigaszerkezet fenti kereke sinen mozgott odébb. A segéd megfogta a tigris farkát és a levegőben odahuzta a szék fölé. Tehetetlen testét így vitték a farkánál fogva és oldalát ez alatt Mulcachy szurkálta a vasvillával. Ekkor a kötélén hirtelen ejtettek egyet és Ben Bolt kábuló fejjel ott találta magát a széken ülve. Abban a pillanatban már le is ugrott a padlóra, kapott egyet az orrára a súlyos korbácsnyéllel és a revolver egyenesen az orra cimpájába sütötte a vak lövést. Örjögő fájdalma és félelme a végsőkéig feszült. Repülve ugrott tovább, de felhangzott Mulcachy kiáltása: »Fel!« Megint felemelkedett a levegőbe és a nyakán lógva vivódni kezdett.

A farkánál fogva megint a kellő helyre huzták, mellbe döfték és hirtelen leejtették. De olyan hirtelen, hogy görcsösen rángatózó teste teljes hassal, durván zuhant a székre. Ami kevés szusz a hánykolódás után még maradt benne, az most az erőszakos zuhanástól mintha elállt volna benne. A szeme elmezavart és fátyolos fényben uszott. Félelmesen lihegett, a fejével erre-arra hánykolódott. A szája tajtékzott, az orrából dőlt a vér.

- Fel! - kiáltott Mulcachy.

És Ben Boltot megint felemelték lassan a levegőbe; az örv lélekzet-elállító szorításától eszeveszetten rugkapált. Olyan vadul hánykolódott, hogy még mielőtt hátsó lábai elhagyták volna a talajt, a teste előre és hátra rándult és mikor egészen a levegőben volt, úgy lengett, mint valami óriás inga. A szék felett leejtették s most már a másodperc egy kis részéig olyan volt a helyzete, mint a széken ülő emberé. Akkor borzasztó kiáltást hallatott és ugrott.

Ez a kiáltás nem volt sem vicsorgás, sem üvöltés, sem ordítás, hanem tisztára a fájdalom kiáltása, mintha valami tört volna benne. Csak néhány ujjnyira volt már Mulcachytól, mikor megint vak lövés dördült bele az orrlukaiba és a munkások olyan hirtelen rántották vissza a kötéllel, hogy szinte nyakát szegte.

Mikor megint a székre ejtették, úgy zuhant rá, mint a félig teli lisztes-zsák. Így esett tovább is a székről, mignem összetörve, eszméletlenül nyult el a földön és nagy aranysárga feje előre-hullott. A nyelve feketén és dagadtan lógott ki a szájából. Mikor vödrökkel öntözték rá a vizet, vinnyogott és nyögött. Így végződött az első lecke.

- Minden jól megy, - mondogatta Mulcachy napról-napra, ahogy a tanítás haladt. - Türelemmel és kemény munkával ki fogjuk hozni a mutatóváltót. A hatalmamban van. Fél tőlem. Csak idő kellett hozzá és az idő az ilyen állatoknál különösen értékes.

Nem ezen az első napon, nem is a másodikon, nem is a harmadikon tört meg igazában az a bizonyos valami a Ben Bolt belsejében. De két hét múlva megtört. Mert eljött a nap, mikor Mulcachy megkopogtatta a székét a korbácsa nyelével, a segéd a rácson keresztül beledöfte a vasvillát a Ben Bolt oldalába és Ben Bolt kivetkőzve királyiságából, somfordálva, mint az elnászpángolt kóbor macska, szánsalmas rettenéssel kotródott fel a székre és ráült, mint egy ember. Most már »idomított« tigris volt a neve. A nézők sokasága azt a látványt, amint az embert tragikusan travesztálva ült ott a széken, úgy nevezte, hogy »idomítás.«

A másik eset, az Éliásé, még súlyosabb volt és úgy emlegették később, mint egyikét Mulcachy ritka kudarcainak, bár mindenki elismerte, hogy ezt a kudarcot nem lehetett kikerülni. Éliás hatalmas: szörnyű alaskai medve volt, alapjában véve jóindulatu, sőt kedélyes és humoros, mint a medvék általában. De megvolt a maga makacs akarata, amely éppen olyan kemény volt, mint a koponyája. Rá lehetett birni egyre-másra, de azt képtelen volt eltűrni, hogy bármire is kényszerítsék. És az állatidomítás világában, ahol a számoknak úgy kell folyni, mint a karikacsapás, a rábirásra nem igen lehet vesztegetni az időt. Az állat el kell hogy végezze dolgát, mégpedig rögtön. A közönség nem megy bele a késedelembe, amíg az idomító próbál rábeszélni egy-egy rosszkedvű vagy huncutkodó állatot, hogy csinálja már, amiért a közönség befizetett.

Éliás is megkapta a maga első leckéjét a muszájból. Ez volt egyszersmind az utolsó leckéje is, és nem is terjedt az oktató-arénáig, mert a ketrecében folyt le.

Mindenekelőtt az történt vele, hogy a szokásos módon a négy lábára hurkot vetettek a rácson keresztül, a fejére ráhúzták a fojtó örvét, odavonszolták a rácshoz és megmanikűrözték. Valamennyi nagy körmét olyan alaposan levágták, hogy hus is jött vele. Ezt a külső emberek csinálták. Akkor Mulcachy benn a ketrecben karikát húzott az orrába. Persze, ez az operáció nem ment olyan könnyen, mint ahogy hangzik. Ki kellett furni az orrát. Mulcachy, mikor a szerszámot belefúrta a hatalmas állat cimpájába, egy kis darab eleven hust metszett ki az orrából. Értette a medve-mesterséget. A medvéknél úgy áll a dolog, hogy mindig, mikor egy friss medvét engedelmességre oktatnak, valaki a hatalmában kell hogy tartsa a medve valamelyik érzékeny testrészét. A hozzáférhető érzékeny részek a fül, az orr, a szem. Mivel a szem kiesik a játékból, marad a fül meg az orr.

A furott lyukon Mulcachy mindjárt keresztül is húzta a fémkarikát. A karikához pedig hosszú longe-kötelet erősített. Aki ezt a kötelet fogta, az minden helyén nem való mozdulatot meg tudott állítani, amit Éliás hátralevő élete folyamán csinált. A sorsa most már nyilvánvaló volt és elvégeztetett. Foglya és rabszolgája lett az orra cimpájába fűzött karikának mindörökre, amíg él és lélekezik.

A hurkokat leszedték és Éliást szabadjára engedték a ketrece határain belül, hogy orra karikájával megismerkedjék. Ő meg is kezdte az ismeretséget: egyenesen állt, ordított és hatalmas mancsaival tapogatta a karikát. A tapogatás nem volt kellemes. A karika tüzesen és élesen fájt. És ő a mancsaival igyekezett eltávolítani ezt a fájdalmat, mint ahogy a mézes faodu megdézsmálása közben a méhek fulánkjaitól igyekezett szabadulni. Ki is tépte a karikát, az orra husát elszakította és a kerek, furott lyukból fájdalmas hasadékot csinált.

Mulcachy káromkodott. Megint jöttek a hurkok. Éliást megint tehetetlenné tették, oldalára borították, lábait kihúzták a rácsrudak közt és az orrát megfúrták megint. Ezuttal a másik orrlyukát. És mikor szabadjára hagyták, megint kitépte a husából a karikát.

Most már nagyon megharagudott Mulcachy. Szidta a medvét:

- Hallgass az okos szóra, he!

Amit okos szó alatt értett, az abban állott, hogy a karikát egyszerűen áthúzta mind a két orrlyukán egyszerre, jó magasan fent, a közfalon is keresztül. De Éliással nem lehetett okosan beszélni. Más volt, mint Ben Bolt. Benne nem akadt semmi, ami elég gyenge, elég ingerlékeny, elég tulfeszített lett volna ahoz, hogy meg lehessen törni. Abban a pillanatban, amint szabad lett, kitépte a karikát és a félorrát vele szakította. Akkor Mulcachy kifúrta Éliás jobb fülét. Éliás foszlányokká tépte a fülét. Mulcachy kifúrta a bal fülét. Éliás azt is foszlányokká tépte. És Mulcachy megadta magát. Nem tehetett egyebet.

- Elvesztettük a küzdelmet, - mondta szomorúan. - Nincs hova húzni a karikát.

Később, mikor Éliást arra ítélték, hogy élethossziglan ketrec-töltelék legyen, Mulcachy gyakran mondogatta elitélő hangon:

- Roppant ostoba állat volt. Nem lehetett vele csinálni semmit. Még a karikát sem volt hol behúzni.

XXXIV. fejezet.

A kaliforniai Oaklandben történt, az orfeumban. Kennan Harley éppen az ülés alá nyult a kalapjáért, mikor a felesége megszólalt:

- Hiszen még nincs szünet. Még van egy szám.

- Kutya-szám, - mondta Kennan és ezzel meg is mondta a magáét, mert mindig felkelt és kiment, ha valahol idomított állatok következtek a műsorra.

Kennan Villa rápillantott a műsorra.

- Ja persze. De ez egy éneklő kutya. Egy kutya-Caruso. És itt fel van tüntetve, hogy a színpadon nem lesz senki más, csak a kutya. Most az egyszer maradjunk itt és nézzük meg, tud-e annyit, mint Jeromos.

- Valami szegény dög, - mondta bosszusan Harley - kinzással megtanították vonítani.

- De hiszen maga van a színpadon. Meg aztán, ha kinos kezd lenni, még mindig kimehetünk. Én is kimegyek veled. De most nagyon szeretném látni, mennyivel jobban énekel Jeromos, mint ez. És az van a műsoron, hogy ez is ír terrier.

Kennan Harley tehát maradt. A két néger színész befejezte a számát, ismétlést is adott, aztán felment a függöny és üres színpad tárult a néző elé. Nyugodt léptekkel bejött egy ír terrier, nyugodtan a szín közepe felé tartott, kijött majdnem egészen a rivaldáig és szembe állt a karmesterrel. Mint ahogy a műsor is hirdette, egyedül volt a színen.

A zenekar az »Édesen, lassan« bevezető taktusait játszotta. A kutya ásitott és leült. De a zenekarnak meg volt mondva, hogy addig játssza a bevezető taktusokat újra meg újra, míg a kutya megszólal, aztán menjen utána. Harmadszorra a kutya ki is nyitotta a száját és rákezdté. Amit csinált, nem volt pusztán vonítás. Sokkal lágyabb volt, semhogy vonításnak lehetett volna nevezni. És nem is volt csupán ritmikus. A kutya pontosan a melódiát énekelte.

De Kennan Villa alig hallgatott oda.

- Százszor jobban énekel, mint Jeromos, - sugta a férje.

- Mondd, - sugta vissza izgatottan az asszony, - láttad már ezt a kutyát?

Harley rázta a fejét.

- De láttad, - erősködött az asszony. - Nézd azt a kajla fülét. Gondolkozz. Gondolj vissza! Nem emlékszel?

Harley még mindig rázta a fejét.

- Emlékezz a Salamon-szigetekre, - sürgette a felesége - emlékezz az Ariel-yachtra. Emlékezz vissza, hogy mikor Malaitából, ahol Jeromost felszedték, visszafelé tartottunk, Tulagiban volt neki egy testvére, egy néger-vigyázó az egyik szkúneren.

- Igen, Mihálynak hívták. Nos?

- Annak ugyanilyen kajla volt a füle. És az is drótszörű volt. A Jeromes édestestvére volt. A szüleik a meringei Brigitta és Terentius voltak. Jeromos a mi énekes kutyánk. Ez a kutya is énekel. És kajla füle van. Ez a kutya Mihály.

- Lehetetlen, - mondta Harley.

- Mikor a lehetetlenről kiderül, hogy igaz, akkor kezd valamit érni az élet. Ez is olyan lehetetlenség, ami megérne valamit. Tudom.

És a férfi tovább mondta, hogy ez lehetetlen, és az asszony tovább kardoskodott, hogy ez a lehetetlenség igaznak fog bizonyulni. Ekkorra a kutya a színpadon már azt énekelte, hogy »Isten tartsd meg a királyt«.

- Látod, - vitatkozott Villa - ez is mutatja, hogy igazam van. Amerikai ember nem tanítja a kutyáját az angol himnuszra. Ennek a kutyának eredetileg angol ember volt a gazdája, az tanította. A Salamon-csoport angol birtok.

- Nagyon merész következtetés, - mondta mosolyogva a férfi. - De nekem a füle tűnik fel csakugyan. Most már emlékszem. Emlékszem arra a napra mikor Jeromossal a tulagii kikötőben jártunk és mikor a testvére az Eugéniáról egy cetvadászhajóval szállott partra. A testvérenek szakasztott ilyen lógó, kajla füle volt.

- De továbbmegyek, - okoskodott Villa. - Hány éneklő kutyát láttunk eddig? Egyetlenegy, Jeromost. Az ilyen típus nagyon ritkán fordul elő. Valószínűbb, hogy ugyanaz a család hoz létre hasonló típusokat, mint két különböző család. A Terentius és Brigitta családja hozta létre Jeromost. Ez a kutya Mihály.

- Csakugyan drótszörű volt, - tűnődött Harley - és az egyik füle kajla. Mintha most is látnám, amint felágaskodik a cethajó orrában, vagy amint Jeromos oldalán futkos a kikötőben.

- Mondd, - kérdezte Villa - ha holnap Jeromos futkosna az ő oldalán, akkor elhinnéd?

- Igen, - felelte a férje - az tény, hogy két testvér úgy szeretett szaladni egymás mellett. És Terentius és Brigitta is úgy szaladtak mindig előttük. De a Salamon-csoport, meg az Egyesült-Államok messze vannak ám egymástól.

- Jeromos is messziről jött. És ha Jeromos eljuthatott a Salamon-szigetekről Kaliforniába, miért volna különösebb, hogy Mihály is eljutott ideig?... Ó, hallgasd csak!

A kutya ismétlés gyanánt most az »Otthon, édes otthon«-t énekelte. Ennek végeztével Henderson Jakab is előjött a viharos tapsokra a kulisszák mögül és együtt hajbókolt a kutyával. Villa és Harley szótlanul ültek egy percig. Akkor Villa, csakugy, minden összefüggés nélkül, így szólt:

- Ülök itt és valamiért nagyon hálás vagyok magamban.

A férje várt.

- Hogy olyan utálatosan gazdagok vagyunk, - fejezte be az asszony.

- Szóval, ez azt jelenti, - tréfált vele az ura, - hogy akarod a kutyát, muszáj megkapnod a kutyát és meg is fogod kapni a kutyát, mert meg tudom szerezni neked ezt a mulatságot.

- Mert nem tudod meg nem szerezni. Be kell látnod, hogy ez a Jeromos testvére. Legalább élni kell benned valami halvány gyanunak.

- Gyanakszom is. Ami lehetetlen, az néha lehető és talán ez az eset is ilyen. Ez a kutya természetesen nem Mihály. De másrészt miért ne lehetne Mihály? Menjünk hátra és nézzünk utána.

Mikor a házaspárt az orfeum igazgatója hátrakalauzolta a kis öltözőbe, Henderson Jakab első gondolata ez volt:

- Megint az Állatvédő Egyesületből jönnek...

Mihály félig aludt a széken és nem vett róluk tudomást. És mialatt Harley Hendersonnal beszélgetett, Villa szemügyre vette a kutyát. Mihály alig nyitotta ki a szemét, már be is hunyta megint. Nagyon unta az emberi világot és nagyon mogorva volt a maga megsavanyodott természetében, már nem volt a régi, nyájas kutya, akinek jövő-menő emberek ráveregettek a fejére, bolondságokat mondtak és mentek utjukra, hogy soha többé ne lássák.

Kennan Villát kellemetlenül érintette a visszautasítás. Abbahagyta egy percre a barátkozást és odahallgatott arra a történetre, amelyet Henderson Jakab adhatott felvilágosításul a kutyáról. Egy Del Mar Harry nevű idomító szedte fel a kutyát valahol a Csendes-óceán partján, valószínűleg San-Franciscóban, de mikor kelet felé jött vele, meghalt Newyorkban egy baleset alkalmával, mielőtt még bárkinek, bármit elmondott volna a kutyáról. Többet nem is tudott mondani Henderson, csak még azt, hogy kétezer dollárt fizetett érte bizonyos Collins Harrisnek és hogy ennél jobb vásárt nem csinált soha életében.

Villa megint a kutyához fordult.

- Mihály, - szólította kedveskedve, szinte csak sugva.

És Mihály félíg felnyitotta a szemét, a fültőizmai megkeményedtek, teste megreszketett.

- Mihály, - mondta Kennané még egyszer.

Erre már felütötte a fejét Mihály, felcsapta a fülét és ránézett. A tulagii öböl óta nem hallotta a nevét. A szó éveken és tengereken át a multból jött feléje. És elektromos hatással volt rá, mert egy pillanat alatt a »Mihály« szóval összefüggő képzetek öntötték el egész öntudatát. Ujra látta Kennant, az Eugénia kapitányát, aki legutoljára szólította így, újra látta Haggin urat és Derbyt és Bobot a meringei ültetvényeken, és Brigittát és Terentiust, és nem utolsónak az elszállott mult árnyékai között testvérét, Jeromost.

De elszállott mult volt-e ez? A név, amely évekig nem volt sehol, most ime visszatért. Bejött a szobába ezzel a férfival és ezzel a nővel. Mindezt nem így okoskodta, de kétségkívül úgy cselekedett, mintha így gondolkozott volna.

Leugrott a székről és odafutott a nőhöz. Megszagolta a kezét és mikor a nő megveregette, ő szaglászta tovább. Végre megismerte a nőt. És megvadult. Elugrott, ide-oda szökdösött a szobában, beszuszogott a mosdó alá és végigszaglászta a sarkokat. Aztán, mint egy örült rohant vissza a nőhöz és sóváran szűkölt, mikor az cirógatni próbálta. A következő pillanatban pedig még mindig, mint egy örült, megint elrohant, össze-visszafutkosott a szobában és folyton szűkölt.

Henderson Jakab csendes elégedetlenséggel nézte.

- Sose viselkedik így, - mondta - nagyon csendes kutya. Talán görcsei lesznek. Ámbár sose szokott görcse lenni.

Senki sem értette a dolgot, még Kennan Villa sem. De Mihály értette. Ő azt az eltűnt világot kereste, amely régi nevének felhangzására egyszerre így visszaözlött rá. Ha ez a név így eljöhett hozzá a Semmiből és ez a nő eljöhett, akit valaha ott látott járkálni Tulagi kikötőjében, akkor minden egyéb is eljöhett Tulagiból és a Semmiből. Mint ahogy a nő itt áll előtte a maga eleven valóságában és kiejtette a nevét, éppen úgy Kellar kapitány, Haggin ur és Jeromos is itt lehetnek, valahol itt benn a szobában, vagy kinn az ajtó előtt.

Odafutott az ajtóhoz és szűkölve kaparta.

- Talán azt hiszi, - mondta Henderson Jakab, kinyitva neki az ajtót - hogy van odakinn valaki.

Mihály valóban azt hitte. Természetesnek tartotta volna, hogy a nyitott ajtón a déli Csendes-óceán hömpölyög be, szkúnereket és hajókat hordoz a hátán, szigeteket és zátonyokat és mindazokat az embereket és állatokat és dolgokat, amiket ő valaha ismert és amikre most visszaemlékezett.

De az ajtón nem tódult be a mult. Odakünn nem volt más, mint a megszokott jelen. Csalódottan jött vissza a nőhöz, aki cirógatta és folyton Mihálynak szölongatta. A nő mindenesetre élő valóság volt. Aztán gondosan megszaglászta a férfit is és megállapította róla, hogy ez a tulajii öbölből és az Arielről való ember és az izgatottsága megint ágaskodni kezdett.

- Látod, Harley, biztosan ő az! - kiáltott Villa. - Nem tudod kipróbálni? Nem tudod biztosan megállapítani?

- De hogyan? - tündött Harley. - Ugy látszik, megismeri a nevét. Felizgatja. És ámbár sosem ismert bennünket nagyon jól, úgy látszik, bennünket is megismer és tölünk is izgatott lesz. Hiszen ha beszélni tudna...

- Beszélj! Beszélj! - ingerkedett Villa Mihállyal, a kutya fejének két oldalát a keze közé fogta és ide-oda mozgatva.

- Tessék vigyázni kérem, - intette Henderson Jakab - a kutya nagyon mogorva és nem hagy magával ilyeneket csinálni.

- De nekem hagyja, - kacagott Villa roppant izgatottan - mert engem ismer...

Ekkor nagyszerű ötlet villant fel a fejében. Abbahagyta a játékot a kutyával.

- Harley! Van egy próba-ötletem. Hallgass, ide. Emlékezz vissza, Jeromos négekre vigyázott, mielőtt hozzánk került. Mihály is négekre vigyázott. Te beszélsz azon a bèche-de-mer nyelven. Tégy úgy, mintha haragudnál valami néger fickóra. Lássuk, mit fog csinálni.

Harley helyeslően bólintott az ötletre.

- Erősen vissza kell előbb emlékeznem, - mondotta - hogy a bèche-de-mer eszembe jusson.

- Addig én elterelem a figyelmét, - mondta az asszony.

És Villa leült és ráhajolt Mihályra. A kutya fejét elfedte a karjával és a mellével átölelte, lóbálta és dudolt neki, mint ahogy Jeromossal szokta csinálni. A kutya nem vette rossz néven a merészséget. Mint Jeromos, belement a dudolásba és lassan elkezdett dudolni ő is. Villa a szemével intett Harleynak. Az pedig haragos hangon rákezdte:

- Mi név fickó neked áll itt enyém hely rajta. Én rád most haragszik nagyon sok.

És ezekre a szavakra Mihály felborzolta a szőrét, kitepte magát a nő tartóztató kezei közül, felhördült és körülfordult, hogy meglássa a fekete fickót, aki nyilván most jött be a szobába és fölkelte a fehér isten haragját. De fekete fickó nem volt sehol. Még mindig borzolta a szőrét és az ajtóra nézett. Harley a maga pillantását szintén odafordította az ajtóra és Mihály most már minden kétséget kizáróan tudta, hogy az ajtó előtt egy Salamon-néger áll odakinn.

- Hé, Mihály! - kiáltott Harley. - Te hamar megcsip, fekete fickó ott kinn áll!

Mihály felhördülő dühvel ugrott neki az ajtónak. Lendületének akkora volt a dühe és súlya, hogy a laza kilincs felpattant és az ajtó kicsapódott. Mihály azt a helyet, amelyet népesnek gondolt, üresen találta. Ez nagyon leverte. A csalfa, látszólagos mult nagyon becsapta. Mérge-sen és zavartan sompolygott vissza.

- Most pedig - mondta Harley Henderson Jakabnak - beszéljünk üzletről...

Mikor a vasut megérkezett Glen Ellenbe, a Hold-völgybe, maga Kennan Harley jelent meg a poggyászkocsi oldalajtájánál, megragadta Mihályt és a földre dobta. Mihály most utazott először vasuton ketrec nélkül. Csak örvvel és láncsal jött Oaklandból. A várakozó autóban Kennan Villát találta. A láncot leszedték róla és odaültették Villa és Harley közé.

Mialatt az autó végigpöfögött azon a háromkilométernyi országuton, amely a Sonoma-hegység oldalán kanyarodik felfelé, alig nézett az erdei fákra és az elmaradozó tisztásokra. Három éve járta már az Egyesült-Államokat mint bezárt fogoly. Kalitka, ketrec, lánc volt osztályrésze, szűk szobák, poggyászkocsik és állomási perronok. A legközelebb akkor jutott a természethez, mikor egyik-másik parkban oda volt kötözve a padhoz, amíg Henderson, Jakab Swedenborgot tanulmányozta. És így fák, dombok és rétek már nem jelentettek a számára semmit. Valami olyan hozzáférhetetlent jelentettek neki, mint az égbolt kékje, vagy a gomolygó bárányszerű felhők. Így szemlélte a fákat, dombokat és réteket, ha a dolgok nem szemlélésének e negatív tényét egyáltalában szemléletnek lehet nevezni.

- Ugy látszik, Mihály, - jegyezte meg Harley, - nem vagy nagyon elragadtatva a tájéktól? Mi?

Mihály felnézett régi nevének hallatára és viszonzásul a füle egy pici rezzenéssel megkonyult, az orra pedig hozzáért a Harley vállához.

- Nem látszik nagyon közlékenynek, - vélte; Villa - legalább is nem olyan, mint Jeromos.

- Várd meg, amíg találkoznak, - mondta Harley előre mosolyogva - majd felizgatja Jeromos úgy, hogy kettőjüknek is elég lesz.

- Ha ugyan ilyen hosszú idő után még emlékezni fognak egymásra. Kíváncsi vagyok.

- Tulagiban megismerték egymást, - emlékeztette a férje Villát - pedig már felnőttek voltak és kölyökkoruk óta nem látták egymást. Emlékezz csak vissza, mennyire ugattak és hogy futkostak együtt az öböl mentén. Mihály volt a pajkosabb köztük. Kétakkora lármát csapott, mint a másik.

- Most azonban félelmesen öregnek és megtörtnek látszik.

- Három év alatt benőhetett a feje lágya.

De Villa erre csak a fejét rázta.

Mikor a gép bekanyarodott a házhoz, egy kutya boldogan szükölő, ugató köszöntése hangzott fel, ami Mihály számára nem tűnt fel egészen ismeretlennek. De a vidám ugatás gyanakvó és féltékeny vicsorgássá fajult, mikor Jeromos a Harley cirógató kezéről megszagolta a másik kutya jelenlétét. A következő pillanatban már fölfedezte, hogy a szag eredeti forrása az autóban van. Rögtön felugrott a gépre. Mihály vicsorogva és előre szökkenve fogadta féluton az ellenség közeledtét. De az ellenség fellökte a kocsi fenekén.

Amint Kennan Harley szava felhangzott, azonnal megmutatkozott Jeromosban is, Mihályban is az ír terrier természete, amelyen a gazda minden körülmények között rögtön urrá tud lenni. Kevés kutya van ilyen. Eleresztették egymást, abbahagyták az ellenségeskedést és leugráltak a földre, bár a torkukban még morgott a csendes hörgés nesze. A rövid kis hajrá olyan kevés másodperc vagy félmásodperc alatt történt, hogy még nem is értek rá megismerni egymást, míg le nem ugrottak a gépről. Amint most szaglászta egymás orrát, komikus módon még mindig merev volt a lábuk szára és égne állt a tarkójuk szőre.

- Megismerik egymást! - kiáltott Villa. - Várjuk meg, mit fognak csinálni.

Ami Mihályt illeti, ő meglepetés nélkül fogadta el a kétségtelen tény, hogy Jeromos visszatért a Semmiből. Az ilyesmi rendesen hirtelen történt és nem maguk a dolgok döbbsentették meg ilyenkor, hanem az összefüggő lehetőségek. Ha az a férfi és az a nő, akiket Tulagiban látott utoljára, most pedig Jeromos visszatérhetett a Semmiből, akkor visszatérhet, sőt minden pillanatban elébe állhat az imádott Pincér.

Ahelyett, hogy Jeromosnak felelt volna, Pincért, kutatva szaglászott és nézegetett körül. Jeromos részéről viszont az üdvözlés és barátság első kifejezése a rohanási vágy formáját öltötte magára. Meghívó módon ugatott a testvérére, öt-hat ugrásnyira tovább szökölt, visszafutott és első lábával játékosan meglökte Mihályt, hogy még nyomatékosabban hívja meg, mielőtt megint elrohan.

Mihály már annyi esztendeje nem futkosott együtt kutyával, hogy Jeromos invitálását nem igen értette. Azonban az ilyen szaladás a kutya-világban a boldogság és a barátság szokásos kifejezése, benne pedig különösen erősen megvolt Brigitta és Terentius révén ez az örökség, akik a Salamon-szigetek ismert együttfutó szerelmesei voltak.

Mikor Jeromos megint megérintette az első lábával és elugatta magát és csábító félkörben száguldott el, Mihály önkénytelenül elindult szorosan a nyomában. De Mihály nem ugatott. És alig ugrott egyet-kettőt, hirtelen megállt és engedelmet kérő pillantással nézett Villára és Harleyra.

- Jól van, Mihály, - szólt Harley nyájasan, és a jóváhagyó nemtörődömség mozdulatával fordult el a kutyáktól Villa felé, hogy kezét nyujtsa neki és lesegitse a gépről.

Mihály tehát elugrott megint és halványan valami hajdani öröm kezdett derengeni benne, mikor vállával Jeromosnak feküdt, az pedig őneki, és így rohantak egymás oldalán. De Jeromos sokkal jobban tudott örülni. Vadabbul rohant, száguldott, feszült a másiknak és vadabbakat vakkantott. Aztán meg ugatott is. Mihály nem ugatott.

- Azelőtt ugatott, - mondta Villa.

- Sőt ugatósabb volt, mint Jeromos.

- Elvették az ugatását. Rettenetes élményeken mehetett keresztül, ha az ugatását elvesztette.

A zöld kaliforniai tavasz aransárga nyárba hajlott már, mire az örökösen száguldozó Jeromos megmutogatta Mihálynak a Kennan-birtok legtávolabbi és legmagasabb pontjait is a Hold-völgyben. A mezei virágok pompája eltűnt és a pörkölt domboldalokon csak itt-ott látszott egy-egy halvány aranyra sápadt narancssárga mák, és egy-egy Mariposa-liliom, amely szél-ingatta gyengéd szárán hajladozva a kiszáradt gyepek közepette, úgy pompázott ott, mintha valami pazar pillangó egy percnyi pihenő közben meglibbentené a szárnyait.

És Mihály hűségesen követvén mindenüvé a csapongó Jeromost, az esztendő mulásán keresztül folyton kutatott valamit, amit nem tudott megtalálni.

- Keres valamit, keres valamit, - mondogatta Villának Harley - ami nincs. Amit itt nem talál meg. De vajjon mit kereshet folyton?

Mihály Pincért kereste és nem találta meg soha. A Pincért fogva tartotta a Semmi és nem engedte. De ha Mihály tíz napig utazott volna gőzhajón a Déli-óceánra és Marquesas-szigetekre, ott megtalálhatta volna Pincért és vele együtt Kvéket és a vén tengerészt is, akik a Taiohae-öböl paradicsomában úgy éltek, akár a lótusz-evők. Fűvel fedett bungalójuk belsejében és a bungaló körül Mihály háziállatokat is talált volna: macskát és kis cicákat, disznókat, szamarakat, pónikat, egy pár papagájpintyet és egy-két rosszalkodó majmot. De kutyát és kakadut egyet sem. Mert Daughtry Dag tabu alá vetette a kutyákat. Kijelentette, hogy Killeny után nem jöhet más kutya. Kvék pedig anélkül, hogy bármit kijelentett volna,

állhatatosan tartózkodott attól, hogy egyet is birtokába vegyen azok közül a fehér kakaduk közül, amelyeket a kereskedelmi szkúnerek matrózai hoztak a partra.

Mihály soká nem adta fel a Pincér utáni kutatást. Mikor a hegyi ösvényeken futkározott vagy csuszva-kapaszkodva leevickélt a mély szakadékokba, mindig várakozóan el volt készülve arra, hogy Pincér eléje lép, vagy legalább egyszer csak megüti az orrát az a félreismerhetetlen szag, amelynek nyomán megtalálhatja Pincért. Kennan Harley gyakran mondogatta, mikor Villa mellett lovagolt és látta ezt az örökös keresgélést:

- Keres valamit, folyton csak keres valamit. Jeromos szimatol a nyulak meg a rókanyomok után, de megfigyelheted, hogy ezek Mihályt nem nagyon érdeklik. Nem ezt keresi. Ugy viselkedik, mint aki valami nagy kincset veszített el és nem tudja, hol hagyta, hol keresse.

Az erdő és mező tarka életéből Jeromos sok mindenre tanította Mihályt. Ugy látszott, hogy Mihály egyetlen szórakozása a Jeromossal való szaladás. Mert különben nem játszott soha. A játék elmúlt tőle. A szinpadon és Collins Harris intézetében töltött kinos évektől most már nem volt éppen mogorva vagy búskomor, de józan volt és csendes. A tavasz, a vállalkozó tűz kiveszett belőle. Mint ahogy a leopárd karma rajta hagyta a nyomát a vállán, úgy hogy nedves és hideg időjárásakor kiujult a régi sebe, éppen így a lelkén is megmaradt a nyoma annak, amin keresztülment. Jeromost szerette, örömmel volt vele együtt és örömmel szaladgált a társaságában, de mindig Jeromos volt az élén, mindig Jeromos adta meg nagy hűhóval a jelet a vadászatra, mindig Jeromos ugatta meg méltatlankodva és sóvár vággyal a fára menekült mókust, amelynek tíz méter magasan volt a mentsvére. Mihály nézett és hallgatott és nem vett részt a lelkesedés ilyen színjátékaiban.

Ugyanigy nézte végig olykor, milyen félelmesen komikus harcokat vív Jeromos a nagy Percheron-csődörrel, Normann Főnökkel. Játék volt az egész, mert Jeromos és Normann Főnök kipróbált barátok voltak és bár a hatalmas ló hátracsapott fülekkel, harapásra nyitott szájjal, örült keringésben üldözte Jeromost a bekerített helyen, ez nem azért történt, hogy csakugyan megharapja, hanem csupán hogy a színlelt csatában eljássza a maga szerepét. De Mihályt semmiféle invitálás nem tudta rávenni, hogy résztvegyen a mókában. Csak ült a kerítésen kívül és nézett befelé.

- Minek játszani? - kérdezhetette volna Mihály, akiből minden játékot kivertek.

De mikor komoly munkára került a sor, még tul is tett Jeromoson. A száj- és körömfájás, meg a sertésvész miatt a Kennan-birtokon idegen kutyáknak nem volt szabad tartózkodni. Mihály hamar beletanult ebbe és a kósza ebekkel nem sokat teketóriázott. Soha nem kezdte a támadást ugatással vagy morgással. Halálos csendben rohanta meg, tépte és marta őket, meghempergette őket a porban és elkergette. Olyan volt ez, mint a négerekre való felvigyázás, szolgálat, amelyet az isteneknek kellett bemutatni, akiket szeretett és akik ezt jó szemmel nézték.

Villát és Harleyt nem imádta olyan vad szenvedéllyel, mint Pincért, de azért nagy és józan szeretet volt benne a házaspár iránt. Sohsem jött ki a sodrából annyira, hogy a szeretetét mórlikálással, riszálással, szüköléssel kezdte volna kifejezni. Ezt Jeromosra lehetett bízni. De mindig benső örömet érzett, hogy Villával és Harleyval lehet és hogy azok rögtön Jeromos után őt is észreveszik. Örömének legmélyebb pillanatai azok voltak, mikor ott ülhetett Villa vagy Harley mellett, fejét rátehetette azoknak a térdére és olykor a kezük rásimult az ő fejére, vagy kedvesen megfogdosta az ő kajla fülét.

Jeromos még a gyerekekkel is képes volt játszogatni, akik néha Kennanéknál tartózkodtak. Mihály csak addig tudta a gyerekeket elviselni, míg azok békében hagyták. De ha bizalmaskodni kezdtek vele, megintette őket: felborzolta a nyaka szőrét, felmordult, feltápászkodott és eltávozott.

- Érthetetlen, - szokta mondani Villa - ez a kutya tele volt játékkal, lélekkel és bolondsággal. Sokkal pajkosabb és izgékonyabb volt Jeromosnál és feltétlenül lármásabb. Ha beszélni tudna, biztosan valami borzalmas történetet mesélhetne arról, hogy mi minden történt vele Tulagitól kezdve egészen addig, míg az orfeumban rá nem akadtunk.

- És bizonyosan ez volt a legcsekélyebb az egészben, - felelte Harley, a Mihály vállára mutatva, amit a leopárd sebesített meg azon a napon mikor Jakab, az airedalei kutya, és Sára, a kis zöld majom, meghaltak.

- Azelőtt ugatott, - mondta aztán Villa - biztosan tudom, hogy ugatott. Most miért nem ugat?!

És Harley rámutatott a Mihály sebhelyes vállára és így szólt:

- Talán megmondhatná ez a sebhely és valószínűleg még száz más olyan dolog, amelynek nem látjuk a nyomát.

De eljövendő volt az idő, amikor megint ugatni hallhatták. Nem is egy, hanem két izben. És mind a két alkalom csak előzetes záloga volt egy harmadik és súlyos alkalomnak, mikor Mihály egy ugató hang nélkül tettekkel fejezhette ki azok iránt érzett ragaszkodásának és rajongásának mértékét, akik kiváltották a ketrec és rivalda világából és a Hold-völgy szabadságát adták neki.

Mig ezek az alkalmak eljöttek, addig is Mihály a Jeromossal véghezvitt végnélküli futkározások folyamán megtanulta a birtok minden zegét-zugát a baromfiudvartól és a kacsaszatatótól kezdve a Sonoma-hegység legmagasabb csúcsáig. Megtanulta, hogy évszakonként hol tanyáznak a szarvasok, mikor dézsmálták meg a szilvást, a szőlőt, meg az almafákat, mikor keresték fel a legmélyebb szakadékokat és a legrejtettebb buvóhelyeket, mikor csaptak ki a nyílt tisztásokra és mikor akasztották össze harci hévvel csattogó agancsaikat. Jeromos vezetése alatt, miközben ő másodiknak futott utána a szűk csapásokon, mint csendesvérű kutyahez illik, kitanulta az életmódját és szokásait a rókának, a mosómedvének, a menyétnek és a csikosfarku macskának, amely mintha macskából, menyétből és mosómedvéből lett volna összerakva. Megismerte a földön fészkelő madarakat és megtanulta, hogy mi a különbség a völgyi fűrj, a hegyi fűrj és a fácán szokásai között. Az erdőben elvadult házimacska természetét és tanyáját is megismerte, nemkülönben a hegyi telepek kutyái és a szabadon csatangoló praire-farkasok közötti vad szerelmeket.

Még áldozatul sem esett az első rövidszarvu szarvasmarha, ő már tudta, hogy Mendocino kerületből egy ezüstoroslán jött át a határba. Erről a találkozásról véresen és megtépve került haza, hogy tanusítsa, mit fedezett fel, és hogy arra indítsa Kennan Harleyt, hogy ez másnap lóra üljön puskával a nyeregkápában. Éppen így megtudott Mihály valamit, amiről Kennan Harley sohasem tudott, és aminek a birtokán való létezését mindig tagadta: Mihály felfedezte a hegyi erdőség sűrűjének ölében azt a sziklás földszakadékot, ahol husz csörgőkigyó szokott telelni és sütkérezni a napsütésben.

XXXVI. fejezet.

A Hold-völgyre leszállott a gyönyörű tél. Az elszáradt pázsitról az utolsó Mariposa-liliom is eltűnt, mikor Kalifornia indián nyara a mozdulatlan levegőben a biborpiros haraszton álmodta magát a halálba. A varázst langy záporok törték meg először. Hó lepte meg a Sonoma csúcsát. A kastélyban friss és ritka volt a reggeli levegő, de délben még jól esett az árnyék, és a szabadban a téli napfényben virultak a rózsák, és a narancs, a szőlő, a citrom aranyszínűre érlelődött. De háromszáz méterrel lejjebb a völgy fenekén a reggelek már fehérek voltak a dértől.

És Mihály kétszer ugatott. Első ízben akkor, mikor Kennan Harley egy melegvérű pej csikó hátán egy keskeny patakot próbált átugratni. Villa megállította a tulsó parton a paripáját és visszatekintve a kis völgybe várt, amíg a csikó megkapja a leckét. Mihály is várt, de közelebb. Először lefeküdt és lihegett a patak partján végig való rohanástól. De a lovakat nem ismerte nagyon jól és a Kennan Harley jóvoltáért való aggodásban csakhamar talpra állott.

Harley fáradhatatlan gyengédséggel, rábeszéléssel és türelemmel igyekezett rávenni a csikót az ugrásra. A szót és a kantárt egyaránt nagyon szeliden kezelte. De az állat minden alkalommal visszahőkölt, az ereiben folyó tiszta telivérségtől habzani és tájékozni kezdett. Patái felkapálták a fiatal fű bársonyát. Annyira rettegett a pataktól, hogy mikor lovasa kenterben vitte a partig, ott megállott, mint a cövek, még bele is görbült a háta a hirtelen megállásba és felágaskodott. Ez már sok volt Mihálynak.

Mikor a ló megint letette első lábait a földre, ő nekiugrott a ló fejének és ugrás közben elugatta magát. Az ugatásban rosszallás és fenyegetés hangzott és mikor a ló megint felágaskodott, ő utána ugrott a levegőbe és a foga összecsattant, mert a ló orrát egy hajsza híján megcsipte.

Villa visszalovagolt a lejtőn a patak innenső partjára.

- Szent isten! - kiáltotta. - Hallod? Ugat!

- Azt hiszi, - mondta Harley - hogy a csikó valami kárt akar tenni bennem. Ez izgatta fel. Nem felejtett el ugatni. Most mossa a csikó fejét.

- Nono. Ha megkapja a csikó orrát, az több lesz fejmosásnál. Vigyázz, Harley, mert megkapta.

- Mihály, feküdj le és légy jó! Jól van a csikó. Jól van, feküdj le.

Mihály engedelmesen, de meggyőződése ellenére feküdt le. Csak a ló komédiájára figyelt és összes izmai feszültek fektében, hogy ugrani tudjon, ha a ló megint valami gonosszággal fenyegetné Harleyt.

- Nem hagyhatom most ezt a csikót, - mondta Harley a feleségének, megfordulva, hogy egy távolságig visszavágtasson - mert különben soha életében nem akar majd ugrani. Vagy átviszem vagy leesem róla.

Teljes vágtában jött vissza és a csikó képtelen lévén megállani, saját akarata ellenére belejött az ugrásba, hogy kikerülje a rettegett patakot, úgy hogy jó két méterrel még túl is ugrotta a tulsó partot.

Második ízben akkor ugatott Mihály, mikor Harley ugyanennek a melegvérű csikónak a hátáról be akart zárni egy rosszul beakasztott ajtót egy hegyi fa-utnak a meredek tetején. Mihály türte az emberistenét fenyegető veszedelmet, amíg birta, aztán örült ugatással esett neki a ló fejének.

- Az ugatása mindenesetre használt, - állapította meg Harley, mikor be tudta zárni az ajtót, - Mihály bizonyosan megmondta a csikónak, hogy ellátja a baját, ha nem viseli magát rendesen.

- Semmi esetre sem néma, - nevetett Villa, - ha nem tulbeszédes is.

És Mihály beszédessége sohasem terjedt tovább. Csak ebben a két esetben hallották ugatni, mikor gazda-istenét veszélyben vélte. Sohasem ugatta a holdat, sem a domboldali visszhangokat, sem akármilyen nagy lármát. Mert például Jeromos talált egy visszhangot, amelyet éppen a kastélynál lehetett hallani és szüntelenül gyakorolta vele a tüdejét. Ilyenkor Jeromos szorgalmasan ugatott. Mihály pedig unatkozó kifejezéssel lefeküdt és várta a duett végét. Akkor sem ugatott, mikor rátámadt a birtokon kószáló idegen kutyákra.

- Ugy harcol, mint egy veterán harcos, - jegyezte meg egyszer Harley, mikor tanuja volt egy ilyen találkozásnak. - Hidegvérű. Nincs benne izgalom.

- Öregebb a koránál, - mondta Villa - Sem játékos kedv, sem a beszéd vágya nem maradt meg benne. Mégis tudom, hogy szeret bennünket...

- Anélkül, - egészítette ki a férje - hogy sokat fecsegne róla.

- Meg lehet látni. Ott ragyog abban a nyugodt szemében.

- Igen. Eszembe jut róla a Greeley-féle expedíció egyik életben maradt tagja, akivel néha találkoztam. Greeley hadnagy toborozta az expedícióba. Benne volt abban a maroknyi csapatban, amely túlélte az expedíciót. Annyit állott ki, hogy éppen olyan csendes és hallgató lett, mint Mihály. A legtöbb ember unta, mert nem értette. Az igazság az volt, hogy ő unta őket. Azok nagyon keveset tudtak az életről, amelynek ő szédületes mélységeit látta már. Alig lehetett szavát venni. Nem felejtett el beszélni, hanem nem látta értelmét a beszédnek, ha úgy sem értik. Mogorva lett a maga keserves és bölcs tapasztaltságában. De csak rá kellett pillantani ebben a rettentő csendességében, rögtön tudta az ember, hogy ez ismeri a poklok minden tüzes kinját. Sőt minden fagyos kinját. A szemében ugyanaz a csendesség ült, ami a Mihályéban. És ugyanaz a bölcsesség. Igazán szeretném tudni, hogyan szerezte ezt a sebhelyet a vállán. Tigris lehetett, vagy oroszlan.

És jött Mihály szeretetének harmadik próbája. Az illető ember, éppen úgy, mint az ezüst-oroszlan, amellyel Mihály a hegyekben találkozott, a Mendocino kerület vadonaiból kószált ide, a legirdatlanabb hegyi ösvényeket követve, éjszaka elkerülve a farmokkal népes völgyrészeket, ahol az emberek jelenléte veszedelmet jelentett rá nézve. Mint az ezüst-oroszlan, ez az illető is ellensége volt az emberiségnek és az emberiség is ellensége volt neki. Az emberiség az életére tört, amelyet ő sokkal borzalmasabb módon töltött el, mint az ezüst-oroszlan, amely csak borjakat ölt éhségében.

Mint az ezüst-oroszlan, ez az ember is gyilkos volt. De az ő hozzávetőleges személyleírása és tetteinek elbeszélése benn volt az összes ujságokban. Ő sokkal, sokkal jobban értékelte az embereket, mint az ezüst-oroszlan. Az ezüst-oroszlan borjakat mészárolt le a hegyi legelőkön. De ez az ember, hogy rabolhasson, lemészárolt egy egész családot: a postamestert, a feleségét és a három gyereket. Chisholm hegyi falu postahivatala felett az emeleten.

Két hete került már el és játszott ki az üldözőket. Most átjött az Orosz-folyó hegyei közül a tágas farmokkal beszórt Santa Rosa-völgyön át a Sonoma-hegységbe. Itt két napja bujdosott és pihent a Kennan-birtok legvadabb és leghozzáférhetlenebb részein. Sokat aludt. A legutolsó házból, amelyet megdézsmált, kávéát lopott. Hus gyanánt pedig Kennan Harley egy angora-kecskéje szolgált neki. Kimerültségében huszonnégy órát aludt. Néha-néha felserkent, mint az állat, hogy falánkul egyék a kecskehusból, hogy nagyokat igyék a kávéból, melegen vagy hidegen, aztán visszaomlott a földre, hogy tovább aludja mély, de lidércnyomásos álmát.

Ezalatt pedig a civilizáció a maga szervezettségével és bonyolult találmányaival, például az elektromossággal, egyre szorosabbá zárult körülötte. Az elektromosság körülkerítette. A telefonon szálló szó megjelölte a helyét a Sonoma-hegység vad, szakadékos részén és csendőrök és fegyveres farmer különítmények sokaságával népesítette be a hegyeket. Ezeknek a farmereknek minden ezüst-oroszlannál borzasztóbb volt egy emberölő ember, aki földjeiken tévelyeg. A Kennan-birtok telefonja és minden más birtokok telefonjai, amelyek a Sonoma-hegységet behálózták, gyakran megcsendültek és célszerű megbeszéléseket és intézkedéseket vittek szerte.

Igy történt, hogy Kennan Harley éppen akkor lovagolt ki a melegvérű csikón, amelyet be-lovagolt, mikor az üldözők kezdtek felhatolni a hegyekbe, az ember pedig kénytelen volt

fényes nappal lelopózkodni a Hold-völgybe, hogy feljusson azokhoz a hegyi erődítésekhez, amelyek a Napa-völgy irányában feküdtek. Harley nem azért lovagolt ki, hogy üldözzé azt az embert, aki lemészárolta a chisholmi postamestert és családját. A hegyek tele voltak az üldözőkkel, amit jól tudott, mert előző este vagy husz embernek adatott vacsorát és szállást a kastélyban. Az, hogy Kennan Harley találkozott azzal az emberrel, csak véletlenül és váratlanul történt.

A gyilkos aznap már találkozott az emberekkel. Az éjszaka észrevette több üldöző csapat tábor-tüzét. És mikor pitymallatkor ki akart törni a gyűrűből, hogy a délnyugati lejtőkön Petaluma felé jusson, a környékbeli tejtermelőknek nem kevesebb mint öt különböző csapatával találkozott, akik mind fel voltak fegyverkezve winchesterekkel és municióval. Mind az ötször visszafordult és nyomában az üldözőkkel egy izben teljes rohanással futott bele egy csapatba, amely Glen Ellenből és Calientéből való parasztsuhancokból állott. Se meg nem fogták, se le nem lőtték. Csak a hátába kapott vagy husz szem madársörétet és a szemek örjitően fájtak mindenütt a bőre alatt.

Mikor rohanva menekült le a szakadék lejtőjén, beleszaladt egy rövidszarvu ökör csorda kellős közepébe. Az ökrök jobban megijedtek, mint ő. Fellökték, elesett. Rémült menekülésükben megtaposták és patáikkal a fegyverét is tönkretípták. Fegyvertelenül, kétségbeesve, vadul szuró és égő lött sebekkel és zuzódásokkal bolyongott a lejtők özcsapásain, keresztülment két szakadékon és elindult azon a lójáráson, amelyet a harmadik szakadékban talált.

Ezen az ösvényen ereszkedett lefelé, mikor a riporterrel találkozott. A riporter olyan rendes városi riporter volt, aki csak a városi dolgokat ismerte és még sohasem vett részt ember-vadászaton. Az a ló, amelyet a völgyben bérelt magának, törött-térdű szomorú gebe volt és békésen várt, amíg a vad tekintetű és dühösen erőszakos ember leszállította a hátáról a lovast, miután az ösvény fordulójánál hirtelen kiugrott a sűrűből. A riporter egyet ugyan rávágott a támadóra a lovaglóstörőjével. De erre kapott egy olyan ütést, amelyről gyakran irt kezdő újságíró korában matróz-verekedésekkel és kocsmai botrányokkal kapcsolatban, de amilyen-nel személyesen most találkozott először.

A haramia mérgesen állapította meg, hogy a riporternél egy ceruzán és egy csomó papiroson kívül semmi fegyver nincsen. Dühében, hogy nem tudott fegyverhez jutni, még egynéhányat rásújtott a riporterre, hagyta jajgatni a dudva között, felkapva a lóra, megcsapkodta a riporter korbácsával és folytatta az útját lefelé az ösvényen.

Kennan Harleyt Jeromos is, Mihály is elkísérték a kora reggeli lovaglásra. Jeromos, aki mindig a fürgébbik vadász volt, messzebb kalandozott el a földeken. De a szerencsétlenség felbukkanását Mihály sem vette rögtön észre, pedig ő szorosan a gazdája lovának a sarkában haladt. Harley sem vette észre. Egy helyen mintegy harmadfél méter magas meredek földpart emelkedett az ösvény mellett, amelyen lovagolt. A melegvérű csikó hirtelen megijedt: fölöt-tük a földpart tetejének manzanita-sűrűjéből kibukkant valami. Ahogy felpillantott, azt látta, hogy egy hőkölő ló és hátán egy erőszakos lovas éppen ráugranak a levegőben. Ezzel a pillan-atnyi pillantással, mialatt kantárral és sarkantyúval igyekezett a lovát odébb ugratni a rájuk zuhanó testek alól, meglátta az üldözött ember összekarmolt arcát, megtépett ruháját, vadul égő szemét és a bozontosan nőtt szakáll alatt ijesztő soványságát.

A bérelt gebe nyilván vonakodott a földpartról leugrani az ösvényre. Jól tudta, hogy törött térde és reumás ízületei milyen fájdalommal adnák meg az árát ennek az ugrásnak. Beleásta patáit a meredek part mohos lejtőjébe és csak annyira ugrott ki, hogy éppen elkerülje az esés erejét. De a válla így is vállon csapta az alant táncoló csikót és felborította. Kennan Harley a csikó alá került és eltörte a lábát, a csikó pedig hanyatt-homlok való zuhantában eltörte a gerincét.

A haramia, akit egy egész vidék fegyveres népe üldözött, új áldozatánál, Kennan Harleynál éppen úgy nem talált fegyvert, mint a riporternél. Ezen éktelen dühre gerjedt. Tajtékozva dühöngött csalódásában és vadul oldalba rugta a tehetetlen embert. Másodszor is rugásra emelte a lábát, de akkor Mihály közbelépett. Ugrott és mélyen belevágta a fogát a rugásra emelt láb íkrájába.

A gyilkos átkozódva rázta le lábáról a kutyát. A hus és a nadrág szövete szalagokban szakadt ki Mihály fogai közül. Harley a ló alól, béna és tehetetlen fektéből kiáltotta:

- Jól van, Mihály! Neki!

Aztán bèche-de-merre fordította a szót és úgy folytatta:

- Hé, Mihály! Te fehér rossz gazda, csip, harap, erős nagyon, nagyon!

A haramia a foga közül dühöngött Harleyra:

- Ezért szét fogom taposni a koponyáját!

Minden tette és szava vadul tulzó volt ennek az embernek. Most szinte sirva fakadt. Szemben állt az egész emberiséggel, az egész emberiség ellene tört és a hosszú üldözés már kezdte megtörni a keménységét. Ellenség fogta körül mindenütt. Még a suhancok is felkerekedtek, telelőttek söréttel a hátát, ökörcsorda tiport végig rajta és törte össze a fegyverét. Minden összeesküdt ellene. Most még ez a kutya is beleharap a lábába. Láta, hogy el van veszve nemsokára. Ilyen tiszta bizonyossággal eddig nem érezte. Minden ellene volt. Hisztérikus sirási vágy fogta el. És a hisztéria a felnőtt emberben a legborzalmasabb és legrettenetesebb módon is kész megnyilatkozni. Minden ok nélkül kezdett felkészülni, hogy beváltsa fenyegetését és Kennan Harleyt halálra rugdossa. Nem mintha Kennan Harley csinált volna neki valamit. Épp ellenkezőleg: ő támadta meg Kennan Harleyt, ő söpörte le a lóról, miatta tört el a lába. De Kennan Harley ember volt, tehát neki ellensége. Valami homályos gondolat forrongott benne, hogy ha Kennan Harleyt megöli, akkor, ha részben is, de az emberiségen tölti ki bosszuját. Ha már meg kell hálnia, magával viszi a véres pusztulásba, akit csak lehet.

De mielőtt megint belerughatott volna a fetrengő emberbe, Mihály már megint nekiugrott. Mire lerázta, véresre volt tépve a másik lábán is a hus, meg a nadrág. Mihály megint ugrott, de még a levegőben eltalálta a haramia rugása, éppen az álla alatt. Mihály messze repült az utról, le a lejtőn. Szerencsétlenségére nem is ért földet. Rázuhant egy manzanitabokor sűrűjére és a teste tehetetlenül fennakadt két gally éles villájában, egy méternyire a föld felett.

- Na, most, - mondta a haramia vadul Harleynak - most megteszem, amit mondtam. Szét fogom taposni a koponyáját.

- Mit csináltam én magának? Ha megöl, nem bánom, de legalább szeretném tudni, miért öl meg?

- Mert az életemre tör, - hörögte közeledve a másik. - Ismerem a fajtáját. Mind ellenem vannak és nekem nincs más választásom: maga pusztul el, vagy én. Hát most maga pusztul el, de alaposan.

Kennan teljesen tisztában volt a veszedelem súlyos voltával. Tehetetlen volt, és ez az őrjöngő gyilkos készül megölni, mégpedig rettenetes módon. Mihály nem jöhet segítségére, fogoly a bokorban, az ágak közé szorult lágyékánál fogva ott lóg és küszködik fejével lefelé.

A gyilkos Harley arcába irányozta az első rugást, de Harley maga elé kapta az alsó karját. És mielőtt az ember másodszor rughatott volna, Jeromos rohant a színre. Biztatást, parancsot nem is várt imádott urától. Ráugrott az emberre, és bár fogait ártalmatlanul mélyesztette bele az ember nadrágjának gyűrött szövetébe kötés-tájon a csipő fölött, a súlyával azonban majdnem lehuzta a földre.

A haramia még dühödtebb őrzőgöccsel fordult Jeromosnak. Igazán az egész világ ellene fordult. Most már a második kutya is. Azonban felülről, a Sonoma-hegységről a portyázó csapatok kiáltásai és vezényszavai hangzottak le és lefoglalta a figyelmét. Azok az üldöző halált jelentették és neki azok elől kellett menekülni. Egy rugással lerázta Jeromost, és egy ugrással felpattant a riporter lovának a hátára, amely mozdulatlanul, egykedvűen, teljesen apatikusan még mindig ott állt, ahol leugrott róla.

A ló merevlábu, kényszeredett vágatásba kezdett. Jeromos rohant utána. Vicsorgott és olyan magas hangon üvöltötte dühét, hogy szinte sikoltott. Harley ezalatt Mihályt csendesítette:

- Jól van, Mihály, jól van. Oda se neki, meg ne karmold magad. A veszedelem elmúlt. Majd csak lesz valahogyan, valamikor majd csak kiszabadítanak bennünket a szorultságból.

De a villát alkotó két gally körül a kisebbik eltört és Mihály lezuhant a földre, mégpedig a fejére és a vállára, mert sebtében nem tudta magát összeszedni a levegőben. De a következő pillanatban már felugrott és rohant le az uton Jeromos üldöző lármájának az irányában. Ez a láрма hirtelen fájdalmas vonításban vágódott el, amitől Mihálynak szinte szárnyai nőttek. Elvágatott Jeromos mellett, aki tehetetlenül vonaglott az uton. Tudniillik a bérelt gebe, megbotolván a maga merev-inu, törött-térdű vágatásában, kevés híján elesett, kapálódzó tápáskodásában véletlenül rálépett Jeromosra és összezúzta és eltörte a kutya egyik első lábát.

És a haramia, hátranézvén és megpillantván Mihályt közvetlen a háta mögött, azt hitte, hogy most már a harmadik kutya támadja meg. De ő nem a kutyáktól félt. A fegyveres, vadászpuskás emberek jelentették számára a végső nagy bajt. Azonban Jeromos és Mihály által összeharapott, vérző lábszárának fájdalma ébren tartotta külön dühét a kutyák iránt is.

- Megint kutya, - gondolta keserűen, mikor oldalra hajolt és a korbáccsal lecsapott a Mihály arcába.

Meglepetésére a kutya nem igyekezett kikerülni az ütest. Nem is vonított, nem is jajveszékelt fájdalmában. Nem ugatott, nem hörgött, nem vicsorgott.

Még közelebb furakodott, mintha nem is érte volna az ütés és mintha a korbács nem suhogott volna fölötte. Nekiugrott az ember jobb lábának. De az egyenesen a szeme közé vágott a korbáccsal. Az ütés az orra és a szeme között érte Mihályt. Visszahullott a földre, de óriási ugrásokkal rohant tovább, hogy behozza az elvesztett pillanatot és megint felugorjon az ember lábának.

De a haramia egyebet is észrevett. Mikor ilyen közélről csapott le a korbáccsal, megláthatta, hogy Mihály az ütés alatt nyitva tartotta a szemét. Nem tért ki és még csak nem is pislantott, mikor az ütés rácsapott. Ez kísérteties valami volt. Valami, ami nem volt kutyaszerű. Mihály megint ugrott, az ember megint rávágott és megint látta ezt a kísérteties dolgot. A kutya állta az ütest és nem hunyorított a szemével.

És ekkor egészen újfajta félelem vett erőt az emberen. Ez már a vég, miután annyi mindenen keresztüljutott? Ezt a halálosan hallgatag drótszörű kutyát rendelte a végzet annak elvégzésére, amit az emberek nem tudtak elvégezni az ő elpusztítására? Már arra sem mert volna megesküdni, hogy a kutya igazi kutya-e? Nem valami rettenetes bosszuálló szellem-e az életen túli titokzatos világból, aki eljött, hogy megfogja és végezetül elpusztítsa az ország-uton, amely egész biztosan a halál útja? A kutya nem igazi. Nem lehet igazi. Nincs olyan kutya, amely szemhunyorítás vagy félreugrás nélkül fogadja a teljes erejű korbácsütést.

A kutya kétszer egymásután megint ugrott és az ember mind a kétszer jól irányzott korbács-ütésekkel verte le magáról. A kutya ugyanazzal a szilárdsággal és hallgatagsággal jött újra meg újra. És a haramia megadta magát a borzalomnak. Belevágta a sarkait a gebe vén bordáiba, rácsapott fejére, hasára a korbáccsal, mignem a ló úgy elkezdett vágatni, ahogy

évek óta nem vágtatott. Még ezen az apatikus lovon is elhatalmasodott a rettegés. Nem a kutyától rettegett, amelyről tudta, hogy csak kutya, hanem a lovastól. Vadul őrzőngő lovasok törték el a térdét és merevítették meg az ízületeit, akik bérbe vették az istállójából. Most megint egy ilyen őrzőngő lovas ült rajta, - a ló érezte a lovas lelkiállapotát - aki nehéz sarkakkal döfte a bordáit és kegyetlenül verte korbáccsal arcát, orrát, fülét.

Azonban a ló legvégsőig feszített vágtatása sem volt nagyon gyors. Ahoz éppen nem volt elég gyors, hogy lerázza Mihályt, bár a kutya most már ritkábban kapott alkalmat, hogy az ember lába ellen ugorjon. De minden ugrása találkozott az elmaradhatatlan korbácsütéssel, amely már a súlyával is eltérítette az ugrást. A fogai ugyan mindannyiszor az ember láb-szárához veszedelmesen közel koccantak össze, de mindannyiszor visszahullott a földre, ott összeszedte magát és lóhalálában rohant tovább, hogy utolérje a rettegő embert és az eszeveszetten vágtató lovat.

Piccolomini Enrico látta a hajszát és a végkifejlődésben maga is részt vett. Ez az eset életének egyetlen nagy kalandja, éppen úgy szerzett neki vagyont, mint társasági anyagot élete végéig. Piccolomini Enrico favágó volt a Kennan-birtokon. Ott állt egy kerek dombtetőn, lenézett az utra és először a ló vágtató patáinak dobogását hallotta, aztán a korbács csattogását a kutya testén. Aztán feltűnt előtte az ember, a ló és a kutya rohanó küzdelme. Éppen a domb alá értek, tőle alig hat méternyire, amikor látta, hogy a kutya ugrik a maga néma módján egyenesen felfelé, neki a lecsapó korbácsnak és belevágja a fogát a lovas lábszárába. Látta, mikor a kutya, súlyosan zuhanva vissza a földre, félig kirántotta a lovast a nyeregből. Látta, hogy az ember, mikor mindenáron vissza akarta nyerni az egyensúlyát, teljes súlyával a kantárba kapaszkodott. És látta, hogy a ló, félig ágaskodva, félig botorkálva és ingadozva felbillentette a lovas megmaradt kis egyensúlyát is és az ember leesett a kutya után a földre.

Piccolomini élete későbbi folyamán a következőképpen szokta mesélni a dolgot egy pohár borocska mellett glen-elleni kis szállodájában:

- Akkor aztán olyanok voltak, mint két kutya. Két vadállat. A kutya elengedte az ember lábát és nekiugrott az ember torkának. Az ember a földön hemperegve, nekiesett a kutya torkának. Mind a két kezét így ni, rákulcsolta a kutya torkára. A kutya meg sem mukkant. Se azelőtt, se azután meg sem mukkant. Mikor az embernek a két keze rászorult a torkára, nem is mukkanhatott. De ez nem olyan kutya volt. Ez különben se szólt egy mukkot se. A ló ott állt és nézte és a kutya köhögött. Borzasztó furcsa volt, ahogy ott néztem. Az ember olyan volt, mint az örült. Csak örült tehet olyat, mint amit tőle láttam akkor. Ugy vicsorította a fogát, mint valami kutya és harapta a kutyát, ahol érte: a lábán, az orrán, a testén. És mikor ő harapta a kutya orrát, a kutya harapta az ő képét. És a kutya meg az ember marták egymást, mint a bolondok és a kutya elkezd dolgozni a hátsó lábával, mint a macska. És tépi le az inget az ember melléről, mint a macska és az inggel együtt karmolva tépi a bőrt is, hogy egészen piros a lába a vértől. És az ember üvölt és úgy nyávog, mint az ezüstoroslán. És folyton fojtogatja a kutyát. Ugy verekszenek, mint az ördögök. A kutya Kennan ur kutyája. Finom ember, két éve dolgoztam nála. Hát csak nem fogok ott állni és nézni, hogy a Kennan ur kutyáját széttépi az az ember, aki úgy marakodik, mint az ezüstoroslán. Szaladok le a dombról. De milyen izgatott vagyok, elfelejtem fogni a fejszét. Szaladok le a dombról, mondjuk annyira, mint ettől az ajtótól addig az ajtóig, mondjuk hat méter, vagy mondjuk tíz méter. A kutya már a végét járja. A nyelve messzire lóg kifelé, a szeme el van homályosodva, de még mindig marcangolja az ember mellét a hátsó lábaival, és az ember nyávog, mint az ezüstoroslán. Mit csináljak? A fejszét elfelejtettem. Az ember meg fogja ölteni a kutyát. Nézek valami nagy kő után. Nincs kő. Nézek valami fadarab után. Nincs fadarab. És az ember öli a kutyát. Hát majd megmondom, mit csináltam. Van énnekem magamhoz való eszem. Odamegyek és rugom az embert. A cipőm nagyon nehéz volt, nem olyan, amilyen most van a lábamon. Olyan favágó-

cipő volt a lábamon, nagyon kemény bőrből a talpa s vasszeggel kiverve. Hát én oldalról belerugok az embernek a fejébe, oda a nyakába, éppen a füle alá. Egyszer rugtam. Jó rugás volt. Megtette. Tudtam én hol kell. Éppen a füle alá. Az ember erre elereszti a kutyát. Behunyja a szemét, eltátja a száját és ott fekszik csendesen. A kutya meg csak elkezd ám lélekzetet venni. A lélekzettel visszatér beléje az élet is. Azonmód rögtön meg akarja ölni az embert. De én azt mondom: »Hohó!« Pedig nagyon féltem a kutyától. Hát az ember is csak kezd ám feléledni. Kinyitja a szemét és úgy néz rám, mint az ezüstoroszlán. És a szájával elkezd hörögni, mint az ezüstoroszlán. Én bizony tőle is úgy féltem, mint a kutyától. Mit csináljak? A fejszét elfelejtettem. Hát majd megmondom, mit csináltam. Megint odarugtam az embernek a füle alá. Akkor aztán fogtam a nadrágszíjamat meg a nagy babos keszkenőmet és megkötöztem. Megkötöztem a kezét. Megkötöztem a lábát is. És közben mindig mondtam a kutyának: hohó, hohó, meg hogy ne bántsa az embert. A kutya meg csak nézett. Látszott rajta, hogy tudja, hogy az ő pártján vagyok és most megkötözöm az embert. Nem is harapott meg, pedig féltem tőle. Borzasztó egy kutya volt ez. Én már csak tudhattam. A saját szememmel láttam, hogy rántott ki egy erős embert a nyeregből. Egy embert, aki olyan volt, mint az ezüstoroszlán. Akkor aztán jöttek az emberek. Mindegyiknél fegyver volt, katonafegyver, vadászpuska, revolver, pisztoly. Az első gondolatom az volt, hogy az Egyesült-Államokban ugyancsak gyorsan dolgozik a törvény. Csak most rugtam fejbe egy embert és ni, egy-kettő, már itt is vannak a fegyveres emberek, hogy vigyenek a dutyiba, mert egy embert fejberugtam. Először, mondom, nem is értettem az egészet. Az emberek nagyon mérgesek voltak velem. Szidtak, piszkoltak, mindennek elmondtak. De nem fogtak el. Erre már kezdtem érteni. Hallottam, amint háromezer dollárt emlegettek. Hogy azt mondja: kivettem a zsebükből háromezer dollárt. Mondom nekik: az már nem igaz. Soha nem vettem ki senkinek a zsebéből egy fityinget se. Arra elkezdenek nevetni. Erre megkönnyebbültem és még jobban kezdtem érteni. A háromezer dollár a vérdíj volt, amit annak az embernek a fejére tűzött ki a kormány, akit én a nadrágszíjammal meg a keszkenőmmel megkötöztem. És a háromezer dollár az enyém, mert én rugtam fejbe az embert és én kötöztem meg kezét-lábát. Hát így aztán nem dolgoztam tovább Kennan urnál. Most már gazdag ember lettem. Háromezer dollárom volt, az egész mind az enyém. Kennan ur nézett utána a kormánynál, hogy fizessék nekem és a puskás emberek ki ne forgassanak belőle. Csak azért, mert fejbe rugtam egy embert, aki olyan volt, mint az ezüstoroszlán. Ez a szerencse. Ez Amerika. Örülök, hogy otthagytam Itáliát és eljöttem fát vágni Kennan ur birtokára. A háromezer dolláron megindítottam ezt a szállodát. Tudtam, hogy a szállodaüzletben nagy pénz van. Mikor kis fiú voltam, az apámnak is szállodája volt Nápolyban. Most két leányom jár az egyetemre. És automobilt is tartok.

Az eset után két nappal Kennan Villa kilépett a tágas háló-verandára. Ott feküdtek Harley és Jeromos. Az egyiknek sinben volt a lába, a másiké tele volt ragasztva sebészi flastromokkal. Villa így szólt:

- Szent isten, kórház az egész birtok. Nézz ide Mihályra. Nemcsak nektek van törött csontotok. Éppen most fedeztem fel, hogy az orra vagy még most is el van törve, vagy be volt törve, de máris beforrt. Mindenesetre forró borogatást tettem az orrára. Nézd.

Mihály az asszony hívására odalépett. Roppant komikus volt dagadt orrával, mikor Jeromos-sal megszaglászták egymás orrát. Mihály köszöntésül megrázogatta csonka farkát Harley tiszteletére. Viszonzásul egy áldott kéz nehezedett a fejére.

- Verekedés közben juthatott hozzá, - mondta Harley. - A fickó sokszor rávágott a korbáccsal, ahogy Piccolomini mondja, és nyilván az ütések, amik ugrás közben érték, az orrát találták.

- Piccolomini azt mondja, - folytatta Villa lelkesen - hogy Mihály meg sem mukkant a csapásokra, csak rohant és ugrott tovább. Gondold csak el. Egy kutya, amelyik olyan kicsi egy emberhez képest, mint Mihály, kihuzott a nyeregből egy gyilkos haramiát, akit száz csendőr sem tudott elcsipni.

- Ennél többet is tett, - mondta nyugodtan Harley - ami bennünket illet. Ha nincs Mihály és nincs Jeromos, ha ezek ketten nincsenek, szentül hiszem, hogy az az örült széttaposta volna a fejemet, ahogy ígérte.

Villa megfogta az ura kezét és boldogan megszorította. És így szólt:

- Drágák! Nem lehet eléggé csodálni ezeket a csodakutyákat.

Gyors pillantással tartotta vissza a szemébe szökő nedvességet, hogy felindulását leplezze.

- Nem is fogjuk ezt elfelejteni neki soha! - mondta Harley, viszonzva az asszony kézsorítását, aztán elengedve, hogy Villa segíthessen neki.

- Valamit akarunk is mutatni neked, - mondta Villa mosolyogva - mi hárman, Jeromos, Mihály, meg én. Titokban készültünk rá sokáig, hogy meglepjünk vele. Csak feküdj és hallgass ide. Egy zsoltár. Ne neved. Ne mondj viccet. Hallgass ide.

Előrehajlott a széken, amelyen ült, magához vonta Mihályt, úgy hogy a kutya odaült a térdei közé. Villa két keze közé fogta a kutya fejét, úgy hogy a kutya orra szinte eltűnt a hajában. Aztán hangosan rákiáltott Jeromosra, mint egy énektanár az órán. Jeromos figyelmesen odafordította a fejét, ránézett, megértő mosolyt mutatott a szemével és várt.

Villa megadta a zsoltár hangját és rágyújtott. A két kutya édes, lágy vonítással csatlakozott hamarosan hozzá, ha ugyan az ilyen lágy és édes és zeneileg korrekt hangot vonításnak lehet nevezni. És mialatt énekeltek a kutyák, minden felbukkant a lelkükben, ami már eltűnt a Semmibe: a Semmin keresztül visszadalolták magukat a Máshol országába, ott futottak megint az elveszett falka körében, de azért a jelent is érezték ugyanakkor és érezték és tudták a kézzelfogható kétlábu istent is, akinek Villa volt a neve, aki velük dalolt és szerette őket.

Kennan Harley megszólalt:

- Miért ne csinálnánk kvartettet belőle?

És csatlakozott az énekhez a maga hangjával.

(Vége).